

รายงานการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)

แนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง
(พ.ศ. 2552-2559)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การผลิตและพัฒนากำลังคนเป็นกลไกสำคัญยิ่งต่อการเพิ่มศักยภาพของประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะกำลังคนระดับกลางซึ่งเป็นกำลังคนที่ภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจ และบริการ มีความต้องการมากที่สุด แต่ในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาผู้เข้าศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพมีปริมาณและสัดส่วนที่ลดลง ทำให้ ความต้องการของตลาดแรงงานเกิดความไม่สอดคล้องทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ได้มีการกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับ การผลิตและพัฒนาคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพ การแข่งขันและร่วมมือกับนานาชาติ และมีเป้าหมายเชิงปริมาณ คือ กำหนดให้มีสัดส่วน ผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษา : สามัญศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย เป็น 60 : 40 ในปี 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงเห็นสมควรให้มีการศึกษาวิจัย สภาพการผลิตและพัฒนาคนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพที่ ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและแนวทางการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาโดยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรีดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ ทั้งในส่วนภาครัฐและเอกชน ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) และการจัดระบบการศึกษาให้สามารถรองรับจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายสายอาชีพที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รายงานวิจัยฉบับนี้ได้ผ่านการพิจารณา จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านการวางแผนผลิตและพัฒนา กำลังคน ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงรายงานการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้

สำนักงานฯ ขอขอบคุณคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่ได้ดำเนินงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อค้นพบและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพจากเอกสารนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ตลอดจนการศึกษาค้นคว้า อ้างอิง และการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจโดยทั่วไป

(นายอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพจากทุกสังกัด ภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2553) และย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2548-2552) 2) ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้บรรลุตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) 3) ประมาณการจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพทุกสังกัด ภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบ ตามแนวโน้มปกติและตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) และ 4) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) และการจัดระบบที่จะรองรับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการแก้ปัญหาในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาของไทยและต่างประเทศ รวม 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และศึกษาข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (Key Informants) ด้านการอาชีวศึกษาของประเทศไทย 5 ท่าน การประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคการศึกษาจากภาครัฐและเอกชน และภาคอุตสาหกรรม 13 ท่านและรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับการตัดสินใจเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายสามัญกับสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) จำนวน 394 คน โดยใช้แบบสอบถามดำเนินการศึกษาและเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-กรกฎาคม 2554

ผลสรุปการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ของต่างประเทศ

ประเทศในเอเชียที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาอยู่ในระดับต้นๆ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน สิงคโปร์ และจีน รัฐบาลกลางของประเทศเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญกับการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาของประเทศเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ในประเทศไต้หวันได้มีการปฏิรูปอาชีวศึกษาเชิงคุณภาพอย่างเป็นทางการ

กระทรวงศึกษาธิการได้ดูแลนโยบายต่างๆ ให้ครอบคลุมในทุกระดับของอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพแบบองค์รวมตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนถึงปริญญาเอกระบบดังกล่าวยังยืดหยุ่นเพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ว่างเว้นจากการเรียนมาหลายปีสามารถกลับเข้ามาเรียนและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการเชื่อมโยงระบบการศึกษาเข้ากับภาคอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน ทั้งในการพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมในการจัดหาอาชีพให้นักศึกษารวมทั้งครูอาจารย์ในระบบก็ได้รับการสนับสนุนให้มีการร่วมทำงานกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาคนที่มีคุณภาพให้แก่อุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีการส่งเสริมความร่วมมือด้านอาชีวศึกษากับต่างประเทศอย่างเต็มที่ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาโดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ระบบการเชื่อมต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพสู่ระดับอุดมศึกษามีความสมบูรณ์ทำให้มีผู้สนใจเข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพมากขึ้นเนื่องจากมีโอกาสที่จะได้เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยทัดเทียมกับการเรียนในสายสามัญนอกจากนั้นได้วันยังมี Comprehensive High School ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับรู้แนวทางในการเรียนทั้งสายอาชีพและสายสามัญอย่างเท่าเทียมกันทำให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเรียนต่อในสาขาหรือสายวิชาตามความชอบและความถนัดของตน ปัจจุบันสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพของไต้หวัน เท่ากับ 50 : 50

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลกและเป็นแหล่งแรงงานที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากการจีนมีแรงงานราคาถูกมาก จึงทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนสูงมากขึ้นไปตามไปด้วยในช่วงระยะ 30 ปีที่ผ่านมา แต่แรงงานส่วนใหญ่ก็ยังมีความรู้และทักษะฝีมือค่อนข้างต่ำแม้ว่ารัฐบาลจีนจะมีนโยบายที่ชัดเจนและสามารถลงมือปฏิบัติได้ทันทีพร้อมงบประมาณจำนวนมหาศาลในการที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท แต่ระบบอาชีวศึกษาของจีนนั้นมีความหลากหลายและซับซ้อน โดยมีข้อดี คือ ผู้เรียนสามารถเรียนในสาขาที่ตนเองต้องการได้ แต่ก็มีข้อเสีย คือ ทำให้เกิดความสับสนในการเลือกเรียนและการบริหารจัดการระบบ จีนประสบความสำเร็จในการขยายฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นนอกจากนั้นจีนยังสนับสนุนให้บริษัทใหญ่ๆ จัดการอาชีวศึกษาโดยเปิดโรงเรียนของตนเองและพยายามเพิ่มแรงจูงใจให้คนมาเรียนอาชีวศึกษาโดยพัฒนาผู้สอนและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาให้มีความสามารถมากขึ้นเพื่อให้ผู้จบการศึกษามีทักษะในการทำงานและมีรายได้ที่น่าพอใจหลังจากการจัดทำนโยบายด้านอาชีวศึกษาของประเทศส่งผลทำให้อัตราการจ้างงานในระดับปวช. สูงกว่า 95% และในระดับปวส. กว่า 68% จีนมีเป้าหมายที่จะปรับสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพให้เป็น 50 : 50

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการและส่งเสริมการศึกษาสายอาชีพในอันดับต้นๆ ของภูมิภาคเอเชียและของโลก โดยมีปัจจัยความสำเร็จ คือ ความร่วมมืออันดีระหว่างภาครัฐและบริษัทร่วมทุนระหว่างประเทศ สิงคโปร์สร้างภาพลักษณ์ของการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยใช้การลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิ อาคารสถานที่ ระบบอำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดีไปกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน ในด้านการศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรร่วมกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นต้นแบบระดับโลกสำหรับการศึกษาด้านอาชีวศึกษาอีกด้วย นอกจากนี้จากนโยบายการสร้างชื่อเสียงของสถาบันเทคนิคศึกษา (The Institute of Technical Education-ITE) ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจต่อการเรียนในสายอาชีพ อาทิการใช้สโลแกน “Hands-on, Minds-on and Heart-on” เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เกิดความรักและหวงแหนในสถาบันพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลาและรักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Life-long Learning) นอกจากนี้ ITE ยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ประเทศไทยในการมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาสายอาชีวศึกษาสู่ระดับสากล (World Class) ในด้านการติดต่อทำงานร่วมกับต่างประเทศและการมุ่งพัฒนาหลักสูตรสำหรับเศรษฐกิจสมัยใหม่

ในประเทศออสเตรเลีย การจัดอาชีวศึกษาหรือการศึกษาอาชีพเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในแต่ละรัฐ วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) ซึ่งเป็นของรัฐบาลกลางมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยมีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติออสเตรเลีย (AQF) ซึ่งแบ่งระดับคุณวุฒิออกเป็น 8 ระดับเป็นกรอบควบคุม และกรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม (AQTF) ซึ่งจะเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) นำไปใช้ฝึกอบรม รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ลงทุนด้านงบประมาณในการจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษามากกว่าในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมาโดยสัดส่วนการเข้าเรียนสายอาชีวศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเข้าเรียนในวิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) และมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นในทุกรัฐของประเทศแต่ออสเตรเลียก็ประสบปัญหาด้านอัตราค่าจ้างแรงงานของผู้ที่จบจากอาชีวศึกษาเมื่อเทียบกับผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยแล้วยังไม่เป็นการจูงใจให้นักศึกษาพยายามที่จะเรียนให้สำเร็จในสายอาชีวศึกษาได้

สำหรับประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) นั้น มีแผนพัฒนาฉบับสำคัญร่วมกันที่จะปรับสัดส่วนสายสามัญต่อสายอาชีพเป็น 50 : 50 ภายในปี 2010 ภายใต้โครงการ “The Leonardo da Vinci program” โดยใช้กระบวนการ “The Copenhagen Process” ในการรวมอีก 5 ประเทศเข้าร่วมโครงการด้วย (EU member + 5) มุ่งเพิ่มคุณภาพอาชีวศึกษาและดึงดูดให้คนมาเรียนมากขึ้นเน้นให้มีทักษะที่สูงและสามารถใช้แรงงานข้ามประเทศได้ (Mobile Workforce) ทางโครงการจะเตรียมชุดฝึก (Tool box) ระหว่างประเทศเพื่อช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ที่จบจากอาชีวศึกษาสามารถหางานทำ

ข้ามประเทศได้โดยจัดทำมาตรฐานการอาชีวศึกษาและสมรรถนะทางอาชีพในแบบเดียวกันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับระหว่างประเทศ และมีวิธีการประเมินการเรียนจาก Outcome ของผู้เรียนมากกว่าที่จะดูจำนวนปีในการศึกษาหรือประเภทของสถานศึกษาที่ได้เรียนมา ในปี 2553 สัดส่วนเฉลี่ยทุกประเทศของผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพเท่ากับ 50 : 50 แต่ถ้าดูเป็นรายประเทศ พบว่ามีสัดส่วนสายอาชีพต่อสายสามัญตั้งแต่ 80 : 20 ถึง 15 : 85 ถึงแม้ว่าระบบการจัดการและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศสมาชิกจะมีส่วนทำให้ระบบการศึกษาสายอาชีพดีขึ้นแต่ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างกันประกอบกับความไม่กระตือรือร้นของประเทศสมาชิกใหม่ที่มีต่อการจัดศึกษาสายอาชีพอาจส่งผลให้ภาพรวมในอนาคตของการสร้างกำลังแรงงานในสายอาชีพของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

แนวคิดที่ได้จากการศึกษาของต่างประเทศ 5 ประเทศ อาทิเช่น

- การวางแผนการศึกษาโดยเชื่อมโยงการมีงานทำกับการศึกษาและการฝึกอบรม
- การเชื่อมโยงระบบการศึกษาเข้ากับภาคอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน
- การพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมในการจัดหาอาชีพให้แก่นักศึกษา รวมทั้งครูอาจารย์ในระบบซึ่งได้รับการสนับสนุนให้มีการร่วมทำงานกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาคนที่มีคุณภาพให้แก่อุตสาหกรรม
- การลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานอาทิอาคารสถานที่ระบบอำนวยความสะดวกตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้ว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดีอวกกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ

ผลสรุปการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ของประเทศไทย

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ของประเทศไทยในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2554) ดำเนินการจัดโดยภาครัฐและเอกชนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนโดยการจัดอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนมี 3 หน่วยงานหลักที่ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการนอกเหนือจากหน่วยงานข้างต้น 3 หน่วยงานแล้วยังมีสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงอื่นนอกเหนือจากกระทรวงศึกษาธิการที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่จัดการศึกษาเฉพาะทางอื่นๆ สำหรับการจัดการศึกษาระดับ

มัธยมปลายสายอาชีพนอกระบบโรงเรียนนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักบริหารงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน

การกำหนดแนวนโยบายในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2545-2559) และข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาใน ทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) เป็นไปเพื่อผลิตกำลังคนระดับช่างฝีมือระดับช่างเทคนิคและ ระดับเทคโนโลยีโดยเน้นให้มีทักษะที่หลากหลาย (Multi Skill) เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมฐานความรู้ (Social Knowledge Based) เพื่อการพัฒนาประเทศตระหนักในความสำคัญของการสร้างคุณภาพ โอกาสความร่วมมือและขับเคลื่อนให้การอาชีวศึกษามีความพร้อมที่จะรองรับการเปิดเสรีทาง การศึกษาในปี พ.ศ. 2558 โดยมุ่งเน้นการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาทั้งปริมาณคุณภาพสมรรถนะ และทักษะฝีมือเป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนด้าน อาชีวศึกษาทั้งในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ เน้นการศึกษาทั้งในระบบและ นอกระบบการศึกษาระบบทวิภาคีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะร่วมกับสถานประกอบการตอบสนอง ความต้องการกำลังคนในสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานโดยมีรูปแบบเชิงระบบใน การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ในปีการศึกษา 2553 สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพ ของประเทศเท่ากับ 64 : 36 ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพ ให้เป็น 40 : 60 ตาม เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ดังนั้นจึง ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา (กนป.) ด้านการพัฒนาการอาชีวศึกษา ขึ้นมาเป็นคณะทำงานเพื่อนำเสนอร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนา การอาชีวศึกษาต่อที่ประชุม กนป. ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานโดยมอบหมายให้สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ทำหน้าที่กำหนดกลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูป การอาชีวศึกษาของประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายซึ่ง สอศ. ได้ดำเนินการสร้างภาพลักษณ์ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลายรูปแบบภายใต้ Concept “เรียนอาชีวะดีเรียนฟรีมีรายได้ ระหว่างเรียน” “เรียนจบแล้วมีงานทำเรียนเกษตรมีที่พักฟรีและอาหารฟรี” เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียน อาชีวศึกษาให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ประเทศไทยประสบปัญหาหลายประการที่ทำให้ การขับเคลื่อนการปฏิรูปการอาชีวศึกษาของประเทศเป็นไปด้วยความยากลำบาก อันเนื่องมาจาก ปัญหาการเมืองที่มีเสถียรภาพค่อนข้างต่ำ การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายในการพัฒนา ททรัพยากรมนุษย์ของประเทศไม่ชัดเจน รวมทั้งกฎหมาย กฎกระทรวง และกฎระเบียบข้อบังคับที่มี อยู่ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ภาคอุตสาหกรรมเอกชน ทั้งใน ภาคการผลิตและบริการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศมากกว่าที่เป็นอยู่

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาของประเทศไทยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย คือ ด้านภาพลักษณ์การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาบางกลุ่มซึ่งเป็นส่วนน้อย แต่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติและการยอมรับของผู้ปกครองและไม่กล้าส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน รวมทั้งค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนจบปริญญา เพื่อที่จะได้ออกมาทำงานที่ดีกว่า

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ระดับนโยบาย : ควรดำเนินมาตรการดังต่อไปนี้

มาตรการที่ 1 การกำหนดความชัดเจนในวิสัยทัศน์เชิงนโยบายในการจัดการศึกษาของประเทศ

รัฐบาลควรกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายให้ชัดเจน (Clear Vision Policy) ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของชาติ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาคและจุลภาคว่าประเทศไทยจะมีแนวทางในการพัฒนาประเทศไปในทิศทางใดทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันการจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศนั้น โดยต้องระบุให้ชัดเจนว่ารัฐต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในด้านใดบ้าง และมีจำนวนเท่าใดในแต่ละ Cluster พร้อมทั้งส่งสัญญาณให้สถาบันการศึกษาในทุกๆระดับได้รับทราบโดยแผนดังกล่าวจะต้องมีระยะเวลา 5 - 10 - 15 - 20 - 30 - 50 ปี และมีการปรับแผนไปตามสถานการณ์ต่างๆ ระยะเวลาตามความเหมาะสมเพื่อเตรียมกำลังคนของประเทศให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558

มาตรการที่ 2 การสร้างความชัดเจนในวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของการจัดการศึกษาสายสามัญและสายอาชีวศึกษา

1) รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการจะต้องสร้างความชัดเจนในวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของการจัดการศึกษาของประเทศทั้งในสายสามัญและสายอาชีวศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ควรมีการทำงานที่ประสานและสอดคล้องกันทั้งระบบ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งมีการแก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบที่มีอยู่ให้มีความสอดคล้องกัน และมีการบังคับใช้อย่างจริงจังเพื่อบังเกิดผลด้านคุณภาพผู้เรียนตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา

2) ควรกำหนดเป้าหมายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญอย่างเข้มข้นในเชิงคุณภาพเพื่อมุ่งให้ผู้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (High School) เป็นการศึกษาเพื่อเป้าหมายของการเป็น Pre-University อย่างแท้จริงไม่ใช่การเรียนหรือการศึกษาเพื่อการเลื่อนชั้นตามปกติควรมุ่งเน้นคุณภาพการเรียนการสอนคุณภาพครูผู้สอนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการศึกษาระดับนี้เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเข้าสู่มหาวิทยาลัยอย่างมีองค์ความรู้พื้นฐานที่เข้มข้นและสามารถศึกษาต่อในสาขาวิทยาการระดับสูงได้โดยไม่เป็นภาระกับมหาวิทยาลัยเช่นในปัจจุบันโดยการกำหนดนโยบายว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการเปิดสอนจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องทำการจำแนกหรือระบุตัวนักเรียน (Identify) ก่อนที่จะเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ว่าควรที่จะเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพทั้งนี้รัฐจะต้องใช้มาตรการด้านงบประมาณเข้ามาช่วยโดยกำหนดให้ชัดเจนว่ารัฐจะให้การสนับสนุนผู้ที่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญร้อยละเท่าไร และควรที่จะควบคุมจำนวนนักเรียนชั้น ม.4 - ม.6 ไม่ให้มีจำนวนเกิน 30 คนต่อห้องและสถาบันอุดมศึกษาก็ไม่ควรรับนักศึกษาจำนวนมากเกินไปควรคำนึงถึงคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรการที่ 3 การดำเนินนโยบายและทิศทางในการจัดอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับ สามัญศึกษาของประเทศไทยให้มีความสอดคล้องกัน และสะท้อน ความต้องการจริงของภาคการผลิตและภาคบริการ

1) กำหนดนโยบายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้มีความชัดเจนและมีระบบที่สมบูรณ์รองรับโดยกระทรวงศึกษาธิการควรดูแลนโยบายในด้านต่างๆ ให้มีความครอบคลุมในทุกระดับของสายอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพแบบองค์รวม ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาจนถึงปริญญาเอกทั้งนี้ระบบดังกล่าวจะต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ว่างเว้นจากการเรียนมาหลายปีสามารถกลับเข้ามาเรียนและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

2) วางแผนกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางในการจัดอาชีวศึกษาของประเทศทั้งในด้านปริมาณคุณภาพและความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างสมดุลรวมทั้งแก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง และกฎระเบียบข้อบังคับที่มีอยู่ให้มีความสอดคล้องกัน

3) ควรเปิดโอกาสให้เอกชนในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางในการจัดอาชีวศึกษาของประเทศเพื่อที่จะได้เชื่อมโยงนโยบายของภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตรและภาคบริการเข้ากับระบบการศึกษาอย่างชัดเจน

4) ควรทบทวนนโยบายการเปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช.) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพราะจะทำให้เกิดความสับสนในการผลิตกำลังคนของประเทศโดย สพฐ. ควรที่จะดูแลเฉพาะผู้เรียนในระดับ

การศึกษาภาคบังคับ คือ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น ส่วน การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญ (ม. 4 - ม. 6) และสายอาชีพ (ปวช. 1 - ปวช. 3) กระทรวงศึกษาธิการควรที่จะจัดให้มีหน่วยงานที่แยกต่างหากดูแลและถ้าจะมีการจัดหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช.) ในโรงเรียน ก็ควรศึกษารูปแบบจากต่างประเทศที่ ประสบความสำเร็จในการดำเนินการ

5) ควรสนับสนุนให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในรูปแบบของโรงเรียน เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มจำนวนผู้จบสายอาชีวศึกษาในด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคการผลิตและในกรณีที่ไม่ต้องการ ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปก็สามารถทำงานในสาขาขาดแคลนแรงงานระดับ Semi-skilled ได้

6) ควรดำเนินการผลักดันระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Thai Vocational Qualification : TVQ) ให้ นำไปสู่การปฏิบัติโดยเร็วและครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะในสาขาอาชีพที่เป็นกำลังสำคัญ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

7) ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยและพร้อมสำหรับการใช้งานรวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนสารานุกรมโภคทั้งหลายในการจัดอาชีวศึกษาให้ทัดเทียมกับการเรียนใน สหรัญ

8) รัฐบาลควรผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาของอาเซียน/โลกในสาขา อาชีวศึกษาเฉพาะทางเช่นการเจียรนัยอัญมณีการโรงแรมและท่องเที่ยว การนวดแผนไทย การทำ อาหารไทย เป็นต้น รวมทั้งปรับปรุง/พัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาของไทยให้ได้มาตรฐานอาเซียน โดยเน้นทักษะการปฏิบัติงานทักษะภาษาอังกฤษและภาษาที่สามเพื่อก้าวสู่การเป็นสมาคม อาเซียนอย่างเต็มภาคภูมิ

มาตรการที่ 4 การสนับสนุนค่าใช้จ่ายรายหัวให้เหมาะสมระหว่างนักเรียนสายสามัญและ สายอาชีวศึกษา เพื่อสะท้อนความต้องการจริงของภาคการผลิตและบริการ

ภาครัฐต้องจริงจังในการปรับปรุงระเบียบเรื่องค่าใช้จ่ายรายหัวโดยการปรับเพิ่มเงิน อุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อปีของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ใน ระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ให้สูงกว่า เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการจัดเงินอุดหนุนรายหัวให้มีความเหมาะสมกับสายวิชาชีพและสาขางานที่เรียน โดยเฉพาะในสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของ ตลาดแรงงาน จะทำให้เพิ่มคุณภาพผู้เรียนได้ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นเข้าเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มากขึ้นและผู้จบระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) เรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการกำลังคนของประเทศในระยะยาว นอกจากนั้น ควรใช้แผนการรับนักเรียนเป็นกลไก

ในการปรับเป้าหมายสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษาโดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้การรับนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายด้านสัดส่วนผู้เรียน และมีความสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดในกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 โดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนร่วมกันในภาพรวมของกระทรวงและระดับจังหวัด

มาตรการที่ 5 การพัฒนาระบบอาชีวศึกษาร่วมกับภาคเอกชนโดยต้องระบุให้ภาคการผลิตและภาคบริการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการอาชีวศึกษา

1) ควรมีนโยบายจูงใจให้สถานประกอบการ ทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการมีส่วนร่วมสนับสนุนส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดทำเป็นระเบียบและมาตรการต่างๆ ที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติรองรับ

2) ควรดำเนินการตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้สถานประกอบการจัดการอาชีวศึกษาได้ ซึ่งสถานประกอบการหลายแห่งดำเนินการตามมาตรา 12 โดยทำการจัดอาชีวศึกษาในสถานประกอบการเป็นศูนย์การเรียนของเขตพื้นที่การศึกษา (สพฐ.) ซึ่งสถานประกอบการจะต้องได้รับการดูแลจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) รวมทั้งสนับสนุนให้สถานประกอบการทั้งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรและจัดตั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานในแต่ละภูมิภาคซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีความคุ้มค่าและเกิดความผูกพันกับธุรกิจเอกชนผู้จบการศึกษาสามารถมีงานทำได้ในท้องถิ่นหรือชุมชนที่อยู่อาศัยไม่ต้องเข้ามาหางานทำในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่

3) ควรพึงพาภาคอุตสาหกรรมในการจัดหาอาชีพให้แก่ นักศึกษารวมทั้งส่งเสริมให้ครูอาจารย์ในระบบได้มีการฝึกงานภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม และสามารถพัฒนาคนที่มีคุณภาพให้แก่อุตสาหกรรม

ระดับปฏิบัติการ :

กระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ของประเทศ และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ควรดำเนินมาตรการดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

1.1 ร่วมกันพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกและทำอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการและนักเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงในการเรียนสายอาชีวศึกษา ซึ่งให้เห็นถึงความก้าวหน้าของผู้เรียน การทำงานเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งความสำคัญของผู้ที่เรียนสายอาชีวศึกษาว่า เป็นกำลังที่สำคัญมาก

ในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าสายสามัญบางสาขา โดยดึงดูดเด่นของ อาชีวศึกษาเป็นเทคโนโลยีขั้นสูง และสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้ง ค่าตอบแทนแรงงานที่จะได้รับหลังจากจบการศึกษา

1.2 จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสายอาชีพ (กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี) ให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ได้เข้าสังเกตการณ์ในสถานประกอบการ ทั้งในด้านการทำงานและให้เป็นผู้ฝึกหัดกับเครื่องจักรกลหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่นักเรียนสนใจ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสได้สัมผัสเทคโนโลยีประเภทอัตโนมัติและกึ่งอัตโนมัติ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและรู้จักพัฒนาการของเทคโนโลยี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจด้วยตนเองในการที่จะเลือกเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษา

1.3 ขอความร่วมมือสถานศึกษาในทุกสังกัดที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา สนับสนุน และให้การแนะแนวการศึกษาเชิงรุก เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนอาชีวศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ และการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเพิ่มการแนะแนวให้ครอบคลุมและทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย

1.4 จัดระบบการแนะแนวที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง มีอิสระในการเลือกเรียน ตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเข้าแนะแนวการศึกษาสายอาชีวศึกษาในโรงเรียนมัธยม

1.5 จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ระยะยาว และกิจกรรมหลากหลาย อาทิเช่น การทำ Road Show ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมเป้าหมาย การจัด Open House เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ สถานศึกษา การจัด Vocational Camp เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับการเรียนในสายอาชีวศึกษา และมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพ

1.6 ควรมีการขยายหน่วยจัดการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้ครอบคลุม ทั้งประเทศ โดยเฉพาะในชนบทที่อยู่ห่างไกลและในสาขาที่เป็นที่ต้องการของชุมชน เพราะการศึกษา จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาชุมชนและต้องไม่พรากคนออกจากชุมชน สนับสนุนให้องค์กรปกครอง ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษาเพื่อท้องถิ่นเพื่อที่เด็กๆ จะได้มีโอกาสที่ สามารถเลี้ยงตนเองได้ในชุมชน เช่น เกษตรกรรม ประมง เป็นต้น รวมทั้งเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียน ในกลุ่มอื่นนอกเหนือจากผู้สำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ 3 เช่น กลุ่มคนวัยทำงาน (Non-aged group) ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

1.7 สถาบันอาชีวศึกษาแต่ละแห่งควรเร่งปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ รวมทั้งภาพลักษณ์ของสถาบัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน อาชีวศึกษา

2. การพัฒนาวิธีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพอย่างแท้จริง

2.1 ดำเนินการพัฒนาการศึกษาาระบบทวิภาคีอย่างจริงจังรวมทั้งการเทียบโอนการเรียนรู้การสะสมหน่วยกิตทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้นเนื่องจากการเทียบโอนในปัจจุบันมีปัญหาด้านคุณภาพไม่ดำเนินการอย่างจริงจังและโปร่งใสทั้งยังมีปัญหาด้านคุณภาพและมักเป็นการแสวงหารายได้ของสถานศึกษามากกว่า

2.2 ควรทำโครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี หรืออาจจะเป็นการฝึกงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติในกระบวนการทำงานจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะในการปฏิบัติงานอีกด้วย

2.3 พัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมแบบฐานสมรรถนะอย่างจริงจัง และเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและสถานประกอบการ

2.4 ปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีความหลากหลายยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนให้มากขึ้นและจัดหลักสูตรทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนออกกลางคัน

2.5 ปรับวิธีการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนอาชีวศึกษา คิดเป็นทำเป็นโดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านการเรียนการสอนแบบทวิภาคี “โรงเรียน-โรงงาน” ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษาทั่วประเทศ

2.6 พัฒนาความพร้อมของสถานศึกษาในด้านเครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการให้มีความทันสมัยอยู่เสมอโดยที่ทุกแห่งไม่จำเป็นจะต้องมีเหมือนกัน แต่สามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ร่วมกัน สำหรับในส่วนของเครื่องมือ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีราคาแพงที่ทางสถานศึกษาไม่สามารถจัดซื้อเองได้ควรทำโครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคีหรืออาจจะเป็นการฝึกงาน

2.7 ควรให้สถาบันอาชีวศึกษาเอกชน มีสัดส่วนในการรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากกว่าสถานศึกษาของรัฐบาล

2.8 ควรสนับสนุนสถานประกอบการให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น เช่น โรงเรียนปัญญาภิวัฒน์ เป็นต้น

2.9 สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัย และเจตคติที่ดีเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และตรงต่อเวลา รวมทั้งยกระดับความรู้ในด้านการใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และความรู้พื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์

3. การพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน และผู้บริหารอาชีวศึกษา

3.1 ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมทั้งในด้านรายได้ สวัสดิการ ความมั่นคงและความก้าวหน้าทางอาชีพให้กับครูผู้สอนและบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาอย่างจริงจังและชัดเจน รวมทั้งทำการบรรจุครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติงานการสอนมาไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีศักยภาพสูงในการปฏิบัติงาน โดยผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการคัดเลือกโดยคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นจากสถานศึกษา

3.2 ควรให้ความสำคัญในการผลิตครูอาชีวศึกษาให้มีคุณวุฒิ และคุณสมบัติที่เหมาะสม เนื่องการเรียนการสอนอาชีวศึกษามีลักษณะ กระบวนการ และวิธีการที่แตกต่างจากการสอนสายสามัญ โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาที่ตนเองสอน
- 2) มีประสบการณ์ทำงานในสาขาที่ตรง หรือใกล้เคียงกับสาขาที่ตนทำหน้าที่สอน ไม่ต่ำกว่า 1 ปี ถ้าไม่มีประสบการณ์จะต้องเข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการทั้งในภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตรและภาคบริการหลังจากที่บรรจุเข้าทำงานแล้วอย่างน้อย 1-2 ปี
- 3) มีบุคลิกลักษณะ และเจตคติที่เหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครู
- 4) มีใบประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษา

3.3 เปิดโอกาสให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง

3.4 เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการมาเป็นอาจารย์พิเศษ (Adjunct Professor) เพื่อร่วมวางแผนหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นผู้สอนในรายวิชาชีพเฉพาะทาง

3.5 ควรมีการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ และอาจจะแตกต่างไปจากผู้บริหารสถานศึกษาสายสามัญ

4. การยกระดับค่าตอบแทนเส้นทางอาชีพและสร้างการยอมรับในสังคมของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากอาชีวศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในอาชีวศึกษา

4.1 ปรับปรุงระบบค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นไปตามทักษะฝีมือสมรรถนะวิชาชีพ ความสามารถและประสบการณ์การทำงานโดยไม่เน้นคุณวุฒิตามใบปริญญา

4.2 ยกกระตบการประกอบอาชีพช่างโดยเฉพาะในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปสู่มาตรฐานสากลและเพิ่มช่องทางการประกอบอาชีพในต่างประเทศเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานและการได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

4.3 จัดทำมาตรฐานวิชาชีพทุกตำแหน่งงานเป็นระดับต่างๆ ให้ผู้ที่จบอาชีวศึกษาหรือปริญญาตรีสายปฏิบัติการได้สอบวัดสมรรถนะวิชาชีพเพื่อที่จะได้มีคุณภาพที่ไม่เหลื่อมล้ำกันโดยจัดให้มีการสอบวัดความรู้ทุก 2-3 ปีและปรับระดับความรู้ที่จะสอบให้สูงขึ้นเป็นการพัฒนาบุคลากรของประเทศอย่างต่อเนื่อง

4.4 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยยกระดับการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและเข้มข้น มีการรับนักศึกษาเข้าเรียนได้หลากหลาย สร้างระบบการเรียนสลับกับการทำงาน (Credits Bank) มีระบบที่จะให้นักเรียนสามารถกลับเข้ามาเรียนได้อย่างเป็นมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและสากล

4.5 ยกย่องและเชิดชูเกียรติศิษย์เก่าทางด้านอาชีวศึกษาที่เป็นคนดีมีคุณธรรมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและสร้างชื่อเสียงให้แก่สังคมและประเทศชาติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรุ่นหลัง

5. การสนับสนุนการจัดอาชีวศึกษาสำหรับกลุ่มคนที่มีศักยภาพแต่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนในระบบปกติได้หรือกลุ่มคนวัยทำงานที่ยังไม่ได้ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ปวช.

5.1 จัดระบบการคัดสรรและการให้เงินทุนสนับสนุนการเรียนของกลุ่มคนที่มีศักยภาพแต่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนในระบบปกติได้หรือกลุ่มคนวัยทำงานที่ยังไม่ได้ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช.) ทั้งนี้จากข้อมูลสนับสนุนทางสถิติแสดงให้เห็นว่า แนวโน้มการไม่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ว นักเรียนในกลุ่มนี้มักจะมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

5.2 ใช้ผลการเทียบโอนคุณวุฒิมิวิชาชีพหรือประสบการณ์ของกลุ่มคนในวัยทำงานที่ยังไม่เคยผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในการเทียบโอน เพื่อลดระยะเวลาในการศึกษาจากรูปแบบปกติ และเปิดโอกาสคนกลุ่มนี้ได้พัฒนาศักยภาพ รวมทั้งใช้ประสบการณ์ในงานอาชีพของตนในการเข้าเรียน ทั้งนี้หลังจากเข้าสู่ระบบแล้ว รูปแบบการเรียนการสอนควรถูกออกแบบโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มคนวัยทำงานจริงๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่แตกต่างจากผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มวัยเรียน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
บทสรุปผู้บริหาร	(ค)
สารบัญ	(ณ)
สารบัญตาราง	(ต)
สารบัญแผนภูมิ	(ท)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	4
1.4 กรอบความคิดการวิจัย	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	5
1.6 ข้อจำกัดของการศึกษา	6
1.7 ส่วนประกอบของรายงานวิจัย	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพของไทย	
2.1 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในประเทศไทย	8
2.2 การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา)	15
2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ	24
2.4 สถานการณ์ด้านความต้องการกำลังคนของประเทศ	32
2.5 แนวนโยบายการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ	35
บทที่ 3 การส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในต่างประเทศ	
3.1 ประเทศไต้หวัน	41
3.2 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	49
3.3 ประเทศสิงคโปร์	58
3.4 ประเทศออสเตรเลีย	65
3.5 ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ผลการศึกษาข้อมูล τυติยกรรมิ	83
4.2 ผลการศึกษาข้อมูลปฐมยกรรมิ	105
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	
5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	119
5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ	144
บรรณานุกรม	157
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม	161
ภาคผนวก ข เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล	165

สารบัญญัตราสาร

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	แสดงจำนวนครู และนักเรียน/นักศึกษาในระบบโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2548 - 2553	26
ตารางที่ 2.2	แสดงจำนวนสถานศึกษา ครู และนักเรียน/นักศึกษาในระบบโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2548 - 2553	27
ตารางที่ 2.3	แสดงจำนวนที่ลงทะเบียนเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) นอกระบบโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2548 - 2553	31
ตารางที่ 3.1	แสดงระบบการศึกษาของประเทศจีน	55
ตารางที่ 3.2	แสดงจำนวนและประเภทของสถานศึกษาของประเทศจีน	56
ตารางที่ 3.3	แสดงจำนวนผู้เรียนในระดับการศึกษาต่างๆ ของประเทศจีน	57
ตารางที่ 3.4	แสดงสัดส่วนการลงทะเบียนเรียนมัธยมปลายสามัญและสายอาชีพ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD ปี พ.ศ. 2545 - 2548	78
ตารางที่ 3.5	แสดงสัดส่วนผู้เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาหลักสูตรสายอาชีพและสายสามัญ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD ปี พ.ศ. 2545 -2548	80
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนประชากรทารกที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2544	84
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีโอกาสเรียนต่อ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2548 - 2553	85
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2547 - 2552	86
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2548 - 2553	87

สารบัญญัตราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.5	แสดงจำนวนและสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพในระบบโรงเรียน จำแนกตามสังกัด ปีการศึกษา 2548 - 2553	88
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพในระบบโรงเรียน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด ปีการศึกษา 2548 - 2553	91
ตารางที่ 4.7	แสดงจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในระบบโรงเรียน จำแนกตามประเภทวิชาและสังกัด ปีการศึกษา 2548 - 2553	94
ตารางที่ 4.8	แสดงผลการคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพตามแนวโน้มปกติ ปีการศึกษา 2554 - 2559	102
ตารางที่ 4.9	แสดงผลการคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ปีการศึกษา 2554 - 2559	104

สารบัญแนภูมิ

	หน้า	
แผนภูมิที่ 3.1	ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของไต้หวัน	47
แผนภูมิที่ 3.2	สถิติจำนวนผู้เรียนในสาย TVE เทียบสายสามัญ ในปี 2007	47
แผนภูมิที่ 3.3	ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของสิงคโปร์	60
แผนภูมิที่ 3.4	ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของออสเตรเลีย	67
แผนภูมิที่ 3.5	จำนวนผู้เรียนในสายอาชีพในแต่ละรัฐและอาณานิคมของออสเตรเลีย	70
แผนภูมิที่ 3.6	สัดส่วนร้อยละของจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียนในปี ค.ศ. 2009	71
แผนภูมิที่ 3.7	จำนวนผู้เรียนในสายอาชีพ (VET) ของออสเตรเลีย	71
แผนภูมิที่ 4.1	อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2548 - 2553	85
แผนภูมิที่ 4.2	สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2548 - 2553	87
แผนภูมิที่ 4.3	สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ต่อ สายอาชีพ ในระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2548 - 2553	89
แผนภูมิที่ 4.4	สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในระบบโรงเรียน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2553	92
แผนภูมิที่ 4.5	สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในระบบโรงเรียน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2553	92
แผนภูมิที่ 4.6	สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในระบบโรงเรียน จำแนกตามสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2553	93
แผนภูมิที่ 4.7	จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามประเภทวิชาและสังกัด ปีการศึกษา 2548 - 2553	95

สารบัญแนภูมิ (ต่อ)

	หน้า
แผนภูมิที่ 4.8 จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม ปีการศึกษา 2548 - 2553	96
แผนภูมิที่ 4.9 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม ปีการศึกษา 2548 - 2553	97
แผนภูมิที่ 4.10 จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม ศิลปกรรม และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ปีการศึกษา 2548 - 2553	97
แผนภูมิที่ 4.11 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม ศิลปกรรม และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ปีการศึกษา 2548 - 2553	98
แผนภูมิที่ 4.12 ผลการคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ และสายอาชีพ ถึงปีการศึกษา 2559 ตามแนวโน้มปกติ	100
แผนภูมิที่ 4.13 ผลการคาดประมาณสัดส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวโน้มปกติ ปีการศึกษา 2554 - 2559	102
แผนภูมิที่ 4.14 ผลการคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ ถึงปี 2559 ตามแนวเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)	103
แผนภูมิที่ 4.15 ผลการคาดประมาณสัดส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ ตามแนวเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ปีการศึกษา 2554 - 2559	105

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ผ่านการสนับสนุนระบบการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรัฐบาลเล็งเห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะเป็นกลไกสำคัญยิ่งต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศไทย อันจะเป็นการเพิ่มศักยภาพของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงกำหนดให้การพัฒนาด้านการศึกษาเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญระดับชาติ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณของประเทศจำนวนมากให้แก่สถาบันการศึกษา เพื่อดำเนินภารกิจด้านการพัฒนาการศึกษาในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2545-2559) ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 33 ต่อมาเมื่อแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าวถูกนำมาใช้แล้วประมาณ 8 ปีนับจนถึงปัจจุบัน และเมื่อปี พ.ศ. 2552 ได้มีการทบทวนและพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา กอปรกับได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 80 (3) ถึง (6) บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้...

(3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ ภูมิหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ

(6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

นับตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาเริ่มดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาประมาณ 10 ปี และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการติดตามผลการปฏิรูป แล้วพบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ดังนี้

- ผู้สำเร็จอาชีวศึกษายังมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามความต้องการของตลาดแรงงาน
- สัดส่วนผู้เข้าเรียนอาชีวศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2542 - 2546 แต่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2547 - 2550

- ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช. และ ปวส.) นิยมเรียนต่อในระดับปริญญาตรีร้อยละ 60 มากกว่าที่จะออกไปทำงานหรือประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้ประเทศขาดแคลนแรงงานระดับกลางอย่างต่อเนื่อง

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้มีการกำหนดแนวนโยบายและเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช. 3 ปี) ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) เช่น นโยบายที่ 1.4 ผลผลิตและพัฒนากำลังคนให้

สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและความร่วมมือกับนานาชาติ ซึ่งได้กล่าวถึงการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนากลุ่มจังหวัดและสร้างความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับต่างๆ

นอกจากนี้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงดังกล่าว ยังได้กล่าวถึงเรื่องต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ และระบบอาชีวศึกษาในภาพรวม เช่น การจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ การส่งเสริมคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาว่าภายใต้สถานการณ์ การขาดแคลนบุคลากรระดับอาชีวศึกษาและภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติฯ ตลอดจนนโยบาย และแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จะมีแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพได้อย่างไร ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้สามารถเป็นกลไกในการสร้างบุคลากรส่วนสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพจากทุกสังกัด ภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบ ในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2553) และย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2548 - 2552)
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้บรรลุตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)
3. เพื่อประมาณการจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพและสายอาชีพทุกสังกัด ภาครัฐและเอกชนทั้งในระบบและนอกระบบ ตามแนวโน้มปกติและตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) และการจัดระบบที่จะรองรับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

1.3 ขอบเขตการวิจัย

เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ในประเด็นต่อไปนี้

1. ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาของไทย และต่างประเทศ รวม 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน จีน สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU)
2. การวิเคราะห์สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพต่อสายอาชีพทุกสังกัด ภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2553) และย้อนหลัง 5 ปี (ช่วงปีการศึกษา 2548 - 2552) ทั้งในระบบและนอกระบบ
3. การคาดประมาณถึงปี 2559 ตามแนวโน้มปกติ และตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)
4. ความเป็นไปได้ของการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพที่มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ จากปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ภาครัฐและเอกชน ทั้งในและนอกระบบ
5. ดำเนินการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ
6. ช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาและเก็บข้อมูล ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - กรกฎาคม 2554

1.4 กรอบความคิดการวิจัย

1. **ข้อมูลทุติยภูมิ** ทำการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน จีน สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ดังนี้

1.1 ศึกษานโยบาย/เป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 - 2561) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 -2554)

1.2 ศึกษาแนวคิด/หลักการการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบของไทย จากหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

1.3 ศึกษาแนวคิด/หลักการ และระบบการจัดการอาชีวศึกษาในภาพกว้าง โดยเน้นด้านปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ปัญหาของไทยและต่างประเทศ

1.4 ศึกษาจุดเด่น จุดด้อย และทิศทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษา

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ทำการศึกษาข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) และแบบสอบถาม (Questionnaire) ดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (Key Informants) ด้านการอาชีวศึกษาของประเทศไทย เพื่อประมวลปัญหาเชิงปริมาณและคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมปลายสายอาชีพ

2.2 ศึกษาข้อมูลจากการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคการศึกษา และภาคอุตสาหกรรม มาร่วมแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบ และระดับความสามารถในการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) และการจัดระบบที่จะรองรับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

2.3 ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับการตัดสินใจเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายสามัญกับสายอาชีพ (อาชีวศึกษา)

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) คณะผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษานโยบายและเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษา จากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 - 2561) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร นวัตกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมปลายสายอาชีพ รวมทั้งปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาของไทยและต่างประเทศ แล้วทำการวิเคราะห์นโยบาย แผนการพัฒนาต่างๆ ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบัน และศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554 โดยการสัมภาษณ์บุคคลากรหลัก (Key Informants) ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาของประเทศไทย จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารระดับสูงสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้บริหารระดับสูงระดับอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษา อาทิ คณบดี/อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรม และเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

จากนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด จำนวน 400 คน

3. นำผลการศึกษาที่ได้มาจัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) ของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ดำเนินการในเดือนกรกฎาคม 2554

4. จัดทำ (ร่าง) รายงานการวิจัย เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแต่งตั้งขึ้น

5. ปรับปรุง (ร่าง) รายงานตามข้อเสนอแนะในที่ประชุม และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

1.6 ข้อจำกัดของการศึกษา

เนื่องจากข้อมูลสถิติที่นำมาทำการศึกษาและวิเคราะห์ในครั้งนี้นำมาดำเนินการจัดเก็บโดยหลายหน่วยงาน ซึ่งตัวเลขที่ได้จากแต่ละหน่วยงานก็ไม่ตรงกัน แต่จากการประมวลผลข้อมูลพบว่ามี ความแตกต่างของข้อมูลประมาณร้อยละ 1-2 จึงเป็นที่ยอมรับได้

1.7 ส่วนประกอบของรายงานวิจัย

ส่วนประกอบของรายงานการวิจัยฉบับนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 6 บท โดยมีสาระดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพของไทย

บทที่ 3 การส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในต่างประเทศเพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน จีน สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU)

บทที่ 4 ผลการศึกษา เป็นการนำเสนอผลการศึกษาใน 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และส่วนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ (Key Informants) การประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) และแบบสอบถาม (Questionnaires)

บทที่ 5 การสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวทางการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมปลาย สายอาชีพของไทย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษานโยบายและเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 - 2561) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมปลายสายอาชีพ รวมทั้งปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการแก้ปัญหาของไทยและต่างประเทศ และทำการวิเคราะห์นโยบายแผนการพัฒนาต่างๆ ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบันและศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 2.1 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในประเทศไทย
- 2.2 การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา)
- 2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
- 2.4 สถานการณ์ด้านความต้องการกำลังคนของประเทศ
- 2.5 แนวนโยบายในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

2.1 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในประเทศไทย

2.1.1 ความเป็นมา

แนวคิดการจัดการศึกษาอาชีพหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “อาชีวศึกษา” มีมาตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีอาชีพหัตถกรรมมากขึ้นนอกเหนือไปจากอาชีพกสิกรรม การอาชีวศึกษาเริ่มอย่างเป็นทางการเมื่อได้รับการบรรจุในโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 เป็นการศึกษาพิเศษ หมายถึง การเรียนวิชาเฉพาะ เพื่อให้เกิดความชำนาญ โดยจัดการศึกษา 2 ประเภท คือ โรงเรียนสามัญศึกษา สอนวิชาสามัญ และโรงเรียนวิสามัญศึกษา สอนวิชาเพื่อออกไปประกอบอาชีพ

โรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งแรกของประเทศไทยได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2453 คือ โรงเรียนพาณิชยการที่วัดมหาพฤฒาราม และวัดราชบูรณะ ในปี พ.ศ. 2456 ได้จัดตั้งโรงเรียนเพาะช่าง และปี พ.ศ. 2460 จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 กำหนดว่า วิสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพซึ่งจัดให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ เช่น กสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยการ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับประกอบการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมต่างๆ และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 ได้ปรากฏคำว่า “อาชีวศึกษา” เป็นครั้งแรกในระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ อาชีวศึกษา ชั้นต้น กลาง และสูง รับนักเรียนจากโรงเรียนสามัญศึกษาของทุกระดับประโยค

ปี พ.ศ. 2481 พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในสังกัดกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ให้จัดตั้งกรมใหม่ขึ้น 2 กรม คือ กรมสามัญศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาสายสามัญ และกรมวิชาการ มีหน้าที่จัดการศึกษาสายอาชีพ

ปี พ.ศ. 2484 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2484 ซึ่งตราขึ้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2484 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2484 กระทรวงธรรมการได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กระทรวงศึกษาธิการ” และตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นแทนกรมวิชาการ ดังนั้น กรมอาชีวศึกษาจึงได้ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2484

การแบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 กอง คือ 1) สำนักงานเลขานุการกรม 2) กองโรงเรียน ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการโรงเรียนอาชีวศึกษา และ 3) กองวิชาการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับหลักสูตรแบบเรียน ทะเบียน การสอบไล่ และการออกประกาศนียบัตร

ช่วงระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา การอาชีวศึกษาได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม ก่อให้เกิดการขาดแคลนอุปกรณ์การสอน นักเรียนต้องหลบภัย จำนวนครูและนักเรียนน้อยลง จนกระทั่งภาวะสงครามสงบลง รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2494 การอาชีวศึกษาได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาชั้นสูง โดยในแต่ละระดับกำหนดเวลาเรียนไม่เกิน 3 ปี

ปี พ.ศ. 2495 ได้เริ่มจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคหลัก 4 แห่งทั่วประเทศ คือ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ (พ.ศ. 2495) วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้-สงขลา (พ.ศ. 2497) วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ-นครราชสีมา (พ.ศ. 2499) และวิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ-เชียงใหม่ (พ.ศ. 2500)

ปี พ.ศ. 2499 การอาชีวศึกษาได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ โดยโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลายแห่งได้รับอนุมัติให้เปิดสอนในระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง และโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูงเฉพาะวิชาอีกหลายแห่งได้จัดตั้งขึ้น เพื่อรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายสามัญเข้าศึกษาต่อ

ปี พ.ศ. 2501 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากองค์การ SEATO โดยมหาวิทยาลัยฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา ในการปรับปรุงหลักสูตรตามโครงการฝึกช่างฝีมือ และฝึกอบรมครูวิชาช่างก่อสร้าง ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ และช่างเชื่อมโลหะ โดยมีโรงเรียนการช่าง 18 แห่ง เข้าร่วมโครงการ ในระยะแรกของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 จำนวนนักเรียนอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 มีจำนวนลดลง แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 จำนวนนักเรียนในประเภทช่างอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งต้องเปิดการเรียนการสอนใน 2 ผลัด

ปี พ.ศ. 2508 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในการก่อตั้งวิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น

ปี พ.ศ. 2509 ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูนิเซฟในการปรับปรุงโรงเรียนการช่างสตรี จำนวน 35 แห่ง ทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และครุภัณฑ์โดยเฉพาะ

ปี พ.ศ. 2510 กรมอาชีวศึกษาได้มีหน่วยงานโครงการเงินกู้ธนาคารโลกเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา มีหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนในโครงการประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม รวม 25 แห่ง กับกรมอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. 2512 ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลีย ในการจัดตั้งโรงเรียนเทคนิคสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สถานศึกษาหลายแห่งได้รับการพัฒนาและเปิดสอนจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยในปี พ.ศ. 2512 ได้รับการยกฐานะจากโรงเรียนเป็นวิทยาลัย ซึ่งวิทยาลัยแห่งแรก คือ วิทยาลัยพณิชยการพระนคร จนถึงปี พ.ศ. 2522 กรมอาชีวศึกษามีวิทยาลัยอยู่ในสังกัด จำนวน 90 แห่ง ในจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 159 แห่ง

ปี พ.ศ. 2513 ได้มีการรวมโรงเรียนการช่างสตรีและโรงเรียนการช่างชาย ใน 4 จังหวัด คือ อ่างทอง ราชบุรี นูร์รัมย์ และพัทลุง

ปี พ.ศ. 2514 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า โดยรวมวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโพรคมนาคม และวิทยาลัยช่างก่อสร้างในสังกัดกรมอาชีวศึกษาไปรวมเป็นสถาบัน และเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 217 พ.ศ. 2515 ให้โอนโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ 36 แห่งของกรมอาชีวศึกษาไปสังกัดกรมสามัญศึกษา

ปี พ.ศ. 2518 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขึ้น โดยแยกวิทยาลัย 28 แห่งออกจากกรมอาชีวศึกษา เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี และได้โอนศูนย์ฝึกต่อเรือหนองคายของสำนักงานพลังงานแห่งชาติมาอยู่ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนอุตสาหกรรมต่อเรือหนองคาย”

ปี พ.ศ. 2519 ได้รวมโรงเรียนเทคนิค โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนการช่าง ใน 65 วิทยาเขต และยกฐานะโรงเรียนเกษตรกรรม 12 แห่งเป็นวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2522 ได้มีการโอนวิทยาลัยเกษตรเจ้าคุณทหารไปสังกัดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีวศึกษา ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) รับนักเรียนผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายโปรแกรมวิชาสามัญเข้าเรียนวิชาชีพเป็นเวลา 2 ปี

ปี พ.ศ. 2530 ได้มีการจัดตั้ง “วิทยาลัยการอาชีพ” ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร และแม่ฮ่องสอน โดยมีเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาทุกประเภทวิชาชีพและทุกหลักสูตร ทั้งในและนอกระบบการศึกษา

ปี พ.ศ. 2531 ได้รับความช่วยเหลือจากเยอรมันเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาทวิภาคี

ปี พ.ศ. 2532 - 2533 The United Nation Development Programme (UNDP) ให้ความช่วยเหลือจัดตั้งสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษา

ปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลเดนมาร์กได้ให้ความช่วยเหลือเงินกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาเกษตร ตลอดจนประเทศอื่นๆ ในแถบทวีปยุโรป เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ออสเตรเลีย อังกฤษ และอิตาลี ในการช่วยเหลือสถานศึกษาประเภทช่างอุตสาหกรรม นอกจากนี้ มีหน่วยงานหรือองค์กรอื่นต่างประเทศอื่นๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เช่น The United Nation Development Programme (UNDP) International Labour Organization (ILO), UNESCO เป็นต้น รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น แคนาดา องค์กร CIDA และการได้รับอาสาสมัครจากออสเตรเลีย เยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ ในการให้ความร่วมมือต่างๆ เพื่อการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีวศึกษา และในปี 2533 ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.)

ปี พ.ศ. 2533 - 2535 นี้ มีผู้สนใจเรียนอาชีวศึกษามาก จึงจัดตั้งสถานศึกษาเพิ่มอีก 20 แห่ง พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 ได้ถูกประกาศและกำหนดใช้จนถึงปัจจุบัน แบ่งส่วนราชการออกเป็น 11 หน่วยงาน โดยเพิ่มสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานอิสระระดับกอง

ปี พ.ศ. 2535 - 2539 ได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 93 แห่ง เฉพาะโครงการจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพ ระดับอำเภอ 60 แห่ง วิทยาลัยสารพัดช่าง 25 แห่ง และอีก 8 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพไปสู่ท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาชนบทผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพในระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิค ให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ปี พ.ศ. 2536 - 2543 ได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลญี่ปุ่น พัฒนาการผลิตกำลังคนสาขาวิชาแมคคาทรอนิกส์ ที่วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน ปี พ.ศ. 2537 มีโครงการเงินกู้กองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจโพ้นทะเลแห่งญี่ปุ่น (Overseas Economic Cooperation Fund, JAPAN) โดยได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2537 เพื่อพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากรในสถานศึกษา 20 แห่ง

ปี พ.ศ. 2538 กรมอาชีวศึกษาได้พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอาชีวศึกษาและการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทางไกล

ปี พ.ศ. 2537 - 2539 ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเบลเยียม พัฒนาการผลิตกำลังคนสาขาวิชาเทคนิคการผลิตและพัฒนาสื่อการสอน

ปี พ.ศ. 2540 การอาชีวศึกษาได้รับความสนใจอย่างมาก โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพ 70 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 19 แห่ง และวิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 2 แห่ง ในปัจจุบันได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันเป็นส่วนราชการของกรมอาชีวศึกษา และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กรมอาชีวศึกษาจัดและส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพในระดับปริญญาตรี อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรพิเศษ รวมถึงพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

ปี พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันมีอำนาจจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถานศึกษาที่จัดหลักสูตรระดับปริญญาหรือเทียบเท่า ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรครุวิชาชีพชั้นสูง (ปทส.) และปริญญาตรี ในการเปิดสอนเป็นไปตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยกำหนด

ปี พ.ศ. 2542 ได้รับโครงการเงินยืมจากรัฐบาลเดนมาร์กเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรตามโครงการปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างสถานศึกษาเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะปฏิบัติ และจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ในการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงการขยายผลให้แก่เกษตรกรท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาบุคลากรหลักสูตรการจ้ดอาชีวศึกษาเกษตร การพัฒนาอาชีวศึกษาได้พัฒนาเป็นลำดับ โดยพิจารณาถึงระบบการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การเทียบโอนหน่วยกิตสะสม การขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนและการพัฒนาบุคลากร ครู อาจารย์อาชีวศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนรวมถึงต่างประเทศ

วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับปรุงโครงสร้าง ทำให้กรมอาชีวศึกษาเปลี่ยนสถานะเป็น “สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา”

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักหนึ่งใน 5 หน่วยงาน ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 10 ที่ระบุว่า “การแบ่งส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ”

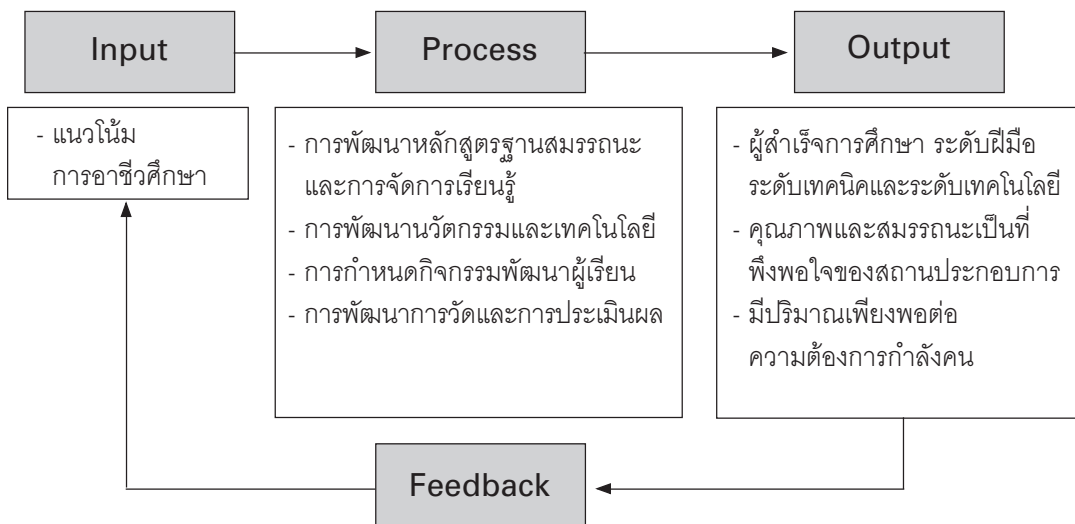
ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การอาชีวศึกษาของไทยมีความเป็นมาอันยาวนาน ระยะเวลากว่า 112 ปีแล้ว อาชีวศึกษาในอดีตส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากต่างประเทศ ในการพัฒนาบุคลากร หลักสูตร การเรียนการสอน และอุปกรณ์เครื่องมือในการสอน รวมทั้งได้พัฒนาจากการส่งเสริมของรัฐบาล หน้าที่และความรับผิดชอบของอาชีวศึกษาอย่างหนึ่งคือ ต้องปรับตัวให้ทันกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การอาชีวศึกษาในอนาคตอันใกล้นี้ จะต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายที่ฝังรากอยู่ในระบบการผลิต ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัญหาต่างๆ ในสังคมส่วนหนึ่งเกิดจากสมาชิกของสังคมที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา โอกาสการเลือกอาชีพ การได้รับความเสมอภาคและความเป็นธรรม และโยงไปถึงรายได้ที่พอเพียงที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2.1.2 ความจำเป็นและรูปแบบในการจัดมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพของไทย

การจัดมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพหรือการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ คือ การพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดคุณภาพตามสมรรถนะอาชีพที่กำหนดไว้โดยจัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ปรัชญาการอาชีวศึกษา ภายใต้การสนับสนุนทรัพยากรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพให้มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็น

สังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ สามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ ทั้งนี้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาด้านการอาชีวศึกษาที่สำคัญที่สุดนั้น อยู่ที่การมุ่งพัฒนาคนให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน การให้การศึกษตลอดชีวิต มีคุณวุฒิวิชาชีพ โดยจัดการเรียนรู้แบบเปิดและยืดหยุ่น มีการรับรองและเทียบโอนประสบการณ์ ให้ความสำคัญกับการอาชีวศึกษาในระดับสูงโดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ มีการปฏิรูปการลงทุนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาในเชิงระบบสามารถแสดงในรูปแบบที่ 2.1

ที่มา: อนันท์ งามสะอาด, 2553

รูปที่ 2.1 แสดงรูปแบบเชิงระบบในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากรูปที่ 2.1 แสดงรูปแบบเชิงระบบในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1) ปัจจัย (Input) ได้แก่ แนวโน้มการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย การปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษที่สอง (2552 - 2561) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 และภารกิจของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2) **กระบวนการ (Process)** ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาการวัดและการประเมินผล

3) **ผลผลิต (Output)** ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค ระดับเทคโนโลยี มีคุณภาพและสมรรถนะเป็นที่พึงพอใจของสถานประกอบการ และมีปริมาณเพียงพอต่อ ความต้องการกำลังคน

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ได้แบ่งรูปแบบในการจัดการอาชีวศึกษาในประเทศไทยไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1) **การศึกษาในระบบ** เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2) **การศึกษานอกระบบ** เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3) **การศึกษาระบบทวิภาคี** เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

ผู้เรียนอาชีวศึกษาในรูปแบบต่างๆ ที่มีประสบการณ์ในงานอาชีพ หรือทำงานในอาชีพนั้นอยู่แล้วสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาชดเชยเว้นรายวิชาโดยกระบวนการ “การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์” เข้าสู่หน่วยกิต ซึ่งเป็นการยอมรับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนของผู้จบการศึกษาตามหลักสูตรที่ศึกษา

นอกจากนี้ ยังการจัดการอาชีวศึกษาในโครงการพิเศษ ดังนี้

- **โครงการพิเศษเสริมวิชาชีพมัธยม** สำหรับนักเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญซึ่งเลือกเรียนวิชาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษา

- **โครงการอาชีวศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบท (อศ.กช.)** เปิดสอนในวิทยาลัยเทคโนโลยีเกษตรและเทคโนโลยี โดยรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไป นักศึกษาที่จบหลักสูตรนี้จะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

- **โครงการความร่วมมือการจัดการศึกษา “การเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)”** ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนั้น การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพหรือการอาชีวศึกษายังเป็นกระบวนการที่ผสมผสานกับการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นการเตรียมคนให้เหมาะกับงานเพื่อพัฒนาให้เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาไปด้วย จากประสบการณ์ในอดีตทำให้เข้าใจได้ว่า การฝึกงานหรือให้การศึกษาวិชาชีพเพื่อสนองความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ จะต้องทำให้แต่ละบุคคลพึงพอใจในงานด้วย การทำให้พลเมืองมีความพึงพอใจในงานจะทำให้เขามีความรับผิดชอบต่อบทบาทของตนในสังคม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม

ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ควรดำเนินการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สังคม และสถานประกอบการ โดยจัดทำความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของแต่ละอาชีพ โดยเชิญตัวแทนผู้เชี่ยวชาญในอาชีพแต่ละกลุ่มอาชีพและครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญสาขาอาชีพมาร่วมดำเนินการให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ สอดคล้องกับงานอาชีพที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ง่าย สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

2.2 การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา)

นับตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยเริ่มดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลากว่า 10 ปีแล้ว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการติดตามผลการปฏิรูป แล้วพบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ต่างๆ ได้แก่ ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีความสามารถและสมรรถนะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น จำนวนผู้เข้าเรียนอาชีวศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปีการศึกษา พ.ศ. 2542 - 2546 แต่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2547 - 2550 และผู้เรียนไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษากว่าร้อยละ 70 ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ทำให้ประเทศขาดแคลนกำลังคนระดับกลางอย่างต่อเนื่อง

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้มีการกำหนดแนวนโยบายและเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช. 3 ปี) ในแผนการศึกษาแห่งชาติ

ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2545 - 2559) แผนนโยบายที่ 1.4 ผลผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและความร่วมมือกับนานาประเทศ ซึ่งได้กล่าวถึงการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนากลุ่มจังหวัดและสร้างความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันระหว่างหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับต่างๆ และยังได้กล่าวถึงเรื่องต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ และระบบอาชีวศึกษาในภาพรวม เช่น การจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ การส่งเสริมคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ฯลฯ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

ในข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ได้มีการกำหนดกรอบแนวทางปฏิรูประบบอย่างเป็นขั้นต้น และกำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนไว้ 4 ประการหลักด้วยกัน โดยการปฏิรูปอาชีวศึกษาเป็น 1 ใน 4 ประการนั้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.2 ผลผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และความรู้ ความสามารถ โดย

มาตรการหลัก :

1) พัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework) เพื่อรองรับสมรรถนะ ความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับ/ประเภท การศึกษา โดยเฉพาะคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification) เพื่อการรับรองสมรรถนะ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ และตามความต้องการของผู้จ้างงาน และพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ระบบการจ้างงานและกำหนดเงินเดือน/ค่าตอบแทนตามสมรรถนะ เพื่อจูงใจผู้เรียนอาชีวศึกษามากขึ้น

มาตรการ :

2) จัดการศึกษาและเรียนรู้อาชีวศึกษา โดยเน้นการปฏิบัติในสัดส่วนมากกว่าทฤษฎีและการเรียนรู้งานอาชีพ ขยายการศึกษาระบบทวิภาคี สหกิจศึกษา และการฝึกงานให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการทำงานระหว่างเรียน การพัฒนาระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ทำนองธนาคารหน่วยกิต เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน

3) พัฒนาระบบเตรียมความพร้อม และการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ให้ผู้เรียนรู้จักตัวเองและสาขาอาชีพต่างๆ ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการ

- 4) พัฒนาหลักสูตรฐานวิชาชีพต่อยอดจากการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้ผู้จบการศึกษามีทักษะ ความรู้ด้านอาชีพ สามารถออกไปประกอบอาชีพได้หากไม่ศึกษาต่อ รวมทั้งสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพอิสระ
- 5) จัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนากลุ่มจังหวัด และจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับต้น (ปวช. 4 ปี) ระดับกลาง (ปวส. 2 ปี) และระดับเทคโนโลยีเฉพาะทาง (ปริญญาตรี 2-3 ปี) ให้มีความต่อเนื่องเชื่อมต่องกัน เพื่อผลิตกำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ
- 6) สร้างกลไกการวิจัยและถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีระหว่างภาคธุรกิจ เอกชน สถานประกอบการ กับสถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา
- 7) กำหนดทิศทางการความต้องการกำลังคน และสร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งสมาคมวิชาชีพ สถานประกอบการ/องค์กรผู้ใช้งานกำลังคน สถาบันการศึกษา/ผู้ผลิต

เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานอาชีวศึกษาให้สามารถผลิตกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพ เป็นกำลังคนฐานความรู้ ช่างเทคนิคที่มีฝีมือ และนักเทคโนโลยีที่เชี่ยวชาญ มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนนิตยการทำงานสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และส่งผลทำให้การอาชีวศึกษามีเอกลักษณ์ (uniqueness) ของการศึกษาสายอาชีพ ที่มุ่งสร้างสัมมาอาชีวะให้แก่เยาวชนของชาติ และผลิตกำลังคนที่มีความสามารถเฉพาะทางเพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศ

ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา (กนป.) ด้านการพัฒนากการอาชีวศึกษาขึ้นมาเป็นคณะทำงาน เพื่อนำเสนอร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนากการอาชีวศึกษาต่อที่ประชุม กนป. ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จะทำหน้าที่สานต่อด้วยการกำหนดกลไกในการขับเคลื่อนโดยเป้าหมายของการปฏิรูปการอาชีวศึกษาที่ตั้งไว้ คือ การปรับสัดส่วนผู้เรียนสายมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ต่อมัธยมศึกษาตอนปลายสามัญให้เป็น 60 : 40 ตามความต้องการของประเทศ เพราะในปัจจุบันสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพต่อสายสามัญอยู่ที่ 40 : 60 ซึ่งเป็นการพลิกขั้วการเลือกเรียนต่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2.1 การจัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา

คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา (กนป.) ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นคณะทำงานเพื่อนำเสนอร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนาอาชีวศึกษาที่มีนายกรัฐมนตรีนั่งเป็นประธาน ได้จัดประชุมระดมความคิดเห็นจากคณะอนุกรรมการฯ เพื่อพิจารณาข้อมูลทั้งด้านความต้องการกำลังคนและความสามารถในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา จำนวน 3 ครั้ง อีกทั้งได้ศึกษารวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบด้านกำลังคนอาชีวศึกษา จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ” รายงานผลการศึกษา “แนวโน้มความต้องการแรงงานในช่วงปี 2553 - 2557” แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2552 - 2561 และข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561 จากนั้นได้จัดทำ (ร่าง) ข้อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ด้านการพัฒนาการอาชีวศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา และเพื่อเป็นกรอบในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา

หลักการนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนาอาชีวศึกษาได้กำหนดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนการศึกษาวិชาเฉพาะ เพื่อให้เกิดความชำนาญ คำว่า “อาชีวศึกษา” ปรากฏเป็นครั้งแรกในระบบการศึกษาของประเทศไทยในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 หมายถึง การศึกษาวิชาชีพซึ่งจัดให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ เช่น กสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยกรรม เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับประกอบการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมต่างๆ ลักษณะเฉพาะด้านการศึกษาอันเป็นอัตลักษณ์ของการอาชีวศึกษาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นการศึกษาซึ่งมุ่งผลิตกำลังคนที่มีความชำนาญเฉพาะทางเพื่อให้ไปประกอบวิชาชีพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ ถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศมาโดยตลอด นับตั้งแต่มีแผนการศึกษาแห่งชาติจนถึงปัจจุบัน

การผลิตและพัฒนากำลังคนผ่านระบบการอาชีวศึกษานี้ เป็นมาตรการอันสำคัญในยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561 ซึ่งได้รับมติเห็นชอบจากการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2553 เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และรู้ความสามารถให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ภาวะเศรษฐกิจ และการรวมกลุ่มเขตเสรีทางการค้า ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ว่า “ระบบการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศมีความสอดคล้องกับความต้องการ และมี

ประสิทธิภาพในการเสริมสร้างการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสามารถแข่งขันได้กับนานาประเทศ โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน”

โดยเป้าหมายยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561 มีการกำหนดเป้าหมายในปี 2561 ไว้ดังนี้

- 1) มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ และมีการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนา กำลังคนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
- 2) การจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อการรับรองสมรรถนะความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ
- 3) ขยายการศึกษาระบบทวิภาคี สหกิจศึกษา และการฝึกงานให้มากขึ้น โดยมี สัดส่วนผู้เรียนในระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษา เป็นร้อยละ 30 ของผู้เรียนอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา
- 4) สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น โดยมีสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษา : สามัญศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็น 60 : 40
- 5) กำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65 และมี สมรรถนะตามวิชาชีพตามมาตรฐาน

การผลิตและพัฒนากำลังคนนี้ ยังเป็นยุทธศาสตร์และมาตรการสำคัญ 1 ใน 9 ประเด็นของ “ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง” อันเป็นกลไกที่จะก่อให้เกิดผล ต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ภายในปี 2561 ภายใต้วิสัยทัศน์ที่กำหนด ไว้ว่า “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ”

สำหรับกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการอาชีวศึกษาที่คณะทำงาน ได้จัดทำขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

(1) การมุ่งสร้าง/ผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ตอบสนองของความต้องการของ ตลาด โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไปในทุกมิติ ให้ สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงาน การสร้างโอกาสการเรียนรู้ต่ออาชีวศึกษาตั้งแต่ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น สนับสนุนให้ผู้เรียนที่จบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เรียนต่อระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในระบบทวิภาคี นอกจากนี้ต้องเตรียมความพร้อมผู้เรียนใน การเข้าสู่ตลาดแรงงานในระดับสากล เร่งปรับภาพลักษณ์ ทัศนคติ ค่านิยม และสร้างการยอมรับ ของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีพด้วยกระบวนการเชิงคุณภาพ

(2) พัฒนาครูยุคใหม่ ครูพันธุ์ใหม่ และครูสาขาขาดแคลน โดยการกำหนด มาตรฐานครูอาชีวศึกษา พัฒนาระบบเครือข่ายการนิเทศ ติดตามประเมินผล สร้างความก้าวหน้า ในวิชาชีพ สร้างแรงจูงใจคนเก่งและมีใจรักการเป็นครู ผู้มีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถใน สาขาอาชีพต่างๆ มาเป็นครู

(3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ ซึ่งจะต้องสร้างเอกภาพ การอาชีวศึกษาของไทย โดยการรวมการกำกับดูแลอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชนเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งสู่การจัดอาชีวศึกษาด้วยมาตรฐานที่ทัดเทียม ยกกระดับมาตรฐานสถานศึกษาที่จัด การเรียน การสอนด้านอาชีวศึกษาในทุกระดับ เพิ่มศักยภาพของสถานศึกษาด้านอาชีวะ และสถานประกอบการ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาชีพ

(4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งด้าน ปริมาณและคุณภาพ โดยจะมีการจัดทำ School Mapping/Skill Mapping เพื่อกำหนดนโยบายและ ผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรม เกษตร และบริการ จัดโครงสร้างหลักสูตรการเรียน การสอนแบบฐานสมรรถนะ และการประเมินผลสำเร็จจากสมรรถนะ เพื่อผลิตกำลังคนให้ได้ คุณภาพมาตรฐานตามที่ต้องการจัดระบบการคาดการณ์และการวางแผนความต้องการกำลังคน ร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านกำลังคนอย่างเป็นรูปธรรม

2.2.2 ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้ดำเนินการในการผลิตและ พัฒนากำลังคน เพื่อสนองตอบความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ โดยในปี 2551 ได้สร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีให้กับการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างความนิยมในการเรียนวิชาชีพให้กับสังคม มีเป้าหมาย เพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันได้ใช้กิจกรรมการบริการสังคมในโครงการและวาระพิเศษ ต่างๆ เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงศักยภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา และเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับ ผู้เรียนทั้งในด้านการฝึกงานวิชาชีพและปลูกฝังสำนึกการบริการสังคม นอกจากนี้ได้นั้นเครือข่าย ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามาร่วมรับผิดชอบและมีบทบาทในการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกัน มากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการอาชีวศึกษาของประเทศบรรลุตามเป้าหมาย ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้มี คุณภาพมาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพโดยคำนึงถึงคุณธรรมและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ การพัฒนาการจัดการ อาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เน้นการผลิตกำลังคนให้มีคุณภาพมาตรฐานมีเส้นทางอาชีพที่ ชัดเจน เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนให้มีการรับรอง สมรรถนะของบุคคลในการประกอบอาชีพ เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และสร้าง ค่านิยมที่ดีต่อการอาชีวศึกษา โดยมีเป้าประสงค์ให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ มีคุณภาพ มาตรฐาน มีงานทำและดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม โดยมีกลยุทธ์หลักคือ

- 1) พัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา
- 2) เร่งรัดพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะผู้เรียน
- 3) สร้างมาตรฐานและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล
- 4) ส่งเสริมการประกันคุณภาพสถานศึกษา
- 5) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 6) พัฒนาสถานศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีความเป็นเลิศทางวิชาชีพ
- 7) สร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ปลูกจิตอาสา ด้วยการบริการสังคม
- 8) ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม มาใช้ในการเรียนการสอน เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ
- 9) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการอาชีวศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : สร้างเครือข่ายและส่งเสริมความร่วมมือ

การผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงตามความต้องการของประเทศ ต้องได้รับความร่วมมือกับองค์กรที่ต้องการใช้กำลังคน ตั้งแต่ภาคการผลิต เอกชน รัฐวิสาหกิจ และชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในและต่างประเทศ นำไปสู่การกำหนดหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอนในการผลิตกำลังคนได้ตรงกับความต้องการภาคการผลิตและความต้องการของผู้ใช้ โดยมีเป้าประสงค์ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและท้องถิ่น และมีกลยุทธ์ คือ

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศ
- 2) สร้างความเข้มแข็งในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ
- 3) พัฒนาฐานข้อมูลความร่วมมือ
- 4) พัฒนาศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษา
- 5) ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการและเครือข่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาระบบบริหารจัดการอาชีวศึกษา

คุณภาพของการอาชีวศึกษา มีระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อคุณภาพการปฏิรูประบบราชการ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหาร

จัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ ในขณะที่กฎหมายการอาชีวศึกษาได้ระบุถึงการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารและจัดการในรูปแบบสถาบันการอาชีวศึกษาควบคู่ไปด้วย อีกทั้งจากการประกาศใช้กฎหมายการอาชีวศึกษาดังกล่าว มีผลให้ต้องสร้างกฎหมายกฎระเบียบต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาระบบการบริหารและจัดการอาชีวศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ดังนี้

- 1) จัดและพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานให้เป็นไปตามกฎหมายการอาชีวศึกษา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2) พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และธรรมาภิบาล
- 3) พัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ
- 4) กระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาและสถาบัน
- 5) ผลักดันการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา
- 6) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ
- 7) พัฒนาระบบการตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพ
- 8) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการให้บริการ
- 9) เสริมสร้างสวัสดิการและขวัญกำลังใจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาด้านวิชาชีพที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีจุดมุ่งหมายให้ครอบคลุมประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และกลุ่มเป้าหมายทั้งเด็ก เยาวชน วัยแรงงาน สตรี ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้ห่างไกลทุรกันดาร และชนกลุ่มน้อย มีกลยุทธ์ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและพัฒนากิจการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายทั้งในระบบ นอกระบบ และทวิภาคี
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้ประชาชนในการสร้างงานสร้างรายได้
- 3) จัดการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ
- 4) ส่งเสริมให้มีการสร้างรายได้ระหว่างเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : จัดอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมความมั่นคงของรัฐ

ส่งเสริมการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนให้เป็นกลไกเสริมสร้างความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ มีความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา แลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาการ/วิชาชีพ เตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเสรีการค้าในอนาคต โดยหวังผลให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง การศึกษาวิชาชีพในภูมิภาค โดยเฉพาะสาขาที่มีศักยภาพและความพร้อม ประกอบไปด้วยกลยุทธ์ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในเขตชายแดนภาคใต้
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในพื้นที่ชายแดนและเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามโครงการพระราชดำริ
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี

เพื่อให้การอาชีวศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตั้งแต่การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมทางวิชาชีพ การเชื่อมโยงการวิจัยกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ มีกลไกนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีกลยุทธ์ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมพัฒนาการวิจัย สร้างนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการวิจัยเชิงนโยบาย การวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ
- 2) ส่งเสริมการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ และการเรียนการสอน
- 3) ส่งเสริมให้นำความรู้ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรมไปใช้พัฒนาอาชีพ จดสิทธิบัตร และพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์
- 4) พัฒนาระบบบริหารจัดการ เครือข่ายงานวิจัย และการจัดการความรู้อาชีวศึกษาทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ

ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นี้ จะเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปและขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาของไทยให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การกำหนดแนวนโยบายและเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ของไทยนั้น ได้ถูกระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2545 - 2559) โดยในข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ได้มีการกำหนดกรอบแนวทางปฏิรูประบบอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา (กนป.) ด้านการพัฒนาการอาชีวศึกษาเป็นคณะทำงาน เพื่อนำเสนอร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนาการอาชีวศึกษาต่อที่ประชุม กนป. ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ทำหน้าที่สานต่อด้วยการกำหนดกลไกในการขับเคลื่อน นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษายังได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการอาชีวศึกษาของประเทศบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ในปัจจุบัน ดำเนินการโดยภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยการจัดอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนมี 4 หน่วยงานหลักที่ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยมีการดำเนินการดังนี้

2.3.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นองค์กรหลักที่มุ่งเน้นผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาวิชาชีพ เพื่อพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ และระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพ (ระดับเทคนิค) ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นผู้ปฏิบัติงาน หัวหน้างานหรือเป็นผู้ประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระได้ โดยเน้นการแก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้ในอาชีพ มีบุคลิกภาพ คุณธรรมและเจตคติที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการในการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อสนองตอบความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ โดยในปีช่วงระยะเวลา 1-2 ปีที่ผ่านมา ได้เน้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างความนิยมในการเรียนวิชาชีพให้กับ

สังคม มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันได้ใช้กิจกรรมการบริการสังคมในโครงการและวาระพิเศษต่างๆ เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงศักยภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา และเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งในด้านการฝึกงานวิชาชีพและปลูกฝังสำนึกการบริการสังคม นอกจากนี้ได้เน้นเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามาร่วมรับผิดชอบและมีบทบาทในการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกันมากขึ้น

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัดทั่วประเทศ จำนวน 415 แห่ง ประกอบด้วย

1) วิทยาลัยเทคนิค	110 แห่ง
2) วิทยาลัยอาชีวศึกษา	36 แห่ง
3) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี	43 แห่ง
4) วิทยาลัยสารพัดช่าง	53 แห่ง
5) วิทยาลัยการอาชีพ	142 แห่ง
6) วิทยาลัยพณิชยการ	5 แห่ง
7) วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมต่อเรือ	3 แห่ง
8) วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม	2 แห่ง
9) วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว	3 แห่ง
10) วิทยาลัยประมง	4 แห่ง
11) กาญจนานิเทศวิทยาลัยช่างทองหลวง	1 แห่ง
12) วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ	11 แห่ง
13) วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์	1 แห่ง
14) ศูนย์ฝึกอบรมวิศวะกรรมเกษตร	1 แห่ง

โดยทำการเปิดสอนใน 3 ประเภทหลักสูตร ได้แก่

- 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
- 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
- 3) หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

และประเภทวิชา รวม 9 ประเภท ได้แก่

- 1) อุตสาหกรรม
- 2) พาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ
- 3) ศิลปกรรม
- 4) คหกรรม
- 5) เกษตรกรรม
- 6) ประมง

- 7) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 8) อุตสาหกรรมสิ่งทอ
- 9) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

โดยมีจำนวนครู และนักเรียน/นักศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนครู และนักเรียน/นักศึกษาในระบบโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2548 - 2553

ข้อมูล	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
จำนวนครู (คน)	16,731	16,581	27,822	27,825	n/a	n/a
จำนวนนักเรียน/นักศึกษา (คน)	615,548	679,928	689,252	681,434	695,096	693,038

หมายเหตุ : ปีการศึกษา 2552 - 2553 ไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา

ที่มา : กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
http://www.moe.go.th/data_stat/

ในปีการศึกษา 2549 จำนวนครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ลดลง ในขณะที่จำนวนนักเรียน/นักศึกษาในปีการศึกษาเดียวกันได้เพิ่มขึ้นเป็น 679,928 คน ในปีการศึกษา 2550 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้เพิ่มจำนวนครูในระบบให้มากขึ้น ทำให้จำนวนครูเพิ่มจาก 16,581 คน ในปีการศึกษา 2549 มาเป็น 27,822 คน ในปีการศึกษา 2550 และจำนวนนักเรียน/นักศึกษาก็ได้เพิ่มขึ้นด้วย แต่ในปีการศึกษา 2551 จำนวนนักเรียน/นักศึกษา ได้ลดลงเล็กน้อย

2.3.3 สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ดังนี้

- 1) เสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาเอกชนต่อคณะกรรมการ
- 2) ส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ การประกันคุณภาพ การวิจัยและพัฒนาเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) รับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุน

4) ดำเนินการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาเอกชนตามมาตรการที่คณะกรรมการกำหนดมาตรา 13(4)

5) เป็นศูนย์ส่งเสริมสนับสนุนข้อมูล และทะเบียนกลางทางการศึกษาเอกชน ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาเอกชน

6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

โดยมีพันธกิจในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พัฒนาระบบบริหารจัดการและบุคลากรของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาการศึกษาเอกชน และสนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีจำนวนสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษา ครู และนักเรียน/นักศึกษาในสังกัด ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนสถานศึกษา ครู และนักเรียน/นักศึกษาในระบบโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2548 - 2553

ข้อมูล	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	401	411	417	424	427	421
จำนวนครู (คน)	17,587	17,862	16,994	18,288	17,753	21,625
จำนวนนักเรียน/นักศึกษา (คน)	389,933	416,872	416,872	401,254	404,348	404,758

ที่มา : สถิติการศึกษาเอกชน สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ <http://www.opec.go.th/index.php>

จากข้อมูลในตารางที่ 2.1 พบว่า ในปีการศึกษา 2548 - 2552 จำนวนสถานศึกษาเอกชนประเภทอาชีวศึกษาได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและลดจำนวนลงเหลือ 421 แห่ง และจำนวนครูได้มีการเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันไป ในปีการศึกษา 2553 มีจำนวนครูทั้งสิ้น 21,625 คน ส่วนจำนวนนักเรียน/นักศึกษานั้น ในปีการศึกษา 2549 - 2550 มีจำนวนนักเรียน/นักศึกษาเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2548 ค่อนข้างมาก และได้ลดจำนวนลงในปีการศึกษา 2551 โดยในปีการศึกษา 2553 มีจำนวนนักเรียน/นักศึกษาทั้งสิ้น 404,758 คน

2.3.4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ประชากรในวัยเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีพันธกิจในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา ด้วยระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายการให้บริการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพการศึกษา และด้านประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโดยมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำผลผลิตจำนวน 5 ผลผลิต ได้แก่ ผู้จบการศึกษาก่อนประถมศึกษา ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษา ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย เด็กพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสมรรถภาพ และเด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 185 เขต พื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยกำกับ ประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหน่วยปฏิบัติการจัดการศึกษา

ในปีการศึกษา 2553 มีนักเรียนที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 5,011 คน

2.3.5 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นองค์กรหลักหนึ่งในห้าองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ มีคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) ทำหน้าที่ในการดูแลและรับผิดชอบการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย ปัญหาและแนวทางการพัฒนาอุดมศึกษา และจัดทำข้อเสนอนโยบายและมาตรฐานการอุดมศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และพันธสัญญาที่เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศ พร้อมทั้งวิเคราะห์หลักเกณฑ์ และแนวทางการสนับสนุนทรัพยากร จัดตั้ง จัดสรรงบประมาณอุดหนุน สถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชนตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนด ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการจัดตั้ง ยุบ รวม ปรับปรุง และยกเลิกสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานในสังกัดที่เปิดสอนระดับมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) จำนวนทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่

1) วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ก่อตั้งขึ้นจากโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในปี พ.ศ. 2502 โดยจัดตั้งเป็น “โรงเรียนเทคนิคพระนครเหนือ”

(เทคนิคไทย - เยอรมัน) เพื่อผลิตช่างฝีมือระบบเยอรมันที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ และประสบการณ์จริง ในโรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยจัดการศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.ว.ช.) ใน 3 สาขาวิชา คือ สาขาเครื่องกล สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และสาขาโยธา

2) วิทยาลัยเทคโนโลยีและสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวง เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนในระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา โดยทุกหลักสูตรมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ ระบบการเรียนการสอน การเรียนรู้ด้วยปัญหา (Problem Based Learning) การเรียนรู้ด้วยโครงการ (Project Based Learning) เพื่อช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาท้องถิ่นและภาคอุตสาหกรรมในภูมิภาค ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและพัฒนาการศึกษา ต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาชีพให้กับชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจ ชุมชนให้ดีขึ้น โดยจัดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ใน 3 หลักสูตร คือ เตรียมวิศวกรรมศาสตร์ เตรียมบริหารธุรกิจ และเตรียมสถาปัตยกรรมศาสตร์

3) สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน เป็นหน่วยราชการในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญา มีหน้าที่กำกับดูแลวิทยาลัยชุมชน 19 แห่งทั่วประเทศ (ยกเว้นวิทยาลัยชุมชนภูเก็ต ซึ่ง สังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) โดยเปิดทำการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ใน 2 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนพิจิตร และวิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี ใน 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชา เครื่องกล สาขาวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สาขาวิชาพาณิชยการ และสาขาวิชาโลहेการ

ในปีการศึกษา 2553 มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 18,698 คน

นอกเหนือจาก 4 หน่วยงานข้างต้นแล้ว ยังมีสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงอื่น นอกเหนือจากกระทรวงศึกษาธิการที่จัดการศึกษาระดับมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่จัดการศึกษาเฉพาะทางอื่นๆ ซึ่งแต่ละ หน่วยงานมีภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยสังเขป ดังนี้

กระทรวงวัฒนธรรม

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นส่วนราชการในกระทรวงวัฒนธรรมที่มีอำนาจหน้าที่ ในการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและส่งเสริมวิชาการ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานวิชาชีพถึงวิชาชีพชั้นสูง ด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ และช่างศิลป์ทั้งไทยและสากล รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นและ ระดับชาติ ทำการสอน แสดง วิจัย และให้บริการทางวิชาการ ตลอดจนส่งเสริม สืบสาน สร้างสรรค์ ทะนุบำรุง และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ของชุมชนในท้องถิ่น โดยจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายอาชีพในวิทยาลัยช่างศิลป์ 3 แห่ง และวิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่ง กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ

ในปีการศึกษา 2553 มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ที่ศึกษาในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวนทั้งสิ้น 4,742 คน

กระทรวงมหาดไทย

สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น เป็นส่วนราชการในกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาภายในองค์กรปกครองท้องถิ่น ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนวิชาการและมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น มีภาระหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพ สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาของท้องถิ่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ พัฒนาคู บุดลากรทางการศึกษา รวมทั้งผลการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน 2) ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนา กิจกรรมเยาวชน มีภาระหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนากิจกรรมเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ด้านกีฬาและนันทนาการ สนับสนุนและพัฒนากิจการตั้งศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬา และนันทนาการ ดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิเด็กและสตรี การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาและเยาวชนในความรับผิดชอบของท้องถิ่น การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษานอกระบบ การพัฒนารูปแบบการจัดศูนย์พัฒนาเด็ก และการถ่ายโอน และ 3) ส่วนแผนงานและงบประมาณทางการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งมีภาระหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น จัดเก็บ ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา จัดทำแผนและประมวลกิจกรรมโครงการในการจัดทำงบประมาณ ติดตามประเมินผล ติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และดำเนินการเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจทางการศึกษาตามกฎหมายกำหนด

ในปีการศึกษา 2553 มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ที่ศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 2,058 คน

หน่วยงานที่จัดการศึกษาเฉพาะทาง

ปัจจุบันมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาเฉพาะทางระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) เฉพาะตามความต้องการของหน่วยงาน อาทิเช่น โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ โรงเรียนดุริยางค์ทหารเรือในสังกัดกระทรวงกลาโหม โรงเรียนวิศวกรรมรถไฟในสังกัดกระทรวงคมนาคม เป็นต้น

สำหรับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) นอกระบบโรงเรียนนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย

โดยมีจำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ปีการศึกษา 2548 - 2553 ดังแสดงในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) นอกกระบบโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2548 - 2553

ข้อมูล	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
จำนวนนักเรียน ที่ลงทะเบียนเรียน (คน)	15,210	23,643	27,423	25,017	28,289	31,555

หมายเหตุ : ปีการศึกษา 2552-2553 ไม่ได้มีการจัดเก็บสถิติข้อมูลนักเรียน ข้อมูลที่แสดงในตารางเป็นข้อมูลจากการประมาณการ
ที่มา : กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
http://www.moe.go.th/data_stat/

จากข้อมูลในตารางที่ 2.3 พบว่า นักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) นอกกระบบโรงเรียน สังกัดสำนักงาน กศน. ปีการศึกษา 2548-2550 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และลดลงเล็กน้อยในปีการศึกษา 2551 โดยมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนนักเรียนถึง 31,555 คน ในปีการศึกษา 2553

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หน่วยงานในประเทศไทยที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ดำเนินการโดยภาครัฐและเอกชน โดยในระบบโรงเรียนนั้น มี 4 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำหรับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) นอกกระบบโรงเรียนนั้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.)

2.4 สถานการณ์ด้านความต้องการกำลังคนของประเทศ

ในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการผลิตบุคลากรไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอาชีวศึกษา แม้ว่าที่ผ่านมากกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีความพยายามพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากแนวทางหลักของการพัฒนาบุคลากรในระดับนี้ ยังคงมุ่งให้ความสำคัญกับมิติเชิงปริมาณมากกว่าการคำนึงถึงมิติเชิงคุณภาพ และความสามารถในการตอบสนองความต้องการทางด้านกำลังแรงงานที่แท้จริงของประเทศ

ผลการศึกษารายงานกำลังคนที่ขาดแคลน ในปี 2551 พบว่า มีนายจ้างและสถานประกอบการได้แจ้งตำแหน่งงานว่างถึง 419,632 อัตรา เป็นตำแหน่งงานว่างที่มีความต้องการผู้จบการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอนุปริญญา ร้อยละ 39.04 หรือ 163,834 อัตรา ขณะที่ผู้สมัครงานระดับอาชีวศึกษาและอนุปริญญาทั้งหมด ร้อยละ 18.01 หรือ 91,975 คน ในจำนวนนี้มีผู้ที่ได้รับการบรรจุให้เข้าทำงานเพียงแค่ว่า ร้อยละ 22.01 หรือ 49,941 คนเท่านั้น ซึ่งดีขึ้นเพียงเล็กน้อยจากปี พ.ศ. 2550 ที่มีผู้ได้รับการบรรจุให้เข้าทำงานเพียง 38,714 คนเท่านั้นจากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด 88,629 คน ในขณะที่มีตำแหน่งงานว่างในระดับดังกล่าวถึง 156,575 อัตรา สำหรับสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครส่วนมากไม่ได้รับการบรรจุเข้าทำงาน จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เกิดมาจากการขาดความรู้ ทักษะและความสามารถที่ตรงกับความต้องการของนายจ้างและสถานประกอบการ

จากรายงานการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ” ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อวางแผนผลิตและพัฒนาากำลังคน (กรอ.ศธ.) ให้ศึกษาความต้องการและวางแผนผลิตและพัฒนาและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนผลิตและพัฒนา กำลังคน รวมทั้งติดตามผลการผลิตตลอดจนแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัยดังกล่าวได้ศึกษามิติของความต้องการกำลังคน (Demand Side) และมิติของการผลิตกำลังคน (Supply Side) พบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ดังนี้

1) การผลิตกำลังคนส่วนใหญ่ไม่ได้อิงความต้องการของประเทศ (Demand Driven) สถาบันหรือสถานศึกษาต่างๆ เลือกผลิตกำลังคนไปตามขีดความสามารถทางทรัพยากรของตนเอง (Supply Driven) ทำให้เกิดปัญหาคนว่างงานไปพร้อมๆ กับปัญหาการขาดแคลนกำลังคน

2) ผลการศึกษารายงานกำลังคนที่ขาดแคลน (Skill Shortage) ในปี 2551 พบว่า แรงงานที่ขาดแคลนมากที่สุด คือ แรงงานในด้านการผลิต/แรงงานทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 23.55 ของจำนวนแรงงานที่ขาดแคลนทั้งหมด ส่วนใหญ่จะอยู่ในสายอาชีพการผลิตและการบริการ

3) โครงสร้างตลาดแรงงานที่เป็นอยู่มีลักษณะแหวกกลาง คือ มีการใช้แรงงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมต้นหรือต่ำกว่าสูงมาก รองลงมา คือ มัธยมศึกษา ส่วนตรงกลางซึ่งทั่วไปอยู่ฐาน มีการใช้น้อยที่สุด คือ ระดับ ปวช. และ ปวส. จากนั้นก็ขยับขึ้นไปที่ปริญญาตรี ปริญญาโท ตลาดแรงงานในระดับ ปวช. เป็นตลาดแรงงานที่เล็กมาก มีกำลังการผลิตแรงงานมากกว่าความต้องการแรงงาน เฉลี่ยปีละ 2-3 หมื่นคน

4) ผู้ที่เรียนจบสายวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประมาณร้อยละ 75 จะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี เนื่องจากต้องการให้ได้รับเงินเดือนที่สูงขึ้น และมีเพียงร้อยละ 25 เข้าสู่ตลาดแรงงาน จึงทำให้เกิดสภาพความขาดแคลนแรงงานในระดับกลางรุนแรงมาก

5) ผู้ที่เรียนในสายวิชาชีพ อาทิ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แล้วเรียนต่อระดับปริญญาตรีจำนวนหนึ่งยอมใช้วุฒิการศึกษา ปวช. และ ปวส. เพื่อสมัครเข้าทำงาน เนื่องจากสถานประกอบการหลายแห่งไม่ต้องการจ้างงานระดับปริญญาตรี จึงยอมเข้าทำงานโดยใช้วุฒิการศึกษาต่ำกว่าที่จบ แล้วยังพบอีกว่า มีนักศึกษาที่จบปริญญาตรีแล้วต้องเข้าเรียนหลักสูตรอาชีพระยะสั้นต่างๆ เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพ

6) สถานศึกษาในสายสามัญศึกษาเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น โดยมีเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทุกสถานศึกษาเร่งเพิ่มปริมาณผู้เรียนเพื่อให้ได้ค่าใช้จ่ายรายหัวเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบให้ผู้สมัครเรียนอาชีวศึกษาลดลง

7) ความไม่สอดคล้องกันอย่างมากของการผลิตผู้จบการศึกษาในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในระดับ ปวช. ปวส. และระดับอุดมศึกษา (ป.ตรี/โท) มีจำนวนมากเกินกว่าความต้องการในพื้นที่ จะรับเอาไว้ได้ ซึ่งในส่วนที่เกินนี้จึงต้องไปหางานนอกพื้นที่ มีเพียงบางจังหวัดเท่านั้นที่มีสาขาที่มีอุปสงค์มากกว่าอุปทาน แต่โดยทั่วไปแล้วพบว่ามีความต้องการมากกว่าคนที่ผลิตได้ จะเกิดขึ้นในกลุ่มแรงงานระดับมัธยมลงมา แต่ที่ผลิตเกินคือ แรงงานสายช่างระดับ ปวช. ปวส. ขึ้นไป ซึ่งมีการใช้น้อยในระดับกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะกลุ่มจังหวัดที่มีระดับการพัฒนาต่ำ สิ่งที่ขัดแย้งกัน คือ หลายจังหวัดยังพบการขาดแคลนแรงงานระดับบนที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

8) ปัญหาความไม่สอดคล้องกันในเชิงปริมาณ ผู้ที่จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาทั้งสาขาและจำนวนเมื่อออกสู่ตลาดแรงงานก็ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการเชิงคุณภาพด้านสมรรถนะพื้นฐาน (Core Competencies) และระดับวิชาชีพ (Functional Competencies) ที่จำเป็นในการทำงาน ความต้องการกำลังคนในเชิงคุณภาพพบว่า ทุกกลุ่มแรงงานยังมีช่องว่าง (GAP) ระหว่างระดับความสามารถด้านต่างๆ ที่มีอยู่กับความคาดหวังของสถานประกอบการอยู่ โดยเฉพาะความสามารถในด้านคอมพิวเตอร์ ภาษาต่างประเทศ และทักษะในการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา

9) คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาบางแห่งไม่เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการ สาเหตุเนื่องจากสถานศึกษาจัดการศึกษาโดยไม่ได้ศึกษาความต้องการของสถานประกอบการ รวมทั้งการขาดความร่วมมือในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ และข้อจำกัดของเงินอุดหนุนที่ได้รับ

10) ครูที่สอนในระดับอาชีวศึกษามีปริมาณและคุณภาพไม่สอดคล้องกับภารกิจ ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ

11) ภาพลักษณ์ในการใช้ความรุนแรงในการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาบางกลุ่ม ส่งผลต่อทัศนคติและการยอมรับของผู้ปกครองและสังคม

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา จึงกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการผลิตกำลังคนทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

- 1) มุ่งสร้าง/ผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้สนองความต้องการของตลาด
- 2) พัฒนาครูยุคใหม่ ครูพันธุ์ใหม่ และครูสาขาที่ขาดแคลน
- 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่
- 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่

จากการทบทวนสภาพปัญหาในปัจจุบันด้านการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาสู่ตลาดแรงงาน เพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษา 4 ด้าน จึงนำมากำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษาสู่การปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์การอาชีวศึกษาอย่างชัดเจน ควบคู่กันไปทั้งทางด้านปริมาณ คุณภาพ และความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างสมดุล โดยพิจารณาในทุกๆ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง จุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทยในปัจจุบัน และวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยที่เป็นแรงขับเคลื่อนของโลกอนาคต อาทิ กระแสโลกาภิวัตน์ การเปิดเสรีทางการค้า การพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ เพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์การอาชีวศึกษาที่ช่วยสนับสนุนและตอบสนองความต้องการทาง ด้านกำลังคนของประเทศ ซึ่งเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด แต่มีความเป็นไปได้ภายใต้โอกาสและความจำกัดของไทย

รัฐบาลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรตระหนักว่า การพัฒนากำลังคนของประเทศไม่สามารถแยกส่วนจากความต้องการของตลาดแรงงานได้ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ในการพัฒนากำลังคนจึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับกระทรวงอื่นๆ ด้วย เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฯลฯ

ทั้งยังเกี่ยวข้องกับภาคการผลิต เช่น ผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ ในหลายสาขา ฯลฯ ที่ต้องเข้ามา ร่วมสะท้อนความต้องการ และวางนโยบายการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ เพื่อ ป้องกันการเกิดปัญหาแรงงานระดับอุดมศึกษาส่วนเกิน และขาดแคลนแรงงานในระดับอาชีวศึกษา พร้อมยกระดับคุณภาพแรงงานในทุกระดับให้สูงขึ้น

2.5 แนวนโยบายการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

แม้ว่าประเทศไทยจะมีแนวโน้มความต้องการกำลังคนในระดับอาชีวศึกษามากขึ้น แต่ใน ทางกลับกันพบว่า มีการลดจำนวนลงของผู้เรียน อาจจะเป็นเนื่องด้วยสาเหตุ ดังนี้

1) ค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนจบปริญญาเพื่อให้ทำงานในสายงาน อื่น รวมทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพของผู้เรียนอาชีวศึกษา เท่าที่ควร ในขณะที่เดียวกันค่าตอบแทนที่ได้รับยังไม่มี ความแตกต่างจากการเรียนในสายอื่น ทั้งนี้ ผู้เรียนอาชีวศึกษาต้องผ่านการฝึกทักษะและประสบการณ์แตกต่างจากการเรียนในสายอื่น

2) การรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เพิ่มขึ้นโดยสถานศึกษาที่เปิดสอนในสาย สามัญศึกษาปัจจุบันมีการเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนต่อ มัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น ส่งผลกระทบให้มีผู้สมัครเรียนอาชีวศึกษาลดลง

3) ข้อจำกัดในการเรียนต่อในสายอาชีวศึกษาทั้งจากสถานศึกษาและผู้เรียนปัจจุบันสถาบัน การศึกษาระดับอุดมศึกษามุ่งรับนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าเรียนต่อใน ระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) แต่สำหรับผู้จบระดับ ปวส. นั้น ต้องเข้าสู่ระบบเทียบโอนทำให้มี ระยะเวลาการศึกษาต่อให้จบปริญญาตรีมากกว่า 2 ปี ซึ่งเท่ากับว่าถ้าเรียนในสายอาชีวศึกษา จนจบปริญญาตรีจะใช้เวลามากกว่า 4 ปี เป็นสาเหตุให้นักเรียนเลือกเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย

4) ภาพลักษณ์ในการใช้ความรุนแรง การทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาบางกลุ่ม ส่งผลต่อทัศนคติและการยอมรับของผู้ปกครอง และไม่กล้าส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน

5) คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาบางแห่งยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการภาค อุตสาหกรรม ภาคเกษตร และภาคบริการ เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านเครื่องมืออุปกรณ์ บุคลากร อาคารสถานที่ และข้อจำกัดจากเงินอุดหนุนที่ได้รับ

6) การรับรู้ของผู้เรียนในเส้นทางการเรียนสายอาชีวศึกษา รวมทั้งความก้าวหน้าในเส้นทาง อาชีพยังมีน้อย และยังมีข้อจำกัดของสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาในการจัดแนะแนวการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการได้เท่าที่ควร

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้จัดทำข้อเสนอแนะทางส่งเสริมการศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา เพื่อรับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรหลักที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) ใช้แผนการรับนักเรียนเป็นกลไกในการปรับเป้าหมายสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษา โดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การรับนักเรียนเป็นไปตามค่าเป้าหมายด้านสัดส่วนผู้เรียน ให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดในกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 โดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนร่วมกันในภาพรวมของกระทรวง และระดับจังหวัด

(2) ขอความร่วมมือสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาสนับสนุนและให้การแนะแนวการศึกษาทั้งในด้านการเรียนในสายอาชีพและความก้าวหน้าในอาชีพ และการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

(3) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเข้าแนะแนวการศึกษาในสายอาชีวศึกษา การออกเอกสารรับรองผลการเรียนเพื่อการสมัครสอบเรียนต่อของสถานศึกษาต้นสังกัด

(4) ร่วมสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อให้นักเรียนได้เรียนตามความถนัดความสนใจ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการเรียนในสายอาชีวศึกษา

(5) ทบทวนการรับนักศึกษาต่อเนื่องจากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เข้าเรียนต่อในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 2 ปี จนกว่าการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาจะแล้วเสร็จ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ยังได้จัดทำแนวนโยบายที่จะสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียน และผู้ปกครองในการที่จะให้บุตรหลานมาเรียนสายอาชีพมากขึ้น รวมทั้งชี้ให้เห็นความสำคัญและความก้าวหน้าของผู้เรียนอาชีวศึกษา ดังนี้

- คุณภาพการเรียนการสอนในสายอาชีวศึกษาที่เรียนแล้ว มีทักษะทำงานได้
- การส่งเสริมการมีงานทำ เรียนแล้วไม่ตกงาน
- ความก้าวหน้าของผู้เรียนและผู้ทำงานเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ
- เร่งสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเรียนสายอาชีพ โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

- การพัฒนาความพร้อมของสถานศึกษาในด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและสถานประกอบการ

- การเปิดสอนระดับปริญญาตรีสายปฏิบัติการในสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งจะเป็นเส้นทางความก้าวหน้าของผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนเส้นทางการศึกษา

จากรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ: กรณีศึกษาประเภทอุตสาหกรรม ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ดำเนินการวิจัยโดยรองศาสตราจารย์ ดร.บรรเลง ศรีนิล และคณะ ได้นำเสนอแนวทางสรุปได้ดังนี้

1) ระดับนโยบาย

กระทรวงศึกษาธิการ

- ควรทบทวนนโยบายเปิดสอนหลักสูตร ปวช. ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้จบหลักสูตรมีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะอาชีพไม่แตกต่างจากผู้จบจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการ
- ควรมีนโยบาย มาตรการเพื่อให้การดำเนินงานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาบังเกิดผลตามที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา
- ควรร่วมมือกับกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการทำนโยบายจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมสนับสนุน ส่งเสริมการจัดอาชีวศึกษาให้มากขึ้น โดยมีมาตรการต่างๆ ที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติรองรับ
- ควรร่วมกับกระทรวงแรงงาน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำนโยบาย มาตรการ และดำเนินการผลักดันให้มีระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (TVQ) และนำไปสู่การปฏิบัติโดยเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

- ควรทบทวนนโยบายการจัดอุดมศึกษา เรื่อง การรับนักศึกษาเข้าเรียน โดยใช้มาตรการเชิงคุณภาพในการรับผู้ที่จบอาชีวศึกษาเฉพาะผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ที่เหมาะสมเข้าเรียนในหลักสูตรปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา โดยไม่มุ่งด้านปริมาณมากเกินไป

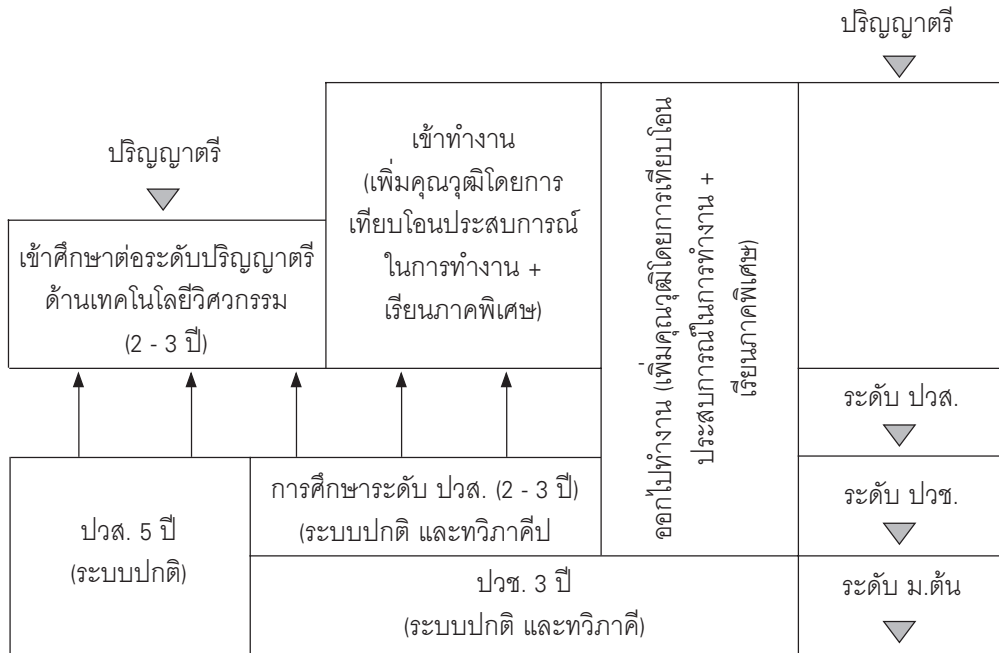
คณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อกู้ยืมทางการศึกษา

- ควรทบทวนนโยบายด้านการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา โดยควรกำหนดมาตรการให้กู้ยืมได้เฉพาะผู้ที่ศึกษาต่อในระดับสูงในสาขาเดิมหรือสาขาใกล้เคียง เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี

2) ระดับปฏิบัติการ

(1) การพัฒนาระบบอาชีวศึกษาเพื่ออุตสาหกรรม

- กำหนดเส้นทางความก้าวหน้าให้กับผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้ชัดเจนโดยมุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพของผู้เรียนในการศึกษาต่อระดับสูง รวมทั้งการจัดระบบเทียบโอนประสบการณ์วิชาชีพและการเรียนภาคพิเศษ เพื่อเพิ่มคุณวุฒิ โดยได้สรุปรูปแบบระบบอาชีวศึกษาเพื่ออุตสาหกรรมไว้ดังรูปที่ 2.2

ที่มา: บรรเลง ศรีนิต และคณะ. (2552)

รูปที่ 2.2 แสดงระบบอาชีวศึกษาเพื่ออุตสาหกรรม

(2) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

- การเรียนระดับ ปวส. ควรเป็นระบบทวิภาคี ซึ่งจะมีโอกาสได้ฝึกงานจริงและได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

- ภาคอุตสาหกรรมควรพิจารณาค่าตอบแทนสำหรับผู้จบการศึกษาตามสมรรถนะ และสร้างระบบความก้าวหน้าในสาขาอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม

- พิจารณาการให้กู้ยืมเงินสำหรับผู้จบการศึกษาระดับ ปวช. ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับ ปวส. ในสาขาเดิมหรือสาขาใกล้เคียง

(3) การพัฒนาครูอาจารย์และผู้บริหารในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

- ควรให้ความสำคัญในการผลิตครูอาชีวศึกษาให้มีคุณวุฒิ คุณลักษณะ และคุณสมบัติที่เหมาะสมในการทำหน้าที่

- ควรให้การส่งเสริม สนับสนุนทั้งในด้านรายได้ สวัสดิการ ความมั่นคง ความก้าวหน้าทางอาชีพ รวมทั้งการให้เกียรติและยกย่อง

- ควรเชิญบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากสถานประกอบการ เข้าร่วมทำหน้าที่สอน ถ่ายทอดความรู้ ทักษะประสบการณ์ให้กับนักศึกษาเป็นครั้งคราวด้วย
 - ควรมีเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา เป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจแตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษาสามัญทั่วไป
- (4) หลักสูตรสร้างบุคลากรสำหรับภาคอุตสาหกรรม
- การจัดการศึกษาระดับ ปวช. ควรเป็นการศึกษาวิชาสามัญที่จำเป็นควบคู่กับการศึกษาพื้นฐานวิชาด้านเทคนิคในแนวทาง และให้เลือกฝึกสมรรถนะตามความสมัครใจในปีที่ 3
- (5) การจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีเฉพาะทาง
- (6) การสอบมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การกำหนดแนวนโยบายการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2545 - 2559) และข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมดังในประเทศที่พัฒนาแล้ว คือ สายสามัญศึกษา ต่อ สายอาชีวศึกษา เท่ากับ 50 : 50 และเท่ากับ 60 : 40 ในปีสิ้นสุดของแผนนั้น เป็นไปเพื่อผลิตกำลังคนระดับช่างฝีมือ ระดับช่างเทคนิค และระดับเทคโนโลยี โดยเน้นให้มีทักษะที่หลากหลาย (Multi Skill) เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมฐานความรู้ (Social Knowledge Based) เพื่อการพัฒนาประเทศ มีความตระหนักในความสำคัญของการสร้างคุณภาพ โอกาส ความร่วมมือ และขับเคลื่อนให้การอาชีวศึกษามีความพร้อมที่จะรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2558 โดยมุ่งเน้นการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีสมรรถนะและทักษะฝีมือเป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการ สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษาทั้งในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ เน้นการศึกษาในระบบ นอกกระบบ การศึกษาระบบทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ควรให้ภาคอุตสาหกรรมหรือภาคธุรกิจเอกชนเข้ามา มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดอาชีวศึกษาให้มากขึ้น โดยมีมาตรการต่างๆ ที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติรองรับ ควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะหรือหลักสูตรทวิภาคีอย่างจริงจัง เพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนในสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีรูปแบบเชิงระบบในการจัดการอาชีวศึกษาที่เป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง รวมทั้งกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าให้กับผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพของผู้เรียนในการศึกษาต่อระดับสูงรวมทั้งดำเนินการผลักดันให้มีระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (TVQ) และนำไปสู่การปฏิบัติโดยเร็ว สำหรับด้านค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนจบระดับปริญญา เนื่องจากมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษานั้น เป็นค่านิยมที่อยู่กับสังคมไทยมานานและต้องใช้ระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้การปรับปรุง

คุณภาพการเรียนการสอน ครูอาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารในสถานศึกษา อาชีวศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้องพิจารณาดำเนินการ เพราะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้รัฐบาลควรกำหนด วิสัยทัศน์เชิงนโยบาย (Vision Policy) ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของประเทศทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคว่า ประเทศไทยจะมีแนวทางในการพัฒนาประเทศไปในทิศทางใด ทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยจะต้องระบุว่า รัฐต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในด้านใดบ้าง และมีจำนวนเท่าใดในแต่ละกลุ่มธุรกิจ (Cluster) พร้อมทั้งส่งสัญญาณให้สถาบันการศึกษาในทุกกระดับได้รับทราบ เพื่อเตรียมกำลังคนของประเทศให้มีความพร้อมก่อนที่จะเปิดเสรีทางการศึกษา ในปี พ.ศ. 2558 ดังนั้นในการที่จะดำเนินนโยบายการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย อาทิ รัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้ง สถานประกอบการและหน่วยงานเอกชนทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการ

บทที่ 3

การส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน ระดับมัธยมปลายสายอาชีพของต่างประเทศ

การส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพของต่างประเทศ ในบทนี้เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหาการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน จีน สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประเทศไต้หวัน (The Republic of China, Taiwan)

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

ประเทศไต้หวันประกอบไปด้วยหมู่เกาะ 76 เกาะ โดยไต้หวันเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มแวดล้อมไปด้วยทะเลจีนตะวันออกกับทะเลฟิลิปปินส์ทะเลจีนใต้และช่องแคบไต้หวัน ไต้หวันและหมู่เกาะโดยรอบมีพื้นที่รวมกัน 36,200 ตารางกิโลเมตร (ตร. กม.) มีประชากรประมาณ 25.3 ล้านคน โดยมีกรุงไทเปเป็นเมืองหลวง ภาษาราชการคือ ภาษาจีนกลาง โดยมีภาษาอื่นๆ ที่ใช้คือ ภาษาจีนฮกเกี้ยน จีนแคะ และภาษาชนเผ่าพื้นเมืองต่างๆ ประชากรมีรายได้ต่อหัวประมาณ 17,000 ดอลลาร์สหรัฐ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณ 10% มีอัตราการว่างงานประมาณ 4% สินค้านำเข้าสำคัญ คือ เครื่องจักร อุปกรณ์และเครื่องใช้ไฟฟ้า และแร่ธาตุ ส่วนสินค้าส่งออกสำคัญ คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แผงวงจรไฟฟ้า เซมิคอนดักเตอร์ สิ่งทอ โลหะ พลาสติก ยางพารา และ เคมีภัณฑ์

ข้อมูลการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2549-2550 แสดงให้เห็นว่า ประเทศได้หันมีอัตราการรู้หนังสือของประชากรอยู่ในระดับที่สูง (อายุ 15 ปี หรือสูงกว่า) มากกว่า 97% ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้กำหนดงบประมาณสนับสนุนด้านการศึกษาในปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นร้อยละ 18.5 ของงบประมาณรัฐบาลและท้องถิ่น หรือมากกว่าร้อยละ 5 ของผลผลิตมวลรวมของประเทศ

3.1.2 นโยบายการศึกษาสายอาชีพ

หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2493 การปกครองประเทศในช่วงนั้น รัฐบาลมีการบริหารแบบเบ็ดเสร็จ มีอำนาจเด็ดขาดจึงได้เริ่มทำการฟื้นฟูระบบอาชีวศึกษา โดยมุ่งเน้นด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก ผ่านนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศ โดยในระยะแรกรัฐบาลได้พยายามวางรากฐานต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นคงและแนวทางในอนาคตให้กับประเทศ ด้วยการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตร และการสร้างแรงงาน

ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2503 - 2513 รัฐบาลได้เริ่มพัฒนาการส่งออก จึงได้มีการวางแผนด้านกำลังคน (Labor-intensive Light Industry) โดยมีการริเริ่มให้ขยายการอาชีวศึกษา โดยกำหนดสัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญ เป็น 40 : 60 และได้ปฏิรูปการศึกษาภาคบังคับ โดยขยายจาก 6 ปี ไปเป็น 9 ปี

ช่วงปีพ.ศ. 2513-2523 หลังจากประเทศประสบความสำเร็จในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ และกำลังพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคนิคสูง (Capital - technical -intensive Industries) คุณภาพของโรงเรียนและวิทยาลัยอาชีวศึกษาก็ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยสัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญดีขึ้น เป็น 60 : 40

ปี พ.ศ. 2523 นโยบายของประเทศได้เปลี่ยนจากการส่งออกภาคเกษตรกรรมไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงต้องมีการขยายฐานอาชีวศึกษาเพื่อสนองความต้องการด้านอุตสาหกรรม จากนโยบายดังกล่าวทำให้มีการจัดตั้งโรงเรียนและวิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นจำนวนมากเพื่อผลิตวิศวกรและช่างเทคนิค เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นผลให้จำนวนนักเรียนนักศึกษาด้านอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยในช่วงดังกล่าวมีสัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญ สูงถึง 70 : 30

ต่อมาในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2543 ประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง สังคม และมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น มีการควบคุมน้อยลง นโยบายอาชีวศึกษาได้ถูกกำหนดไว้ควบคู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างชัดเจน มีการกำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาไว้กว้างขึ้น โดยมีได้มุ่งเน้นแต่มิติทางด้านปริมาณแต่ได้เริ่มมุ่งเน้นมิติทางด้านคุณภาพมากขึ้นช่วงนี้ จึงทำให้สัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญ ได้ลดลงเป็น 50 : 50

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้หันได้เน้นนโยบายการพัฒนาประเทศสู่ “เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy)” จึงทำให้เกิดการปฏิรูปอาชีวศึกษาเชิงคุณภาพอย่างเต็มที่ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับต่างประเทศด้านอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่ซึ่งนี้จึงทำให้สัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญคงที่อยู่ที่ระดับ 50 : 50 จนถึงปัจจุบัน

3.1.3 การจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

(Senior Vocational Education)

การจัดโครงสร้างการบริหารของการศึกษาสายอาชีพของไต้หวัน (Technological and Vocational Education-TVE) ได้แบ่งการดูแลและบริหารจัดการ กระจายลงในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

- 1) ส่วนกลางจะเน้นการดูแลเฉพาะบางวิทยาลัยในสังกัดของรัฐบางแห่งและส่วนที่อยู่ในเมืองเล็กๆ
- 2) ส่วนการบริหารพิเศษของเทศบาลในเมืองสำคัญขนาดใหญ่ ได้แก่ เมือง Taipei และ Kaohsiung ก็จะมีการบริหารจัดการและดูแลตนเอง
- 3) ส่วนของการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการดูแลโดยกรมการปกครอง

แต่ทั้งนี้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการนำของ Department of Technological and Vocational Education หรือ DTVE จะถูกนำไปใช้สำหรับการบริหารของหน่วยงานทางอาชีวศึกษาทั้งหมดข้างต้น

- ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2543 ได้ทำการยกระดับ Junior College ที่มีคุณภาพให้เป็นสถาบันเทคโนโลยี (College of Technology and Universities of Science & Technology) และประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (Technology and Vocational Institute Act) แทนพระราชบัญญัติวิทยาลัยอาชีวศึกษาและโรงเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีการศึกษาและฝึกอบรวมมากขึ้น และได้เสนอให้มีการจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแบบ Comprehensive (Comprehensive High School)

- รัฐบาลได้วางแผนขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 12 ปีสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาสายอาชีวศึกษาและขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา

การรับนักเรียน/นักศึกษาเข้าศึกษาต่อในสถาบันทางด้านอาชีวศึกษานั้น มีการเปิดรับนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Junior High School) เข้าศึกษา โดยแบ่งโรงเรียนที่เปิดสอนในสายอาชีพไว้ 3 รูปแบบ คือ

1) Senior Vocational School

โรงเรียนที่เปิดสอนสายอาชีพเฉพาะทางตามอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การโรงแรม การเกษตร ผลิตภัณฑ์ทางทะเล หรือศิลปะ เป็นต้น โดยสามารถบริหารตนเองได้ เนื่องจากได้จัดหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับทิศทางของเศรษฐกิจแต่ยังต้องมีการจัดหน่วยกิตประมาณครึ่งหนึ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการของประเทศ

2) Comprehensive High School

เนื่องจากนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บางส่วน อาจยังไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า จะศึกษาต่อในสายอาชีพหรือสายสามัญ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ.1996) กระทรวงศึกษาธิการของไต้หวันจึงเสนอให้จัดตั้งโรงเรียนประเภทนี้ขึ้นมา โดยจัดการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วไป แต่ในปีที่สอง (เทียบกับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5) โรงเรียนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และทำความเข้าใจทั้งในการเรียนสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อให้นักเรียนสามารถที่จะตัดสินใจได้ว่าจะเลือกเรียนแบบใด โดยขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนตัวของนักเรียน และนักเรียนที่เลือกเรียนทั้งสองรูปแบบก็มีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

3) General Senior High School with Vocational Programs

มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกับแบบที่ 2 เพียงแต่โรงเรียนประเภทนี้จะมีหลักสูตรสายอาชีพบางสาขาให้นักเรียนได้เลือกเรียน โดยเฉพาะมีการแบ่งหลักสูตรและผู้เรียนอย่างชัดเจน ซึ่งนักเรียนจะมีโอกาสในการตัดสินใจตั้งแต่ต้นที่จะเลือกเรียนหลักสูตรใดในสายอาชีพที่โรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ให้แล้ว

ทั้งนี้นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนทั้งสามแบบข้างต้น จะมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ที่จบจากโรงเรียนสายสามัญทั่วไปที่จะสามารถเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยทั่วไป (Academic University) หรือในมหาวิทยาลัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & College of Science and Technology) ก็ได้

3.1.4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ

จากการศึกษาโครงสร้างการจัดระบบการอาชีวศึกษาของประเทศได้วันนี้ จะเห็นได้ว่า โอกาสทางการศึกษาทางด้านมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) มีความชัดเจน และมีระบบที่สมบูรณ์รองรับ กระทรวงศึกษาธิการได้ดูแลในด้านนโยบายต่างๆ ให้มีความครอบคลุมในทุกระดับของอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพแบบองค์รวม ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาจนถึงระดับปริญญาเอก ทั้งนี้ระบบดังกล่าวยังยืดหยุ่นเพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่ว่างเว้นจากการเรียนมาหลายปีสามารถกลับเข้ามาเรียนและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ระบบอาชีวศึกษาสายในได้วันนี้ (TVE) มีการบริหารจัดการโดยภาครัฐ จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 พบว่า จำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ และนักศึกษาสายอาชีพที่เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & College of Science and Technology) ของเอกชนคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 62% และ 81% ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ฝ่ายเอกชนสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการอาชีวศึกษามาก

นอกจากนี้สถานศึกษาของเอกชนดังกล่าวส่วนใหญ่ก่อตั้งขึ้นโดยภาคอุตสาหกรรมและเอกชน ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่าสถานศึกษาของภาครัฐ ดังนั้นการบริหารจัดการ การจัดทำหลักสูตร ตลอดจนการจัดหางานให้กับผู้จบการศึกษาจึงมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของภาคเอกชนซึ่งมีอิทธิพลต่อภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศ

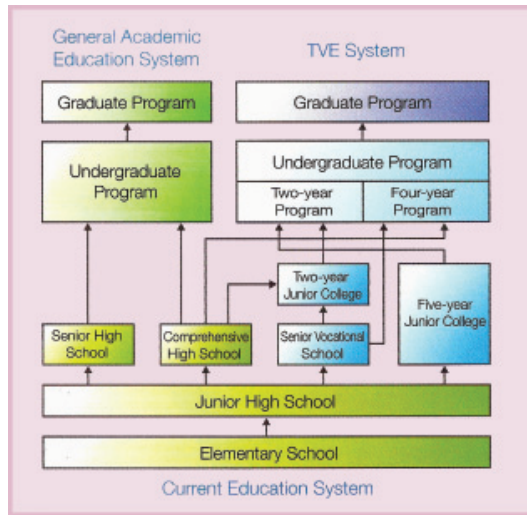
ระบบอาชีวศึกษาในได้วันนี้ (TVE) ได้มีการเชื่อมโยงภาคอุตสาหกรรมเข้ากับระบบ การศึกษาอย่างเห็นได้ชัด โดยมีโครงการหลักสำคัญๆ ในการช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมจัดหา แรงงาน รวมทั้งยังพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมในการสร้างอาชีพให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้ครูอาจารย์ใน ระบบยังได้รับการสนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำข้อมูลมาออกแบบ หลักสูตรที่เหมาะสมและสามารถพัฒนากำลังคนให้แก่อุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในด้านนโยบายของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการของได้วันนี้ได้ออกระเบียบการทำธุรกิจระหว่าง สถานศึกษากับภาคอุตสาหกรรมและเอกชนที่ชัดเจน มีการตั้งศูนย์ความร่วมมือ 6 ศูนย์ในแต่ละ พื้นที่ทั่วประเทศ (Six Regional Industry-Academic Collaboration Centers) และศูนย์วิจัยเชิงเทคนิค อีกกว่า 40 ศูนย์ทั่วประเทศซึ่งประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานมาโดยตลอด

ระบบการคัดเลือกนักเรียนเพื่อศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษา จะทำการคัดเลือก โดยเน้นที่ประสบการณ์ สมรรถนะในวิชาชีพ และการได้รับใบประกอบคุณวุฒิวิชาชีพ (Professional License) มากกว่าการสอบด้านวิชาการแบบข้อเขียนดั้งเดิมทั่วไป บางหลักสูตรนักศึกษาสามารถ นำใบประกอบคุณวุฒิวิชาชีพมาทำการเทียบโอนเพื่อยกเว้นการเรียนในบางวิชาได้อีก สำหรับ ในส่วนของครูผู้สอนในระบบอาชีวศึกษา ถ้าครูผู้สอนเคยมีประสบการณ์ภาคปฏิบัติ (Hands-on Experience) หรือมีใบประกอบคุณวุฒิวิชาชีพก็จะมีโอกาสได้รับการจ้างงานมากกว่า และใน

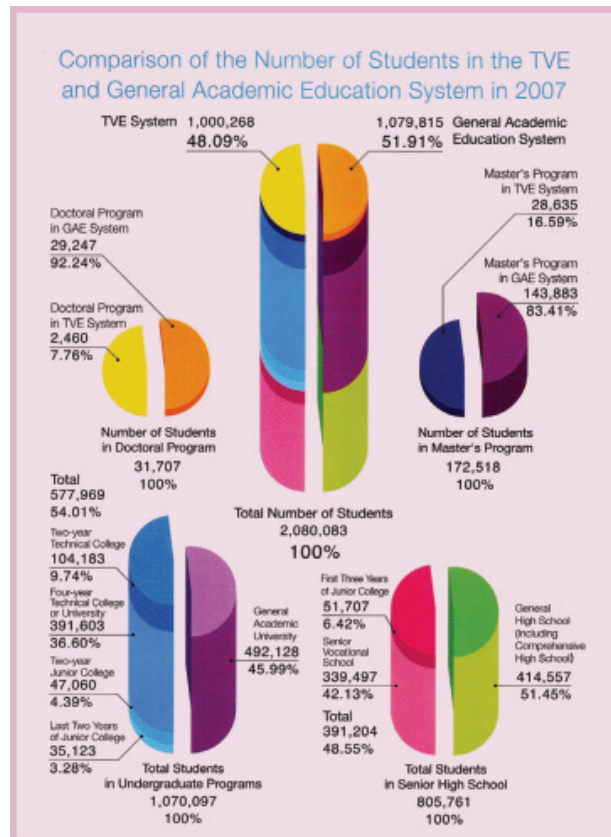
ระหว่างการปฏิบัติ ครูผู้สอนจะมีโอกาสและได้รับการสนับสนุนให้ขอตำแหน่งทางวิชาการในผลงานตีพิมพ์ที่ใช้งานได้จริง (Practical Paper) มากกว่าผลงานเชิงทฤษฎีพื้นฐานทั่วไป

นอกจากนี้รัฐบาลได้หันมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพ (Senior Vocational School) ในพื้นที่ชนบท เพื่อไม่ต้องการให้เกิดการหลั่งไหลเข้ามาเรียนในเมือง จึงให้การสนับสนุนงบประมาณพิเศษ เพื่อพัฒนาโรงเรียนดังกล่าวให้มีคุณภาพมากขึ้นตามความต้องการของผู้ปกครอง ผลการประเมินล่าสุด พบว่า มีนักเรียนออกจากพื้นที่น้อยลงประมาณร้อยละ 1 และผลการสำรวจความพึงพอใจของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี

นโยบายใหม่ด้านการยกระดับคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพ (Senior Vocational School) ยังได้ดำเนินการเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ทรัพยากร และคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อต้องการฝึกฝนให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนมากขึ้น และสามารถไปต่อบริษัทเชิงปฏิบัติได้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีกับทั้งคุณภาพของโรงเรียนและตัวนักเรียนเอง โดยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) โดยการให้รางวัลแก่โรงเรียนที่มีคุณภาพดีทั้งของเอกชนและรัฐบาล

แผนภูมิที่ 3.1 ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของไต้หวัน

แผนภูมิที่ 3.2 สถิติจำนวนผู้เรียนในสาย TVE เทียบกับสายสามัญ ในปี พ.ศ. 2550

ที่มา : M. Y. Chen. (2008). Technological and Vocational Education in TAIWAN

นอกจากนี้ ยังมีนโยบายอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีพของไต้หวัน ดังนี้

- การทำความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (Senior Vocational School) กับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & College of Science and Technology) เพื่อลดช่องว่างระหว่างหลักสูตร และเกิดการสร้างหลักสูตรที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน ร่วมพัฒนาการเรียนการสอน เกื้อหนุนทรัพยากรกัน และการช่วยเหลือเชื่อมต่อกับภาคอุตสาหกรรม

- กระทรวงศึกษาธิการของไต้หวันได้สนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษา สามารถสอบใบประกอบวิชาชีพเชิงเทคนิค (Occupation License) ทั้งยังสนับสนุนให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & College of Science and Technology) เข้าสอบรับใบประกอบวิชาชีพเชิงเทคนิคได้เช่นกัน ทั้งนี้นักศึกษาที่จะจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องได้รับประกาศนียบัตรประกอบวิชาชีพ (Profession Certification) ตามข้อกำหนดของหลักสูตรด้วย และยังถูกใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินสถานศึกษาเช่นกัน

- กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรใหม่ทั้งหมดโดยยึดหลักการของการเปลี่ยนแปลงความต้องการของอุตสาหกรรมและสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โรงเรียนได้รับสิทธิในการปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างยืดหยุ่นและรวดเร็ว โดยมีภาคอุตสาหกรรมช่วยเหลือ ทั้งนี้หลักสูตรจะถูกแบ่งให้เห็นภาพชัดเจนว่ามีวิชาทางด้านวิชาการและด้านอาชีพชัดเจน

- กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์การพัฒนาเทคโนโลยีร่วม (Joint Technology Development Centers) จำนวน 12 ศูนย์ คลอบคลุม 6 อุตสาหกรรมหลักของประเทศ ซึ่งจะบูรณาการในด้านการวิจัยและพัฒนาเข้ากับอุตสาหกรรมและการผลิตกำลังคนจากสถานศึกษาสู่อุตสาหกรรม

3.1.5 บทสรุป

ประเทศไต้หวันเป็นประเทศที่สามารถยกระดับตนเองจากการใช้แรงงานแบบพื้นฐานขึ้นมาเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ความสามารถและทักษะขั้นสูงได้ เช่น อุตสาหกรรมทางเทคโนโลยี และคอมพิวเตอร์ โดยการเปิดโอกาสให้ประเทศอื่นรับช่วงต่อแรงงานพื้นฐานแบบเก่าไปแทน ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ไต้หวันมีสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพสูง น่าจะมาจากความช่วยเหลือของภาคเอกชนในการเข้ามาจัดตั้งและดูแลสถานศึกษา ระบบการเชื่อมต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพสู่ระดับอุดมศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ กล่าวคือ การเชื่อมต่อนี้จะเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดแรงดึงดูดผู้ที่เข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพมากขึ้น เนื่องจากมีโอกาสที่จะได้เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยที่เทียบเท่ากับการเรียนสายสามัญ นอกจากนี้ ไต้หวันยังมีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียกว่า Comprehensive High School ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับรู้

แนวทางในการเรียนทั้งสายอาชีพและสายสามัญอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจเรียนในสาขาหรือสายวิชาตามความชอบของตนเองจริงๆ

3.2 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (Republic of China, ROC)

3.2.1 ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ประเทศจีน ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของทวีปเอเชีย มีพื้นที่ทั้งหมด 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร (ตร.กม.) นับว่าเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของทวีปเอเชีย มีพรมแดนติดต่อกับประเทศต่างๆ โดยรอบ 15 ประเทศ โดยมีเส้นพรมแดนทางบกยาวกว่า 2 หมื่นกิโลเมตร ขณะที่ทิศตะวันออกและทิศใต้จดทะเลเหลือง ทะเลจีนตะวันออก และทะเลจีนใต้ จีนมีประชากรประมาณ 1,370.5 ล้านคน (ปี พ.ศ. 2553) มีเมืองหลวงคือ ปักกิ่ง หรือเป่ย์จิงตามภาษาราชการจีน ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ เป็นศูนย์กลางการปกครองของประเทศ ศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจการค้า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม เป็นที่ตั้งของสถานเอกอัครราชทูตต่างๆ หน่วยงานของสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศ สำนักข่าวจากต่างประเทศ รวมทั้งบริษัทต่างชาติจำนวนมาก ภาษาราชการคือ ภาษาจีนกลาง ชาวจีนในมณฑลต่างๆ มีภาษาพูดท้องถิ่นที่แตกต่างกัน เช่น เสฉวน หูหนาน แต่จิ่วไหหล่า กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ฮักกา และเซียงไฮ้ เป็นต้น และการออกเสียงภาษาจีนกลางก็มีสำเนียงเพี้ยนไปตามท้องถิ่น จีนมีประชากรที่มีชนชาติแตกต่างกันอยู่รวมกัน 56 ชนชาติ โดยเป็นชาวฮั่นร้อยละ 93.3 ที่เหลือเป็นชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ชนเผ่าจ้วง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตปกครองตนเองกวางสีและมณฑลยูนนาน ชนเผ่าหุยในมณฑลหนิงเซียะและกานซู ชนเผ่าอุยกูร์ในมณฑลซินเจียง ชนเผ่าหยาในมณฑลเสฉวน ชนเผ่าทิเบตในเขตปกครองตนเองทิเบตและมณฑลชิงไห่ ชนเผ่าแม้วในมณฑลยูนนานและก๊วยโจว ชนเผ่าแมนจูในมณฑลทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชนเผ่ามองโกลในเขตปกครองตนเองมองโกเลียในและซินเจียง ชนเผ่าไตหรือไทในมณฑลยูนนาน และชนเผ่าเกาซันในไต้หวัน

จีนสถาปนาประเทศเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2492 โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์จีนดำเนินการปกครองประเทศตามแนวทางพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน และความคิดเหมาเจ๋อตง โดยประยุกต์เข้ากับแนวทฤษฎีการสร้างสรรค์ความทันสมัยให้แก่ระบอบสังคมนิยมของนายเติ้ง เสี่ยวผิง พรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นแกนนำในการปกครอง โดยมีพรรคการเมืองอื่นอีก 8 พรรคเป็นแนวร่วม ภายใต้การปกครองในลักษณะสังคมนิยมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะแบบจีน

การปกครองส่วนกลางของจีน แบ่งออกเป็น 23 มณฑล (รวมถึงไต้หวัน) 5 เขตปกครองตนเอง (มองโกเลีย หนิงเซียะ ซินเจียง กวางสี และทิเบต) 4 มหานคร ที่ขึ้นต่อส่วนกลาง (ปักกิ่ง เซียงไฮ้ เทียนจิน และฉงชิ่ง) และ 2 เขตบริหารพิเศษ (ฮ่องกง และมาเก๊า) สำหรับการปกครองใน

ส่วนภูมิภาคยังแบ่งย่อยออกเป็นจังหวัด (Prefecture) มี 159 จังหวัด อำเภอ (County) มี 2,017 อำเภอ เมือง (City) มี 350 เมือง และเขตในเมืองต่างๆ ประมาณ 630 เขต

ประเทศจีนมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ (Economic Powerhouse) ของภูมิภาคและของโลกด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี และการพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดดกำลังเป็นที่จับตามองจากทุกฝ่ายว่า การเติบโตนี้จะมุ่งไปในทิศทางใด ปัจจุบันถนนทุกสายวิ่งสู่ประเทศจีนซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก รองลงมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น และมีเงินทุนสำรองที่มากที่สุดในโลกโดยความสำเร็จนี้นำมาซึ่งความหวังกังวลและโอกาส โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน

ในปัจจุบันจีนมีรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นไปถึงราว 4,600 ดอลลาร์สหรัฐ แต่รายได้ต่อหัวของประชากรในชนบทนั้น ยังมีรายได้โดยเฉลี่ยน้อยกว่าคนในเมืองราว 1 ใน 3 ของรายได้ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณ 10% อัตราว่างงานประมาณ 4%

3.2.2 นโยบายการศึกษาสายอาชีพ

ในช่วงที่เริ่มมีการก่อตั้งประเทศภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ทางพรรคฯ ได้มีนโยบายในการจัดสัมมนา National Work Conferences จำนวน 3 ครั้ง โดยมีจุดประสงค์ที่จะวางแผนพัฒนาการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้ได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2548 ตามลำดับ โดยระบุชัดเจนว่าการศึกษายาอาชีพจะเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป หลังจากนั้น นโยบาย ความคิดเห็นสาธารณะ และสภาพแวดล้อมของสังคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอาชีวศึกษาก็มีสูงขึ้นตามลำดับ โดยได้กำหนดภารกิจหลักกว้างๆ 3 ประการคือ การสร้างความมั่นคง (Consolidate) การพัฒนา (Development) และการปรับปรุงคุณภาพสูงให้ขึ้น (Enhancement)

นโยบายการอาชีวศึกษาของจีน เน้นหนักในการพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพสูง และตรงกับความต้องการของประเทศและอุตสาหกรรม โดยมีทักษะที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งนี้การจ้างงานจะเป็นปัจจัยที่จะชี้นำการศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอย่างใกล้ชิดและที่มีบริษัทสนับสนุนภายใต้การฝึกงานในสถานประกอบการจริง ถือว่าเป็นต้นแบบเริ่มแรกของการพัฒนาการศึกษาด้านนี้

3.2.3 การจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (Senior Vocational Education)

การศึกษาด้านอาชีวะในประเทศจีนมีขึ้นเป็นเวลาค่อนข้างนานแล้ว และได้มีการยกระดับการพัฒนาเรื่อยมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังปี พ.ศ. 2492 การศึกษาด้านนี้ ได้รับการปรับปรุง

พัฒนาให้มีเนื้อหาสาระมากขึ้นและในปี พ.ศ. 2534 สภาแห่งรัฐได้จัดทำ “Decision on Energetically Developing Vocational and Technical Education” เพื่อกำหนดกรอบการทำงานและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามลำดับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ต่อมาคณะกรรมการบริหารพรรคคอมมิวนิสต์แห่งชาติจีน ได้กำหนด “Outline on Reform and Development of Education in China” ซึ่งเรียกร้องให้รัฐบาลในระดับต่างๆ ให้ความสำคัญของการอาชีวศึกษา

ในปี พ.ศ. 2539 กฎหมายเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาได้ถูกบัญญัติขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกและได้รับการปฏิบัติให้เกิดผล กฎหมายฉบับดังกล่าวให้การคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับการพัฒนาและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษา หลังจากนั้นเพียง 1 ปี รายงานการประชุมสภาแห่งชาติฉบับที่ 15 ได้ระบุอย่างชัดเจนถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศผ่านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และให้ดำเนินการผ่านการอาชีวศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่ในรูปแบบต่างๆ

ในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลยังคงเน้นความสำคัญของการปรับระบบการศึกษาในสอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ และเห็นว่ากฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวกับการศึกษาแบบต่างๆ ควรได้รับการจัดทำ ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวจะสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีสำหรับการพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21

ระบบการอาชีวศึกษาของจีนแบ่งเป็นการศึกษาสายอาชีพในโรงเรียนและการอบรมอาชีวศึกษาทั่วไป

1) การศึกษาอบรมอาชีวศึกษาในโรงเรียน เริ่มขึ้นหลังจากที่เด็กนักเรียนเรียนจบการศึกษาภาคบังคับหรือสำหรับเยาวชนผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษามาบ้าง และประสงค์ที่จะศึกษาอบรมด้านอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ

2) การศึกษาด้านอาชีวศึกษาทั่วไป ส่วนมากเป็นการดำเนินการของบริษัทเอกชนที่จะอบรมและฝึกฝนลูกจ้างของตน กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงแรงงานจะดำเนินการร่วมกันในการจัดทำรายการอบรมผ่านศูนย์อบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพลูกจ้าง

ความสำเร็จด้านการอาชีวศึกษาของจีน ทำให้มีการขยายขนาดการศึกษาสายอาชีพอย่างรวดเร็ว ยกกระดับคนงานด้านเทคนิค ผู้จัดการ คนงานที่ใช้ทักษะ และแรงงานต่างๆ ส่งเสริมให้มีการสร้างบุคลากรเฉพาะในด้านการอบรมอาชีวศึกษา เพิ่มคุณภาพและระดับการศึกษาอบรมสายอาชีพ มีความพยายามในเรียนรู้รูปแบบการอาชีวศึกษาจากต่างประเทศและนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศ มีการขยายการอาชีวศึกษาในเมืองอย่างรวดเร็ว และสถาบันการศึกษาสายอาชีพ มีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น

ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จีนได้ส่งคณะไปเยือนเพื่อศึกษาการอาชีวศึกษาในหลายประเทศในขณะเดียวกันก็ให้การต้อนรับคณะจากต่างประเทศที่เข้า

มาศึกษาดูงานด้านอาชีวศึกษาในจีนเช่นกัน ตลอดจนมีการติดต่อกับองค์การระหว่างประเทศต่างๆ เช่น UNESCO, UNDP, APEC, World Labor Organization และ UNPF

การจัดการอาชีวศึกษาของจีน จะเน้นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการได้รับวุฒิทางการศึกษาและการฝึกอบรมระยะสั้น (Short-term Training) นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการระบบการศึกษาแบบที่มีการอัตราจ้างล่วงหน้า (Pre-employment) ร่วมกับการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) เพื่อสร้างระบบการศึกษาแบบเรียนรู้ตลอดชีวิตและสังคมแห่งการเรียนรู้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ของประเทศ ระบบการอาชีวศึกษาได้มุ่งเน้นการพัฒนาใน 5 ด้านดังนี้

- 1) การจัดการอาชีวศึกษานอกระบบของการฝึกอบรมที่ใช้งานได้จริง (Practical Training)
- 2) จัดตั้งศูนย์การศึกษาด้านอาชีวศึกษาระดับประเทศ
- 3) สร้างและพัฒนาโรงเรียนอาชีวศึกษา
- 4) สร้างและพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาระดับอุดมศึกษาในระดับประเทศ
- 5) โครงการเพิ่มคุณภาพครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษา

การกระตุ้นโครงการดังกล่าวข้างต้นส่งผลทำให้มีการเข้าเรียนต่อในระดับอาชีวศึกษาของท้องถิ่นต่างๆ มากขึ้น ทำให้วิทยาลัยและโรงเรียนถูกพัฒนาขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัดเจน และทำให้เกิดเครือข่ายด้านการอาชีวศึกษาครอบคลุมทั้งพื้นที่ในและนอกเมืองอย่างกว้างขวาง

ปัจจุบัน สัดส่วนของจำนวนผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ต่อมัธยมศึกษา มีสัดส่วนประมาณ 30 : 70 และจำนวนผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ต่อ ปริญญาตรี มีสัดส่วน 50 : 50 หรือโดยภาพรวม จำนวนผู้เรียนสายอาชีพ ต่อสายสามัญมีสัดส่วนประมาณ 45 : 55 และผลการจ้างงานระดับ ปวช. สูงถึงกว่า 95% และระดับ ปวส. สูงกว่าประมาณ 68%

3.2.4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ

ในมุมมองด้านเศรษฐกิจของประเทศจีน จีนมักจะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกค่อนข้างชัดเจนเนื่องจากสินค้าในตลาดโลกส่วนใหญ่ผลิตในประเทศจีน ดังนั้นเมื่อใดถ้าเกิดปัญหาทางการเงินในระดับโลก ผลกระทบมักจะตรงมาที่จีนเสมอ ซึ่งบางธุรกิจก็ได้ประสบปัญหาดังกล่าวแล้ว โดยการลดกำลังการผลิตจนถึงขั้นการเลิกจ้างงาน ซึ่งแน่นอนว่า จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาด้านอาชีวศึกษามากเช่นกัน เช่น ปัญหาในการไม่มีที่ฝึกงาน ปัญหาในการหางานของนักศึกษาที่เพิ่งจบการศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคในการเพิ่มจำนวนผู้ศึกษาด้านอาชีพในจีนนั้น น่าจะเกิดขึ้นจากปัจจัยได้ดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาการอาชีวศึกษาของจีนยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ส่งผลให้นักเรียนที่มีศักยภาพสูงไม่สามารถฝึกวิชาชีพและฝึกทักษะได้ดีเท่าที่ควร รวมทั้งยังไม่มีคุณภาพเพียงพอต่อสถานะเศรษฐกิจที่แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็วในจีน

2) ระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษายังต้องถูกพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการสร้างความรักความหวงแหนต่ออาชีพ องค์กร และโรงเรียน

3) ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับอาชีวศึกษา (ปวช. หรือ ปวส.) และระดับอุดมศึกษา ยังขาดประสิทธิภาพและยังไม่เต็มรูปแบบ

4) จำนวนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักร สื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ยังไม่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ และต้องได้รับการพัฒนาอีกมาก

5) จำนวนครูและบุคลากรในอาชีวศึกษายังมีน้อย ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วคุณภาพยังดีไม่เพียงพอต่อการพัฒนาระบบการอาชีวศึกษา และจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอีกพอสมควร

6) โรงเรียนยังขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ จึงทำให้พัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของครู และไม่สามารถรับนักศึกษาได้ตามเป้าหมาย

7) หน่วยงานและการบริหารส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้รับมอบหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่ และการประเมินผลในการสนับสนุนอาชีวศึกษาของหน่วยงานดังกล่าวก็ยังไม่ชัดเจน

8) บุคลากรและนักศึกษาในระบบการอาชีวศึกษาถูกดูแล และค่าตอบแทนแรงงานของผู้เรียนจบอาชีวศึกษาต่ำในภาคกำลังการผลิตและบริการ

จีนมีแนวความคิดในการเพิ่มสัดส่วนการเข้าเรียนอาชีวศึกษาโดยการเน้นการพัฒนาแบบอิงกลุ่มโรงเรียนหรือเครือข่ายโรงเรียน โดยรัฐทำหน้าที่หลักในการเปิดโอกาสให้หน่วยงานอุตสาหกรรมและธุรกิจได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนอาชีวศึกษาของเอกชน และยังได้เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความร่วมมือและประสบการณ์ระหว่างจีนกับประเทศอื่นๆ

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ในปี พ.ศ. 2552 อัตราการจ้างงานของผู้ที่จบการศึกษาในระดับสายอาชีพมีสูงถึง 95% ในช่วงแรกของการสนับสนุน

ปัจจัยสำคัญอันดับต่อมา คือ การมีนโยบายสนับสนุนผ่านระบบงบประมาณ โดยเน้นการยกระดับความสำคัญและความต้องการในการศึกษาด้านอาชีวศึกษา พัฒนาให้เกิดความภาคภูมิใจและทัดเทียมกับการเรียนในสายอื่น นโยบายนี้เริ่มโดยให้นักเรียนในชนบทหรือในเมืองที่ครอบครัวยากจนได้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1 และ ปวช.2) จะได้รับเงินสนับสนุนประมาณ 1,500 หยวน ทุกปี (ประมาณ 7,000 บาทต่อปี) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2552 ขณะนี้ รัฐจัดสรรงบประมาณให้กับส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไปแล้วกว่า 40,000 ล้านหยวน ในการช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีฐานะยากจนได้มีโอกาสเข้าเรียนอาชีวศึกษา และ

นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ยังสามารถขอทุนให้เปล่าหรือทุนกู้ยืมในการเรียนได้อีก ซึ่งทุนในส่วนนี้คิดเป็นร้อยละ 20 ของเงินที่ใช้ในระบบ

นอกจากนี้ จีนยังคำนึงถึงความสำคัญของการเชื่อมต่อระหว่างการศึกษาในระดับ ปวช. และ ปวส. และจาก ปวส. สูระดับปริญญาตรี ซึ่งการส่งต่อหลักสูตรจะทำให้เกิดผลกระทบทางบวกและดึงดูดนักเรียนในระบบและนักเรียนที่ออกไปอยู่นอกระบบ(ออกไปทำงานก่อนที่จะกลับมาเรียนต่อ) ให้เห็นโอกาสของความก้าวหน้ามากขึ้น ทัดเทียมกับภาคการศึกษาแบบปกติ ยิ่งไปกว่านั้นจีนยังชี้ให้เห็นปัจจัยด้านการสนับสนุนระบบการเงินแก่นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้น้อย ซึ่งจะส่งผลต่ออย่างเป็นขั้นตอนที่จะให้มีการเรียนฟรีในระดับ ปวช.

ด้านระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา รัฐได้แก้ไขกฎหมายที่เรียกว่า Vocational Education Law เพื่อที่จะกำหนดภาระของรัฐให้ชัดเจนในการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาให้ดีขึ้น ตลอดจนทำการเพิ่มศักดิ์และสิทธิในการเรียน ในมิติของการเพิ่มคุณภาพของสถานศึกษาให้ดีขึ้น รวมทั้งทำการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการอาชีวศึกษาระดับท้องถิ่น (County Vocational Education Center) และศูนย์ฝึกวิชาชีพด้านอาชีวศึกษา (Practical Training Bases for Vocational Education) ในระยะยาวจีนจะเน้นการพัฒนาอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์ เพื่อให้การเกิดการคิดค้นในสายปฏิบัติการให้มากขึ้น

ด้านความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม จีนพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกงาน และการทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นการเรียนการสอนที่ใช้เครื่องมือวัสดุ และวิทยาการที่ทันสมัยที่ใช้ในอุตสาหกรรม ปัจจุบันนอกจากนี้ยังได้มีการปฏิรูปวิธีการสอนและการใช้กลไกที่ยืดหยุ่นในการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาใช้เวลาในการเรียนน้อยลง และเนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศจีนผูกพันกับต่างประเทศมากการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้มีการยกระดับการอาชีวศึกษาของจีนให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับระดับโลกต่อไป

ในปี พ.ศ. 2552 จำนวนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) มีเพิ่มขึ้นกว่า 14,767 แห่ง และมีสัดส่วนมัธยมปลายสายอาชีพ ต่อ สายสามัญเท่ากับ 43 : 57 ซึ่งผู้บริหารประเทศค่อนข้างพอใจกับสถิตินี้ ในปี พ.ศ. 2551 อัตราจ้างงานของผู้ที่จบมัธยมปลายสายอาชีพมีมากถึง 96% แต่ขณะที่สายสามัญมีเพียง 86%

ตารางที่ 3.1 - ตารางที่ 3.3 แสดงข้อมูลการศึกษาของประเทศจีน

ตารางที่ 3.1 แสดงระบบการศึกษาของประเทศจีน

APPENDIX I CHINA'S EDUCATIONAL SYSTEM AT A GLANCE

Level of education	General education	Vocational education and training	Adult and continuing education	Special education
Tertiary education	Universities <ul style="list-style-type: none"> • Undergraduate studies • Graduate studies • Post-doctoral studies 	<ul style="list-style-type: none"> • Polytechnic colleges • Specialized junior colleges • Technician colleges 	<ul style="list-style-type: none"> • Adult higher educational institutes • Correspondence colleges • TV colleges 	
Higher secondary education	General senior high schools	<ul style="list-style-type: none"> • Specialized high schools • Vocational high schools • Skilled worker schools • Adult specialized high schools Short-term courses of various types	Adult senior high schools	
Lower secondary education	General junior high schools	<ul style="list-style-type: none"> • Vocational junior high schools Short-term courses of various types	Adult junior high schools	<ul style="list-style-type: none"> • Special schools for the disabled • Correctional work-study schools
Primary education	Primary schools		<ul style="list-style-type: none"> • Adult primary schools • Literacy classes 	Special schools for the disabled
Pre-school education	Pre-schools			

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนและประเภทสถานศึกษาของประเทศจีน

**APPENDIX II NUMBER OF SCHOOLS BY LEVEL AND TYPE IN
SELECTED YEARS**

Item	Year					
	1980	1985	2000	2005	2007	2008
A. Higher education	675	1,016	1,041	1,792	1,908	2,263
• Universities			599	701	740	1,079
• Polytechnics				921	1,015	1,036
B. Higher secondary education				31,522	31,255	30,806
• Regular senior high schools	31,300	17,318	14,564	16,092	15,681	15,206
• Specialized high schools	3,069	3,557	3,646	3,207	3,801	3,846
• Vocational high schools			7,655	5,822	5,916	5,915
• Skilled worker schools	3,305	3,548	3,792	2,855	2,995	3,103
C. Lower secondary education				64,550	61,012	59,315
• Regular junior high schools	87,077	75,903	62,704	61,885	59,109	57,701
• Vocational junior high schools			1,194	601	275	213
D. Primary education				427,697	369,063	349,126
• Primary schools	917,316	832,309	553,622	366,213	320,061	300,854
E. Pre-school education						
• Pre-schools	170,419	172,262	175,836	124,402	129,086	133,722
F. Special education for the disabled						
• Special education schools	292	375	1,539	1,593	1,618	1,640

Source: Data from 1980 to 2006 from China Statistical Yearbook of Education; data for 2007 and 2008 from China Statistical Yearbook. Various years.

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนผู้เรียนในระดับการศึกษาต่างๆ ของประเทศจีน

APPENDIX III NUMBER OF STUDENTS BY LEVEL AND TYPE IN SELECTED YEARS ('1000)

Item	Year					
	1980	1985	2000	2005	2007	2008
A. Higher education						
• Universities + Polytechnics	1,143.7	1,703.1	5,560.9	15,617.8	18,849	20,210
B. Higher secondary education						
• Regular senior high schools	9,697.9	7,411.3	12,012.6	24,090.9	25,224	24,763
• Specialized high schools	1,243.4	1,571.1	4,895.2	6,297.7	7,916.3	8,172.8
• Vocational high schools	319.2	1,843.4	4,145.6	5,824.3	7,252.5	7,503.2
• Skilled worker schools	700.4	741.7	1,401.0	2,753.0	3,671.5	3,988.5
C. Lower secondary education						
• Regular junior high schools	45,382.9	39,648.3	61,676.5	61,718.1	57,209	55,742
• Vocational junior high schools	134.5	452.3	886.4	431.4	153.0	108.2
D. Primary education						
• Primary schools	146,270	133,702	130,132	108,641	105,640	103,315
E. Pre-school education						
• Pre-schools	11,508.0	14,797.0	22,441.8	21,790.3	23,488	24,750
F. Special education for the disabled						
• Special education schools	33.1	41.7	377.6	364.4	419	417

Source: Data from 1980 to 2006 from China Statistical Yearbook of Education; data for 2007 and 2008 from China Statistical Yearbook. Various years.

3.2.5 บทสรุป

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก และเป็นแหล่งแรงงานที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากการที่จีนมีแรงงานราคาถูกจำนวนมาก จึงทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนสูงมากตามไปด้วยในช่วงระยะ 30 ปีที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตาม แรงงานส่วนใหญ่ก็ยังมีความรู้และทักษะฝีมือค่อนข้างต่ำ แม้ว่ารัฐบาลจีนจะมีนโยบายที่ชัดเจน และสามารถลงมือปฏิบัติได้ทันทีพร้อมเม็ดเงินจำนวนมากในการที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศให้ดีขึ้น โดยเน้นการพัฒนาในพื้นที่ชนบท แต่ระบบอาชีวศึกษาของจีนนั้นมีความหลากหลายและซับซ้อน แต่ก็มีข้อดี คือ ผู้เรียนสามารถเรียนในสาขาที่ตนเองต้องการได้ แต่ข้อเสียคือ ทำให้เกิดความสับสนในการเลือกเรียนและการบริหารจัดการระบบ สิ่งที่จีนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากก็คือ การขยายฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นแต่ปัญหาที่จะตามมาก็คือ คุณภาพการเรียนการสอนและผู้ที่จบการศึกษา ในปัจจุบันนโยบายใหม่ที่รัฐบาลจีนเน้นย้ำก็คือ “Serving Employment Directly” ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างหลักสูตรอาชีวศึกษาของทุกๆ สถาบันต่อไป ทั้งนี้โดยภาพรวมแล้ว การจัดศึกษาด้านอาชีวศึกษาของจีนจะมีคุณภาพสูงขึ้นตามที่รัฐบาลคาดหวังไว้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 ประเทศสิงคโปร์ (Republic of Singapore)

3.3.1 ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

ประเทศสิงคโปร์มีพื้นที่ 697.10 ตารางกิโลเมตร (ตร. กม.) มีจำนวนประชากรประมาณ 4.2 ล้านคนประกอบด้วย ชาวจีน 76% ชาวมาเลย์ 13.7% ชาวอินเดีย 8.4% และอื่นๆ 1.9% สิงคโปร์ยังเป็นประเทศในเอเชียที่มีการวางแผนครอบครัวได้ดีมากจนทำให้จำนวนประชากรลดลงและก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอนาคตภาษาทางการที่ใช้คือ ภาษามาเลย์ จีนกลาง ทมิฬและอังกฤษ สิงคโปร์ส่งเสริมให้ประชาชนพูด 2 ภาษา โดยเฉพาะภาษาจีนกลาง ในขณะที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่องานและในชีวิตประจำวัน ประชากรในประเทศนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประมาณ 50,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี อัตราว่างงานประมาณ 3-4%

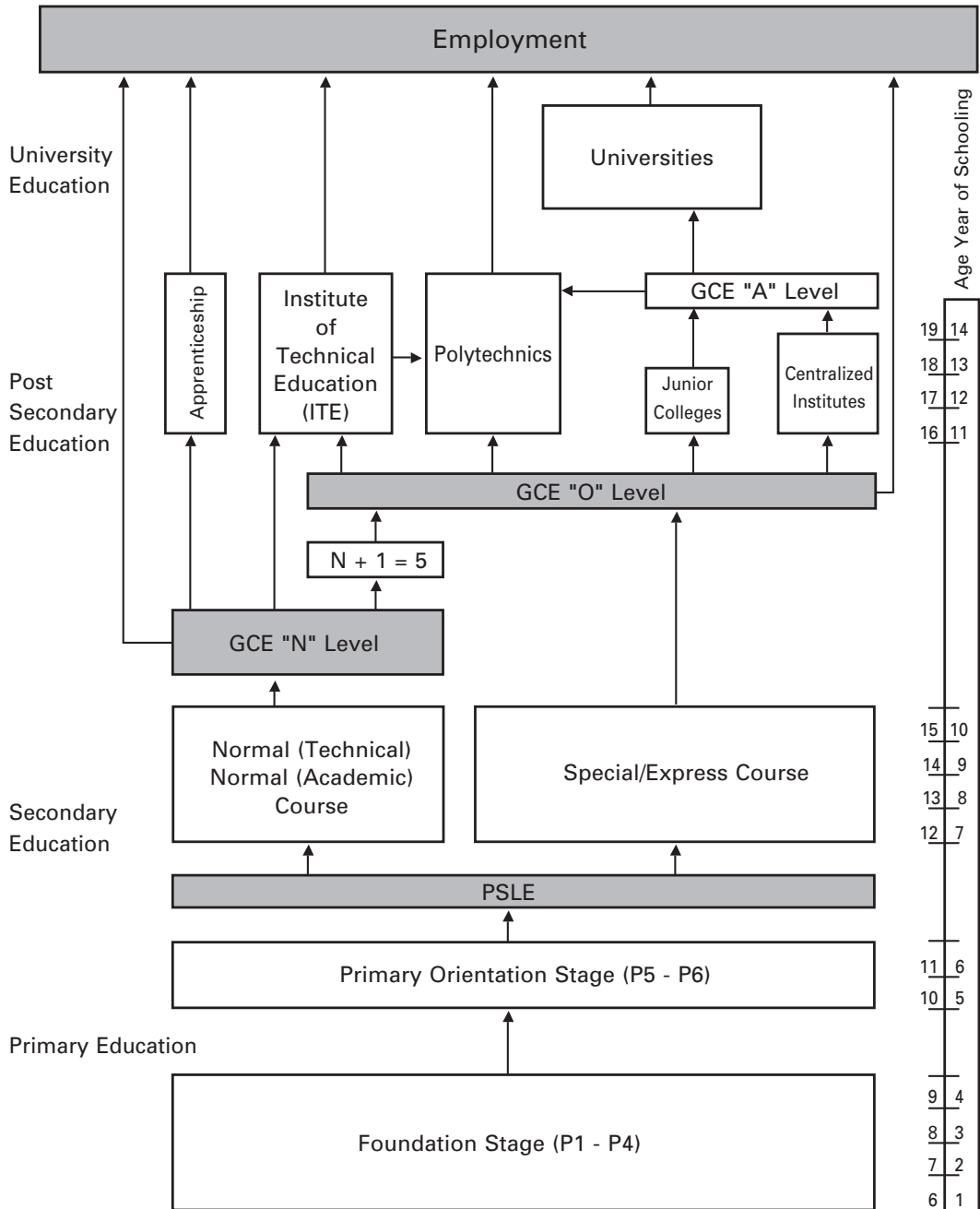
ผลจากการปฏิรูปการศึกษาของประเทศทำให้การศึกษาของสิงคโปร์เป็นที่ยอมรับว่า มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศตะวันตกในจำนวนประชากรที่มีอัตราการรู้หนังสือ 91.3% นั้นร้อยละ 47.2 จะรู้สองภาษาหรือมากกว่าในด้านศักยภาพการแข่งขันนักเรียนมัธยมศึกษาของสิงคโปร์สามารถทำคะแนนได้เป็นที่ 1 ของโลกในด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์การปกครอง

ประเทศเป็นระบบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล รัฐสภามีวาระคราวละ 5 ปี ด้านนโยบายต่างประเทศ สิงคโปร์เน้นด้านเศรษฐกิจเทคโนโลยี และการลงทุนจากต่างประเทศ

เศรษฐกิจของสิงคโปร์จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ เช่นเดียวกับฮ่องกง ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ผลิตภัณฑ์ส่งออกหลัก คือ ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม และเครื่องจักร ผลิตภัณฑ์นำเข้าส่วนใหญ่ ได้แก่ พลังงาน (40% ของการนำเข้าทั้งหมด) และอาหารนอกจากนั้นการท่องเที่ยวก็สามารถนำรายได้เข้าประเทศได้มากเช่นกัน

3.3.2 นโยบายการศึกษาสายอาชีพ

นโยบายด้านการศึกษาสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ของสิงคโปร์เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 โดยสิงคโปร์ต้องการพัฒนาประเทศไปให้ได้ไกลกว่าภาคการค้าขายธุรกิจพื้นฐานและธุรกิจบริการทั่วไปแบบดั้งเดิม รัฐจึงเริ่มต้องการผลิตบุคคลกรที่มีทักษะทางอาชีพที่สูงขึ้นและเริ่มพัฒนาการศึกษาสายอาชีพโดยใช้ชื่อเรียกว่า Vocational Technical Education หรือ VTE เพื่อให้ทันต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่เติบโตเร็วมากทั้งนี้สิงคโปร์ในช่วงนั้นจำเป็นต้องพัฒนาคนของประเทศเพื่อรองรับอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานมาก (Labour-intensive Manufacturing) เช่น การซ่อมเรือ งานประกอบและตกแต่งโลหะ งานประปา และงานซ่อมแซมดูแลวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งในช่วงดังกล่าวมีนักเรียนที่เรียนสายอาชีพอยู่ประมาณ 7% เท่านั้น

แผนภูมิที่ 3.3 ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของสิงคโปร์

ที่มา: Institute of Technical Education (ITE): <http://www.ite.edu.sg>

ดังนั้นในปีพ.ศ. 2511 ได้มีการก่อตั้ง Technical Education Department (TED) ขึ้นเพื่อดูแลการพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) การฝึกอบรมและการสอนด้านอุตสาหกรรมนอกจากนี้หน่วยงานชื่อ Industrial Training Board (ITB) ก็ถูกก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2513 เพื่อสนับสนุนประสานและบริหารการฝึกอาชีพด้านอุตสาหกรรมซึ่งถือได้ว่าเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาการฝึกอาชีพที่มีได้อยู่แต่ในระบบโรงเรียนด้วยการเป็นคณะกรรมการตามกฎหมายจึงทำให้ ITB มีอำนาจเต็มที่ และมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะทำงานจนสามารถตอบสนองความต้องการแรงงานที่มีคุณภาพของภาคอุตสาหกรรมได้เติบโตอย่างรวดเร็ว

จากความหลากหลายของความต้องการในภาคเศรษฐกิจ จึงได้เกิดระบบใหม่ในการให้ประกาศนียบัตรทักษะวิชาชีพ (National Trade Certificate - NTC) ในสาขาไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์โลหะการวิศวกรรมเครื่องกลและระบบเครื่องจักรกลดีเซลแบบใช้งานหนักระบบการให้คุณวุฒิอยู่ในมาตรฐานเดียวกันทุกสาขาภายใต้การฝึกอบรมแบบเต็มเวลา

ในปี พ.ศ. 2535 สืบเนื่องจากการพัฒนาประเทศภาคอุตสาหกรรมแสดงความจำเป็นว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไม่เพียงพอแล้วควรมีการเพิ่มคุณภาพและผลิตบุคลากรตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Post-Secondary Education) ขึ้นไป ดังนั้นสถาบันเทคนิคศึกษา (Institute of Technical Education - ITE) จึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อดูแลและพัฒนา นักศึกษาตั้งแต่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ขึ้นไปและเพื่อปรับปรุงระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับปวส. เป็นต้นไปให้มีคุณภาพเทียบเคียงกับระดับโลกซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่นที่มักจะมีการแปรเปลี่ยนสภาพของวิทยาลัยเทคนิค (Polytechnic) มาเป็นมหาวิทยาลัยแต่สิงคโปร์กลับยกย่องวิทยาลัยเทคนิคว่ามีคุณค่าและได้ทำหน้าที่ที่สำคัญที่มีต่อระบบเศรษฐกิจและการศึกษา จนทำให้มีจำนวนวิทยาลัยเทคนิคเพิ่มขึ้นกว่าสองเท่าในช่วงปี พ.ศ. 2533-2545

หลังจากข้ามผ่านช่วงเวลาของอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน สิงคโปร์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการต่อยอดเศรษฐกิจให้เป็นภาคการผลิตขั้นสูง เช่น ด้านวิทยาการทางสาธารณสุขชีวภาพ (Biomedical Science) ภาคโทรคมนาคมภาคการพัฒนาเทคโนโลยีแบบสร้างสรรค์และภาควิศวกรรมขั้นสูงแบบเพิ่มมูลค่า

ทั้งนี้จากการตอบรับที่ดีจากภายในและภายนอก ประเทศสิงคโปร์จึงได้วางตำแหน่งของตนเองเป็นเสมือน Education Hub เพื่อดึงดูดนักเรียน นักศึกษา และสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศจนกระทั่งปัจจุบัน ITE ได้ยกระดับตนเองขึ้นมาเป็นสถาบันศึกษาในระดับโลก โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้านการศึกษาสายอาชีพของโลกให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2552

3.3.3 การจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายอาชีพ (Senior Vocational Education)

การจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายอาชีพในประเทศสิงคโปร์นั้น สถาบันเทคนิคศึกษา (Institute of Technical Education-ITE) ถือเป็นหัวเรือหลักในการพัฒนาการศึกษาสายอาชีพของสิงคโปร์ ถูกก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน และเป็นหน่วยงานที่ภาครัฐให้การสนับสนุนเพื่อผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาโดยเฉพาะโดยITEประกาศอย่างชัดเจนว่าสถาบันไม่ใช่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยเทคนิคทั่วไป (Polytechnic) แต่เป็นสถาบันที่มีจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมเพื่ออาชีพโดยเฉพาะ (Career-based Vocational Technical Education) โดยมีเป้าหมายที่แท้จริงในการฝึกช่างเทคนิคและบุคลากรให้มีทักษะการทำงานในอาชีพจากอุตสาหกรรมหรือกลุ่มธุรกิจหลักของประเทศนอกจากนี้ ITE ยังมีหน้าที่หลักในการที่จะเพิ่มโอกาสให้แก่ผู้อยู่นอกระบบการศึกษาหรือการศึกษาคู่ใหญ่ (Adult learner)

ปัจจุบันนักเรียนมัธยมในสิงคโปร์กว่า 25% เข้าเรียนต่อที่ ITE และกว่า 40% เข้าเรียนในสายอาชีพในโรงเรียน Polytechnic ดังนั้นสัดส่วนโดยรวมกว่า 65% ของผู้เรียนจะเข้าเรียนต่อในสายอาชีพ

สถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) มีระบบการจัดการทรัพยากรของวิทยาลัยที่มีขนาดเล็ก โดยการรวมกลุ่มวิทยาลัยขนาดเล็กในพื้นที่ใกล้เคียงกันเข้าด้วยกันให้เป็นสถาบันขนาดใหญ่ 3 แห่ง และเปลี่ยนชื่อเป็น ITE College การทำเช่นนี้ทำให้ส่วนกลางของ ITE สามารถบริหารจัดการในภาพรวมได้โดยเฉพาะให้มีความโดดเด่นในพื้นที่ที่วิทยาลัยกลุ่มนี้ตั้งอยู่และสามารถยกระดับคุณภาพในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้นได้ง่ายกว่านอกจากนี้ก็จะช่วยให้ประหยัดงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ด้วย ITE College แต่ละแห่ง จะมีนักเรียนประมาณ 7,000 คน และสามารถบริหารจัดการตนเองได้เพื่อให้มีจุดเด่นในพื้นที่ๆ ของตนเองปัจจุบันมี ITE College อยู่ 3 แห่ง ได้แก่ ITE College East, ITE College West และ ITE College Central

จุดเด่นของสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) คือ มีนโยบายการก่อตั้งชัดเจน โดยมีเป้าหมายที่จะแก้ไขปรับปรุงคุณภาพและเนื้อหาการเรียนการสอน รวมทั้งภาพลักษณ์ของการศึกษาในสายอาชีพ โดยเน้น คุณภาพระดับสากล (World class) มีการติดต่อทำงานร่วมกับต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศเยอรมัน ทั้งนี้ยังมุ่งพัฒนาหลักสูตรสำหรับเศรษฐกิจสมัยใหม่ เช่น หลักสูตรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หลักสูตรทางด้าน Automation หลักสูตรที่ใช้เทคโนโลยีและทักษะขั้นสูง เป็นต้น

3.3.4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ

ปัญหาและอุปสรรคในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพในสิงคโปร์ เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงแรกของการก่อตั้งประเทศ คือในปีพ.ศ. 2511 เนื่องจากในขณะนั้นประเทศเพิ่งได้รับอิสรภาพจากมาเลเซียและอังกฤษความไม่แน่นอนด้านความมั่นคงมีสูงมาก นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจของสิงคโปร์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากเศรษฐกิจภาคบริการ หรือภาคที่ต้องใช้แรงงานพื้นฐานมาเป็นสภาวะเศรษฐกิจที่เน้นอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพและต้องการแรงงานขั้นสูงที่มีทักษะเช่น อุตสาหกรรมเครื่องกลขั้นสูงอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และอุตสาหกรรมด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น

ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านนี้ได้เข้าเกิดจากการที่สิงคโปร์มีทรัพยากรธรรมชาติของตนเองที่น้อยมากการเงินและงบประมาณช่วงแรกจึงมีค่อนข้างจำกัด

ในด้านการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพในสิงคโปร์นั้น สืบเนื่องนโยบายการสร้างชื่อเสียงของสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ทำให้นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความภาคภูมิใจต่อการเรียนในสายอาชีพอาชีวศึกษาใช้สโลแกน “Hands-on, Minds-on and Heart-on” เพื่อปลูกจิตสำนึกของผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีผลทำให้เกิดความหวงแหนความรักในการเรียนรู้จบการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learner)

สถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนเชิงนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (Creative and Innovative) โดยสนับสนุนให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมทางระบบสารสนเทศในโรงเรียนโดยนำระบบสารสนเทศเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน เช่นการเรียนการสอนแบบ On-line หรือที่เรียกว่า eTutor โดยเน้นไปที่การเรียนเสริมด้านทฤษฎี

ด้านการสื่อสารระหว่างสถาบันกับนักศึกษาระบบ eStudent แบบ One-stop Center ก็ถูกใช้อย่างเต็มรูปแบบผ่านระบบ Internet เพื่อที่จะให้นักศึกษาสามารถบริหารจัดการด้านการเรียนสอนและการขอรับบริการจากทางสถาบัน เช่น การลงทะเบียนการเงินการเลือกเรียนแต่ละวิชาและการขอรับการปรึกษาเกี่ยวกับการเรียน โดยสามารถใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลาทั้งสองระบบนี้สามารถเพิ่มความสะดวกและคุณภาพของการบริการได้ดีขึ้นเสมือนเป็นทิศทางใหม่ของการสอนการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันในสถาบัน ITE

ในขณะเดียวกัน การเรียนสายอาชีพในประเทศสิงคโปร์ก็ประสบปัญหาและอุปสรรคเช่นเดียวกับประเทศในอื่นๆ ที่ผู้ปกครองของนักเรียนมักจะสนับสนุนให้บุตรหลานของตนเองได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยจนเป็นที่มาของการดูถูกการศึกษาด้านอาชีพจนทำให้เกิดภาพลักษณ์มาโดยตลอดรัฐมีการสนับสนุนชื่อเสียงของการศึกษาด้านนี้ผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นแคมเปญโฆษณาอย่างต่อเนื่อง ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษายาอาชีพจนเมื่อ

เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น นักศึกษาที่จบการศึกษาด้านนี้มีอัตราการจ้างงานที่สูงและประสบความสำเร็จในอาชีพการยอมรับที่ดีขึ้นมาโดยลำดับ แต่การสร้างภาพลักษณ์ก็ยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องจวบจนถึงในปัจจุบันโดยอาศัยความทันสมัยของการเรียนการสอนของสถาบัน ITE การได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากรัฐและความสำเร็จของบัณฑิตจึงช่วยให้ภาพลักษณ์ของการศึกษาสายอาชีพพลิกกลับมาเป็นด้านบวกได้ช่วงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540-2549 การสร้างชื่อเสียงและการสร้างภาพลักษณ์ของสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะและได้มีการตรวจสอบความนิยมหรือภาพลักษณ์มาโดยตลอดจากการสำรวจ พบว่าสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) เป็นที่รู้จักมากกว่า 76% ในช่วง 9 ปีของการเริ่มสร้างชื่อเสียง

จากบทเรียนการพัฒนาการอาชีวศึกษาในสิงคโปร์แสดงให้เห็นว่า ภาคการเมือง สังคมและเศรษฐกิจของสิงคโปร์ได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตั้งแต่เริ่มมีการตั้งประเทศใหม่ โดยเฉพาะภาคการเมืองที่ได้ลงทุนและมีความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาระบบซึ่งครั้งนั้นเกิดความไม่แน่นอนต่างๆ ขึ้นมากมายแต่ในที่สุดการอาชีวศึกษาของประเทศก็ก้าวขึ้นมามีคุณภาพระดับโลกได้เช่นกันในปัจจุบันทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ภาครัฐมีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทสูงมากในการจัดตั้งสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ตั้งแต่เริ่มแรก และยังคงมีบทบาทและให้การสนับสนุนจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การยกระดับความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม โดยการชักชวนภาคอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยเหลือและเข้ามารับประโยชน์จากการจัดอาชีวศึกษากล่าวคือในครั้งหนึ่งที่ยุทธศาสตร์ของ Economic Development Board (EDB) ได้เคยนำมาใช้ในการดึงดูดลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ ซึ่งจะรวมถึงการดึงบุคลากรด้านเทคนิคเข้ามาในประเทศเพื่อสนับสนุนระบบการศึกษาด้วยแต่นั้นเป็นแค่ส่วนหนึ่งจริงๆ แล้วการพัฒนาการศึกษาด้านนี้จำเป็นจะต้องกระทำร่วมกับบริษัทหรือหน่วยงานภาคเอกชนซึ่งในสิงคโปร์บริษัทเหล่านี้มักจะเป็นบริษัทร่วมทุนหลายประเทศ (Multinational Corporation) ที่มักจะต้องการกำลังคนที่มีทักษะชั้นสูง ซึ่งในช่วงแรกนั้นทักษะชั้นสูงบางประเภทระบบการอาชีวศึกษาของประเทศยังไม่สามารถรองรับพัฒนาให้ได้ดังนั้นบริษัทขนาดใหญ่เหล่านี้จึงเสนอการลงทุนผ่าน EDB เพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์การฝึกอบรมของรัฐขึ้นในปี พ.ศ. 2503 รัฐจึงเห็นความสำคัญและได้ทำการความร่วมมือกับรัฐบาลประเทศต่างๆ อาทิเยอรมันญี่ปุ่นฝรั่งเศสในการก่อตั้งสถาบันเทคนิคศึกษาแบบรัฐกับรัฐและต่อมาก็ได้ถ่ายทอดประสบการณ์การพัฒนาต่อไปให้แก่ ITE จะเห็นได้ว่า ความช่วยเหลือจากต่างประเทศและภาคอุตสาหกรรมเอกชนมีส่วนในการสนับสนุนระบบการศึกษาสายอาชีพของสิงคโปร์ให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน

สถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ประกาศอย่างชัดเจนว่า ตนเองมิใช่มหาวิทยาลัยหรือโรงเรียน Polytechnic แต่เป็น “สถาบันการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นที่รัฐให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเต็มที่ โดยมุ่งเน้นเฉพาะการศึกษาสายเทคนิคเพื่อการอุตสาหกรรม” นอกจากนี้ ITE มีความก้าวหน้าทัดเทียมระดับโลกได้ ก็เนื่องมาจากการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์

5 ปี อย่างเคร่งครัดโดยพัฒนารูปแบบและใช้หลักสูตรต่างๆ ได้อย่างประสบผลสำเร็จและภายในองค์กรของ ITE เอง ยังได้พัฒนาและปลูกฝังค่านิยมในการบริการและดูแลนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนั้นยังได้มีการนำหลักสูตรต่างๆ จากต่างประเทศมาปรับใช้ ได้แก่การนำหลักการ Key Competencies จากประเทศสหพันธรัฐเยอรมันหลักสูตร DACUM จากประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ “On-the-Job-Training” จากประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้

3.3.5 บทสรุป

ประเทศสิงคโปร์ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการและส่งเสริมการศึกษาสายอาชีพในอันดับต้นๆ ของภูมิภาคเอเชียและของโลก ถึงแม้ว่าสิงคโปร์จะก่อตั้งประเทศมาได้ไม่นาน ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญก็คือ ความร่วมมืออันดีระหว่างภาครัฐและบริษัทร่วมทุนระหว่างประเทศ สิงคโปร์สร้างเสริมภาพลักษณ์ของการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยให้การลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิ อาคารสถานที่ ระบบอำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดีไปกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ มิติที่น่าสนใจของสิงคโปร์คือเป็นประเทศที่มีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน ในด้านการศึกษาก็มีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรร่วมกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นต้นแบบระดับโลกสำหรับการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาอีกด้วย

3.4 ประเทศออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia)

3.4.1 ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

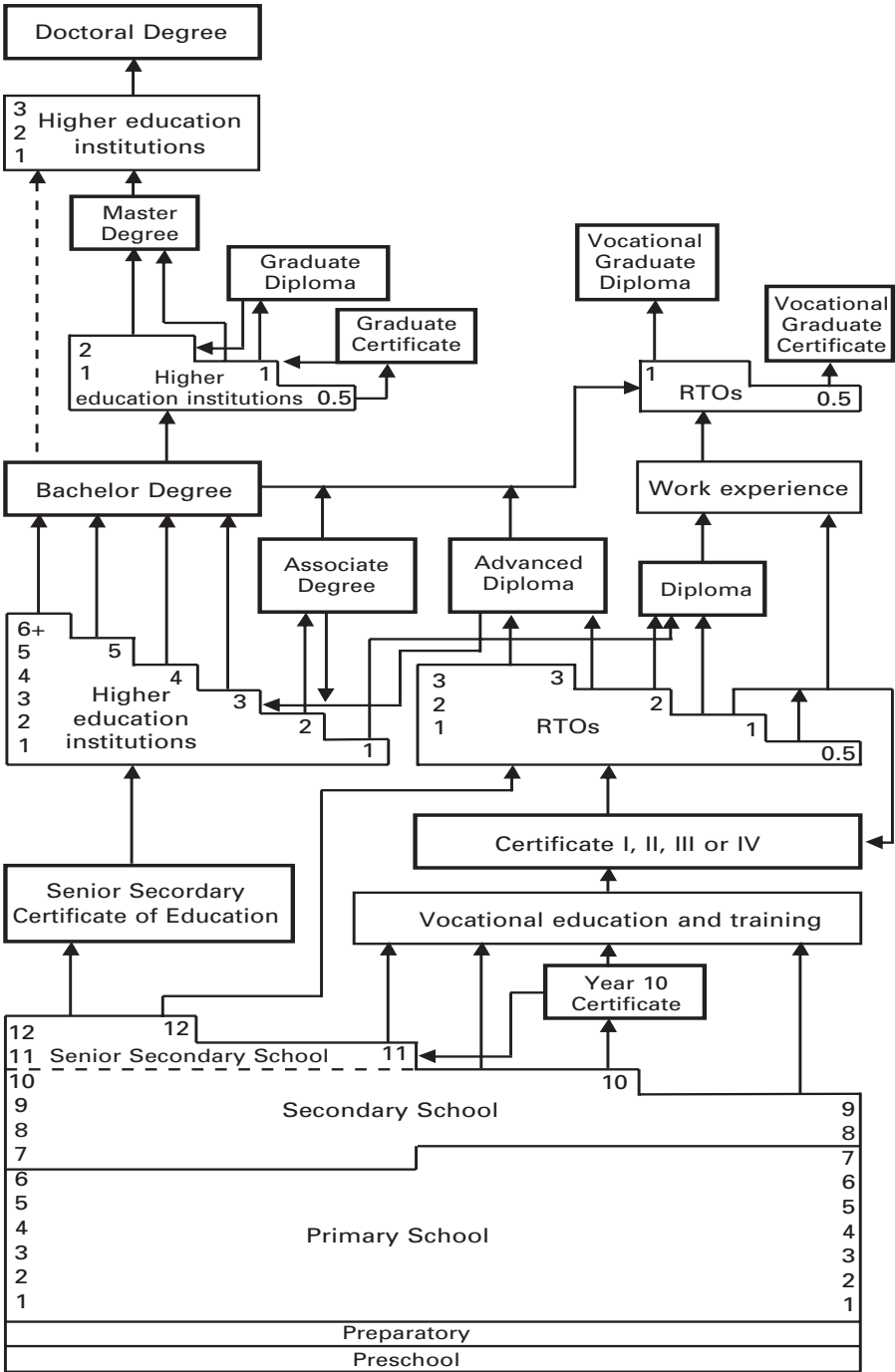
ประเทศออสเตรเลียเป็นเกาะขนาดใหญ่มีพื้นที่ 7.68 ล้านตารางกิโลเมตร (ตร.กม.) เนื้อที่ 1 ใน 3 เป็นทะเลทรายมีประชากรประมาณ 21 ล้านคน มีระบบการปกครองแบบเครือรัฐซึ่งประกอบด้วยรัฐที่ปกครองตนเอง 6 รัฐคือ New South Wales, Victoria, Queensland, Western Australia, South Australia และ Tasmania และมีดินแดนที่ยังมิได้เป็นรัฐ (Territory) อีก 2 แห่ง คือ Australian Capital Territory เมืองหลวงคือ Canberra และเป็นเมืองหลวงของประเทศและ Northern Territory เมืองหลวงคือ Darwin ระบบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย มีการปกครองด้วยกัน 3 ระดับ คือ รัฐบาลกลาง รัฐบาลรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่น ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ รายได้ประชากรเฉลี่ยต่อหัวประมาณ 26,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี อัตราว่างงานประมาณ 5-6% อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณ 3-4% ต่อปี อัตราการรู้หนังสือสูงถึง 99% สินค้าออกที่สำคัญคือ ถ่านหิน ทองคำ แร่เหล็ก น้ำมันดิบ สินค้าเข้าที่สำคัญ คือ รถยนต์ คอมพิวเตอร์ เครื่องบิน ยารักษาโรค เป็นต้น

3.4.2 นโยบายการศึกษาสายอาชีพ

นโยบายการศึกษาสายอาชีพของประเทศออสเตรเลีย เน้นความเชื่อมโยงของการศึกษาด้านอาชีพ หรือที่เรียกกันว่า Vocational Technical Education (VTE) โดยเริ่มตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยเหตุผลที่ว่า การมีสายวิชาชีพทำให้โรงเรียนมีความน่าสนใจ จนสามารถดึงดูดนักเรียนที่อาจจะไม่ต้องการเรียนถึงระดับมหาวิทยาลัยเข้ามาเรียนได้มากขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องมีการทำข้อตกลงที่ชัดเจนกับการสอนแบบสายสามัญ ภายใต้หลักสูตรที่ผู้ว่าจ้างต้องการจริงๆ ซึ่งการทำเช่นนี้จะช่วยป้องกันการออกกลางคันของนักเรียน เนื่องจากการฝึกสายวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมภายใต้หลักสูตรที่ดีและอุตสาหกรรมให้การยอมรับ จะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนและวางแผนอนาคตได้อย่างชัดเจนว่า ตนเองมีทางเลือกที่จะทำงานได้เลย แต่อย่างไรก็ตามการฝึกวิชาชีพอุตสาหกรรมจำต้องสอดคล้องกับอุตสาหกรรมเฉพาะที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ตั้งของโรงเรียน เพื่อช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมในท้องถิ่นด้วย

3.4.3 การจัดการศึกษาสายมัธยมปลายอาชีพ (Senior Vocational Education)

การจัดการศึกษาสายอาชีพของออสเตรเลียจัดได้ว่า ค่อนข้างมีความซับซ้อนในระดับหนึ่ง โดยกฎเกณฑ์หลักของระบบ คือ 1) ใช้อุตสาหกรรมนำ (Industry lead) 2) รัฐให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ (National) และ 3) มีความยืดหยุ่นตามผู้เรียน (Client Focused) ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของออสเตรเลียดังแสดงในแผนภูมิที่ 3.4

แผนภูมิที่ 3.4 ระบบการจัดการศึกษายาอาชีพของออสเตรเลีย

ที่มา: J. Gibb. (2009). An Introduction to Australia's Vocational Education & Training (VET) System

องค์ประกอบหลักๆ ของการจัดการศึกษาสายอาชีพในประเทศออสเตรเลีย มีดังนี้ Australian Qualifications Framework (AQF), Australian Quality Training Framework (AQTF), Registered Training Organizations (RTOs) และ State and Territory Registering Authorities

- Australian Qualifications Framework (AQF) คือ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติออสเตรเลีย แบ่งระดับคุณวุฒิ ออกเป็น 8 ระดับ ดังนี้

- Certificate I
- Certificate II
- Certificate III
- Certificate IV
- Diploma,
- Advanced Diploma,
- Vocational Graduate Certificate
- Vocational Graduate Diploma

- Australian Quality Training Framework (AQTF) คือ กรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย เป็นกรอบที่ใช้ควบคุมคุณภาพการศึกษาสายอาชีพและฝึกอบรม โดยจะใช้เป็นเกณฑ์ให้แก่องค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (Registered Training Organizations, RTOs) ได้ปฏิบัติตาม องค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) นี้ ปัจจุบันมีทั้งภาครัฐและเอกชนกว่า 4,000 แห่งทั่วประเทศ เช่น วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (Technical and Further Education : TAFE) ซึ่งเป็นองค์กรที่ใหญ่ที่สุด และมีกว่า 270 แห่ง นอกจากนี้ยังมีองค์กรเอกชน องค์กรการศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียน มหาวิทยาลัย เป็นต้น

- State and Territory Registering Authorities คือ หน่วยงานที่ช่วยรับผิดชอบในการรับรองและตรวจสอบองค์กรฝึกอบรม (RTOs) ให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศ ซึ่งจะคอยให้การรับรองหลักสูตรต่างๆ ด้วย

ในประเทศออสเตรเลียมีหน่วยงานอิสระหลักที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาทางด้านการฝึกอบรมและอาชีพ คือ สำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย (Australian National Training Authority - ANTA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 โดยผู้บริหารหรือบุคลากรจากภาคอุตสาหกรรม คำแนะนำต่างๆ จะส่งไปถึงสภากำกับดูแลสำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย (ANTA Ministerial Council) ซึ่งประกอบไปด้วย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และตัวแทนของรัฐมนตรีที่ดูแลในแต่ละรัฐและอาณานิคม (Ministerial Representative from Each State and Territory)

สำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย (ANTA) จะให้คำแนะนำสภาพดังกล่าวถึงความเหมาะสมในการวางแผนประจำปีด้านการฝึกอบรมและอาชีพ เพื่อส่งต่อไปแก่รัฐและอาณานิคมต่างๆ ทั้งนี้ งบประมาณของการดำเนินงานตามแผนก็จะลงทุนร่วมกัน กล่าวคือ 1 ใน 3 มาจากงบฯ สวัสดิการส่วนกลางของรัฐบาลกลาง (Commonwealth) และอีก 2 ใน 3 มาจากงบฯ ของแต่ละรัฐและอาณานิคม และมีหน้าที่หลักสองประการ คือ ประการแรก จัดทำกรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม (Australian Quality Training Framework, AQTF) ซึ่งก็จะเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองนำไปใช้ฝึกอบรม และประการที่สอง ให้การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมวิชาชีพ (Training Package) โดยมีคณะอนุกรรมการหลายสาขาเข้ามาเกี่ยวข้อง ชุดฝึกอบรมวิชาชีพ (Training Package) นี้ โดยนัยแล้วมีการดำเนินงานแตกต่างจากชื่อพอสมควร กล่าวคือ จะดำเนินงานเน้นไปในการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการเพื่อให้ได้มาตรฐานวิชาชีพมากกว่าการสร้างหลักสูตรตามชื่อ และเน้นออกแบบหลักสูตรให้ตรงกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่มากกว่าผู้ประกอบการรายย่อย

3.4.4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ

แม้ว่าออสเตรเลียจะมีสัดส่วนในการเข้าเรียนในสายอาชีพที่สูงขึ้นกว่าร้อยละ 5.4 เมื่อเทียบกับในปี พ.ศ. 2552 แต่อัตราค่าจ้างในตลาดแรงงานเมื่อเทียบกับการจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัย ก็ยังไม่เป็นการจูงใจให้นักศึกษาพยายามที่จะเรียนให้สำเร็จในด้านอาชีพ ซึ่งส่งผลทำให้อัตราการเรียนสายอาชีพจนสำเร็จนั้นมีอัตราน้อยลง คือ เพียงแค่ประมาณร้อยละ 40-50 เท่านั้น อีกปัจจัยหนึ่งที่อาจเกี่ยวข้อง คือ ด้านการจ่ายเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) ยังขาดความคล่องตัวและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาบางประการของแต่ละรัฐ อัตราการสำเร็จการศึกษาในสายอาชีพที่ต่ำนี้ อาจส่งผลถึงการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะในสาขาที่สำคัญในอนาคต

ในปัจจุบันออสเตรเลียได้มีความพยายามที่จะจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา (Vocational Technical Education - VTE) ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (Secondary School) ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

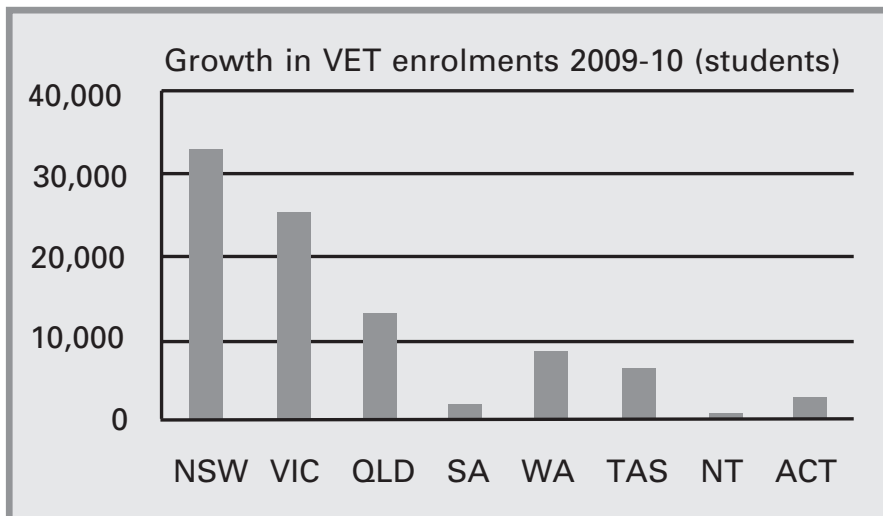
1) VTE in School: การนำการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาเข้าไปจัดในโรงเรียนปกติ จำเป็นต้องมีแรงดึงดูดที่น่าสนใจทัดเทียมกับการศึกษาปกติ กล่าวคือ วิชาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาที่จัด จะต้องเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนได้วุฒิบัตรเพิ่มเติม (Senior secondary certificate) นอกจากนี้ การเรียนดังกล่าวจะต้องได้หน่วยกิตที่สามารถจะนำไปเทียบคุณวุฒิวิชาชีพในระดับประเทศได้และต้องตรงกับสมรรถนะที่อุตสาหกรรมต้องการจริงๆ ซึ่งวิชาหรือหลักสูตรเหล่านี้จะต้องให้องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองจัดให้แก่โรงเรียนจากการวิเคราะห์ภาพรวมของ VTE in School ที่ถึงแม้ว่าการศึกษา หรือนักการเมืองจะมีการผลักดันอย่างมากใน

ภาพใหญ่ของประเทศ แต่การนำไปใช้งานพบว่า ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งยังต้องมีการแก้ไขปัญหาคืออื่นๆ เพิ่มเติมเช่น การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความหลากหลาย การปฏิบัติงานจริงในภาคอุตสาหกรรม และการนำหน่วยกิต (Credit) หรือประกาศนียบัตร Certificate ต่างๆ ไปต่อยอดในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

2) School-based Australian Apprenticeship Incorporate Employment: การจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาในลักษณะนี้ เป็นการเรียนควบคู่ไปกับการฝึกงานในสถานประกอบการโดยตรง กล่าวคือ ผู้ประกอบการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนอย่างเป็นทางการเพื่อสอนและฝึกวิชาชีพเพื่อป้อนเข้าสู่สถานประกอบการของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม ก็ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถได้รับคุณวุฒิวิชาชีพมาตรฐานด้วย โดยนักเรียนอาจจะเรียนเต็มเวลาก่อนที่จะได้จ้างงาน หรือเป็นลูกจ้างชั่วคราวในขณะที่กำลังทำงานอยู่ก็ได้

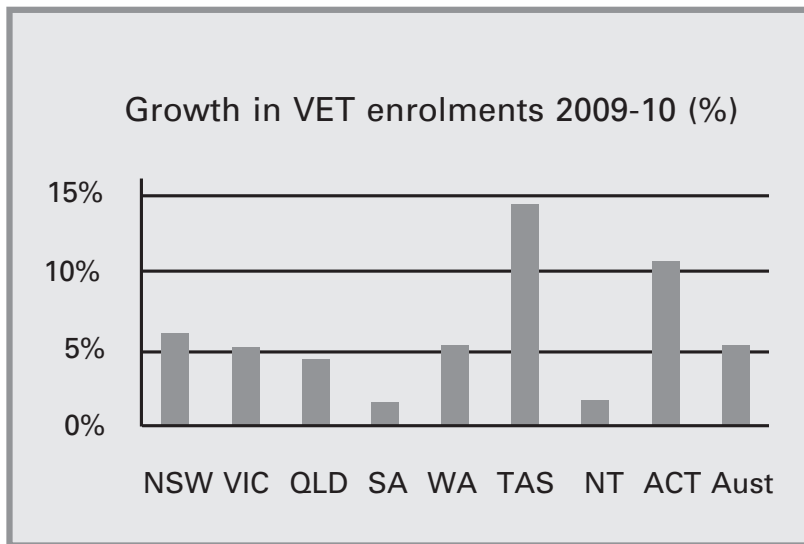
3) Australian Technical College (ATC): คือ วิทยาลัยเทคนิคที่กระจายครอบคลุม 24 พื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งการจัดการฝึกอบรมต่างๆ ก็จะถูกถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมหลักของแต่ละพื้นที่

จากรายงานล่าสุดโดย National Centre for Vocational Education Research (NCVER) ผ่านรายงานที่มีชื่อว่า Australian Vocational Education And Training Statistics: Students And Courses 2010 - Preliminary Data ได้แสดงสัดส่วนข้อมูลสถิติที่น่าสนใจ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3.5 ถึง 3.7

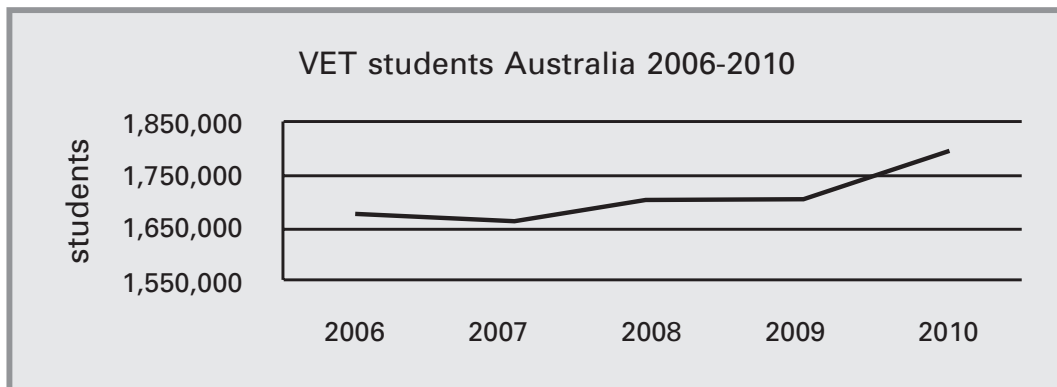
แผนภูมิที่ 3.5 จำนวนผู้เรียนในสายอาชีพในแต่ละรัฐและอาณานิคมของออสเตรเลีย

ที่มา: Australian vocational education and training statistics: students and courses 2010, NCVER (2011)

แผนภูมิที่ 3.6 สัดส่วนร้อยละของจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียนในปี ค.ศ. 2009

ที่มา: Australian vocational education and training statistics: students and courses 2010, NCVER (2011)

แผนภูมิที่ 3.7 จำนวนผู้เรียนในสายอาชีพ (VET) ของออสเตรเลีย

ที่มา: Australian vocational education and training statistics: students and courses 2010, NCVER (2011)

จากแผนภูมิที่ 3.6 และ 3.7 แสดงว่า ในปีการศึกษา 2553 มีนักเรียนเข้าเรียนด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา (VET) เป็นจำนวนกว่า 1.8 ล้านคน โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 จากปี 2552 รายงานฉบับนี้ได้แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ลงทุนในการจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษากว่า 4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมาซึ่งมากกว่ารัฐบาลชุดก่อน โดยการเข้าเรียนส่วนมากเกิดขึ้นในวิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) และมีสัดส่วนมากขึ้นในทุกส่วนของประเทศ นอกจากนี้ยังได้มีการปรับปรุงหน่วยงานด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาหรือสายอาชีพ (VET) ที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลการสำเร็จการศึกษาในระดับ Certificate III ก็ยังมีอัตราที่ค่อนข้างต่ำประมาณร้อยละ 40 นักวิชาการได้เสนอว่า ปัจจุบันรัฐได้ให้แรงจูงใจแก่บริษัทขนาดใหญ่ด้านภาษีมากเกินไป เพื่อให้รับนักศึกษาเข้าไปฝึกงาน แต่ก็ยังทำให้เกิดอัตราการสำเร็จการศึกษาที่ต่ำอยู่ ทั้งนี้ น่าจะมาจากอัตราค่าจ้างของนักศึกษาที่จะจบสายอาชีพยังต่ำอยู่ จึงไม่มีแรงจูงใจในการเรียนและการฝึกงานในบริษัทอุตสาหกรรม ข้อเสนอแนะคือ รัฐไม่ควรให้แรงจูงใจในการลดภาษีให้แก่บริษัทขนาดใหญ่นี้มากเกินไป แต่ควรลดหย่อนภาษีแก่นักศึกษาที่สามารถเรียนจบในสายอาชีพ ทั้งนี้ เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่นักศึกษาและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนให้สำเร็จการศึกษา ซึ่งวิธีนี้น่าจะทำให้อัตราการเรียนจบนั้นดีขึ้น และรัฐก็จะได้ไม่ลงทุนสูญเปล่าในการสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถดึงดูดผู้เรียนให้เข้ามาเรียนด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาได้มากขึ้น คือ จำนวนองค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) กว่า 4,400 แห่งทั่วประเทศที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้ ซึ่งกว่า 3,100 แห่งเป็นของเอกชน ดังนั้นจึงสามารถที่ตอบได้ว่า การจ้างงานจะมีเพิ่มสูงขึ้นสำหรับผู้เรียนที่จบการศึกษา

นอกจากนี้ในช่วงของภาคการฝึกงานของผู้เรียน ถึงแม้ว่าร้อยละ 80 ของผู้เรียนเข้ารับการฝึกงานในหน่วยงานเอกชนแต่รัฐก็ยังคงยังให้การสนับสนุน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทั้งผู้ฝึกงานและเจ้าของกิจการภาคเอกชนมีแรงจูงใจสูงที่จะสนับสนุนการจัดศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาต่อไป

3.4.5 บทสรุป

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่เป็นเกาะขนาดใหญ่ แบ่งการปกครองออกเป็นรัฐต่างๆ โดยมีกฎหมายและรัฐบาลประจำรัฐ การจัดการอาชีวศึกษาหรือการศึกษาอาชีพเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในแต่ละรัฐ วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) ซึ่งเป็นของรัฐบาลกลางมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยมีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติออสเตรเลีย (AQF) ซึ่งแบ่งระดับคุณวุฒิ ออกเป็น 8 ระดับ เป็นกรอบควบคุม และกรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม (AQTF) ซึ่งก็จะเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) นำไปใช้ฝึกอบรม ในช่วงเวลา

3 ปีที่ผ่านมารัฐบาลชุดปัจจุบันได้ลงทุนด้านงบประมาณในการจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษามากขึ้นทำให้สัดส่วนการเข้าเรียนสายอาชีพเพิ่มมากขึ้น โดยผู้เรียนส่วนใหญ่จะเข้าเรียนในวิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) และมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นในทุกส่วนของประเทศ

3.5 ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union, EU)

กลุ่มสหภาพยุโรปหรือ European Union (EU) เป็นกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างกระแสและทิศทางการเมืองความมั่นคงเศรษฐกิจและสังคมระดับโลกในด้านเศรษฐกิจ สหภาพยุโรปเป็น 1 ใน 3 ศูนย์กลางเศรษฐกิจโลกเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ “Economic Heavyweight” ที่มี GDP ใหญ่ที่สุดในโลกเป็นตลาดสินค้าและบริการตลาดการเงินและแหล่งที่มาของการลงทุนที่สำคัญที่สุดและเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดรวมทั้งมีบรรษัทข้ามชาติระดับโลกเป็นจำนวนมากที่สุด

พลังทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อันเป็นผลมาจากการขยายสมาชิกภาพอย่างต่อเนื่องการพัฒนาในกรอบสหภาพเศรษฐกิจและการเงินการพัฒนานโยบายร่วมในด้านต่างๆ และการปฏิรูปโครงสร้างสถาบันและการบริหาร

คณะผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประชาคมอาเซียนและภายในปีพ.ศ. 2558 ก็จะมีการเปิดการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งจะส่งผลถึงปัญหาการกระจายโอกาสต่างๆ ทั้งทางด้านการศึกษาและการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ รวมทั้งจะส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษาสายอาชีพของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในมิติเทียบเคียงกับของสหภาพยุโรปประชาคมอาเซียนก็ต้องมีปัญหาคือต้องแก้ไข เช่นเดียวกับสหภาพยุโรปในช่วงเวลาที่ผ่านมาสหภาพยุโรปได้ประสบปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำของการศึกษาสายอาชีพที่แต่ละประเทศมีแตกต่างกัน รวมทั้งมาตรฐานของคุณวุฒิวิชาชีพที่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันจนอาจจะยากต่อการยอมรับ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานในประเทศสมาชิกได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นว่ารายงานการวิจัยนี้ควรศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาสายอาชีพที่ได้ถูกแก้ปัญหามาแล้วระดับหนึ่งในประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปประเทศที่มีระบบการศึกษาสายอาชีพที่แข็งแกร่ง เช่น เยอรมันและอังกฤษจะมีบทบาทอย่างไรในการยกระดับการศึกษาสายอาชีพของกลุ่มประเทศเพื่อนสมาชิกในยุโรปและอะไรที่จะเป็นตัวเชื่อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน

3.5.1 ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ประกอบไปด้วยประเทศในทวีปยุโรปจำนวน 27 ประเทศ (ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน สหราชอาณาจักร ไชปรัส เช็ก เอสโตเนีย ฮังการี ลัตเวีย ลิทัวเนีย มอลตา โปแลนด์ สโลวีเนีย สโลวาเกีย โรมาเนียและบัลแกเรีย) ครอบคลุมพื้นที่กว่า

4.3 ล้านตารางกิโลเมตร (ตร. กม.) และมีประชากรรวมกันกว่า 499 ล้านคน ภาษาที่ใช้แตกต่างกันกว่า 20 ภาษา สกุลเงินที่ใช้คือ ยูโร ขณะนี้มีสมาชิกประเทศสหภาพยุโรปเข้าร่วมใน Eurozone 13 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน และล่าสุด คือ สโลวีเนีย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ประมาณ 13 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ อัตราการเจริญเติบโตของ GDP ร้อยละ 1.7 ประชากรมีรายได้ต่อหัว ประมาณ 28,100 ยูโร (40,000 ดอลลาร์สหรัฐ) อัตราการว่างงาน ร้อยละ 9-10 สินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ เครื่องจักร ยานยนต์ เครื่องบิน พลาสติก น้ำมันดิบ เคมีภัณฑ์ สิ่งทอ โลหะ อาหาร และเสื้อผ้า สินค้าออกสำคัญ ได้แก่ เครื่องจักร ยานยนต์ เครื่องบิน พลาสติก ยาและเวชภัณฑ์ เชื้อเพลิง เหล็กและเหล็กกล้า โลหะ ยื่อไม้และกระดาษ สิ่งทอระบบการเมืองเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน ปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีประเทศสมาชิกหมุนเวียนกันดำรงตำแหน่งประธานสหภาพยุโรปทุก 6 เดือน โดยทำงานร่วมกันกับคณะกรรมการยุโรปและสภายุโรป

3.5.2 นโยบายการศึกษาสายอาชีพ

นโยบายด้านการศึกษาสายอาชีพและการฝึกอบรมถูกเสนอขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2500 ที่กรุงโรมประเทศอิตาลีเรียกว่าสนธิสัญญาโรม (Treaty of Rome) โดยมีนโยบายด้านการพัฒนาการศึกษาสายอาชีพร่วมกันเพียง 6 ประเทศ ต่อมาก็มีหน่วยงานใหม่ถูกจัดตั้งขึ้นชื่อ European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2518 เป็นหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนและพัฒนาระบบ VET ให้กับ EU หน่วยงานนี้เสมือนศูนย์กลางอ้างอิงด้านการศึกษาสายอาชีพและการฝึกอบรมของ EU เนื่องจากจะต้องมีภารกิจในการรวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการกำหนดนโยบายนอกจากนี้ จะต้องช่วยประเมินการพัฒนาและวิเคราะห์ศักยภาพของแต่ละประเทศในด้านการศึกษาสายอาชีพ เพื่อให้ EU มีความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก ต่อมาก็มีสนธิสัญญาเพิ่มเติมอีกหลายฉบับและมีจำนวนประเทศเข้าร่วมมากขึ้นเรื่อยๆ ในการที่จะพัฒนาระบบ VET ของ EU

ในปี พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีที่รับผิดชอบการศึกษาสายอาชีพ (Ministers for Vocational Education and Training, VET) จำนวน 31 ประเทศในยุโรปและคณะกรรมการยุโรป (European Commission) ได้สร้างคำประกาศ Copenhagen Declaration คำประกาศนี้เน้นการสร้างระบบการศึกษาสายอาชีพให้ได้ตามเป้าหมายของลิสบอน (Lisbon Goals) และจัดลำดับการพัฒนาองค์กรทางด้านนี้โดยทุกๆ สองปีสมาชิกของแต่ละประเทศจะร่วมกันตรวจสอบและแก้ไขการดำเนินงานที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) ได้มีข้อตกลงที่จะปรับเปลี่ยนและดำเนินนโยบายให้เกิดขึ้นจริงผ่าน The Leonardo da Vinci Program โดยมีแผนที่จะเพิ่มสัดส่วนการเข้าศึกษาในสายอาชีพต่อสายสามัญเท่ากับ 50 : 50 ภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010)

ช่วงเวลาที่สำคัญต่อมา คือการสร้าง The Ambitions of Lisbon ในปีพ.ศ. 2543 ผู้นำประเทศต่างๆ แสดงความจำนงอย่างแรงกล้าในการประชุมครั้งนี้ ที่จะขับเคลื่อนยุโรปให้แข่งขันได้ในระดับโลกแต่นั้นหมายถึงจะต้องมีแรงงานที่มีการศึกษาที่ดีและมีความสามารถสูงนโยบายโดยภาพรวมครั้งนี้เน้นการเปิดระบบการประสานงานและทำงานร่วมกันให้มากขึ้น

ในปีพ.ศ. 2545 กระบวนการที่ถือว่ามีความสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อน VET ก็คือ The Copenhagen Process ซึ่งเป็นช่วงที่ EU ผนึกให้เกิดความรอบรู้ของความสำคัญในการศึกษาสายอาชีพมากที่สุดมีการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนออกมาหลายรูปแบบ

จากการดำเนินงานจนถึงปี พ.ศ. 2553 ข้อมูลผลการดำเนินงานของ The Copenhagen Process ถูกประเมินและส่งต่อไปยังที่ประชุม Bruges Communiqué ณ เมือง Bruges ประเทศเบลเยียมที่จัดขึ้นเมื่อปลายปีพ.ศ. 2553 ในภาพรวมของการประชุม ได้เพิ่มความน่าสนใจของการเรียนสายอาชีพความสอดคล้องของสายอาชีพกับเป้าหมายของเศรษฐกิจความหลากหลายในอาชีพส่งเสริมการคิดค้นและสร้างสรรค์โดย 22 มาตรการการส่งเสริมระยะสั้น (Short-term Deliverables) ทั้งในระดับประเทศและระดับ EU ถูกร่างและเสนอในที่ประชุม

3.5.3 การจัดการศึกษาสายมัธยมปลายอาชีพ (Senior Vocational Education)

ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ได้ลงนามในความร่วมมือซึ่งกันและกันในการที่จะยกระดับการพัฒนาบุคลากรสายอาชีพในนามของ The Leonardo da Vinci Program โดยมีแผนใหญ่ที่จะช่วยให้มีการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพต่อ สายสามัญ 50 : 50 ภายในปี พ.ศ. 2553 โดยเน้นหนักในการใช้ข้อตกลงและนโยบายจาก The Copenhagen Process ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- ในวาระของ The Copenhagen Process ที่จัดทำเมื่อพ.ศ. 2545 ซึ่งประกอบไปด้วยประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปและสมาชิกเพิ่มเติมอีก 5 ประเทศ รวมเป็น 33 ประเทศ ได้เสนอให้มีการพัฒนาคุณภาพ และเพิ่มแรงจูงใจในการเข้าศึกษาในสายอาชีพ โดยการส่งเสริมทักษะแรงงานและปรับปรุงให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ

- การเสนอให้มี “ชุดเครื่องมือของยุโรป” (European Toolbox) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนและลูกจ้างสามารถเปลี่ยนงานและเคลื่อนย้ายออกไปทำงานจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- การเสนอให้มีการพัฒนาการศึกษาและคุณวุฒิวิชาชีพที่เท่าเทียมกันและใช้ร่วมกันได้เพื่อให้เกิดการยอมรับกันระหว่างประเทศสมาชิกโดยจะเน้นวิธีการประเมินคุณภาพของผู้เรียนในเรื่องของผลลัพธ์ที่ได้ (Outcome) มากกว่าการกำหนดจำนวนปีที่เรียน ผ่านมา หรือประเภทของสถาบันที่จบการศึกษามา

3.5.4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) คือ แต่ละประเทศมีมาตรฐานการศึกษา ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันที่แตกต่างกันอีกทั้งบางประเทศอยู่ในเกณฑ์ประเทศที่ยากจน ทำให้ไม่สามารถเพิ่มคุณภาพการศึกษาอาชีพได้มากนัก ซึ่งรัฐบาลของแต่ละประเทศจะต้องลงทุนด้วยเม็ดเงินจำนวนมากในการจัดซื้อครุภัณฑ์ การฝึกอบรม และสนับสนุนในส่วนอื่นๆ จึงจะดึงความสนใจของผู้เรียนจากสายสามัญมาเป็นสายอาชีพได้ด้วยข้อจำกัดด้านความเหลื่อมล้ำในการศึกษาผู้ที่เรียนจบจากสายอาชีพมักจะไม่ได้รับการยอมรับในกรณีที่จะออกไปทำงานนอกประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) สถิติของประชากรใน EU พบว่า ประชากรมีทักษะทางด้านแรงงานน้อยกว่าประชากรประเทศแคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกาซึ่งประเทศต่างๆ เหล่านี้มีระดับการศึกษาภาคผู้ใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศใน EU นอกจากนี้สถิติยังแสดงให้เห็นว่าประเทศใน EU ส่วนใหญ่รัฐให้งบประมาณสนับสนุนการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเท่าๆ กับประเทศออสเตรเลีย แคนาดา เกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกา แต่มากกว่าประเทศญี่ปุ่นถ้ามองในมุมของการใช้เงินส่วนตัวของผู้เรียนมาเรียนประชากรใน EU จะมีการใช้เงินส่วนตัวน้อยมากยกเว้นในประเทศเยอรมันและอังกฤษที่ประชากรยอมลงทุนเองในการเรียนสายอาชีพมากกว่าประเทศอื่นๆ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วไป

ประเด็นที่น่าสนใจในการเชื่อมการศึกษาสายอาชีพระหว่างประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และสนับสนุนให้เกิดความต้องการในการเข้าศึกษาในสายอาชีพมีดังต่อไปนี้

- จัดให้มีระบบ Europass ซึ่งเป็นระบบบริการสาธารณะที่ช่วยให้คุณสมบัติและทักษะฝีมือแรงงานเป็นที่ยอมรับกันระหว่างประเทศสมาชิกส่วนที่สำคัญของระบบ คือ ทุกๆ ประเทศมีการเตรียมการ โดยการจัดทำแบบฟอร์มมาตรฐานประวัติการศึกษาและการทำงาน (Standard Template CV) ให้อยู่ในรูปแบบเดียวกันทั่วทั้งยุโรป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันและง่ายต่อการอ่านและทำความเข้าใจแบบฟอร์มดังกล่าวนี้ จัดทำขึ้นโดยหน่วยงาน European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop) ซึ่งออกแบบ CV มากกว่า 26 ภาษา ปัจจุบันกว่า 7000 ฉบับ ของแบบฟอร์มลักษณะนี้จะสร้างขึ้นทุกวันในระบบของ Cedefop

- เสนอให้ทุกประเทศมีการใช้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพร่วมกันนั่นคือกรอบคุณวุฒิวิชาชีพยุโรป (European Qualification Framework, EQF) ดังนั้นมาตรฐานการฝึกอบรมและการเรียนการสอนสายอาชีพก็จะมีลักษณะแนวทางคล้ายกัน EQF นี้คล้ายตัวแปลภาษาสำหรับนายจ้าง เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างของคุณวุฒิของแต่ละประเทศซึ่งทำให้แรงงานสามารถหางานทำเรียนต่อหรือนายจ้างสามารถค้นหาแรงงานได้ง่ายขึ้นจากต่างประเทศ

- เสนอให้ใช้ระบบการให้หน่วยกิต (Credit) ในการเรียนที่เหมือนกัน หรือเรียกว่า European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET) โดยต้องการให้แล้วเสร็จประมาณปี พ.ศ. 2553 ECVET ยังช่วยในการโอนถ่ายและการเกิดการยอมรับด้านการเรียนรู้อันรวมถึงการมีหลักการร่วมกันในการเทียบโอนประสบการณ์วิชาชีพเข้ามาในระบบการศึกษาสายอาชีพ นอกจากนี้ระบบนี้จะช่วยเพิ่มคุณภาพระบบการศึกษาโดยพัฒนามาตรฐานและการอ้างอิงของยุโรปและช่วยให้เกิดความไว้วางใจคุณภาพการศึกษาระหว่างกันให้มากขึ้น
- เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาและหลักสูตรด้านสายอาชีพจึงมีการเสนอให้มีบรรทัดฐานในการประเมินที่เหมือนกัน โดยการใช้ European Quality Assurance Reference Framework ร่วมกัน
- จากการที่ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกันค่อนข้างมากเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ด้อยโอกาสมากกว่า จึงได้เสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือประเทศดังกล่าว ในแง่พัฒนาระบบการศึกษาสายอาชีพให้ทัดเทียมกับมาตรฐานต่างๆ ที่ได้เสนอขึ้นมาใหม่ภายใต้ชื่อ “European Social Fund” และ “European Regional Development Fund” โดยบางประเทศในกลุ่มฯ สามารถใช้เงินกองทุน ก่อนการเข้าเป็นสมาชิก (Pre-accession Fund) ได้
- ปัจจุบัน ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยของสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ ต่อ สายสามัญจะอยู่ที่ร้อยละ 50 : 50 ก็ตาม แต่ถ้าดูในรายละเอียดของแต่ละประเทศแล้วจะเห็นว่า สัดส่วนอาจจะแปรผันตั้งแต่ 80 : 20 ถึง 20 : 80 นั้นแสดงให้เห็นว่า แต่ละประเทศใน EU ยังมีมาตรฐานการพัฒนาการศึกษาสายอาชีพที่แตกต่างกัน

จากรายงาน Modernising Vocational Education and Training: Chapter 6 ซึ่งจัดทำขึ้นโดย Cedefop ในปีพ.ศ. 2552 ข้อมูลการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพตั้งแต่ปีพ.ศ. 2545-2548 ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 แสดงสัดส่วนการลงทะเบียนเรียนมัธยมปลายสายสามัญ และสายอาชีพ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD ปี พ.ศ. 2545-2548

	Programme orientation											
	General (1)				Prevocational (2)				Vocational (3)			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
BE	30.32	9.7	31.8	30.4	a	a	a	a	69.7	70.3	68.2	69.6
CZ	19.62	0.5	20.6	20.5	0.2	0.2	0.2	0.1	80.2	79.3	79.3	79.4
DK	47.0	46.4	53.2	52.1	a	0.3	a	a	53.0	53.3	46.8	47.9
DE	37.03	7.8	38.8	39.7	a	a	a	a	63.0	62.2	61.2	60.3
IE	72.77	1.7	66.5	65.7	27.3	28.3	33.5	30.5	a	a	a	3.8
EL	60.0	64.0	66.0	64.0	a	a	a	a	40.0	36.0	34.0	36.0
ES	62.0	62.8	61.3	57.4	a	n	a	n	38.0	37.2	38.7	42.6
FR	43.7	43.6	43.5	43.6	a	a	a	a	56.3	56.4	56.5	56.4
IT	35.2	36.2	37.2	38.5	38.0	37.8	37.3	36.6	26.8	26.0	25.5	24.9
LU	36.0	35.3	36.1	36.6	a	a	a	a	64.0	64.7	63.9	63.4
HU	50.3	50.2	76.3	75.9	36.8	37.0	11.6	10.9	12.8	12.8	12.1	13.2
NL	30.8	30.9	30.9	31.8	a	a	a	a	69.2	69.1	69.1	68.2
AT	21.0	20.8	21.4	21.5	6.8	7.4	6.2	6.2	72.3	71.8	72.4	72.3
PL	39.1	45.7	50.5	55.0	a	a	a	a	60.9	54.3	49.5	45.0
PT	71.2	71.5	71.5	69.0	a	0.4	19.4	20.5	28.8	28.1	9.1	10.5
SK	23.6	24.6	25.9	25.8	a	a	a	a	76.4	75.4	74.1	74.2
FI	42.8	41.2	39.9	36.1	a	a	a	a	57.2	58.8	60.1	63.9
SE	50.4	47.1	46.6	46.4	a	a	a	0.8	49.6	52.9	53.4	52.7
UK	27.9	30.8	28.5	27.8	x(3)	x(3)	x(3)	x(3)	72.1	69.2	71.5	72.2
EU-19 average	42.13*	42.67*	45.8	44.1			6.0	5.9			48.5	50.3
OECD average	50.6	51.0	50.7	50.3	4.0	4.0	4.1	4.2	45.5	45.1	45.4	47.5
AU	37.0	35.8	37.5	38.5	a	a	a	a	63.0	64.2	62.5	61.5
CA	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
CH	35.4	35.0	35.2	35.3	a	a	a	a	64.6	65.0	64.8	64.7
JP	74.3	74.5	75.4	75.3	0.8	0.8	0.8	0.9	24.9	24.7	23.8	23.9
KR	67.9	69.3	70.5	71.5	a	a	a	a	32.1	30.7	29.5	28.5
US	100.0	100.0	100.0	100.0	a	a	a	a	a	a	a	a

Notes: * unweighted arithmetic mean computed by authors. Source: OECD (2004c; 2005c; 2006a; 2007b; Chapters C). Enrolment in a category is the percentage of all students in country's upper secondary institutions which are enrolled in this category.

a category not applicable.
 m data not available.
 x() data included in category j.
 n data value negligible.

EU-27				Others	
BE	Belgium	LU	Luxembourg	NO	Norway
BG	Bulgaria	HU	Hungary	IS	Iceland
CZ	Czech Republic	MT	Malta	AU	Australia
DK	Denmark	NL	Netherlands	CA	Canada
DE	Germany	AT	Austria	CH	Switzerland
EE	Estonia	PL	Poland	CN	China
IE	Ireland	PT	Portugal	IN	India
EL	Greece	RO	Romania	JP	Japan
ES	Spain	SI	Slovenia	KR	South Korea
FR	France	SK	Slovakia	TR	Turkey
IT	Italy	FI	Finland	RU	Russia
CY	Cyprus	SE	Sweden	US	United States of America
LV	Latvia	UK	United Kingdom		
LT	Lithuania				

ที่มา: Modernising vocational education and training: Chapter 6, Cedefop (2009)

ข้อมูลในตารางที่ 3.4 แสดงข้อมูลของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) จำนวน 19 จากประเทศและกลุ่มประเทศ OECD อีก 5 ประเทศ พบว่า เฉพาะประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) โดยรวม ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนในสายอาชีพมากกว่าและถ้าเทียบจากค่าเฉลี่ยแล้ว อัตราการเข้าเรียนของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) จะสูงกว่าของกลุ่มประเทศ OECD อยู่เล็กน้อยโดยสัดส่วนของการเรียนสายอาชีพเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ยกเว้นประเทศโปแลนด์ที่มีสัดส่วนลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ตารางที่ 3.5 แสดงสัดส่วนจำนวนผู้เข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาสายอาชีพ (Tertiary Vocational Education) และสายสามัญ (General Education) สัดส่วนตัวเลขเกี่ยวข้องกับ ความสนใจของผู้เรียนและความพร้อมหรือโอกาสของผู้เรียนในการเข้าศึกษาเช่น จำนวนของ สถาบันการศึกษาจำนวนทุนและการสนับสนุนจากรัฐ

ตารางที่ 3.5 แสดงสัดส่วนผู้เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาหลักสูตรสายอาชีพ และสายสามัญ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD ปี พ.ศ. 2545-2548

	Tertiary-type A Theoretically based/research preparatory programmes and advanced research programmes (1)							Tertiary-type B Practical/technical/occupationally specific programmes (2)						
	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BE	m	m	32	33	33	34	33	m	m	36	34	33	35	34
CZ	m	25	30	30	33	38	41	m	9	7	8	9	10	8
DK	40	52	54	53	57	55	57	33	28	30	25	22	21	23
DE	26	30	32	35	36	37	36	15	15	15	16	16	15	14
IE	m	32	39	39	41	44	45	m	26	19	18	17	17	14
EL	15	30	30	33	35	35	43	5	21	20	21	22	24	13
ES	m	47	47	49	46	44	43	m	15	19	19	21	22	22
FR	m	37	m	37	39	m	m	m	21	m	22	34	m	m
IT*	m	39	44	50	54	55	56	m	1	1	1	1	1	a
LU	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
HU	m	64	56	62	69	68	68	m	1	3	4	7	9	11
NL	44	53	54	54	52	56	59	n	1	n	1	1	n	n
AT	27	34	34	31	34	37	37	m	m	m	m	8	9	9
PL	36	65	68	71	70	71	76	1	1	1	1	1	1	1
PT	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
SK	28	37	40	43	40	47	59	1	3	3	3	3	2	2
FI	39	71	72	71	73	73	73	32	a	a	a	a	a	a
SE	57	67	69	75	80	79	76	m	7	6	6	7	8	7
UK	m	47	46	48	48	52	51	m	29	30	27	30	28	28
EU-19 average	35	46	47	49	50	52	53	12	11	13	12	12	12	11
OECD average	37	47	48	52	53	53	54	18	15	16	16	16	15	15
AU	m	59	65	77	68	70	82	m	m	m	m	m	m	m
CA	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
CH	17	29	33	35	38	38	37	29	14	13	14	17	17	16
JP*	30	35	37	39	40	40	41	31	29	29	29	29	30	30
KR*	41	45	46	46	47	49	51	27	51	52	51	47	47	48
US	m	43	42	64	63	63	64	m	14	13	x(1)	x(1)	x(1)	x(1)

Notes: * gross entry rates.
a category not applicable.
m data not available.
x(j) data included in category j.
n data value negligible.

Source: OECD (2007b, p. 295). Net entry rates are calculated as follows:
number of new entrants in tertiary education/total population
of same age.

จากตารางที่ 3.5 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนผู้เข้าเรียนในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาสายอาชีพของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD มีอัตราค่าค่อนข้างต่ำ แต่อย่างไรก็ตามผู้เข้าเรียนในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาสายอาชีพของกลุ่มประเทศ OECD มีสัดส่วนดีกว่าเล็กน้อยและถ้าดูแนวโน้มสถิติย้อนหลังไปประมาณ 7 ปี จะเห็นได้ว่าช่องว่างของสัดส่วนการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาสายอาชีพและสายสามัญค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น

สถิติข้อมูลดังกล่าวข้างต้นได้สนับสนุนรายงานที่จัดทำโดย Cedefop ในมิติของการจ้างงานจากกลุ่มผู้จ้างงาน กล่าวคือมีอัตราการว่างงานของผู้ที่จบการศึกษาสายอาชีพที่น้อยกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการศึกษายสายอาชีพสามารถสร้างจำนวนแรงงานได้เป็นอย่างดีสำหรับกลุ่มแรงงานที่มีอายุน้อย (18-24 ปี) ถึงแม้ว่าอัตราการจ้างงานจากผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากสายอาชีพของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) โดยเฉลี่ยจะสูงกว่าผู้ที่จบการศึกษาจากสายสามัญ แต่ด้านการจ่ายค่าตอบแทนแรงงานพบว่าค่าตอบแทนแรงงานของผู้จบการศึกษาสายอาชีพที่มีอายุระหว่าง 25-64 ปี ได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าผู้ที่จบการศึกษาจากสายสามัญทั้งประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD

ดังนั้นประเด็นที่น่าจะส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาสายอาชีพของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ได้แก่ 1) การเรียนหลักสูตรระดับอุดมศึกษาสายอาชีพยังไม่เป็นที่น่าดึงดูดให้มีผู้สนใจเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้นและ 2) สถานประกอบการหรือผู้จ้างงานให้ความสำคัญต่อการจ้างผู้ที่จบหลักสูตรระดับอุดมศึกษาสายอาชีพค่อนข้างน้อยเช่น ในมิติของค่าตอบแทน

จากการศึกษาเอกสารและรายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประเทศต่างๆ ได้แสดงความเป็นห่วงกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ 10 ประเทศที่เข้าร่วมกับประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ในปี พ.ศ. 2547 ว่ามีจำนวน 7 ประเทศ ที่มีแนวโน้มชัดเจนว่า การศึกษายสายอาชีพจะถูกสนับสนุนหรือมีการประชาสัมพันธ์น้อยลง

3.5.5 บทสรุป

ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) เป็นกลุ่มประเทศที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาสายอาชีพที่ค่อนข้างจริงจัง พิจารณาจากการทำสนธิสัญญาร่วมกันมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการติดตามประเมินผลของนโยบายที่ประกาศออกมาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถกำหนดนโยบายใหม่ได้ทันท่วงทีหลังจากทราบผลการประเมินของนโยบายที่เคยประกาศออกมา ถึงแม้ว่าการจัดการและความเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันจะส่งผลทำให้ระบบการศึกษาสายอาชีพพัฒนาขึ้น แต่เนื่องจากความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ และมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างกัน ประกอบกับความไม่กระตือรือร้นของประเทศสมาชิกใหม่ที่มีต่อการจัดศึกษาสายอาชีพ อาจส่งผลทำให้ภาพรวมในอนาคตของการสร้างกำลังแรงงานในสายอาชีพของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินงานและความตั้งใจของประเทศสมาชิกในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเช่นกัน เนื่องจากประเทศในกลุ่มอาเซียนก็ยังมีปัญหาการศึกษาที่แตกต่างและเหลื่อมล้ำกัน รวมทั้งการบริหารจัดการของแต่ละประเทศก็มีความแตกต่างกัน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้ ได้แบ่งการศึกษาข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิโดยการศึกษานโยบายและเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารนวัตกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์บุคลากรหลัก (Key person) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาของประเทศไทยการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม

4.1 ผลการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ

การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) แล้วดำเนินการดังนี้

4.1.1 การวิเคราะห์สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพทุกสังกัดภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2553) และย้อนหลัง 5 ปี (ช่วงปีการศึกษา 2548-2552) ทั้งในระบบและนอกระบบ

4.1.2 การคาดประมาณถึงปี 2559 ตามแนวโน้มปกติและตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)

4.1.1 การวิเคราะห์สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพ ทุกสังกัด ภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2553) และย้อนหลัง 5 ปี (ช่วงปีการศึกษา 2548 - 2552) ทั้งในระบบและนอกระบบ

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาของประเทศไทย อาทิ แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) สถิติข้อมูลการศึกษาของประเทศไทย ข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติ และอื่นๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพทุกสังกัดภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2553) และย้อนหลัง 5 ปี (ช่วงปีการศึกษา 2548 - 2552) ทั้งในระบบและนอกระบบนั้นแสดงได้ดังตารางที่ 4.1 - 4.6

ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า จำนวนประชากรทารกที่เกิดในช่วงปีพ.ศ. 2536 - 2544 ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นกลุ่มประชากรที่เข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ช่วงปีการศึกษา 2551 - 2559 มีแนวโน้มว่าจะลดลงเรื่อยๆ ในสัดส่วนค่อนข้างจะคงที่ในแต่ละปี ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรทารกที่เกิดในช่วงปีพ.ศ. 2536 - 2544

ปีที่ทารกเกิด	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544
จำนวนทารกเกิด	983,964	970,760	928,956	983,395	880,028	862,260	774,349	786,018	766,107
ปีการศึกษาที่คาดว่าจะเข้าเรียน ม.ปลาย	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย <http://www.>

จากตารางที่ 4.1 พบว่า จำนวนประชากรที่คาดว่าจะเข้าเรียนในช่วงปีการศึกษา 2551 - 2553 มีความสอดคล้องกับจำนวนนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีโอกาสเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา 2548 - 2553 ในตารางที่ 4.2 ซึ่งมีแนวโน้มลดลงในทิศทางเดียวกัน

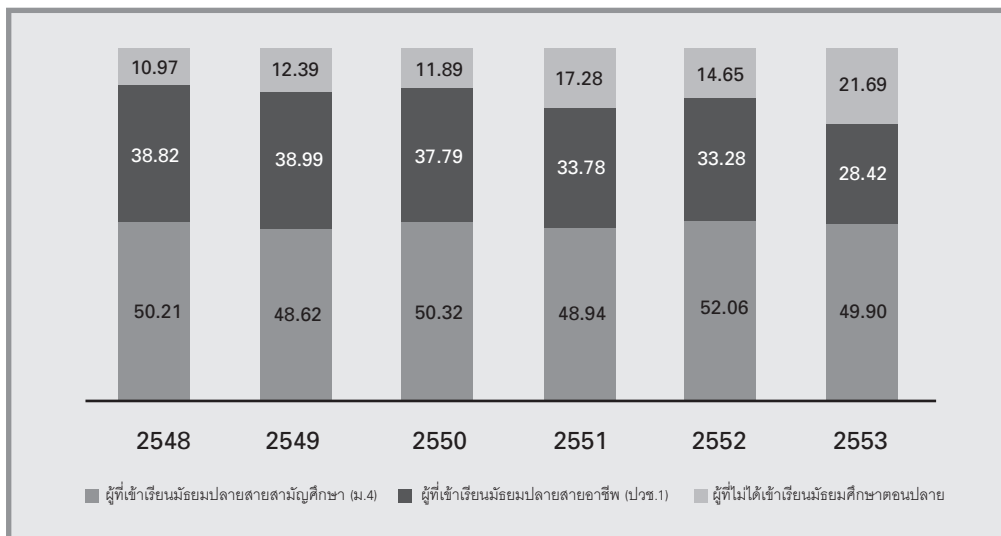
เนื่องจากไม่มีข้อมูลทางสถิติจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ในช่วงการเกิดก่อนปี พ.ศ. 2536 คณะผู้วิจัยจึงไม่สามารถเทียบข้อมูลในช่วงปีการศึกษา 2548-2550 ได้ซึ่งผลต่างของจำนวนประชากรในกลุ่มนี้ที่จะเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับข้อมูลการเข้าเรียนจริงอาจจะมีสาเหตุเนื่องมาจากการไม่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น การตาย หรือ

การย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าจำนวนประชากรที่เกิดน้อยลงเมื่อ 15 ปีที่แล้วอาจจะส่งผลทำให้จำนวนผู้ที่เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลง

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีโอกาสเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2548 - 2553

ระดับชั้น	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
จำนวนนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 (คน)	787,454	848,438	871,893	890,864	888,209	873,970
เรียนต่อมัธยมปลายสายสามัญ (ม.4)	395,375	412,537	438,742	436,015	462,423	436,071
เรียนต่อมัธยมปลายสายอาชีพ (ปวช.1)	305,668	330,803	329,525	300,910	295,631	248,349
ไม่ได้เรียนต่อ	86,411	105,098	103,626	153,939	130,155	189,550

ที่มา: 1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)
 2) กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:
http://www.moe.go.th/data_stat/

แผนภูมิที่ 4.1 อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีการศึกษา 2548 - 2553

จากตารางที่ 4.2 และแผนภูมิที่ 4.1 พบว่าในระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2553 มีจำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีโอกาสเข้าศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. 1) ประมาณกว่า 8 แสนคนต่อปีโดยอัตราการเรียนต่อในระดับชั้นม.4 มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ และมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยในปีการศึกษา 2552 โดยเพิ่มจากในปีการศึกษา 2551 ร้อยละ 3.12 ในขณะที่อัตราการเรียนต่อในระดับปวช.1 มีอัตราลดลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นอัตราผู้ที่ไม่เข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นสูงขึ้น โดยเฉพาะในปีการศึกษา 2553 ที่มีอัตราสูงถึงร้อยละ 21.69 ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่า ผู้ที่ไม่เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในสายสามัญและสายอาชีพได้เข้าสู่การศึกษานอกระบบโรงเรียนออกไปประกอบอาชีพหรืออื่นๆ นอกจากนั้นแล้วการออกกลางคันของนักเรียนก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำให้มีจำนวนผู้เข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายน้อยลง ดังข้อมูลจากสำนักงานการศึกษาระดับพื้นฐาน ที่พบว่า ในช่วงปีการศึกษา 2547 - 2550 มีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนลดลงเล็กน้อยในปีการศึกษา 2551 โดยในปีการศึกษา 2552 มีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพียง 28,525 คน ดังแสดงในตารางที่ 4.3 โดยสาเหตุที่นักเรียนต้องออกกลางคันนั้นเนื่องมาจาก 1) ฐานะยากจน 2) มีปัญหาครอบครัว 3) สมรสแล้ว 4) ปัญหาการปรับตัว 5) ต้องคดี 6) เจ็บป่วย/อุบัติเหตุ 7) หาเลี้ยงครอบครัว 8) อพยพตามผู้ปกครอง และอื่นๆ ไม่ได้ระบุ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2547 - 2552

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา					
	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ประถมศึกษา	31,983	29,703	36,458	45,374	37,529	8,472
มัธยมศึกษาตอนต้น	45,341	48,777	52,001	55,079	53,147	28,525

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

เมื่อทำการศึกษาข้อมูลผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนปีการศึกษา 2548 - 2553 พบว่า สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระบบโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 - 2553 มีการลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 66 ในปีการศึกษา 2548 เป็นร้อยละ 59 ในปีการศึกษา 2553 ในขณะที่สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนอกระบบโรงเรียนก็มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 4.4 และแผนภูมิที่ 4.2

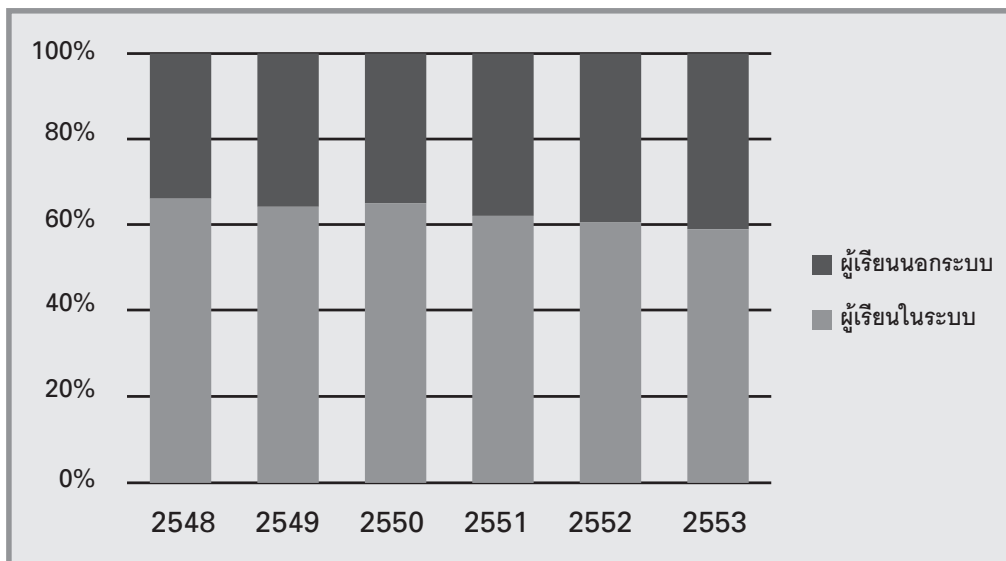
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2548 - 2553

ผู้เรียน	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
จำนวนผู้เรียนรวม	2,672,987	2,907,988	2,989,633	3,178,780	3,306,054	3,426,467
ในระบบโรงเรียน	1,767,546	1,868,999	1,945,929	1,974,980	2,002,801	2,024,308
นอกระบบโรงเรียน	905,441	1,038,989	1,043,704	1,203,800	1,303,253	1,402,159
สัดส่วนผู้เรียน ในระบบ : นอกระบบ	66 : 34	64 : 36	65 : 35	62 : 38	61 : 39	59 : 41

หมายเหตุ: ข้อมูลจำนวนผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนปีการศึกษา 2552-2553 มาจากการคาดประมาณ เนื่องจากไม่ได้มีการจัดทำสถิติไว้

ที่มา: กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:

http://www.moe.go.th/data_stat/

แผนภูมิที่ 4.2 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2548 - 2553

โดยจำนวนและสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษาและสายอาชีพในระบบโรงเรียน ได้กระจายไปตามสังกัดต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.5 และแผนภูมิที่ 4.3

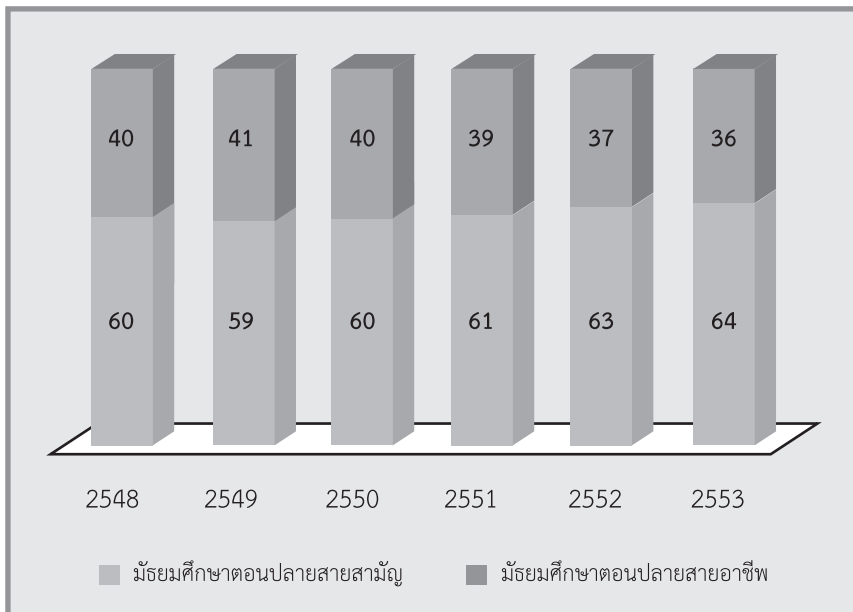
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพในระบบโรงเรียนจำแนกตามสังกัด ปีการศึกษา 2548 - 2553

สังกัด/ชั้น	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวม (คน)	1,767,751	1,867,022	1,943,473	1,972,441	2,002,845	2,024,380
จำนวนผู้เรียนสายสามัญศึกษา	1,064,252	1,101,695	1,166,942	1,205,723	1,252,308	1,285,893
กระทรวงศึกษาธิการ	1,047,126	1,083,258	1,137,626	1,129,283	1,167,893	1,197,508
1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ: (สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน)	106,780	116,079	128,755	138,208	138,773	137,349
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	930,368	956,333	997,237	978,675	1,016,720	1,052,038
3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา: โรงเรียนสาธิต	9,238	10,131	10,918	11,676	11,676	7,402
4. องค์การมหาชนขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ:โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์	740	715	716	724	724	719
ส่วนราชการอื่น	17,126	18,437	29,316	76,440	84,415	88,385
5. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา: สถาบันการพลศึกษา : โรงเรียนกีฬา	1,801	1,802	1,789	1,746	1,918	1,935
6. กระทรวงมหาดไทย: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	2,530	3,428	13,342	59,390	66,387	68,286
7. กรุงเทพมหานคร: สำนักการศึกษา	565	796	1,011	1,254	1,343	1,593
8. องค์การในกำกับขึ้นตรงนายกรัฐมนตรี: กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	92	-	220	180	145	207
9. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	12,138	12,411	12,954	13,870	14,622	14,730

สังกัด/ชั้น	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
จำนวนผู้เรียนสายอาชีพ	701,499	765,327	776,531	766,718	750,537	738,487
กระทรวงศึกษาธิการ	694,394	757,413	768,361	758,352	740,767	728,700
1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ : (สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน)	259,516	279,042	279,042	274,118	257,882	251,308
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	7,652	6,972	5,598	5,418	5,627	5,011
3. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	-	-	5,954	7,259	7,259	4,711
4. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	427,226	471,399	477,767	471,557	469,999	467,670
ส่วนราชการอื่น	7,105	7,914	8,170	8,366	9,770	9,787
5. กระทรวงวัฒนธรรม: กรมศิลปากร	3,856	4,247	4,420	4,351	4,540	4,454
6. กระทรวงกลาโหม: กรมยุทธศึกษาทหาร	2,545	2,592	2,649	2,446	3,172	3,275
7. กระทรวงมหาดไทย: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	704	1,075	1,101	1,569	2,058	2,058
สัดส่วนสายสามัญ : สายอาชีพ	60 : 40	59 : 41	60 : 40	61 : 39	63 : 37	64 : 36

ที่มา: กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:

http://www.moe.go.th/data_stat/

แผนภูมิที่ 4.3 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ต่อสายอาชีพ
ในระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2548 - 2553

จากตารางที่ 4.4 และแผนภูมิที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า จำนวนและสัดส่วนผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 - 2553 มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีแนวโน้มที่จะลดลงแต่อย่างใด โดยจำนวนผู้เรียนสายสามัญที่เพิ่มขึ้นนั้นพบว่า เป็นสถานศึกษาในสังกัดของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในขณะที่จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสังกัดเดียวกันก็ไม่ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในทุกสังกัด ทั้งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) ก็ได้ลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 เมื่อนำข้อมูลที่ได้ มาทำการจำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กระทรวงศึกษาธิการ (ยกเว้น สช.) 2) ส่วนราชการอื่น 3) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ 4) สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.6

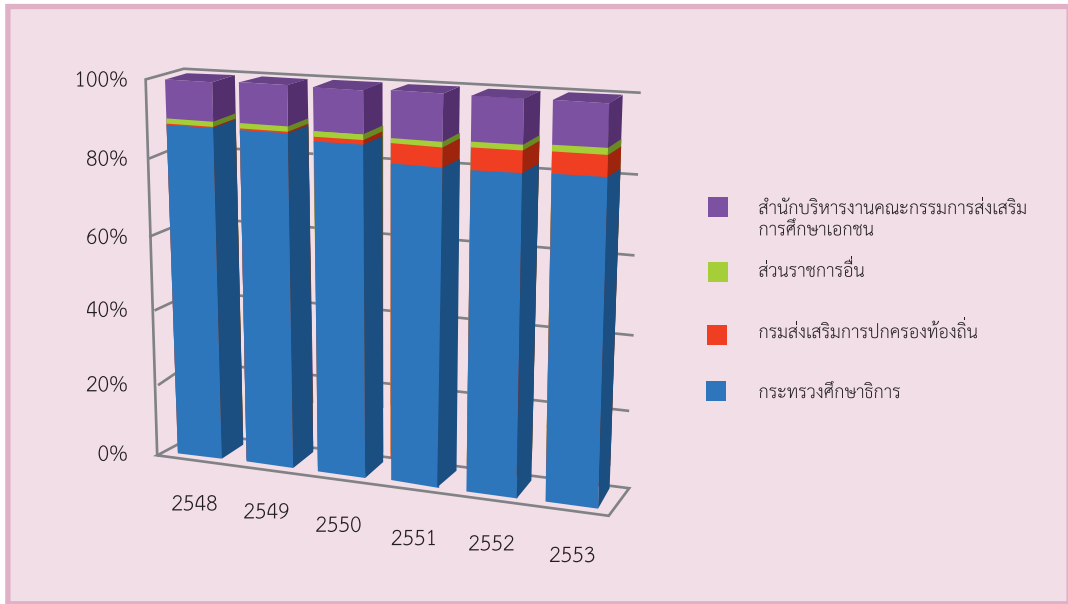
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพ
ในระบบโรงเรียน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2553

สังกัด/ชั้น	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวม (คน)	1,767,751	1,867,022	1,943,473	1,972,441	2,002,845	2,024,380
จำนวนผู้เรียนสายสามัญศึกษา	1,064,252	1,101,695	1,166,942	1,205,723	1,252,308	1,285,893
1. กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)	940,310	967,179	1,008,871	991,075	1,029,120	1,060,159
2. ส่วนราชการอื่นๆ	14,596	15,009	15,974	17,050	18,028	20,099
3. กระทรวงมหาดไทย: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	2,530	3,428	13,342	59,390	66,387	68,286
4. สำนักบริหารงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน	106,780	116,079	128,755	138,208	138,773	137,349
จำนวนผู้เรียนสายอาชีพ	701,499	765,327	776,531	766,718	750,537	738,487
1. กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.)	434,878	478,371	489,319	484,234	482,885	477,392
2. ส่วนราชการอื่นๆ	6,401	6,839	7,069	6,797	7,712	7,729
3. กระทรวงมหาดไทย: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	704	1,075	1,101	1,569	2,058	2,058
4. สำนักบริหารงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน	259,516	279,042	279,042	274,118	257,882	267,660
สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ รัฐบาล : เอกชน	90 : 10	89.5 : 10.5	89 : 11	88.5 : 11.5	89 : 11	89.3 : 10.7
สัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ รัฐบาล : เอกชน	63 : 37	68.5 : 26.5	64.1 : 35.9	64.2 : 35.8	65.6 : 34.4	66 : 34
สัดส่วนผู้เรียน รัฐบาล : เอกชน	79 : 21	79 : 21	79 : 21	79 : 21	80 : 20	81 : 21

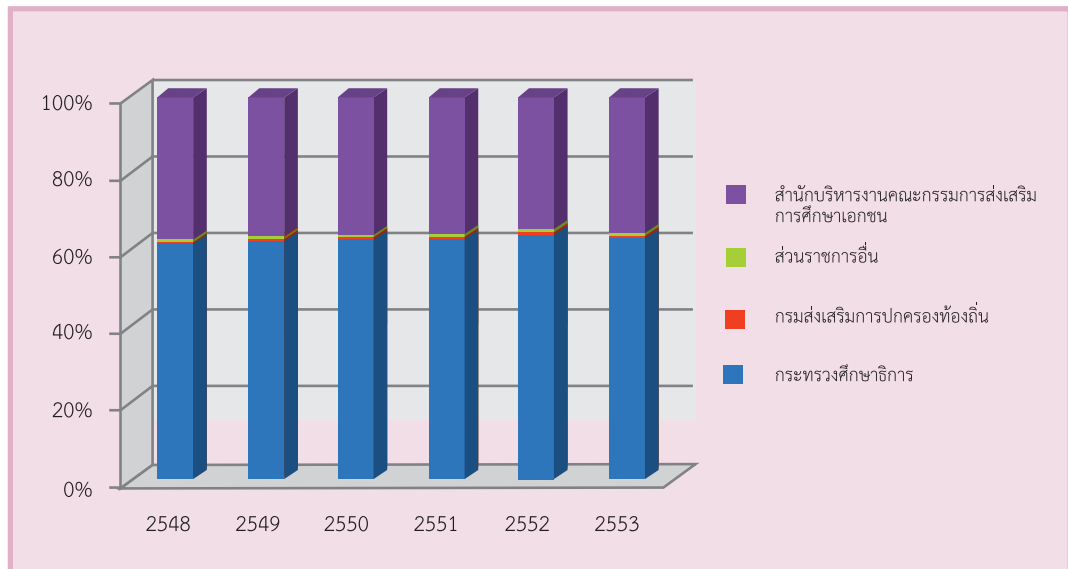
ที่มา: กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:

http://www.moe.go.th/data_stat/

จากข้อมูลในตารางที่ 4.5 พบว่าจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนราชการอื่นๆ และสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีในอัตราที่ไม่สูงมากนัก แต่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในปีการศึกษา 2551 ที่มีจำนวนผู้เรียนสายสามัญที่เพิ่มสูงขึ้นจากปีการศึกษา 2550 ถึง 4 เท่า ในขณะที่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสังกัดเดียวกันกลับมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นน้อยมาก นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีจำนวนลดลงที่อย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4.4 และ 4.5

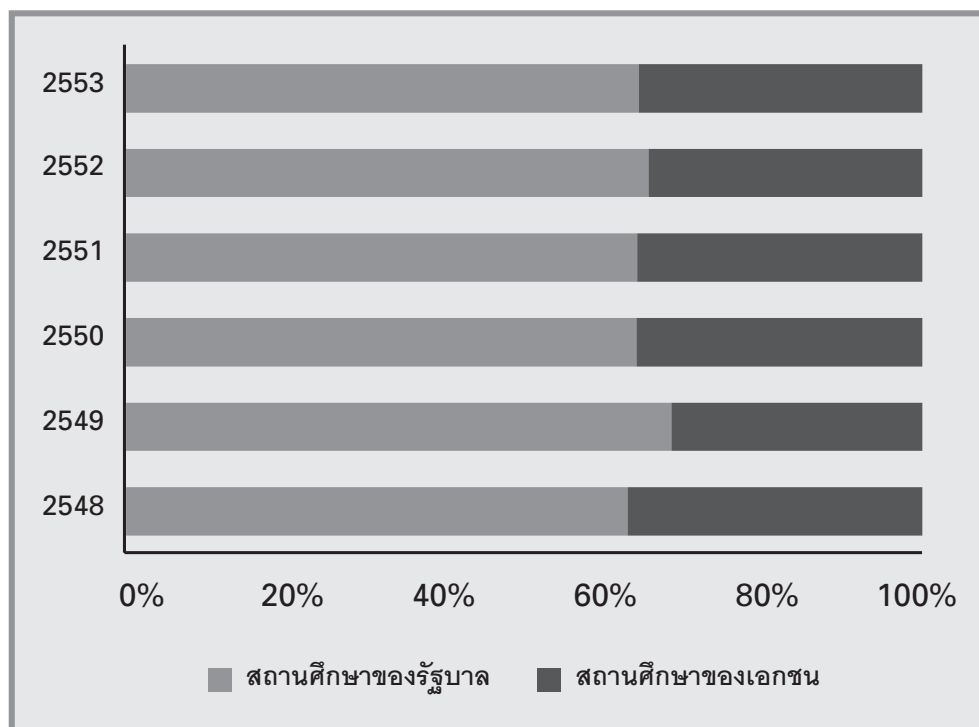

แผนภูมิที่ 4.4 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในระบบโรงเรียน
จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2553

แผนภูมิที่ 4.5 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในระบบโรงเรียน
จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2553

เมื่อพิจารณาสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชนพบว่า มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ โดยมีผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสถานศึกษาของรัฐบาล ประมาณร้อยละ 66 และสถานศึกษาของเอกชนประมาณร้อยละ 34 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4.4

แผนภูมิที่ 4.6 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในระบบโรงเรียน จำแนกตามสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน ระหว่างปีการศึกษา 2548 - 2553

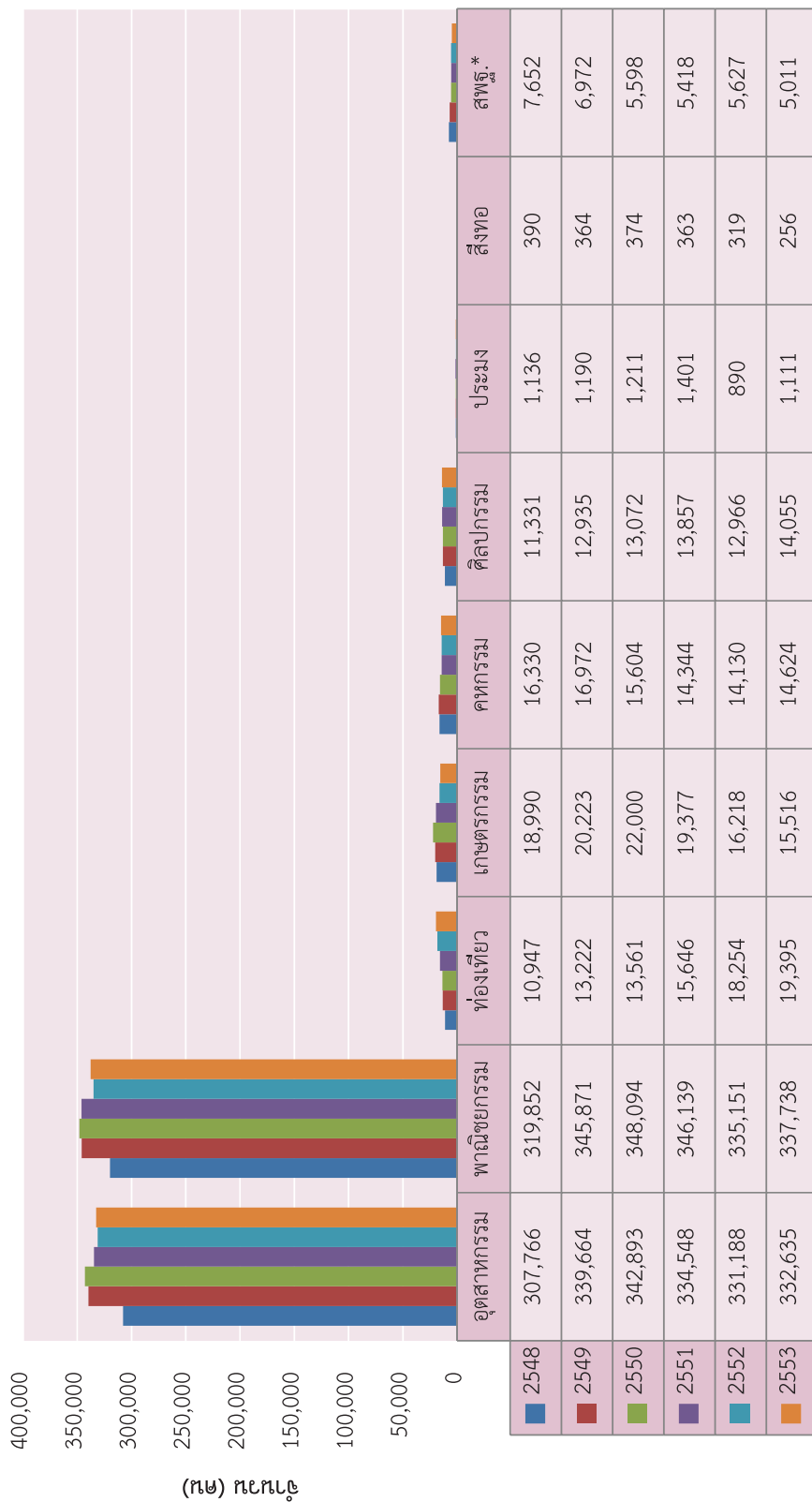
สำหรับข้อมูลผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในระบบโรงเรียนจำแนกตามประเภทวิชาและสังกัด สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.7 และแผนภูมิที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในระบบโรงเรียน
จำแนกตามประเภทวิชา และสังกัดปีการศึกษา 2548 - 2553

ประเภทวิชา/สังกัด	ปีการศึกษา					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
รวมทั้งหมด	694,394	757,413	768,361	758,352	734,768	740,441
ก. ช่างอุตสาหกรรม	307,766	339,664	342,893	334,548	331,188	332,635
1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	227,057	252,063	255,292	254,329	255,571	254,716
2. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:สช.*	80,709	87,601	87,601	80,219	75,617	77,919
ข. พาณิชยกรรม	319,852	345,871	348,094	346,139	335,151	337,738
1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	145,784	161,102	163,325	169,654	160,527	157,802
2. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:สช.*	174,068	184,769	184,769	185,485	174,624	179,936
ค. ศิลปหัตถกรรม/ศิลปกรรม	11,331	12,935	13,072	13,857	12,966	14,055
1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	9,066	10,319	10,456	10,741	10,836	11,270
2. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:สช.*	2,265	2,616	2,616	3,116	2,130	2,785
ง. คหกรรม	16,330	16,972	15,604	14,344	14,130	14,624
1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	16,287	16,559	15,191	14,284	14,064	14,520
2. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:สช.*	43	413	413	60	66	104
จ. เกษตรกรรม	18,990	20,223	22,000	19,377	16,218	15,516
1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	18,897	20,130	21,907	19,300	16,144	15,435
2. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:สช.*	93	93	93	77	74	81
ฉ. ประมง	1,136	1,190	1,211	1,401	890	1,111
1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	1,136	1,190	1,211	1,401	890	1,111
ช. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	10,947	13,222	13,561	15,646	18,254	19,395
1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	8,609	9,672	10,011	10,485	11,648	12,560
2. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ:สช.*	2,338	3,550	3,550	5,161	6,606	6,835
ซ. อุตสาหกรรมสิ่งทอ	390	364	374	363	319	256
1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	390	354	374	363	319	256
ณ. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)**	7,652	6,972	5,598	5,418	5,627	5,011

หมายเหตุ : *สช. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

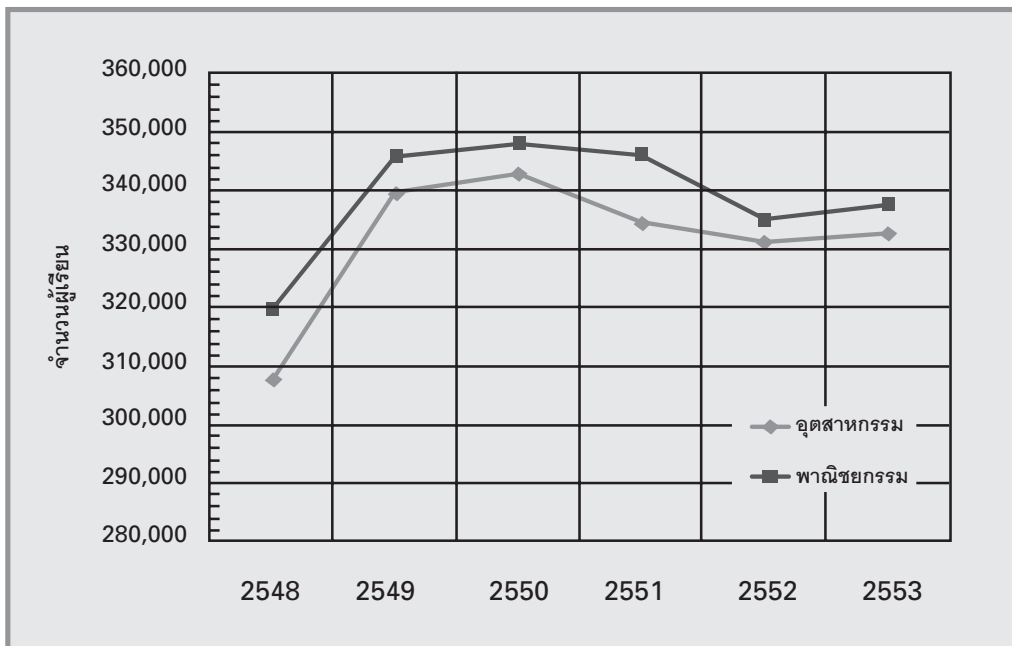
**จำนวนผู้เรียนในสังกัด สพฐ. เป็นจำนวนผู้เรียนรวมทั้งหมด ไม่ได้แยกเป็นประเภทวิชา

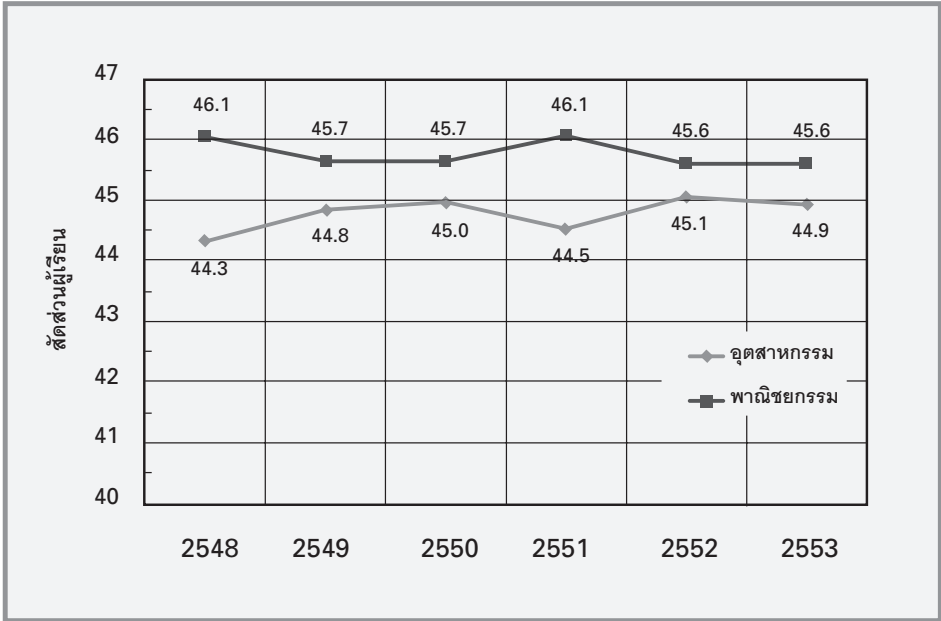
แผนภูมิที่ 4.7 จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในระบบโรงเรียน

จำแนกตามประเภทวิชา และสังกัด ปีการศึกษา 2548 - 2553

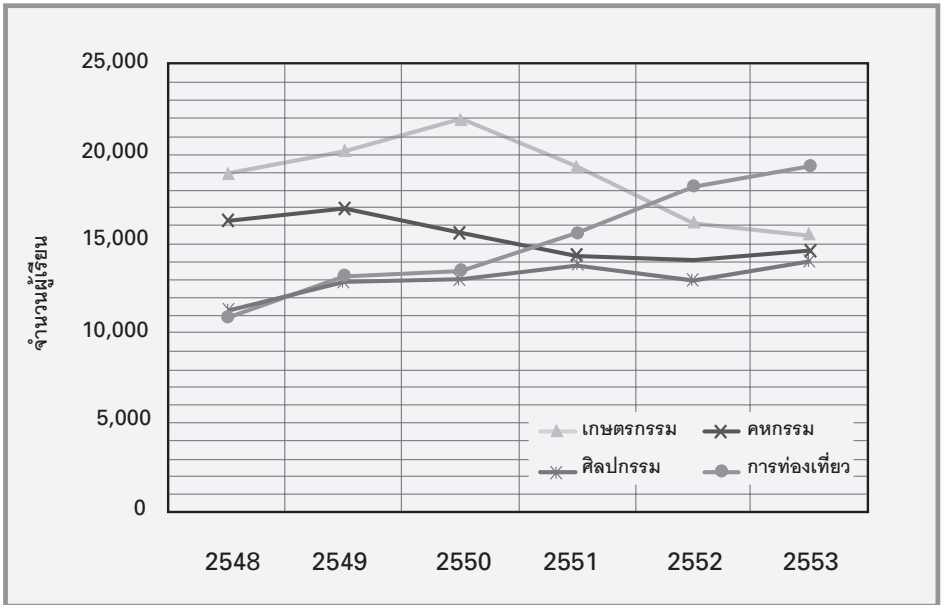
จากตารางที่ 4.7 และแผนภูมิที่ 4.7 แสดงว่า จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในระบบโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 - 2550 ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปีการศึกษา 2550 มีจำนวนผู้เรียนสูงถึง 768,361 คน โดยเป็นผู้เรียนในประเภทวิชาพาณิชยกรรม จำนวน 348,094 คน (ร้อยละ 46) และประเภทวิชาที่มีผู้เรียนรองลงมาคือ อุตสาหกรรม จำนวน 342,893 คน (ร้อยละ 45) ต่อมาในปีการศึกษา 2551 - 2552 ผู้เรียนในสายอาชีพศึกษาก็ได้ลดจำนวนลง และได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปีการศึกษา 2553 โดยมีสัดส่วนผู้เรียนในแต่ละประเภทวิชา ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4.8 - 4.11 สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนตัวเลขรวมทั้งหมด ไม่ได้จำแนกเป็นประเภทวิชา ซึ่งมีจำนวนผู้เรียนลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

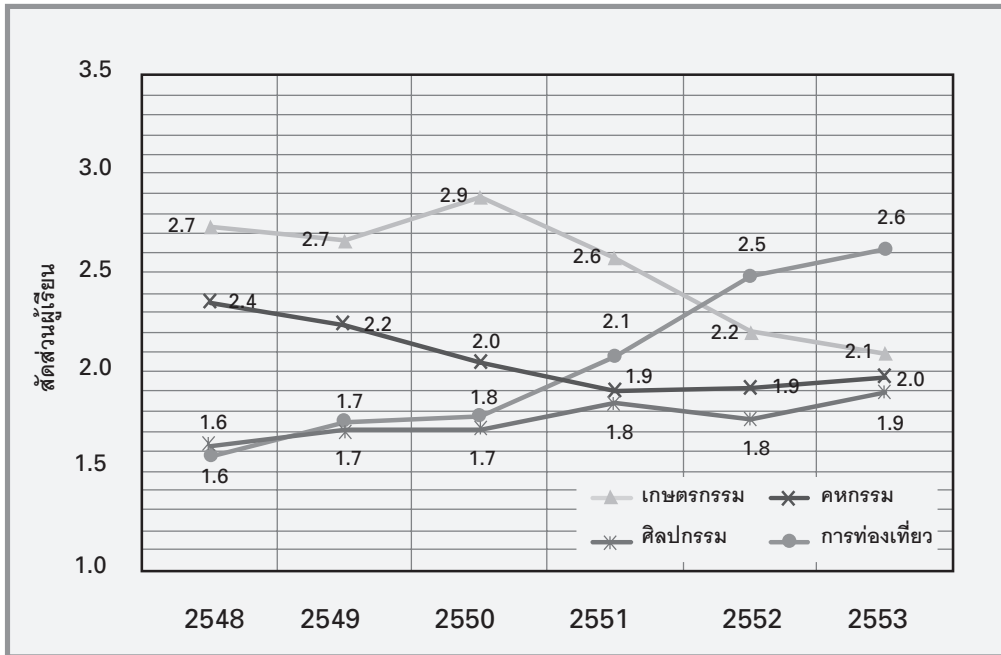
แผนภูมิที่ 4.8 จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม ปีการศึกษา 2548 - 2553

แผนภูมิที่ 4.9 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม ปีการศึกษา 2548 - 2553

แผนภูมิที่ 4.10 จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม ศิลปกรรม และการท่องเที่ยง ปีการศึกษา 2548 - 2553

แผนภูมิที่ 4.11 สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
ประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม ศิลปกรรม และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
ปีการศึกษา 2548 - 2553

จากแผนภูมิที่ 4.8 - 4.11 แสดงว่าสัดส่วนผู้เรียนประเภทวิชาพาณิชยกรรมและช่างอุตสาหกรรมมีแนวโน้มของสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันที่ระดับประมาณร้อยละ 45 และถ้าพิจารณาสัดส่วนตั้งแต่ในอดีตของทั้ง 2 ประเภทวิชาแล้ว แนวโน้มของสัดส่วนในอนาคตน่าจะอยู่ในระดับนี้ต่อไปโดยประเภทวิชาพาณิชยกรรมจะมีสัดส่วนมากกว่าเล็กน้อย

สำหรับในประเภทวิชาอื่นๆ มีสัดส่วนผู้เรียนค่อนข้างน้อยคือมีสัดส่วนรวมกันไม่ถึงร้อยละ 10 ดังนั้นจากข้อมูลสถิติที่ผ่านมาจึงอาจจะกล่าวได้ว่าประเภทวิชาอื่นๆ ที่นอกเหนือจากประเภทวิชาพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมนั้น ไม่ค่อยมีผลกระทบต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษา แต่ข้อมูลที่น่าสนใจคือ ประเภทวิชาท่องเที่ยวมีแนวโน้มของสัดส่วนผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ลักษณะเช่นนี้อาจจะกล่าวได้ว่ามีผู้สนใจเข้าเรียนประเภทวิชานี้เพิ่มมากขึ้นซึ่งน่าจะเป็นประเภทวิชาที่อาจจะมีส่วนในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาในภาพรวมได้ในอนาคตสำหรับประเภทวิชาที่มีแนวโน้มน่าเป็นห่วงก็คือประเภทวิชาเกษตรกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเภทวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชีพหลักของประเทศ แต่กลับมีจำนวนผู้เรียนลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง จากแนวโน้มที่ผ่านมาประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม และศิลปกรรม น่าจะมีสัดส่วนอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2 ของภาพรวมทั้งหมด

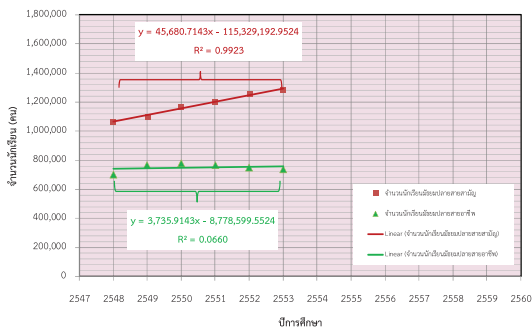
4.1.2 การคาดประมาณถึงปี 2559 ตามแนวโน้มปกติ และตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559)

การคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงปี 2559 ตามแนวโน้มปกติและตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) ในระหว่างปีการศึกษา 2554-2559 ทำโดยวิธีถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงข้อมูลที่ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวหรือเรียกว่าตัวแปรคู่ (Bivariate data) โดยการวิเคราะห์จะนำตัวแปรทั้งสองมาพิจารณาพร้อมๆ กันเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวหรือ 2 ลักษณะโดยที่ต้องทราบค่าของตัวแปรตัวหนึ่งหรือต้องกำหนดค่าของตัวแปรตัวหนึ่งไว้ล่วงหน้าโดยตัวแปรที่ต้องการทราบค่าหรือต้องการพยากรณ์เรียกว่าตัวแปรตามมีสัญลักษณ์แทนด้วย y และตัวแปรตามขึ้นอยู่กับตัวแปรอีกตัวหนึ่งเป็นตัวแปรที่ทราบค่าเรียกว่าตัวแปรอิสระมีสัญลักษณ์แทนด้วย x

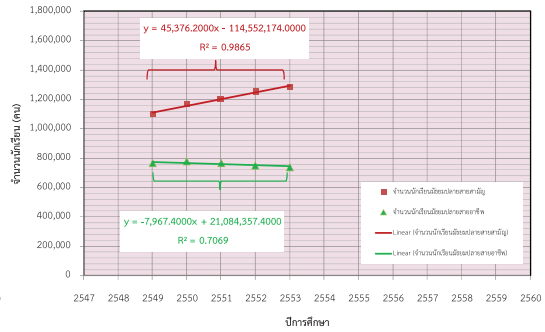
การวิเคราะห์การถดถอยจะเกี่ยวข้องกับการประมาณค่าหรือการพยากรณ์ค่าของตัวแปรตามเมื่อกำหนดค่าของตัวแปรอิสระโดยพยายามให้ค่าที่ประมาณหรือค่าที่พยากรณ์ได้มีความคลาดเคลื่อนน้อยหรือมีค่าใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดดังนั้นในงานวิจัยนี้ จึงใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression) ในการคาดประมาณ

1) คาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพ ถึงปี 2559 ตามแนวโน้มปกติ

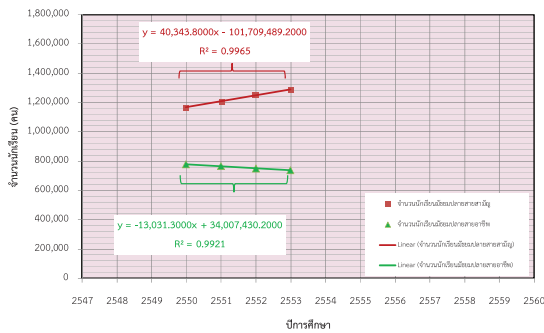
ผลจากการคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงปี 2559 ตามแนวโน้มปกติ ในระหว่างปีการศึกษา 2554-2559 โดยวิธีถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression) ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4.12 และตารางที่ 4.8

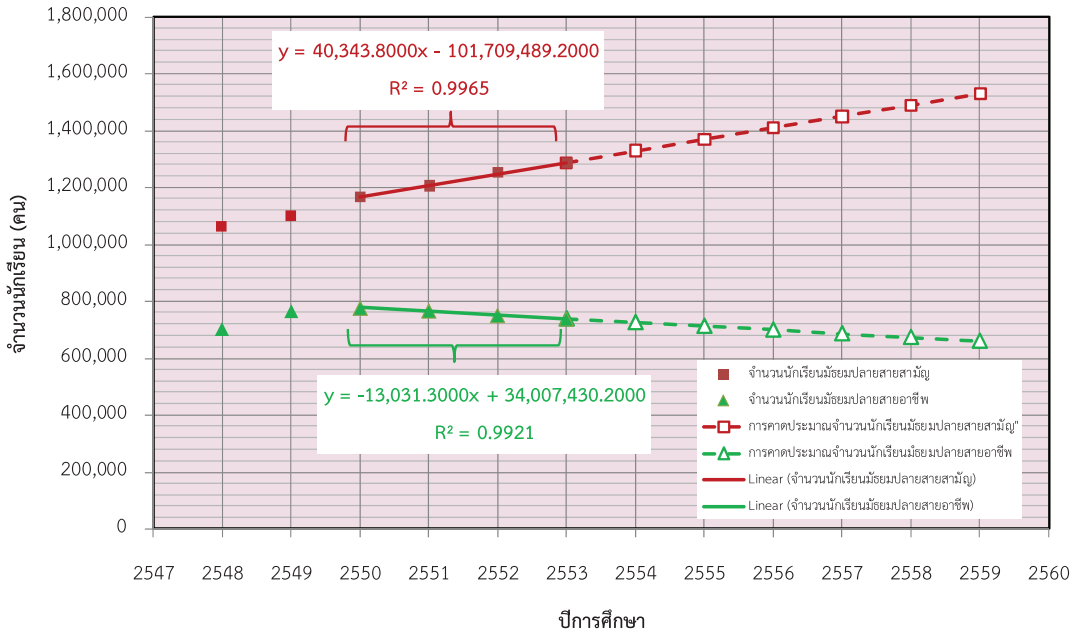
(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

แผนภูมิที่ 4.12 ผลการคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพถึงปี 2559 ตามแนวโน้มปกติ

จากแผนภูมิที่ 4.12 แสดงผลการคาดการณ์จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามัญและสายอาชีพตามแนวโน้มปกติ แผนภูมิที่ 4.12 (ก) ถึง (ค) แสดงการทดลองเลือกใช้จำนวนข้อมูลย้อนหลังจำนวน 3 แบบ โดยใช้จำนวนข้อมูลย้อนหลัง จำนวน 6 ปี 5 ปี และ 4 ปี ตามลำดับ

โดยกำหนดให้ x คือ ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรที่ทราบค่า ได้แก่ ปีการศึกษา
 y คือ ตัวแปรตามหรือจำนวนผู้เรียนทั้งหมด (3 ชั้นปี) ในแต่ละปีการศึกษา
 ในระดับมัธยมปลายสายสามัญและสายอาชีพ

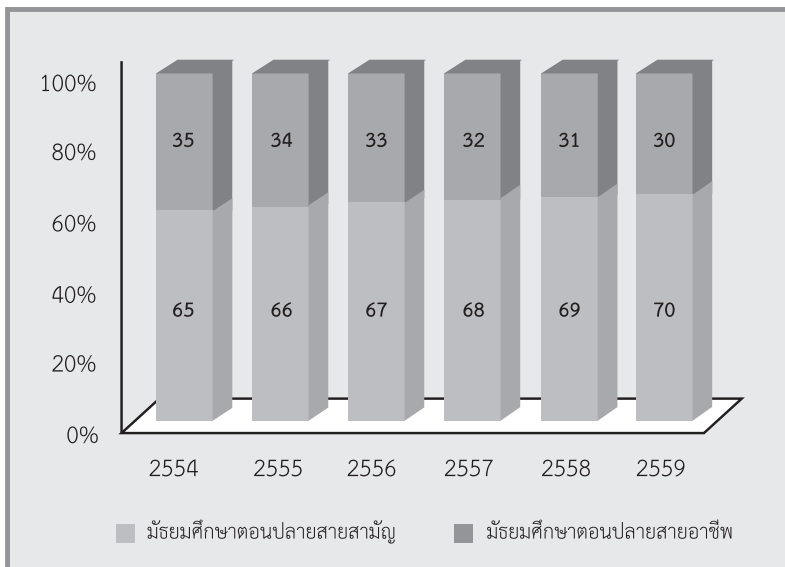
หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดลองเลือกภายใต้การให้ความสำคัญกับปีการศึกษาล่าสุดมากที่สุดพบว่า การให้นำหนักโดยการเลือกข้อมูลย้อนหลังเพียง 4 ปี น่าจะเหมาะสมที่สุด คือ ในช่วงปีการศึกษา 2550-2553 เนื่องจากมีค่า R^2 (สัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ; Coefficient of Determination) ดีที่สุดคือ เข้าใกล้ 1 มากที่สุดหลังจากนั้นทำการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง 6 ปี ดังแผนภูมิที่ 4.12 (ก) พบว่า จำนวนนักเรียนสายอาชีพในอนาคตจะมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นซึ่งผลลัพธ์ที่ได้อาจจะขัดแย้งกับแนวโน้มที่น่าจะเป็นไปได้และแย้งกับผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในงานวิจัยนี้คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ที่จะเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2555 ซึ่งพบว่า มีจำนวนผู้สนใจที่จะเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพลดลงกว่าในปีการศึกษา 2554 ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงทำการคาดการณ์สู่ออนาคตไปในปีการศึกษา 2554-2559 (แสดงเป็นเส้นประ) โดยใช้ชุดข้อมูลย้อนหลังเพียง 4 ปีตามสมมุติฐานดังกล่าวข้างต้น และได้ผลการคาดการณ์ดังแผนภาพที่ 4.2 (ง) โดยมีข้อมูลเชิงตัวเลขดังแสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงผลการคาดประมาณจำนวนและสัดส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพตามแนวโน้มปกติ ปีการศึกษา 2554 - 2559

ระดับชั้น	ปีการศึกษา					
	2554	2555	2556	2557	2558	2559
มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ	1,329,087	1,369,431	1,409,775	1,450,119	1,490,463	1,530,807
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ	725,490	712,459	699,427	686,396	673,365	660,334
จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น (คน)	2,054,577	2,081,890	2,109,202	2,136,515	2,163,828	2,191,141
สัดส่วนสายสามัญ : สายอาชีพ	65 : 35	66 : 34	67 : 33	68 : 32	69 : 31	70 : 30

หมายเหตุ: ใช้ข้อมูลจำนวนนักเรียนนักศึกษา ปี 2548 - 2553 จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นพื้นฐานในการคาดประมาณ

จากตารางที่ 4.8 แสดงว่า แนวโน้มของสัดส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในแต่ละปีการศึกษาจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยประมาณและในปีสิ้นสุดของแผนฯ (ปีการศึกษา 2559) จะมีสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ ต่อ สายอาชีพศึกษา เท่ากับ 70 : 30 ดังแสดงในแผนภูมิ 4.13

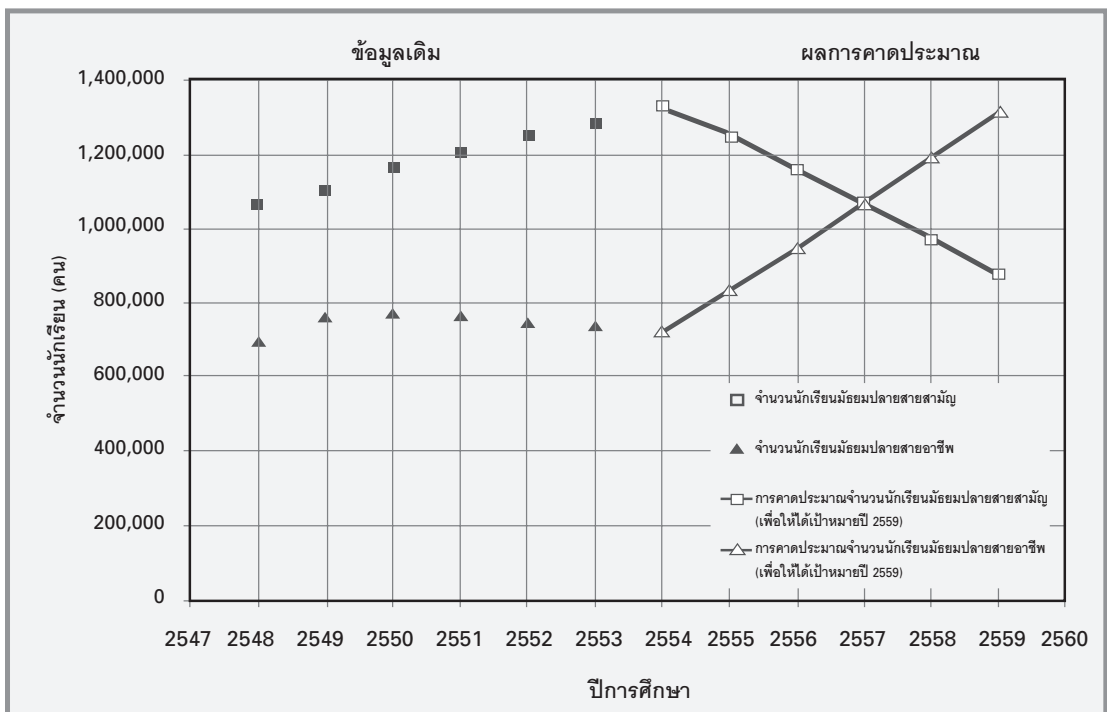

แผนภูมิที่ 4.13 ผลการคาดประมาณสัดส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวโน้มปกติ ปีการศึกษา 2554 - 2559

ทั้งนี้จากข้อมูลสถิติการเกิดของประชากรไทยในช่วงปี พ.ศ. 2539 - 2544 ซึ่งจะเติบโตมาเป็นผู้เรียนในปี พ.ศ. 2554 - 2559 จำนวนทารกที่เกิดมีแนวโน้มลดลงประมาณ 3% ต่อปี (ปีฐานคือปี พ.ศ. 2539) ถึงแม้ว่าแนวโน้มจำนวนผู้เรียนทั้งหมดจะน้อยลงแต่แนวโน้มของสัดส่วนผู้เรียนในอนาคตในงานวิจัยนี้ก็จะมีสัดส่วนที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากขึ้น

2) คาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพ ถึงปี 2559 ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559)

จากการคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพถึงปี 2559 ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) ที่ได้กำหนดให้เพิ่มจำนวนนักเรียนระหว่างปีการศึกษา 2554-2559 โดยมีสัดส่วนระหว่างมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ต่อ สายสามัญ เป็น 60 : 40 โดยวิธีถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4.14 - 4.15 และตารางที่ 4.9

แผนภูมิที่ 4.14 ผลการคาดประมาณจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพ ถึงปี 2559 ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559)

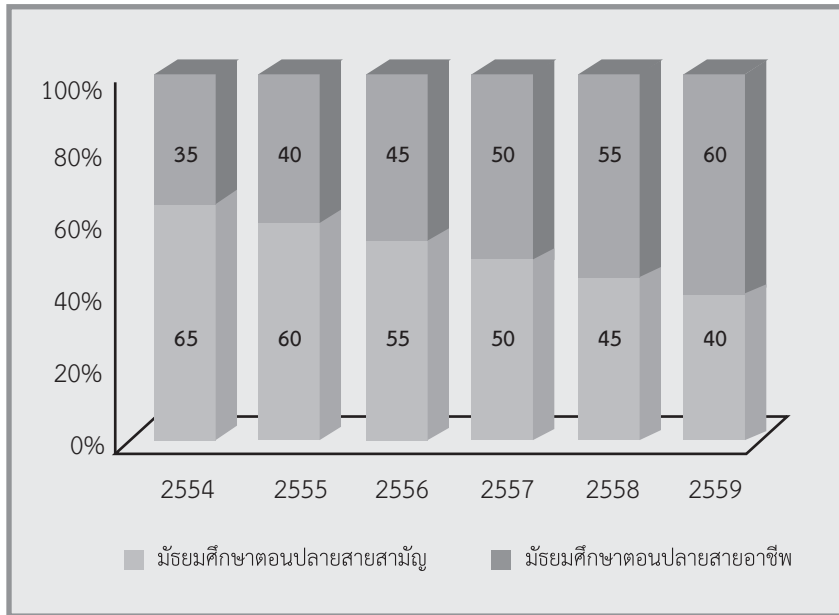
จากแผนภูมิที่ 4.14 แสดงผลการคาดการณ์จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพถึงปี พ.ศ. 2559 ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) โดยมีเป้าหมายเพื่อผลักดันให้จำนวนและสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพศึกษาให้เพิ่มขึ้นในแต่ละปี โดยให้มีสัดส่วน 60 : 40 ในปีสิ้นสุดของแผนแต่ทั้งนี้ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ เดือนกุมภาพันธ์ถึงกรกฎาคม 2553 ดังนั้นผลการวิจัยนี้จะสามารถนำไปใช้ได้จริงตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป ส่งผลให้มาตรการการผลักดันหรือส่งเสริมต่างๆ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ในปีการศึกษา 2554 คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการคาดการณ์เป้าหมายให้สอดคล้องกับแนวโน้มเดิมที่น่าจะเกิดขึ้นจริงในปีการศึกษา 2554 โดยกำหนดให้จุดเริ่มต้นของการคาดการณ์เป็นสัดส่วนและจำนวนผู้เรียนในปีการศึกษา 2554 ตามเส้นแนวโน้มของแผนภูมิที่ 4.2 และมีการกำหนดสัดส่วนสุดท้ายคือ 60 : 40 ในปีการศึกษา 2559 ทั้งนี้การคำนวณได้กำหนดให้จำนวนผู้เรียนทั้งหมดมีค่าเท่ากับจำนวนผู้เรียนทั้งหมดจากผลการทำนายในแผนภูมิที่ 4.12

เมื่อทำการคาดการณ์ โดยกำหนดสัดส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ต่อสายสามัญเป็น 60 : 40 ในปีสิ้นสุดของแผน คือ ปีการศึกษา 2559 พบว่าถ้าต้องการผลักดันให้มีค่าตามเป้าหมาย จะต้องเพิ่มจำนวนผู้เรียนสายอาชีพโดยเฉลี่ยประมาณ 130,000 คนต่อปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ถึง 2559 (6 ปี) หรือเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10 ต่อปีของจำนวนผู้เรียนปีการศึกษาก่อนหน้า โดยมีจำนวนและสัดส่วนผู้เรียน ดังแสดงในตารางที่ 4.9 และแผนภูมิที่ 4.15

ตารางที่ 4.9 แสดงผลการคาดการณ์จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) ปีการศึกษา 2554 - 2559

ระดับชั้น	ปีการศึกษา					
	2554	2555	2556	2557	2558	2559
ค่าตามเป้าหมาย สัดส่วนสายสามัญ : สายอาชีพ	65 : 35	60 : 40	55 : 45	50 : 50	45 : 55	40 : 60
ค่าจากการคำนวณ มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ	1,329,087	1,249,134	1,160,061	1,068,258	973,723	876,456
มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ	725,490	832,756	949,141	1,068,258	1,190,105	1,314,684
จำนวนนักเรียน (คน)	2,054,577	2,081,890	2,109,202	2,136,516	2,163,828	2,191,140

หมายเหตุ: ใช้ข้อมูลจำนวนนักเรียนนักศึกษา ปี 2548 - 2553 จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นพื้นฐานในการคาดการณ์

แผนภูมิที่ 4.15 ผลการคาดประมาณสัดส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) ปีการศึกษา 2554 - 2559

4.2 ผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิเป็นการรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสอบถาม และการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์บุคคลากรหลัก (Key person) ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาของประเทศไทย แบบสอบถามนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาของประเทศไทยจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ผู้บริหารในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาชีวศึกษา อาทิ คณบดี/อดีตคณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมอดีตผู้บริหารสถานศึกษา
2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารจากสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และผู้บริหารจากภาคอุตสาหกรรม จำนวน 15 ท่าน
3. นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และต่างจังหวัด จำนวน 400 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์ และการเก็บแบบสอบถาม ดำเนินการระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน 2554 ส่วนการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) ดำเนินการในเดือนกรกฎาคม 2554 ผลการศึกษาข้อมูล ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.2.1 ผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

4.2.2 ผลการศึกษาข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายสามัญและสายอาชีพ

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญการอาชีวศึกษาของประเทศไทย และการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1) ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการอาชีวศึกษา

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพหรืออาชีวศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีหน่วยงานที่ดำเนินการอยู่หลายหน่วยงานด้วยกัน คือ 1) หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ส่วนราชการอื่นๆ อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น การจัดการศึกษาของแต่ละหน่วยงานเป็นไปแบบต่างคนต่างทำโดยไม่กำหนดทิศทางร่วมกัน รวมทั้งไม่สนใจภาคเอกชน ทำให้ภาพรวมการจัดการศึกษาของประเทศมีความไม่ชัดเจนหรือชัดเจนแต่ผิดเป้า ในขณะที่แนวโน้มความต้องการกำลังแรงงานระดับกลางในภาคการเกษตรอุตสาหกรรมและบริการในระยะ 5 ปีข้างหน้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายในด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) โดยให้หลายๆ กระทรวง และภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

ถึงแม้การดำเนินงานในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมปลายสายอาชีพในปี 2553 นี้จะดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาโดยการดำเนินนโยบายและกิจกรรมต่างๆ ควบคู่กันไป อาทิ เช่น นโยบายผลักดันให้มีการเรียนฟรี 15 ปีการปรับงบประมาณที่เป็นเงินอุดหนุนรายหัวโครงการเรียนฟรีฯ ในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เรียนจบแล้วมีงานทำ 100% แต่ก็ยังพบว่าในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นนี้มีนักเรียนจำนวนหนึ่งมีเหตุให้ต้องออกกลางคันซึ่งส่งผลต่อเป้าหมายที่วางไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) จึงได้เสนอแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

(1) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาคเอกชน และภาคอุตสาหกรรม จะต้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์การอาชีวศึกษาของประเทศอย่างชัดเจน ทั้งในด้านปริมาณคุณภาพและความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างสมดุล รวมทั้งแก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบที่มีอยู่ให้มีความสอดคล้องกันและเกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

(2) ควรให้สถานประกอบการทั้งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการจัดอาชีวศึกษาของประเทศ

(3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในสายอาชีวศึกษาที่เรียนแล้วมีทักษะทำงานได้

(4) พัฒนาการอาชีวศึกษาให้ได้มาตรฐานอาเซียน โดยเน้นทักษะการปฏิบัติงาน และการพัฒนาภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม

(5) ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมกันในการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีความคุ้มค่า ผู้จบการศึกษาสามารถมีงานทำได้ในท้องถิ่นหรือชุมชนที่อยู่อาศัย ไม่ต้องเข้ามาหางานทำในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่

2) การสร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

จากค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนจบปริญญา เพื่อให้ทำงานในสายงานอื่นที่มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งทัศนคติที่ว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษานั้น เมื่อเรียนจบแล้วมักจะทำงานหนัก/อันตราย เป็นสายที่เด็กไม่เก่งเลือกเรียน นอกจากนั้นปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาบางกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนน้อยส่งผลต่อทัศนคติและการยอมรับของผู้ปกครอง และไม่กล้าส่งบุตรหลานมาเข้าเรียนในสายอาชีพ รวมทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพของผู้เรียนอาชีวศึกษาเท่าที่ควร จึงได้เสนอแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

(1) ทรนรงค์สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกและทำอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงในด้านการเรียนสายอาชีพชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนและผู้ที่ทำงานเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งความสำคัญของผู้ที่เรียนสายอาชีพว่าเป็นกำลังที่สำคัญมากในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยดึงจุดเด่นของอาชีวศึกษาเป็นเทคโนโลยีขั้นสูง และสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานที่จะได้รับหลังจากจบการศึกษา

(2) ขอความร่วมมือสถานศึกษาในทุกสังกัดที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา สันับสนุนและให้การแนะแนวการศึกษาเชิงรุก เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนอาชีวศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ และการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเพิ่มการแนะแนวให้ครอบครัวและทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย

(3) ปรับระบบการแนะแนวใหม่ที่เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองและอาชีพต่างๆ มากกว่าสถานที่เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในชีวิต เลือกรเรียนตามความถนัดและความสนใจ มากกว่าเรียนในสถานศึกษาและสาขาที่ได้ความนิยม

(4) จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสายอาชีพ (กลุ่มสาระการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี) ให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ได้เข้าสู่เหตุการณ์ในสถานประกอบการ ทั้งในด้านการทำงานและให้เป็นผู้ฝึกหัดกับเครื่องจักรกลหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่นักเรียนสนใจ เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสได้สัมผัสเทคโนโลยีประเภทอัตโนมัติและกึ่งอัตโนมัติ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและรู้จักพัฒนาการของเทคโนโลยี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพต่อไป

(5) จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ระยะยาว และกิจกรรมหลากหลาย อาทิเช่น การทำ Road Show ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมเป้าหมาย การจัด Open House เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา การจัด Vocational Camp เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับการเรียนในสายอาชีวศึกษา และมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพ

3) คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา

การผลิตนักศึกษาอาชีวศึกษาในช่วงที่ผ่านมา เป็นการผลิตตามความต้องการของผู้ผลิต ซึ่งไม่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ นอกจากนั้นคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาบางแห่ง ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการทั้งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการเนื่องจากความไม่พร้อมในด้านเครื่องมืออุปกรณ์บุคลากรอาคารสถานที่และข้อจำกัดจากเงินอุดหนุนที่ได้รับ รวมทั้งผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ทักษะและความสามารถที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคการผลิตทั้งนี้การเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนทางด้านอาชีวศึกษาไม่ควรเน้นในเชิงปริมาณมากเกินไปควรพิจารณาในเรื่องคุณภาพควบคู่ไปด้วยและควรมีการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาทางด้านเทคโนโลยีขั้นสูงและความรู้เชิงกว้างเมื่อเรียนรู้แล้วสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงได้เสนอแนวทางการปฏิบัติดังนี้

(1) ดำเนินการพัฒนาการศึกษาาระบบทวิภาคีอย่างจริงจัง และการเทียบโอนการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบให้มีคุณภาพที่สูงขึ้นเนื่องจากการเทียบโอนในปัจจุบันมีปัญหาด้านคุณภาพ ไม่ดำเนินการอย่างจริงจังและโปร่งใสและมักเป็นการแสวงหารายได้ของสถานศึกษามากกว่า

(2) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรบแบบฐานสมรรถนะและเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและสถานประกอบการ

(3) พัฒนาความพร้อมของสถานศึกษาในด้านเครื่องมืออุปกรณ์ห้องเรียนห้องปฏิบัติการ ให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และวัสดุฝึกในส่วนของเครื่องมือ เครื่องจักร และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีราคาแพง ที่ทางสถานศึกษาไม่สามารถจัดซื้อเองได้ เช่น ควรทำโครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี หรืออาจจะเป็นการฝึกงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในกระบวนการทำงานจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะในการปฏิบัติงานอีกด้วย

(4) พัฒนาครูหรือบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาโดยการให้ทำงานหรือฝึกงานในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตร และภาคบริการ หลังจากที่จบการศึกษาแล้ว 1-2 ปี แล้วจึงจะสามารถเป็นผู้สอนในสาขานั้นๆ ได้รวมทั้งจัดให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง

(5) เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการมาเป็นอาจารย์พิเศษ (Adjunct Professor) เพื่อร่วมวางแผนหลักสูตรและการเรียนการสอนรวมทั้งเป็นผู้สอนในรายวิชาชีพเฉพาะทาง

(6) ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีสัดส่วนในการรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากกว่าสถานศึกษาของรัฐบาล

(7) ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีความหลากหลาย มีความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนให้มากขึ้นและจัดหลักสูตรทางเลือกให้เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนออกกลางคันรวมทั้งจัดหลักสูตรเฉพาะสำหรับคนวัยทำงาน และผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบแล้ว สามารถกลับเข้ามาศึกษาต่อได้

4) การรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานศึกษาที่เปิดสอนในสายสามัญศึกษามีการเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้นส่งผลกระทบให้มีผู้สมัครเรียนอาชีวศึกษาลดลงนอกจากนั้นการจ่ายเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทุกสถานศึกษาเร่งเพิ่มปริมาณผู้เรียนเพื่อให้ได้ค่าใช้จ่ายรายหัวเพิ่มขึ้น ดังนั้นภาครัฐจึงควรปรับปรุงระเบียบเรื่องค่าใช้จ่ายรายหัว โดยให้มีปริมาณเพิ่มขึ้นในสายอาชีพ หรือมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับสายสามัญ รวมทั้งใช้แผนการรับนักเรียนเป็นกลไกในการปรับเป้าหมายสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษาโดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้การรับนักเรียนเป็นไปตามค่าเป้าหมายด้านสัดส่วนผู้เรียนให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดในกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 โดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนร่วมกันในภาพรวมของกระทรวงและระดับจังหวัด

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.4 - ม.6) รัฐจะต้องกำหนดเป้าหมายอย่างเข้มข้นในเชิงคุณภาพ เพื่อมุ่งให้ผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (High School) เป็นการศึกษาเพื่อเป้าหมายของการเป็น Pre-University อย่างแท้จริง ไม่ใช่การเรียนหรือการศึกษาเพื่อการเลื่อนขั้นตามปกติ ควรมุ่งเน้นคุณภาพการเรียนการสอน ครูอาจารย์ อุทิศตนการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการศึกษาระดับนี้ เพื่อมุ่งให้เข้าสู่มหาวิทยาลัยอย่างมีองค์ความรู้พื้นฐานที่เข้มข้น และสามารถศึกษาต่อในสาขาวิทยาการระดับสูงได้โดยไม่เป็นภาระกับมหาวิทยาลัยเช่นในปัจจุบัน นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จะต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีความเข้มข้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสุข มีทักษะชีวิต และเก่งเรียน

นอกจากนั้นควรมีการขยายหน่วยจัดการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ให้มีความครอบคลุม โดยเฉพาะในชนบทที่อยู่ห่างไกล และในสาขาที่เป็นที่ต้องการของชุมชน เพราะการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาชุมชนและต้องไม่พรวดคนออกจากชุมชนเพื่อที่เด็กๆ จะได้มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ในชุมชนเช่นเกษตรกรรมประมง เป็นต้นรวมทั้งเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนในกลุ่มอื่นนอกเหนือจากผู้สำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ 3 เช่นกลุ่มคนวัยทำงาน (Non-aged group) เป็นต้น

5) ผลกระทบจากการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษามุ่งรับนักศึกษาที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าเรียนต่อในระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 4 ปี) แต่สำหรับผู้จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นั้นต้องเข้าสู่ระบบเทียบโอนทำให้ต้องใช้เวลาในการศึกษาต่อให้จบปริญญาตรีมากกว่า 2 ปีซึ่งเท่ากับว่าถ้าเรียนในสายอาชีพศึกษาจนจบปริญญาตรีจะต้องใช้เวลามากกว่า 4 ปีซึ่งเป็นสาเหตุให้นักเรียนเลือกเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษามากกว่าสายอาชีพศึกษา ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงควรพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง (2 ปี) และทำการยกระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีให้มีคุณภาพสูงขึ้น รวมทั้งลดปริมาณการรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาสังคมศาสตร์ซึ่งเป็นสาขาที่เมื่อจบการศึกษาแล้วมีอัตราการว่างงานสูงสูดนอกจากนั้นการเปิดสอนระดับปริญญาตรีในสายปฏิบัติการก็จะเป็นเส้นทางความก้าวหน้าของผู้เรียนอาชีพศึกษาโดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนเส้นทางการศึกษา

ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย (Vision Policy) ที่ชัดเจนในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของชาติและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคว่าประเทศไทยจะมีแนวทางในการพัฒนาประเทศไปในทิศทางใด ทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันการกำหนดแผนพัฒนาฯ ไว้แล้วนั้น รัฐต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในด้านใดบ้าง และมีจำนวนเท่าใดในแต่ละ Cluster และส่งสัญญาณให้สถาบันการศึกษาได้รับทราบ แผนดังกล่าวจะต้องมีระยะเวลา 5 - 10 - 15 - 20 - 30 - 50 ปี และมีการปรับแผนไปตามสถานการณ์ทุกๆ ระยะเวลาตามความเหมาะสม

6) ระบบค่าตอบแทนและการยอมรับในสังคม

ค่าตอบแทนของผู้ที่เรียนจบสายอาชีพศึกษามีแนวโน้มได้รับผลตอบแทนต่อเดือนสูงขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเครื่องจักรกลโลหะการสาขาแม่พิมพ์หรือสาขาปิโตรเคมีแต่ทั้งนี้การรับรู้ของผู้เรียนและผู้ปกครองในเส้นทางการศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพยังมีน้อยจึงได้เสนอแนวทางการปฏิบัติดังนี้

(1) พัฒนาระบบค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นไปตามทักษะฝีมือสมรรถนะวิชาชีพความสามารถและประสบการณ์การทำงานโดยไม่เน้นคุณวุฒิตามปริญญาบัตร

(2) ยกย่องการประกอบอาชีพช่าง โดยเฉพาะในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไปสู่มาตรฐานสากล และเพิ่มช่องทางประกอบการอาชีพในต่างประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานและการได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

(3) จัดทำมาตรฐานวิชาชีพทุกตำแหน่งงานเป็นระดับต่างๆ ให้ผู้ที่จบอาชีวศึกษาหรือปริญญาตรีสายปฏิบัติการได้สอบวัดสมรรถนะวิชาชีพ เพื่อที่จะได้มีคุณภาพที่ไม่เหลื่อมล้ำกัน โดยจัดให้มีการสอบวัดความรู้ทุก 2-3 ปี และปรับระดับความรู้ที่จะสอบให้สูงขึ้น เป็นการพัฒนาบุคลากรของประเทศอย่างต่อเนื่อง

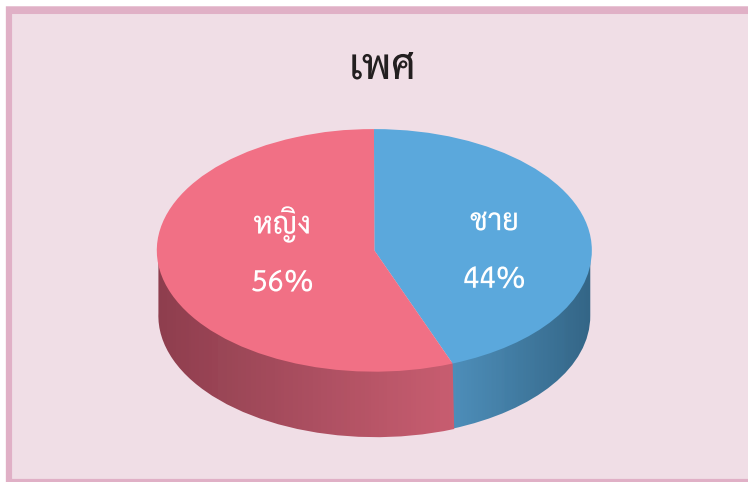
(4) ยกย่องและเชิดชูเกียรติศิษย์เก่าทางด้านอาชีวศึกษาที่เป็นคนดีมีคุณธรรมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและสร้างชื่อเสียงให้แก่สังคมและประเทศชาติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรุ่นหลัง

4.2.2 ผลการศึกษาข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายสามัญและสายอาชีพ

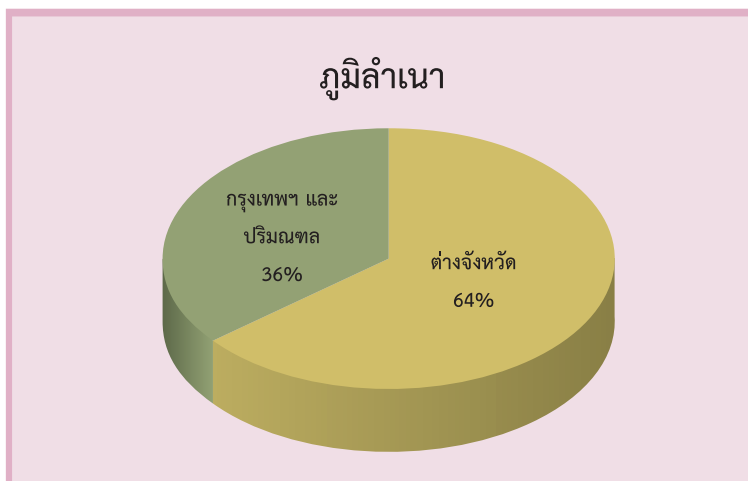
จากข้อมูลในแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และต่างจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ที่มีต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายสามัญและสายอาชีพ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

แบบสอบถามแจกไปทั้งสิ้น 400 ชุด ได้รับกลับคืนและมีความสมบูรณ์ 394 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.50

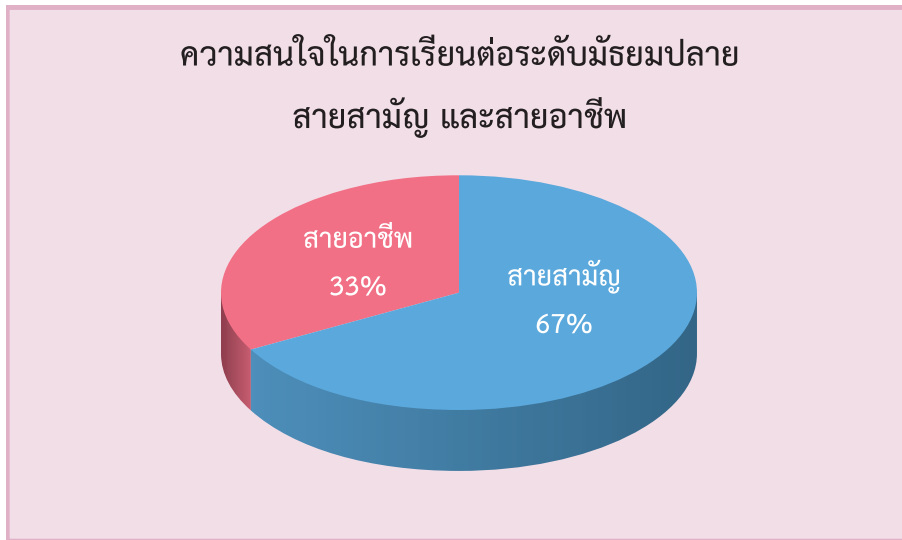
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56 และเพศชาย ร้อยละ 44

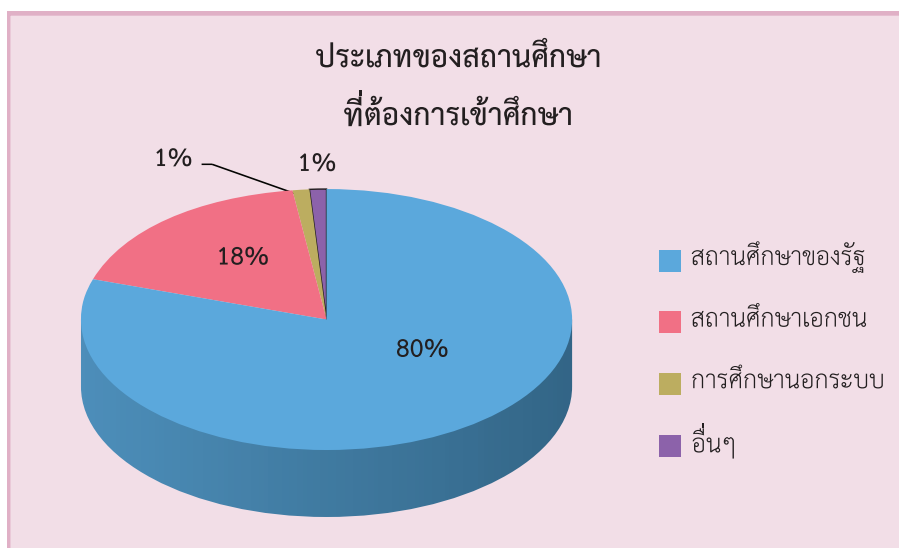
มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 64 และกรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 36

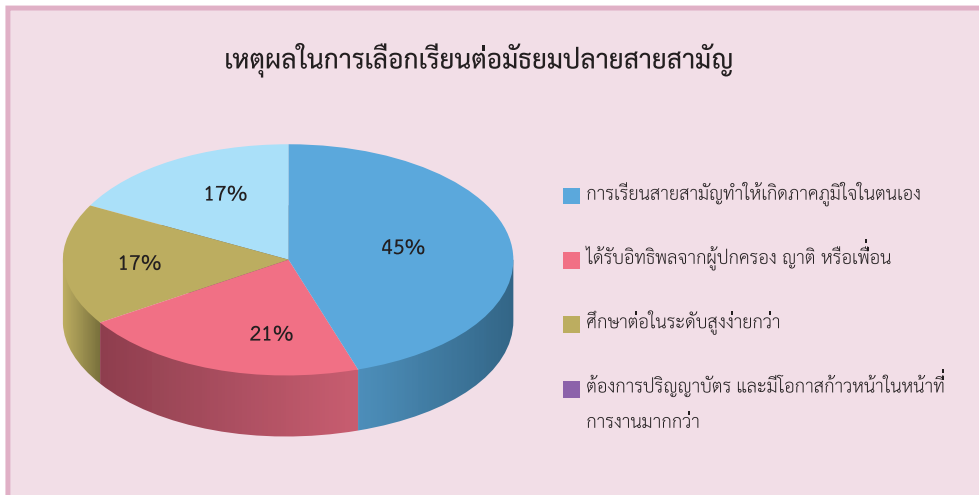
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 67 มีความสนใจในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และร้อยละ 33 สนใจในการเรียนต่อในสายอาชีพ

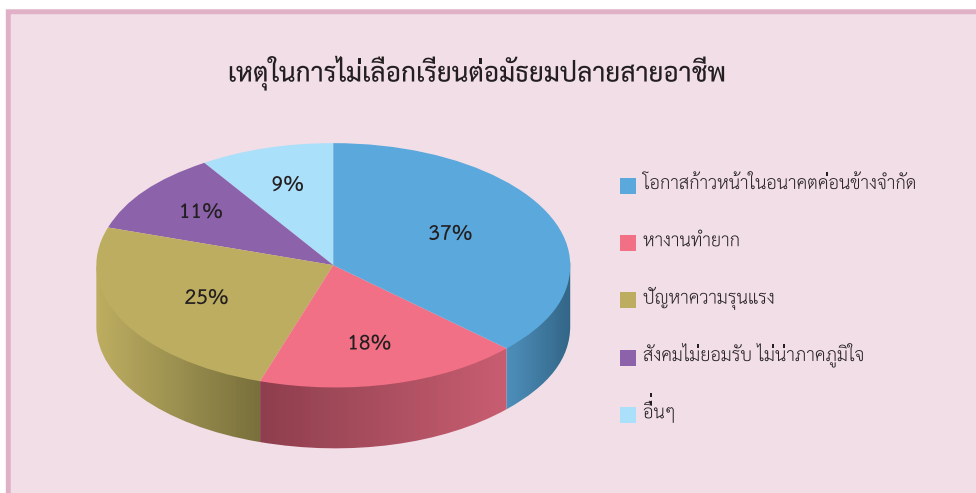
โดยส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐ ร้อยละ 80 รองลงมา คือ สถานศึกษาเอกชน ร้อยละ 18 การศึกษานอกระบบ ร้อยละ 1 และอื่นๆ ร้อยละ 1

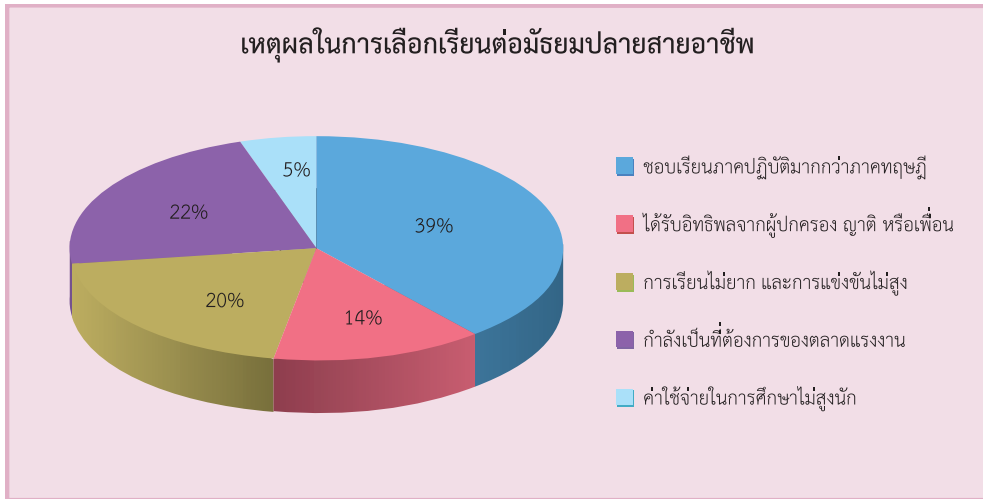
สำหรับเหตุผลในการเลือกเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ อันดับ 1 ได้แก่ การเรียนในสายสามัญทำให้เกิดภาคภูมิใจในตนเอง ร้อยละ 45 อันดับ 2 ได้แก่ ได้รับอิทธิพลจากผู้ปกครอง ญาติ หรือเพื่อน ร้อยละ 21 และอันดับที่ 3 ได้แก่ ศึกษาต่อในระดับสูงได้ง่ายกว่า ร้อยละ 17 และต้องการปริญญาบัตรและมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่า ร้อยละ 17

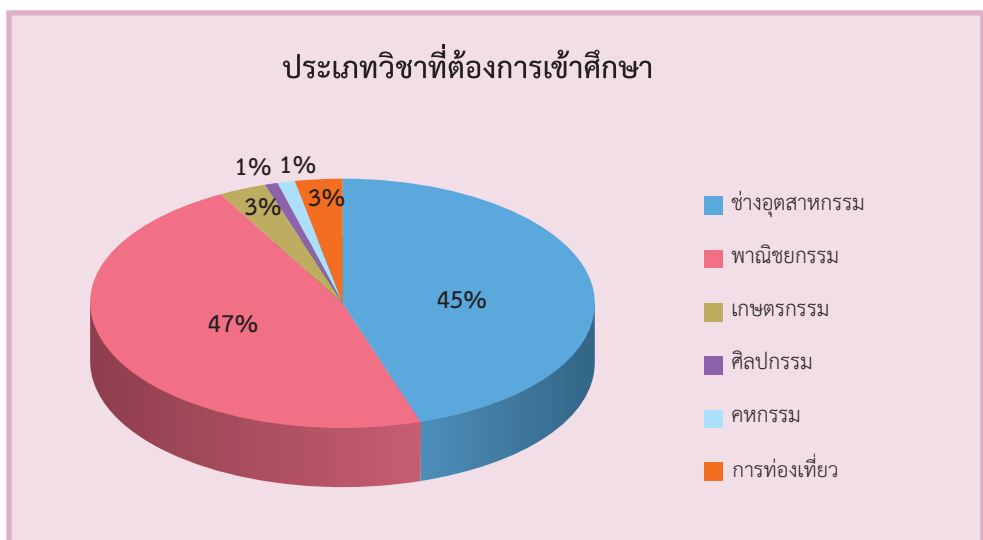
โดยให้เหตุผลในการไม่เลือกเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ร้อยละ 37 เห็นว่ามีโอกาสก้าวหน้าในอนาคตที่จำกัด รองลงมา คือ ปัญหาความรุนแรง ร้อยละ 25 หางานทำยาก ร้อยละ 18 สังคมไม่ยอมรับ ไม่น่าภาคภูมิใจ ร้อยละ 11 และอื่นๆ คือ ไม่ได้ให้เหตุผลใด ร้อยละ 9

สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่เลือกเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ เนื่องจากมีความเห็นว่า ตนเองชอบการเรียนในภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี ร้อยละ 39 รองลงมา คือ กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ร้อยละ 22 การเรียนไม่ยากและการแข่งขันไม่สูง ร้อยละ 20 ได้รับอิทธิพลจากผู้ปกครองญาติ หรือเพื่อน ร้อยละ 14 และค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่สูงนัก ร้อยละ 5

โดยประเภทวิชาที่มีผู้สนใจศึกษาต่อมากที่สุด ได้แก่ พาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ ร้อยละ 47 ช่างอุตสาหกรรม ร้อยละ 45 รองลงมา คือ เกษตรกรรม ร้อยละ 3 ท่องเที่ยว ร้อยละ 3 คหกรรม ร้อยละ 1 และศิลปกรรม ร้อยละ 1

นอกจากนี้ จากแบบสอบถามยังพบอีกว่า อัตราส่วนการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ต่อสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด คิดเป็น 71 : 29 และอัตราส่วนการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ต่อสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล คิดเป็น 61 : 39

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพจากทุกสังกัด ภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบ ในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2553) และย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2548 - 2552) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้บรรลุตามเป้าหมาย ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) เพื่อประมาณการจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพทุกสังกัด ภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบ ตามแนวโน้มปกติและตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) และการจัดระบบที่จะรองรับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น โดยแบ่งการศึกษาข้อมูล ออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ จากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ข้อเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 - 2561) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ (Key Informants) ด้านการอาชีวศึกษาของประเทศไทย จากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เกี่ยวกับการตัดสินใจเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญกับสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) แล้วนำผลการศึกษาที่ได้มาจัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) ของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพตามเป้าหมายแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

5.1.1 ผลการศึกษาข้อมูลทฤษฎี

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดศึกษาระดับมัธยมปลายสายอาชีพและการจัดการศึกษาอบรมด้านอาชีพของต่างประเทศ รวม 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน จีน สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่เป็นปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาได้ ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 สรุปข้อมูลทั่วไป บัญชีความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ปัญหาในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ของ 6 ประเทศที่เป็นกรณีศึกษา

ประเด็นสรุป	ไต้หวัน	จีน
พื้นที่ประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - หมู่เกาะ 76 เกาะ - 36,200 ตารางกิโลเมตร 	<ul style="list-style-type: none"> - 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร
ประชากร	<ul style="list-style-type: none"> - 25.3 ล้านคน 	<ul style="list-style-type: none"> - 1,370.5 ล้านคน - มีชนชาติแตกต่างกันอยู่รวมกัน 56 ชนชาติ โดยเป็นชาวฮั่นร้อยละ 93.3 ที่เหลือเป็นชนกลุ่มน้อยอื่นๆ
การปกครอง	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาธิปไตยระบบกึ่งประธานาธิบดี - ปกครองโดยสาธารณรัฐจีนภายใต้อาณัติของสาธารณรัฐประชาชนจีน 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นรัฐพรรคการเมืองเดียว - ปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีน - แบ่งการปกครองออกเป็น 22 มณฑล 5 เขตปกครองตนเอง 4 เทศบาลนคร (ปักกิ่ง เทียนจิน เซี่ยงไฮ้ และฉงชิ่ง) และ 2 เขตบริหารพิเศษได้แก่ฮ่องกง และมาเก๊า
ข้อมูลทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการรู้หนังสือสูงถึง 97% - รัฐบาลกำหนดงบประมาณสนับสนุนด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 18.5 ของงบประมาณรัฐบาลและท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลจีนได้กำหนดนโยบาย “การพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และการศึกษา” - จัดการศึกษาแบบให้เปล่าถึง 9 ปี - มีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแล และคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้วางแผนการศึกษาตามนโยบายรัฐ และควบคุมคุณภาพการศึกษา

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	สิงคโปร์	ออสเตรเลีย
พื้นที่ประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - 697.10 ตารางกิโลเมตร - 5.0 ล้านคนประกอบด้วยหลายเชื้อชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - 7.68 ล้านตารางกิโลเมตรเป็นเกาะขนาดใหญ่ - 21 ล้านคน - ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวยุโรป มีเชื้อชาติอื่นๆรวมทั้งหมดพื้นเมือง
ประชากร	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นรัฐเดี่ยว - ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย - มีประธานาธิบดีเป็นประมุข - มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ - มีความมั่นคงทางการเมืองสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งออกเป็น 6 รัฐและดินแดนที่ยังไม่มีฐานะเป็นรัฐ 2 แห่ง - ปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา - มีรูปแบบรัฐบาลเป็นสหพันธรัฐและระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ - มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ - มีความมั่นคงทางการเมืองสูง
ข้อมูลทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ควบคุมโดยกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง - แบ่งเป็น ประถมศึกษา 6 ปีมัธยมศึกษา 4 ปีต่อด้วยการเรียนในระดับสูงขึ้นไปเป็นไปเทคนิคเน้นคุณเริ่ดคอลเลจและมหาวิทยาลัย 	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการรู้หนังสือสูงถึง 99% - แต่ละรัฐมีการจัดการระบบการศึกษาของตนเอง มีการจัดสรรงบประมาณและการวางมาตรฐานกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไปโดยมีรัฐบาลกลางจะเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานการศึกษา ให้ทุกรัฐมีมาตรฐานที่สูงในระดับเดียวกัน

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป	ไทย
พื้นที่ประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - 4-3 ด้านตารางกิโลเมตร 	<ul style="list-style-type: none"> - 513,115 ตารางกิโลเมตร
ประชากร	<ul style="list-style-type: none"> - 499 ล้านคน 	<ul style="list-style-type: none"> - 66 ล้านคน - มีความหลากหลายทางเชื้อชาติโดยมีการแบ่งแยกเชื้อชาติและชาติพันธุ์น้อยมาก
การปกครอง	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบด้วยประเทศสมาชิก 27 ประเทศ - ระบบการเมืองเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน - ปกครองในระบอบประชาธิปไตย - มีประเทศสมาชิกหมุนเวียนกันดำรงตำแหน่งประธานสหภาพยุโรปทุก 6 เดือนโดยทำงานร่วมกับคณะกรรมการยุโรปและสหภาพยุโรป 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นรัฐเดี่ยว - การปกครองแบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา - มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข - มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ - ไม่มีความมั่นคงทางการเมืองเท่าที่ควร
ข้อมูลทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ยุโรปให้ความสำคัญกับสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านการศึกษาและการฝึกอบรมยังคงอยู่ในระดับต้นๆ และเห็นความจำเป็นต่อการพัฒนาและยกระดับความรู้ทักษะและสมรรถภาพของประชากรอย่างต่อเนื่องเสมอเพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและตลาดแรงงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการรู้หนังสือ 92.64 % - มีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแลการศึกษาโดยรวมของประเทศ นอกจากนี้ยังมีกระทรวงอื่นๆ ที่ร่วมจัดการศึกษา อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม เป็นต้น

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ได้ทันที	เงิน
<p>การจัดอาชีวศึกษา (ในและนอกระบบโรงเรียน) ที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน</p>	<p>- โครงสร้างการบริหารของการอาชีวศึกษาของได้หัววัน (NVE) แบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนกลาง จะดูแลเฉพาะบางวิทยาลัย ในสังกัดของรัฐและส่วนที่อยู่ในเมืองเล็ก ๆ ส่วนการบริหารพิเศษของเทศบาลในเมืองสำคัญขนาดใหญ่และส่วนของการปกครองท้องถิ่นดูแลโดยกรมการปกครอง</p> <p>- แบ่งโรงเรียนที่เปิดสอนอาชีวศึกษา เป็น 3 รูปแบบคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Senior Vocational School <ul style="list-style-type: none"> เปิดสอนอาชีวศึกษาเฉพาะทางตามอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องบริหารตนเองได้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับทิศทางของเศรษฐกิจแต่มีหน่วยกิตประมาณครึ่งหนึ่งสอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย 2) Comprehensive High School <ul style="list-style-type: none"> จัดการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วไปแต่ในปีที่สอง (ม.5) จะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้และทำความเข้าใจทั้งในการเรียนในสายสามัญและอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียนสามารถที่จะตัดสินใจได้ว่าจะเลือกเรียนแบบใด 	<p>- รัฐบาลมีนโยบายหลักให้จัด National Work Conferences จำนวน 3 ครั้งเพื่อที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศ ให้ได้ในปี 2002 - 2005 โดยระบุชัดเจนว่าอาชีวศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญต่อสังคมเศรษฐกิจของประเทศ นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นมานโยบายความคิดเห็นสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ทางสังคมก็เริ่มมากขึ้นเพื่อต้องการพัฒนาการอาชีวศึกษาให้ดีขึ้น</p> <p>- รัฐมีภาระหลัก 3 ระดับคือ Consolidate, Development และ Enhancement</p> <p>- ก่อนการจัดทำนโยบายด้านอาชีวศึกษา สัดส่วนผู้เรียนปวช. : ม.6 = 30 : 73, สัดส่วนผู้เรียน ปวส. : ป.ตรี = 50 : 50 และสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ : สายอาชีวศึกษา = 55 : 45</p> <p>- หลังจากการจัดทำนโยบายด้านอาชีวศึกษาส่งผลทำให้ อัตราการจัดทำงานในระดับ ปวช. สูงกว่า 95% และในระดับปวส.กว่า 68%</p>

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ใต้หัว	จีน
<p>การจัดอาชีวศึกษา (ในและนอกระบบโรงเรียน) ที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วน ผู้เรียน</p>	<p>3) General Senior High School with Vocational Programs คล้ายคลึงกับแบบที่ 2 แต่จะมีหลักสูตรอาชีวศึกษาเฉพาะในบางสาขาให้นักเรียนได้เลือกเรียน มีการแบ่งหลักสูตร และกลุ่มผู้เรียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้ผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนทั้ง 3 แบบ จะมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้จบจากโรงเรียนสายสามัญ สามารถเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยทั่วไป (Academic University) หรือในมหาวิทยาลัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & College of Science and Technology) ก็ได้</p> <p>- สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ ต่อ สายอาชีพ = 50 : 50</p>	

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	สิ่งคิปร	ข้อสรุป
<p>การจัดอาชีวศึกษา (ในและนอกระบบโรงเรียน) ที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งคิปรียกยอวิทยาลยเทคโนโลยีควมมีคุณค่าและได้ทำหน้าที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและการศึกษา - สถาบันเทคโนโลยีอาชีวศึกษา (ITE) เป็นหลักในการพัฒนาการอาชีวศึกษาของสิงคโปร์มีเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นหน่วยงานที่รัฐสนับสนุนเพื่อผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ - สร้างเสริมภาพลักษณ์ของการศึกษาด้านอาชีวศึกษาโดยใช้การลงทุนในด้านเงินช่วยเหลือจากสังคมและเอกชน อาทิ อาคารสถานที่ ระบบอำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดีด้อยกว่าผู้เรียนในสาขาอื่น - มีเป้าหมายชัดเจนในด้านการศึกษาที่จะพัฒนาหลักสูตรต่างๆ ร่วมกับประเทศต่างๆ ทั่วโลกทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นต้นแบบระดับโลกสำหรับการศึษาทางอาชีวศึกษาอีกด้วย - สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพ = n/a 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนใหญ่จัดใน TAFE ซึ่งเป็นของรัฐ กว่า 270 แห่งทั่วประเทศ โดยมีสถานศึกษาเอกชนจัดรวมด้วย - ปัจจุบัน มีการจัด VTE ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาใน 3 แบบ คือ จัดในโรงเรียนมัธยมปกติเรียนควบคู่ไปกับการฝึกงานในสถานประกอบการ และเรียนในวิทยาลัยเทคนิคที่กระจายอยู่ใน 24 พื้นที่ทั่วประเทศ - มีการจัดการเรียนรู้แบบทางไกล ควบคู่ไปกับการฝึกใน TAFE - มีระบบการเทียบโอนความรู้ประสบการณ์ - ผู้ที่จบอาชีวศึกษาบางส่วนที่มีผลการเรียนดี สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ - สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพ = n/a

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ได้หัวข้อ	เงิน
<p>การจัดอาชีวศึกษา (ในและนอกระบบโรงเรียน) ที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีแผนพัฒนาฉบับสำคัญ ที่จะรับสัดส่วนสายสามัญ ต่อสายอาชีพเป็น 50:50 ภายในปี 2010 ภายใต้โครงการ “The Leonardo da Vinci program” - ใช้กระบวนการ “The Copenhagen Process” โดยรวมอีก 5 ประเทศเข้าร่วมโครงการด้วย (EU member + 5) - มุ่งเพิ่มคุณภาพอาชีวศึกษาและดึงดูดให้คนมาเรียนมากขึ้น เน้นให้มีทักษะที่สูง และสามารถจ้างงานข้ามประเทศได้ (Mobile Workforce) - โครงการจะเตรียมชุดเครื่องมือ (Tool box) ระหว่างประเทศ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ที่จบจากอาชีวศึกษาสามารถหางานทำข้ามประเทศได้โดยจัดทำมาตรฐาน การอาชีวศึกษาและสมัครงานทางอาชีพในแบบเดียวกัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับระหว่างประเทศ - วิธีการประเมินการเรียนจาก outcome ของผู้เรียนมากกว่าที่จะดูจำนวนปีในการศึกษา หรือประเภทของสถานศึกษา ที่ได้เรียนมา - ในปี 2553 สัดส่วนเฉลี่ยทุกประเทศของผู้เรียนสายสามัญ ต่อสายอาชีพ = 50 : 50 แต่ถ้าดูเป็นรายประเทศมีสัดส่วน (อาชีวศึกษา : สามัญ) ตั้งแต่ 80 : 20 ถึง 15 : 85 	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการจัดโดยภาครัฐและเอกชนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน - มุ่งผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในและนอกระบบการศึกษารวมถึงประชาชนทั่วไปในทุกมิติให้สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงาน - ยกระดับมาตรฐานสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอน ด้านอาชีวศึกษาในทุกกระดับเพิ่มศักยภาพของสถานศึกษา และสถานประกอบการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาชีพ - มีนโยบายที่จะรวมสถานศึกษามาเป็นสถาบันขนาดใหญ่ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะแต่ละอุตสาหกรรมมากขึ้น - ปี 2553 สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพ = 64 : 36 ต้องปรับให้เป็น 40 : 60 ในปี 2559

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ได้หวั่น	เงิน
<p>ปัจจัยความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงศึกษาธิการได้ดูแลนโยบายต่างๆ ให้ครอบคลุมในทุกระดับของอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพแบบองค์รวมตั้งแต่ขั้นมัธยมศึกษาจนถึงปริญญาเอก ระบบดังกล่าวยังยืดหยุ่นเพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ว่างงานจากการเรียนมาหลายปีสามารถกลับเข้ามาเรียนและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง - ระบบอาชีวศึกษาของไต้หวัน (NVE) ได้เชื่อมโยงภาคอุตสาหกรรมเข้ากับระบบการศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งในการจัดหาแรงงาน รวมทั้งยังอาศัยภาคอุตสาหกรรมในการจัดหาอาชีพให้แก่นักศึกษา ครูอาจารย์ในระบบได้รับการสนับสนุนให้มีการร่วมทำงานกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาคนที่มีคุณภาพให้แก่อุตสาหกรรม - กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบการทำธุรกิจระหว่างสถานศึกษากับภาคอุตสาหกรรมและเอกชนที่ชัดเจน 		<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของรัฐที่เข้มแข็ง และได้มีการจัดสรรงบประมาณจากรัฐ โดยแบ่ง 5 ปี ฉบับที่ 11 มีการจัดสรรเงินงบประมาณมูลค่า 10,000 ล้านบาท ใน 5 program คือ Practical training base, County Voc. Ed. Center, โรงเรียนปวช. สาขิต, โรงเรียน ปวส. สาขิต, โครงการพัฒนาครูระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ส่งผลทำให้คนในชนบทมีโอกาสได้เรียนมากขึ้น มีการจัดสรรทุนการศึกษาฟรี ให้สำหรับครอบครัวที่มีฐานะยากจน และในการเรียนระดับ ปวช. 1 และ 2 จะมีเงินสนับสนุนให้ปีละ 1500 หยวน - ในปี 2549 รัฐบาลได้ใช้เงินจำนวน 40,000 ล้านบาท เป็นทุนเรียนฟรีในระดับ ปวช. และในปีปัจจุบัน รัฐได้ใช้จ่ายไปแล้วกว่า 90% จากแผน - สำหรับการเรียนในระดับ ปวส. นั้น ได้มีทุนระดับประเทศ เพื่อให้ผู้มัเรียน

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	สิ่งคิปร	ข้อควรระวัง
<p>ปัจจัยความสำเร็จ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ภาคการเมืองสังคมและเศรษฐกิจของสิงคโปร์ได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตั้งแต่เริ่มต้นประเทศใหม่โดยเฉพาะภาคการเมืองที่ได้ลงทุนและมีความตั้งใจที่จะพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพระดับโลก - สืบเนื่องจากนโยบายการสร้างชื่อเสียงของ ITE ทำให้นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความภาคภูมิใจต่อการเรียนในสายอาชีวอาทิการใช้สโลแกน “Hands-on, Minds-on and Heart-on” เพื่อปลูกจิตสำนึกโดยมีผลทำให้เกิดความห่วงแหนพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลากลับมาการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learner) - นำระบบ IT เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนเชิง Creative and Innovative สนับสนุนให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมทางระบบสารสนเทศ - ในโรงเรียนเช่นการเรียนการสอน On-line ที่เรียกว่า eTutor โดยเน้นไปที่การเรียนรู้เสริมทางด้านทฤษฎี - ภาคอุตสาหกรรมและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนระบบอาชีวศึกษาให้เกิดความเจริญก้าวหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ลงทุนในการจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษามากกว่าในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา - ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากภาคเอกชนในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงานตามหลักสูตร - มีการควบคุมวุฒิวิชาชีพแห่งชาติออสเตรเลีย (AQF) ซึ่งแบ่ง 8 ระดับคุณวุฒิเป็นการควบคุมและกระอบควบคุมคุณวุฒิคุณวุฒิการฝึกอบรม (AQTF) ซึ่งก็จะเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับบารรับรอง (RTO) นำไปใช้ฝึกอบรม - มีหลักสูตรให้เลือกเรียนหลากหลายจำแนกเป็นระดับต่างๆ

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป	ไทย
<p>ปัจจัยความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดมาตรฐานของใบประวัติการเรียนรู้และทำงาน (Standard Template CV across EU) ซึ่งเป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศสมาชิก - มีการใช้ European Qualification Framework (EQF) รูปแบบเดียวกันในทุกประเทศสมาชิก - มีการใช้ระบบการให้คะแนน (European Credit System for Voc Ed. and Training, ECVET) สำหรับการเรียนรู้ อาชีวศึกษา โดยมีแผนที่จะแล้วเสร็จในปี 2553 - มีการใช้ European Quality Assurance Reference Framework ร่วมกันในการตรวจสอบคุณภาพทางการอาชีวศึกษา - มีการตั้งกองทุนช่วยเหลือประเทศที่ยากจนกว่าสามารถพัฒนาระบบได้เร็วและทัดเทียมประเทศที่เจริญแล้ว 		<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา (กนป.) ด้านการพัฒนาการศึกษาซึ่งมีมาเป็นคนละทำงานเพื่อนำเสนอร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา - ด้านการพัฒนาการศึกษาต่อที่ประชุมกนป. ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดย สอศ. ทำหน้าที่กำหนดกลไกในการขับเคลื่อน - สอศ. กำหนดยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยบรรลุตามเป้าหมาย - ในปี 2553 สอศ. ดำเนินการสร้างภาพลักษณ์โดยการประชาสัมพันธ์สื่อหลายรูปแบบ ภายใต้ Concept “เรียนอาชีวะดี เรียนฟรี มีรายได้ระหว่างเรียน” “เรียนจบแล้วมีงานทำ เรียนเกษตรมีที่พักฟรี และอาหารฟรี” เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ใต้หัว	เงิน
<p>ปัญหาและอุปสรรค</p>	<p>- ใต้หัวประสบปัญหาและอุปสรรคในช่วงแรกเท่านั้น เนื่องจากรัฐบาลได้เน้นนโยบายของการพัฒนาประเทศสู่ “เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy)” จึงทำให้เกิดการปฏิรูปอาชีวศึกษาเชิงคุณภาพอย่างเต็มที่รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับต่างประเทศด้านอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่เช่นกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาการฝึกและเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียนยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้การเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ - การบริหารจัดการอาชีวศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร - ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างระบบมัธยมศึกษาอาชีวศึกษา เครื่องมือ เครื่องจักร วัสดุ และอุปกรณ์การสอนในสถานศึกษาไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ - จำนวนครูมีน้อยและต้องมีการพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอน - ขาดงบประมาณที่พอเพียงทำให้ต้องลดจำนวนการรับนักศึกษา - การมอบหมายให้กับหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาอาชีวศึกษายังไม่มีระบบที่ชัดเจน และขาดประสิทธิภาพ - การเรียนอาชีวศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมและค่าตอบแทนแรงงานที่จบอาชีวศึกษาในภาคการผลิตและบริการยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ได้เห็น	เงิน
<p>แนวทางแก้ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพ กับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อลดช่องว่างระหว่างหลักสูตรและเกิดการสร้างหลักสูตรที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกันร่วมพัฒนาการเรียน การสอนเกื้อหนุนทรัพยากรกันและการช่วยเหลือเชื่อมต่อกับภาคอุตสาหกรรม - กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษารับการสอบใบประกอบวิชาชีพเชิงเทคนิค (Occupation License) นักศึกษาที่จะจบปริญญาตรีจะต้องได้รับประกาศนียบัตรประกอบวิชาชีพ (Profession Certification) ตามข้อกำหนดของหลักสูตรด้วย - กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรใหม่ - กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์การพัฒนาคณะในโดยร่วม 12 ศูนย์ตลอดภาค 6 อุตสาหกรรมหลัก ของประเทศโดยบูรณาการการวิจัยและพัฒนาเข้ากับ อุตสาหกรรมและการผลิตกำลังคนจากสถานศึกษาสู่อุตสาหกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - แก้ไขกฎหมายอาชีวศึกษาเพื่อกำหนดภาระหน้าที่ของรัฐ ให้ชัดเจนในการปรับคุณภาพสถานศึกษาให้ดีขึ้น - เพิ่มคุณภาพของสถานศึกษา โดยจัดตั้งศูนย์พัฒนา การอาชีวศึกษาระดับท้องถิ่นและศูนย์นิสิตอาชีวศึกษาอาชีวศึกษา - ร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การฝึกงานและการทำงานร่วมกันโดยเน้นการเรียนการสอน ที่ใช้เครื่องมือวัสดุและวิทยุการที่ทันสมัย - ปฏิรูปการเรียนการสอนและการใช้กลไกการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เพื่อให้หนักศึกษาใช้เวลาในการเรียนน้อยลง - สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อยกระดับ การอาชีวศึกษาให้มีความทัดเทียมระดับโลก - รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนและสามารถลงมือปฏิบัติได้ทันที พร้อมเม็ดเงินจำนวนมากในการพัฒนาอาชีวศึกษา ของประเทศให้ดีขึ้น - ขยายฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ด้านอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน อาชีวศึกษาที่ต้องการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น 	

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ลิงคิปาร์	ออสเตรเลีย
<p>ปัญหาและอุปสรรค</p> <ul style="list-style-type: none"> - คำนิยมของผู้ปกครองที่มักจะดูถูกการศึกษาสายอาชีพ และสนับสนุนให้บุตรหลานตนเองได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐสนับสนุนชื่อเสียงของการศึกษาสายอาชีพผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยทำแคมเปญโฆษณาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาสายอาชีพ - เมื่อเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นผู้ที่จบจากอาชีวศึกษา มีอัตราการจ้างงานที่สูงและประสบความสำเร็จในอาชีพ การยอมรับก็ดีขึ้นมาโดยลำดับแต่การสร้างภาพลักษณ์ ก็ยังทำอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยความทันสมัยของการเรียนการสอนของสถาบัน ITE การได้รับการสนับสนุน อย่างเป็นทางการและจากรัฐและจากความสำเร็จของผู้จบการศึกษา ทำให้ภาพลักษณ์ของการศึกษาสายอาชีพพลิกกลับมาเป็นด้านบวก 	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราค่าจ้างแรงงานเมื่อเทียบกับผู้ที่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัย ยังไม่เป็นการจูงใจ ให้นักศึกษาพยายามที่จะเรียนให้สำเร็จในด้านอาชีพ - การจ่ายเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) ยังขาดความคล่องตัว และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากปัญหาบางประการ ของแต่ละรัฐ
<p>แนวทางการแก้ปัญหา</p>		<ul style="list-style-type: none"> - มีหน่วยงานอิสระหลักที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล การจัดการศึกษาทางด้านการศึกษาฝึกอบรมและอาชีพ - มีการจัดทำกรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม (AQTF) ซึ่งก็จะเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรม ที่ได้รับการรับรองนำไปใช้ฝึกอบรม - ให้การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมวิชาชีพ (Training Package) - ปรับปรุงหน่วยงานด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาหรือ สายอาชีพ (VET) เพื่อพัฒนาคุณภาพของแรงงาน และทักษะฝีมือแรงงานที่ดีขึ้น

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป	ไทย
ปัญหาและอุปสรรค <ul style="list-style-type: none"> - แต่ละประเทศใน EU มีมาตรฐานการศึกษาไม่เท่ากัน - ประชากรใน EU ที่ขาดทักษะฝีมือมากกว่าประเทศในแถบอื่น ๆ - ทั้งที่ประเทศใน EU ส่วนใหญ่มีสัดส่วนการใช้เงินของรัฐบาลด้านอาชีวศึกษาเท่ากับประเทศออสเตรเลีย แคนาดา เกาหลีใต้ อเมริกา มากกว่าญี่ปุ่นด้วยซ้ำ แต่โดยรวมแล้วประเทศใน EU มีการใช้เงินส่วนตัวเรียนน้อยกว่าในเยอรมันและอังกฤษ 		<ul style="list-style-type: none"> - การผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม - ผู้ที่เรียนจบ ปวช. และ ปวส. 75% เรียนต่อในระดับปริญญาตรี 25% เข้าสูตลาดแรงงาน ทำให้ขาดแคลนแรงงานระดับกลาง - โรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนที่จบ ม. 3 เข้าเรียนต่อ ม.ปลายมากขึ้น ส่งผลกระทบให้ผู้สมัครเรียนอาชีวศึกษาลดลง - การจ่ายเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกโรงเรียนเร่งเพิ่มปริมาณผู้เรียนเพื่อให้ได้ค่าใช้จายรายหัวเพิ่มขึ้น - มหาวิทยาลัยมุ่งรับผู้จบ ม.ปลายเข้าเรียนต่อปริญญาตรี (4 ปี) แต่ผู้จบปวส. นั้นต้องเข้าสู่ระบบเทียบโอนทำให้อาจใช้เวลาในการเรียนต่อให้จบปริญญาตรีมากกว่า 2 ปี (ถ้าเรียนสายอาชีวศึกษาจนจบปริญญาตรีต้องใช้เวลาเรียนมากกว่า 4 ปี) - ค่านิยมของผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเรียนจบปริญญา จะได้มีอนาคตที่ดีกว่า - ภาพลักษณ์การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา บางกลุ่มส่งผลต่อทัศนคติและการยอมรับของผู้ปกครองและไม่กล้าส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ประเด็นสรุป	ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป	ไทย
ปัญหาและอุปสรรค		<ul style="list-style-type: none"> - คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาบางแห่งยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการ เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์บุคลากรอาคารสถานที่และข้อจำกัดจากเงินอุดหนุนที่ได้รับ - การรับรู้ของนักเรียนในเส้นทางการศึกษาอาชีวศึกษารวมทั้งความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพยังมีน้อย
แนวทางการแก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำ Standard Template CV across EU เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก EU - ใช้ EQF ในการเทียบคุณวุฒิของแต่ละประเทศเพื่อให้แรงงานสามารถทำงานทำเรียนต่อหรือนายจ้างหาคนงานได้ง่ายขึ้น - ใช้ EC/VET ในการโอนหน่วยกิต การเทียบโอนประสบการณ์ร่วมกัน - เพิ่มคุณภาพของระบบอาชีวศึกษาโดยพัฒนามาตรฐานและเกณฑ์อ้างอิงของการศึกษาในประเทศสมาชิก EU - จัดตั้งกองทุน European Social Fund และ European Regional Development Fund เพื่อช่วยเหลือประเทศยากจน โดยสามารถใช้จ่ายเงินในกองทุนแบบ Pre-Accession fund ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลจะต้องกำหนด Vision Policy ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคให้ชัดเจนว่าไทยจะมีแนวทางในการพัฒนาไปประเทศใดทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ - รัฐบาลและเอกชนจะต้องร่วมกันวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการอาชีวศึกษาของประเทศอย่างชัดเจน ทั้งในด้านปริมาณคุณภาพและความสามารถในการตอบสนองความต้องการตลาดแรงงานอย่างสมดุลรวมทั้งแก้ไขกฎหมายกฎกระทรวง และระเบียบที่มีอยู่ให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน - ควรให้ภาคอุตสาหกรรมและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศมากกว่าที่เป็นอยู่ - เร่งพัฒนาการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากตารางที่ 5.1 สามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษามัธยมปลายสายอาชีพในต่างประเทศได้ดังนี้

1) ประเทศไต้หวันและออสเตรเลีย มีแนวนโยบายที่ค่อนข้างชัดเจนในการส่งเสริมการจัดการศึกษามัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ในมิติของการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และทำความเข้าใจทั้งในการเรียนสายสามัญและสายอาชีพ โดยไต้หวันได้ส่งเสริมการจัดอาชีวศึกษาในรูปแบบ Comprehensive High School ส่วนออสเตรเลียได้ส่งเสริมในลักษณะ VTE in School การดำเนินงานอย่างจริงจังในทั้ง 2 ประเทศนี้ ส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถค้นพบตนเองเร็วขึ้นและสามารถที่จะตัดสินใจได้ว่าจะเลือกเรียนในแบบใดโดยขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนตัวของผู้เรียนนอกจากนั้นผู้ที่เลือกเรียนทั้งสองรูปแบบก็มีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาทั้งนี้การส่งเสริมในลักษณะเช่นนี้ จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติฝึกอาชีพที่ตนเองสนใจด้วย มิใช่เป็นเพียงแต่การถ่ายทอดโดยทางทฤษฎีเท่านั้น

2) ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และออสเตรเลีย มีแนวทางที่คล้ายคลึงกันในเรื่องการสร้างเกณฑ์มาตรฐานกลางในการจัดการศึกษาสายอาชีพ กล่าวคือ ประเทศออสเตรเลียได้มีการรอบคอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติออสเตรเลีย (AQF) ซึ่งแบ่งระดับคุณวุฒิออกเป็น 8 ระดับ เป็นกรอบควบคุม และกรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม (AQTF) ซึ่งเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับจากรับรอง (RTO) นำไปใช้ฝึกอบรมที่จะส่งผลต่อคุณภาพของแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่ดีขึ้นทั้งยังสามารถใช้เป็นบันไดก้าวต่อไปในการศึกษาต่อในระดับสูง รวมทั้งการได้รับอัตราค่าจ้างที่สูงขึ้นอีกด้วยสำหรับประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) นั้น ได้กำหนดให้มีเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพกลางระหว่างประเทศ โดยเน้นทางด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศได้อย่างอิสระและถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งบทเรียนจากทั้งสองประเทศนี้แสดงให้เห็นว่าการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางและมีการนำไปใช้อย่างจริงจังก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับมัธยมปลายสายอาชีพนอกจากนี้ EU น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนทั้งในด้านการจัดการศึกษาและการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศซึ่งหลังจากที่มีการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศในอาเซียนแล้วก็จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะวิชาชีพมากขึ้น ดังนั้นแนวนโยบายและเกณฑ์ความร่วมมือต่างๆ ตลอดจนคุณวุฒิวิชาชีพที่เหล่าประเทศสมาชิกร่วมกันสร้างขึ้นและเป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิก น่าจะเป็นกลไกสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจและทราบว่าในอนาคตอันใกล้ตลาดแรงงานจะขยายกว้างขึ้น ผู้เรียนและลูกจ้างสามารถเปลี่ยนงานและเคลื่อนย้ายออกไปทำงานจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่งได้

3) ประเทศไต้หวัน จีน และสิงคโปร์ มีการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการศึกษาสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ในการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสายอาชีพ โดยไต้หวันได้ให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรใหม่ทั้งหมด

โดยยึดหลักของการเปลี่ยนแปลงความต้องการของอุตสาหกรรมและสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้หลักสูตรจะถูกแบ่งให้เห็นภาพชัดเจนว่ามีวิชาทางด้านวิชาการและด้านอาชีพ เช่นเดียวกับเงินที่ได้ให้การสนับสนุนให้บริษัทใหญ่ๆ จัดการอาชีวศึกษาโดยเปิดโรงเรียนของตนเอง และพยายามเพิ่มแรงจูงใจให้คนมาเรียนอาชีวศึกษาโดยพัฒนาผู้สอนและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาให้มีความสามารถมากขึ้นเพื่อให้ผู้จบการศึกษามีทักษะในการทำงานและมีรายได้ที่น่าพอใจ สำหรับสิงคโปร์ได้การยกระดับความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม โดยการชักชวนภาคอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยเหลือและเข้ามารับประโยชน์จากการจัดอาชีวศึกษา การดำเนินการในช่วงแรกได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศแบบรัฐกับรัฐต่อมาก็ได้ถ่ายทอดประสบการณ์การพัฒนาต่อไปให้แก่สถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ซึ่งความช่วยเหลือจากต่างประเทศและภาคอุตสาหกรรมเอกชนมีส่วนในการสนับสนุนระบบการศึกษาสายอาชีพของสิงคโปร์ให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบันนอกจากนั้น สิงคโปร์ยังมีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรร่วมกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นต้นแบบระดับโลกสำหรับการศึกษาด้านอาชีวศึกษาอีกด้วย

4) ประเทศสิงคโปร์และจีน มีแนวทางการส่งเสริมที่คล้ายคลึงกันในเรื่องการสร้างภาพลักษณ์และการลงทุนเม็ดเงินในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) กล่าวคือ สิงคโปร์ได้สร้างเสริมภาพลักษณ์ของการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยใช้การลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิ อาคารสถานที่ ระบบอำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดีด้อยกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ ส่วนประเทศจีนมุ่งเน้นในการลงทุนที่ค่อนข้างสูง ในมิติของการให้สนับสนุนทุนการศึกษา สวัสดิการ ค่าครองชีพ และทุนกู้ยืม เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้น ในช่วงระยะเวลา 1-2 ปีที่ผ่านมา การดำเนินนโยบายในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) นั้น กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการสร้างภาพลักษณ์โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลายรูปแบบภายใต้ Concept “เรียนอาชีวะดีเรียนฟรีมีรายได้ระหว่างเรียน” “เรียนจบแล้วมีงานทำเรียนเกษตรมีที่พักฟรีและอาหารฟรี” เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ทั้งยังได้ร่วมกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี ซึ่งการดำเนินงานในส่วนนี้จะต้องมีการทำอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งได้ดำเนินการการยกฐานคุณภาพอาชีวศึกษาด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในรูปแบบของโรงเรียนเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์ขึ้น 5 แห่ง เพื่อที่จะเชื่อมโยงการจัดการเรียนการสอนฐานวิทยาศาสตร์กับการปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

5.1.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ

1) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการอาชีวศึกษาของประเทศไทย และการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) สรุปได้ดังนี้

1.1) ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการอาชีวศึกษา

(1) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์การอาชีวศึกษาของประเทศอย่างชัดเจนทั้งในด้านปริมาณคุณภาพและความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างสมดุลรวมทั้งแก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบที่มีอยู่ให้มีความสอดคล้องกันและเกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

(2) ควรให้สถานประกอบการทั้งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางในการจัดอาชีวศึกษาของประเทศ

(3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการทั้งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในสายอาชีวศึกษาที่เรียนแล้วมีทักษะทำงานได้

(4) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาอาชีวศึกษาของอาเซียน/โลกในสาขาเฉพาะทาง

(5) พัฒนาการอาชีวศึกษาให้ได้มาตรฐานอาเซียน โดยเน้นทักษะการปฏิบัติงาน และการพัฒนาภาษาอังกฤษ และภาษาที่สาม

(6) ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมกันในการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีความคุ้มค่า ผู้จบการศึกษาสามารถมีงานทำในท้องถิ่นหรือชุมชนที่อยู่อาศัย ไม่ต้องเข้ามาหางานทำในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่

1.2) การสร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

(1) ทรณรงค์สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกและทำอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการและนักเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงในด้านการเรียนสายอาชีพ ชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนและผู้ที่ทำงานเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานที่จะได้รับหลังจากจบการศึกษา

(2) ขอความร่วมมือสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาสนับสนุนและให้การแนะแนวการศึกษาเชิงรุก เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนอาชีวศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ และการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเพิ่มการแนะแนวให้ครอบคลุมและทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย

(3) ปรับระบบการแนะแนวใหม่ที่เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง และอาชีพต่างๆ มากกว่าสถานที่ยี่เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในชีวิต เลือกรเรียนตามความถนัด และความสนใจ มากกว่าเรียนในสถานศึกษาและสาขาที่ได้ความนิยม

(4) จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสายอาชีพ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้เข้าสังเกตการณ์ในสถานประกอบการ ทั้งในด้านการทำงาน และให้เป็นผู้ฝึกหัดกับเครื่องจักรกลหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่นักเรียนสนใจ เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสได้สัมผัสเทคโนโลยีประเภทอัตโนมัติและกึ่งอัตโนมัติ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและรู้จัก พัฒนาการของเทคโนโลยี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพต่อไป

(5) จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ระยะยาวและกิจกรรมหลากหลาย อาทิ เช่น การทำ Road Show การจัด Open House การจัด Vocational Camp เพื่อให้ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับการเรียนในสายอาชีพศึกษา และมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพ

1.3) คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา

(1) ดำเนินการพัฒนาศึกษาาระบบทวิภาคีอย่างจริงจัง และการเทียบโอน การเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบให้มีคุณภาพที่สูงขึ้นเนื่องจากการเทียบโอนในปัจจุบันมีปัญหาด้านคุณภาพไม่ดำเนินการอย่างจริงจังและโปร่งใสทั้งยังมีปัญหาด้านคุณภาพ และมักเป็นการแสวงหารายได้ของสถานศึกษามากกว่า

(2) พัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมแบบฐานสมรรถนะและเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและสถานประกอบการ

(3) พัฒนาความพร้อมของสถานศึกษาในด้านเครื่องมืออุปกรณ์ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการให้มีความทันสมัยมากขึ้น ทำโครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคีหรืออาจจะเป็นการฝึกงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในกระบวนการทำงานจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะในการปฏิบัติงานอีกด้วย

(4) พัฒนาครูหรือบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาให้ได้มีโอกาสเข้าอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง

(5) เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการมาเป็นอาจารย์พิเศษ (Adjunct Professor) ร่วมวางแผนหลักสูตร การเรียนการสอน รวมทั้งเป็นผู้สอนในรายวิชาชีพเฉพาะทาง

(6) ให้สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากกว่าสถานศึกษาของรัฐบาล

(7) ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีความหลากหลายมีความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนให้มากขึ้นและจัดหลักสูตรทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนออกกลางคัน รวมทั้งจัดหลักสูตรเฉพาะสำหรับคนวัยทำงาน และผู้เรียนที่ออกจากระบบแล้วสามารถกลับเข้ามาศึกษาต่อได้

1.4) การรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(1) ภาครัฐควรปรับปรุงระเบียบเรื่องค่าใช้จ่ายต่อหัวรวมทั้งใช้แผนการรับนักเรียนเป็นกลไกในการปรับเป้าหมายสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษาโดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้การรับนักเรียนเป็นไปตามค่าเป้าหมายด้านสัดส่วนผู้เรียนโดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนร่วมกันในภาพรวมของกระทรวงและระดับจังหวัด

(2) รัฐจะต้องกำหนดเป้าหมายอย่างเข้มข้นในเชิงคุณภาพสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เพื่อมุ่งให้ผู้จบการศึกษาระดับ High School เป็นการศึกษาเพื่อเป้าหมายของการเป็น Pre-University อย่างแท้จริง ไม่ใช่การเรียนหรือการศึกษาเพื่อการเลื่อนขั้นตามปกติ ควรมุ่งเน้นคุณภาพการเรียนการสอน ครู อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการศึกษาระดับนี้ เพื่อมุ่งให้เข้าสู่มหาวิทยาลัยอย่างมีองค์ความรู้พื้นฐานที่เข้มข้น

(3) ขยายหน่วยจัดการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้ครอบคลุม โดยเฉพาะในชนบทที่อยู่ห่างไกลและในสาขาที่เป็นที่ต้องการของชุมชนรวมทั้งเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนในกลุ่มอื่นนอกเหนือจากผู้จบ ม.3 เช่นกลุ่มคนวัยทำงาน (Non-aged group) เป็นต้น

1.5) ผลกระทบจากการศึกษาระดับอุดมศึกษา

รัฐบาลจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย (Vision Policy) ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของชาติและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาคและจุลภาคว่าประเทศไทยจะมีแนวทางในการพัฒนาประเทศไปในทิศทางใดทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันการกำหนดแผนพัฒนาไว้แล้วนั้นรัฐต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในด้านใดบ้างและมีจำนวนเท่าใดในแต่ละกลุ่มธุรกิจ (Cluster) และส่งสัญญาณให้สถาบันการศึกษาได้รับทราบ

สถาบันอุดมศึกษาควรทบทวนนโยบายการจัดการหลักสูตรต่อเนื่อง (2 ปี) และทำการยกระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอาชีวศึกษามีโอกาสในการศึกษาต่อในระดับสูง และการเปิดสอนระดับปริญญาตรีสายปฏิบัติการก็จะเป็นเส้นทางความก้าวหน้าของผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนเส้นทางการเรียน

1.6) ระบบค่าตอบแทนและการยอมรับในสังคม

(1) พัฒนาระบบค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นไปตามทักษะฝีมือสมรรถนะวิชาชีพความสามารถและประสบการณ์การทำงานโดยไม่เน้นคุณวุฒิตามใบปริญญา

(2) ยกกระตือรือร้นการประกอบอาชีพช่าง โดยเฉพาะในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปสู่มาตรฐานสากล และเพิ่มช่องทางการประกอบอาชีพในต่างประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานและการได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

(3) จัดทำมาตรฐานวิชาชีพทุกตำแหน่งงานเป็นระดับต่างๆ ให้ผู้ที่จบอาชีวศึกษาหรือปริญญาตรีสายปฏิบัติการได้สอบวัดสมรรถนะวิชาชีพ เพื่อที่จะได้มีคุณภาพที่ใกล้เคียงกัน

(4) ยกย่องและเชิดชูเกียรติศิษย์เก่าทางด้านอาชีวศึกษาที่เป็นคนดีมีคุณธรรมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและสร้างชื่อเสียงให้แก่สังคมและประเทศชาติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรุ่นหลัง

2) ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และต่างจังหวัด จำนวน 400 คน ที่มีต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายสามัญและสายอาชีพ สรุปได้ดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามไปจำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด ได้รับกลับคืนและมีความสมบูรณ์ 396 ชุด โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน 2554 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลและต่างจังหวัดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 แบ่งเป็น เพศชายร้อยละ 44 เพศหญิงร้อยละ 56 มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดร้อยละ 64 และกรุงเทพฯและปริมณฑลร้อยละ 36 มีความสนใจเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ร้อยละ 67 และสนใจเรียนต่อในสายอาชีพ ร้อยละ 33 ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ใกล้เคียงกับค่าที่ได้ในตารางที่ 4.7 แสดงผลการคาดประมาณจำนวนและสัดส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพตามแนวโน้มปกติปีการศึกษา 2554 - 2559 พบว่าในปีการศึกษา 2555 สัดส่วนนักเรียนสายสามัญ ต่อสายอาชีพ เท่ากับ 66 : 34 ซึ่งจากเกณฑ์การพิจารณาอัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญต่อสายอาชีพที่เหมาะสมหรือดีมาก ควรจะอยู่ที่ 50-54 ต่อ 46-50 ดังนั้น หากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่กำหนดมาตรการและการดำเนินงานที่ชัดเจนก็จะส่งผลทำให้สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญสูงขึ้นเรื่อยๆ และส่งผลต่อภาคการผลิตและการบริการของประเทศไทยสอดคล้องกับผลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) เรื่อง “การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ” ที่พบว่า สถานประกอบการมีความต้องการแรงงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และปริญญาตรีในจำนวนใกล้เคียงกัน ขณะที่จำนวนผู้ว่างงาน

ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด โดยเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการบริการซึ่งส่วนใหญ่จะมีการผลิตกำลังคนเกินความต้องการหรือคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ ได้ทำให้เกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกำลังคนและการผลิตคนของประเทศนอกจากนั้นผลการศึกษายังพบอีกว่า อัตราส่วนการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ต่อ สายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด เท่ากับ 71 : 29 ซึ่งสูงกว่าอัตราส่วนการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ต่อ สายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งอยู่ที่ 61 : 39 สอดคล้องกับผลการสำรวจของศูนย์ข้อมูลธุรกิจกรุงเทพธุรกิจเกี่ยวกับทัศนคติของเด็กไทยต่อการตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางการศึกษา ระหว่างสายสามัญ กับ อาชีวศึกษา ระหว่างวันที่ 30 กรกฎาคม - 14 สิงหาคม 2554 ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีอัตราการเลือกเรียนสายอาชีวศึกษา มากกว่าต่างจังหวัด 3 เท่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐ ร้อยละ 80 สถานศึกษาเอกชน ร้อยละ 18 การศึกษานอกระบบ ร้อยละ 1 และอื่นๆ ร้อยละ 1 นอกจากนั้นแล้ว สัดส่วนความต้องการที่จะเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐ ต่อสถานศึกษาเอกชน ที่ได้จากการศึกษารังนี้ มีค่าใกล้เคียงกับตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและสายอาชีพในระบบโรงเรียนจำแนกตามหน่วยงานที่สังกัดระหว่างปีการศึกษา 2548 -2553 ที่พบว่า สัดส่วนผู้เรียนรัฐบาล ต่อ เอกชน อยู่ในช่วง 79-81 ต่อ 21-19 นอกจากนั้น ผลการศึกษายังพบอีกว่า มีผู้เรียน ร้อยละ 1-2 ที่ไม่ต้องการเข้าสู่ระบบโรงเรียน ดังข้อมูลทางสถิติที่ทางศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ทำการจัดเก็บในตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีโอกาสเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีการศึกษา 2548 - 2553 ที่พบว่า ในแต่ละปีการศึกษาจะมีผู้ที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่ได้เรียนต่อ ร้อยละ 10-20

สำหรับเหตุผลในการเลือกเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45 ให้เหตุผลว่าการเรียนในสายสามัญทำให้เกิดความรู้สึกลึกภาคภูมิใจในตนเองรองลงมาได้แก่ได้รับอิทธิพลจากผู้ปกครองญาติหรือเพื่อนร้อยละ 21 ต้องการปริญญาบัตรและมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่า ร้อยละ 17 และศึกษาต่อในระดับสูงได้ง่ายกว่า ร้อยละ 17 ส่วนเหตุผลในการไม่เลือกเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพร้อยละ 37 เห็นว่ามีโอกาสความก้าวหน้าในอนาคตที่จำกัดรองลงมาคือปัญหาความรุนแรงร้อยละ 25 หางานทำยากร้อยละ 18 สังคมไม่ยอมรับไม่น่าภาคภูมิใจร้อยละ 11 และร้อยละ 9 ไม่ได้ให้เหตุผลใดส่วน ผู้ตอบแบบสอบถามที่เลือกเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพเนื่องจากชอบการเรียนใน

ภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎีร้อยละ 39 เป็นอันดับแรก รองลงมาคือกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานร้อยละ 22 การเรียนไม่ยากและการแข่งขันไม่สูงร้อยละ 20 ได้รับความอิทธิพลจากผู้ปกครองญาติหรือเพื่อนร้อยละ 14 และค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่สูงนักร้อยละ 5 โดยประเภทวิชาที่มีผู้สนใจศึกษาต่อมากที่สุดได้แก่พาณิชยกรรมร้อยละ 47 ช่างอุตสาหกรรมร้อยละ 45 รองลงมาคือเกษตรกรรมร้อยละ 3 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวร้อยละ 3 คหกรรมร้อยละ 1 และศิลปกรรมร้อยละ 1 ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ใกล้เคียงกับผลการสำรวจของศูนย์ข้อมูลธุรกิจกรุงเทพธุรกิจที่พบว่าผู้ที่เลือกเรียนสายสามัญ ร้อยละ 66 มองเรื่องอนาคตเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ต้องการปริญญาบัตรร้อยละ 35 เป็นความต้องการของครอบครัว ร้อยละ 20 เมื่อถามถึงเหตุผลที่ไม่เลือกเรียนอาชีวะ กลุ่มตัวอย่างมองประเด็นเรื่องความรุนแรงร้อยละ 41 และมีอนาคตที่จำกัด ร้อยละ 41 มาเป็นอันดับแรก ถัดมามองว่า หางานยาก ร้อยละ 26 ส่วนเหตุผลที่เลือกเรียนอาชีวะ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 39 มองว่าเรียนไม่นานก็จบออกมาทำงานได้ รองลงมาเห็นว่า เรียนง่ายและแข่งขันน้อย ร้อยละ 35 และร้อยละ 30 เห็นว่า หางานง่าย

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการอาชีวศึกษาของประเทศไทย การจัดประชุมระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) และข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายสามัญและสายอาชีพ แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลา 1-2 ปีที่ผ่านมา (ปีการศึกษา 2552 - 2553) กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้ดำเนินมาตรการในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาไปแล้วหลายมาตรการแต่สัดส่วนผู้เรียนในสายอาชีวศึกษาก็ยังไม่กระเตื้องขึ้นเท่าที่ควร และข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพฯและปริมณฑลและต่างจังหวัด จำนวน 400 คน ยังเป็นเครื่องยืนยันอีกว่า ในปีการศึกษา 2555 สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ ต่อสายอาชีพ ก็ยังคงอยู่ที่ประมาณ 67 : 33 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่านิยมและเจตคติของสังคมไทยที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนต่อในสายสามัญและอุดมศึกษาเพราะเห็นว่ามีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษาและอาชีวศึกษาก็ถูกมองว่าเป็นผู้ใช้แรงงานต่ำและเงินเดือนน้อยในช่วงเวลาที่ผ่านมารัฐบาลให้ความสำคัญต่อการอาชีวศึกษาน้อยกว่าสายสามัญศึกษามาก ดังนั้นรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการควรมุ่งพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาให้ทันสมัยจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนให้ได้โดยการขับเคลื่อนความร่วมมือกับสถานประกอบการต่างๆ ทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตร และบริการอย่างต่อเนื่องและจริงจังเพื่อให้สถานประกอบการและภาคอุตสาหกรรมเอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสนับสนุนสถานที่ฝึกงานทำวิจัยร่วมกัน ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปและช่วยให้การผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาสอดคล้องกับของภาคการผลิตอีกด้วยรวมถึง

มีมาตรการในสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการอาชีวศึกษาและปรับค่านิยมของประชาชนที่มีต่อการอาชีวศึกษา นอกจากนี้รัฐบาลควรหามาตรการในการลดช่องว่างของรายได้ระหว่างผู้ที่เรียนจบจากสายอาชีวศึกษาและผู้ที่จบจากสถาบันอุดมศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา จนเกินความต้องการ โดยเฉพาะในบางสาขาวิชาและประการสำคัญควรดำเนินการศึกษาข้อมูลจากประเทศที่ได้มีการพัฒนาการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจนเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เช่น ประเทศเยอรมัน ออสเตรเลีย ไต้หวัน และสิงคโปร์ เพื่อนำมาต่อยอดและประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ในการที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาของไทยได้อย่างเหมาะสมซึ่งในงานวิจัยนี้ก็ได้นำเสนอกรณีศึกษาของต่างประเทศ 5 ประเทศไว้ในบทที่ 3

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพให้บรรลุตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) และกำหนดข้อเสนอแนะทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) และการจัดระบบที่จะรองรับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น ดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ มีดังนี้

- 1) รัฐบาลให้ความสำคัญน้อยในการจัดทำวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย (Vision Policy) ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของประเทศทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค รวมทั้งไม่มีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศที่ชัดเจนว่าจะไปในทิศทางใดทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ
- 2) การผลิตและพัฒนาบุคลากรในระดับอาชีวศึกษา ยังคงมุ่งให้ความสำคัญในมิติเชิงปริมาณมากกว่าการคำนึงถึงมิติเชิงคุณภาพ และความสามารถในการตอบสนองด้านกำลังแรงงานที่แท้จริง
- 3) นักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังมีค่านิยมด้านการได้รับปริญญาบัตรเนื่องจากมองว่าเป็นสิ่งที่เข็ดหน้าชูตาของวงศ์ตระกูลโอกาสเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานมีมากกว่า ส่วนการเรียนในสายอาชีวศึกษานั้น มักมีอนาคตที่จำกัด รวมทั้งการเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นการเรียนที่หนักและมีความไม่ปลอดภัยสูง รวมทั้งสังคมยังมองว่า ผู้ที่เรียนในสายอาชีวศึกษาเป็น

ผู้ที่เรียนอ่อน และภาพลักษณ์ด้านการทะเลาะวิวาท ปัญหาความรุนแรง ก็มีส่วนทำให้นักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้บุตรหลานเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ

4) สถานศึกษาที่เปิดสอนในสายสามัญศึกษา มีการเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น ส่งผลกระทบให้มีผู้สมัครเรียนอาชีวศึกษาลดลง

5) การเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ได้ทำอย่างจริงจังและไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ขาดความเชื่อมโยงในด้านนโยบายและการบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนผู้เรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง

6) การรับรู้ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเส้นทางการเรียนในสายอาชีวศึกษา รวมทั้งความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพยังมีน้อยและยังมีข้อจำกัดของสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาในการจัดแนะแนวการศึกษาในโรงเรียนมัธยม ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการได้เท่าที่ควร

7) เนื่องจากปัญหาความไม่พร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์บุคลากรอาคารสถานที่และข้อจำกัดจากเงินอุดหนุนที่ได้รับทำให้คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาหลายแห่งยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการ ทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรและบริการ

8) ข้อจำกัดในการเรียนต่อในสายอาชีวศึกษา ทั้งจากสถานศึกษาและผู้เรียน ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษามุ่งรับผู้จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าเรียนต่อในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี แต่สำหรับผู้จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นั้นต้องเข้าสู่ระบบเทียบโอนทำให้ต้องใช้เวลาในการศึกษาต่อให้จบปริญญาตรีมากกว่า 2 ปี เท่ากับว่าถ้าเรียนในสายอาชีวศึกษาจนจบปริญญาตรีจะต้องใช้เวลามากกว่า 4 ปีซึ่งเป็นสาเหตุให้นักเรียนเลือกเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญศึกษามากกว่าสายอาชีวศึกษา

9) ไม่มีสิ่งจูงใจในการให้ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ออกไปทำงาน อาทิ ความก้าวหน้าในสายงาน การยอมรับในสังคม ค่าตอบแทน ทำให้ผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่นิยมเรียนต่อในระดับปริญญาตรีมากกว่าการออกไปทำงานประกอบอาชีพ

10) ขาดความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับภาคเอกชนทั้งในภาคการผลิตและการบริการ ทั้งนี้การขาดการเชื่อมโยงและสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาจากภาคเอกชน มักจะส่งผลต่อการจัดหลักสูตรที่ไม่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ ความยากลำบากในการหาที่ฝึกงานและการหางานทำรวมทั้งการสนับสนุนด้านครุภัณฑ์การเรียนการสอน

5.2.2 ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

จากประเด็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพให้บรรลุตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) จึงวิเคราะห์สถานการณ์และนำเสนอแนะทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชน ดังต่อไปนี้

ระดับนโยบาย : ควรดำเนินมาตรการดังต่อไปนี้

มาตรการที่ 1 การกำหนดความชัดเจนในวิสัยทัศน์เชิงนโยบายในการจัดการศึกษาของประเทศ

รัฐบาลควรกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบายให้ชัดเจน (Clear Vision Policy) ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาคและจุลภาคว่าประเทศไทยจะมีแนวทางการพัฒนาประเทศไปในทิศทางใด ทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันในการจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศนั้น จะต้องระบุให้ชัดเจนว่า รัฐต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะในด้านใดบ้างและมีจำนวนเท่าใดในแต่ละกลุ่มธุรกิจ (Cluster) พร้อมทั้งส่งสัญญาณให้สถาบันการศึกษาในทุกๆระดับได้รับทราบ โดยแผนดังกล่าวจะต้องมีระยะเวลา 5 - 10 - 15 - 20 - 30 - 50 ปี และมีการปรับแผนไปตามสถานการณ์ต่างๆ ระยะเวลาตามความเหมาะสม เพื่อเตรียมกำลังคนของประเทศให้มีความพร้อมที่จะรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2558

ดังเช่นประเทศจีนและไต้หวัน รัฐบาลกลางของจีนมีความชัดเจนในการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับอาชีวศึกษาและนำมาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง โดยขยายขนาดการศึกษาในสายอาชีวศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ส่วนรัฐบาลไต้หวันได้กำหนดนโยบายอย่างชัดเจนโดยเน้นหนักการพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพสูงและสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมรวมทั้งยกระดับคนงานด้านเทคนิคและผู้ใช้ทักษะและแรงงานต่างๆ โดยในขณะนี้ทั้ง 2 ประเทศมีสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อ สายอาชีวศึกษา เท่ากับ 50 : 50

ผู้รับผิดชอบหลัก

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

มาตรการที่ 2 การสร้างความชัดเจนในวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของการจัดการศึกษาทั้งในสายสามัญศึกษาและสายอาชีวศึกษา

1) รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการจะต้องสร้างความชัดเจนในวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของการจัดการศึกษาของประเทศทั้งในสายสามัญศึกษาและสายอาชีวศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนว่า ควรมีการทำงานที่ประสานและสอดคล้องกันทั้งระบบ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งมีการแก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบที่มีอยู่ให้มีความสอดคล้องกัน และมีการบังคับใช้อย่างจริงจังเพื่อบังเกิดผลด้านคุณภาพผู้เรียนตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา

2) ควรกำหนดเป้าหมายการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.4 - ม.6) อย่างเข้มข้นในเชิงคุณภาพเพื่อมุ่งให้ผู้จบการศึกษาในระดับ High School เป็นการศึกษาเพื่อเป้าหมายของการเป็น Pre-University อย่างแท้จริงไม่ใช่การเรียนหรือการศึกษาเพื่อการเลื่อนชั้นตามปกติควรมุ่งเน้นคุณภาพการเรียนการสอนคุณภาพครูผู้สอนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีความทันสมัยและเพียงพอต่อการศึกษาระดับนี้เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเข้าสู่มหาวิทยาลัยอย่างมีองค์ความรู้พื้นฐานที่เข้มข้นและสามารถศึกษาต่อในสาขาวิทยาการระดับสูงได้โดยไม่เป็นภาระกับมหาวิทยาลัยเช่นในปัจจุบันโดยการกำหนดนโยบายว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการเปิดสอนจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะต้องมีการระบุหรือจำแนก (Identified) นักเรียนก่อนที่จะจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ว่าควรที่จะเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ ทั้งนี้รัฐจะต้องใช้มาตรการด้านงบประมาณเข้ามาช่วย โดยกำหนดให้ชัดเจนว่า รัฐจะให้การสนับสนุนผู้ที่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญร้อยละเท่าไร และสายอาชีวศึกษาร้อยละเท่าไร รวมทั้งควรที่จะควบคุมจำนวนนักเรียนชั้น ม.4 - ม.6 ไม่ให้มีจำนวนเกิน 30 คนต่อห้องและสถาบันอุดมศึกษาก็ไม่ควรรับนักศึกษาจำนวนมากเกินไปควรคำนึงถึงคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องควรที่จะนำข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปทำความเข้าใจกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นข้อตกลงร่วมกัน โดยเฉพาะในเรื่องการจำกัดจำนวนผู้เรียนสายสามัญ เมื่อครบตามเป้าหมายในแต่ละปี ก็ควรใช้ระบบ Disincentive มาใช้ เช่น เมื่อมีจำนวนนักเรียนเต็มชั้นเรียนแล้วจะไม่ได้รับการอุดหนุนหรือให้เงินกู้ ถ้ายังต้องการเรียนต่อสายสามัญ และให้ สิ่งจูงใจ (Intensive) กับผู้เรียนสายอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการสนับสนุนค่าใช้จ่ายรายหัว

ผู้รับผิดชอบหลัก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

มาตรการที่ 3 การดำเนินนโยบายและทิศทางในการจัดอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับสามัญศึกษาของประเทศไทยให้มีความสอดคล้องกัน และสะท้อนความต้องการจริงของภาคการผลิตและภาคบริการ

1) กำหนดนโยบายการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้มีความชัดเจนและมีระบบที่สมบูรณ์รองรับโดยกระทรวงศึกษาธิการควรดูแลนโยบายในด้านต่างๆ ให้มีความครอบคลุมในทุกระดับของสายอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพแบบองค์รวม ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาจนถึงปริญญาเอกทั้งนี้ระบบดังกล่าวจะต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่ว่างเว้นจากการเรียนมาหลายปี สามารถกลับเข้ามาเรียนและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ดังเช่นในประเทศไต้หวัน ที่รัฐได้จัดโครงสร้างการจัดระบบการอาชีวศึกษาของประเทศไว้อย่างชัดเจนโดยมีระบบที่สมบูรณ์รองรับ ครอบคลุมในทุกระดับ และยืดหยุ่นเพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถกลับเข้ามาเรียนและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนในประเทศออสเตรเลีย รัฐได้กำหนดนโยบายพัฒนาทักษะด้านภาษาและการอ่านออกเขียนได้ให้กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรมโดยมีเป้าหมายหลัก เพื่อช่วยหน่วยงานในการฝึกอบรมทักษะภาษาอังกฤษการอ่านออกเขียนได้และการคำนวณให้กับแรงงานโดยการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมให้กับหน่วยงานเพื่อใช้ในการฝึกอบรมภาษาอังกฤษและการอ่านออกเขียนได้

2) วางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ และทิศทางในการจัดอาชีวศึกษาของประเทศทั้งในด้านปริมาณคุณภาพและความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างสมดุลรวมทั้งแก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบที่มีอยู่ให้มีความสอดคล้องกัน

ดังเช่นรัฐบาลกลางของประเทศจีน ที่นอกจากจะมีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับอาชีวศึกษาแล้วยังได้มีการกำหนดนโยบายเชิงรุก โดยเฉพาะอาชีวศึกษาระดับกลาง ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางยุทธศาสตร์ของกิจการงานการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตโรงเรียนอาชีวศึกษาระดับกลางได้เพิ่มการรับนักเรียนอีก 1 ล้านคน และพยายามให้นักเรียนสายอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นถึงกว่า 8 ล้านคน เทียบเท่ากับจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ นอกจากนั้นยังได้สนับสนุนให้แรงงานต่างๆ สามารถเข้ารับการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยจีนได้นำมาตรการต่างๆ มาใช้เพื่อผลักดันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเช่น เพิ่มการลงทุนปรับปรุงอุปกรณ์และสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนอาชีวศึกษาสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศศึกษาประสบการณ์ที่ทันสมัยของต่างประเทศเน้นการปฏิบัติงานของนักเรียนตลอดจนเปิดวิชาที่สังคมต้องการให้มากขึ้นเป็นต้นนอกจากได้ปรับปรุงวิชาเรียนให้

สอดคล้องกับความต้องการของสังคมเช่น สถาบันอาชีวศึกษาด้านอุตสาหกรรมของปักกิ่ง ได้เปิดวิชาใหม่ๆ กว่า 30 วิชา ภายในคณะวิศวกรรมเครื่องจักรไฟฟ้าคณะวิศวกรรมสารสนเทศและคณะสถาปัตยกรรม เป็นต้น ใน 6 คณะนี้มีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่จำนวนกว่า 6,000 คน

3) ควรเปิดโอกาสให้เอกชนในภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการได้ร่วมเป็นคณะกรรมการในการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางในการจัดอาชีวศึกษาของประเทศเพื่อที่จะได้เชื่อมโยงนโยบายของภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมเกษตรและบริการเข้ากับระบบการศึกษาอย่างชัดเจน

ดังเช่นนโยบายของประเทศไต้หวันที่ได้พึ่งพาภาคอุตสาหกรรมในการจัดหาอาชีพให้แก่แก่นักศึกษารวมทั้งครูอาจารย์ก็ได้รับการสนับสนุนให้มีการร่วมทำงานกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาคนที่มีคุณภาพให้แก่อุตสาหกรรม ทั้งยังได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาโดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ระบบการเชื่อมต่อกับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพระดับอุดมศึกษามีความสมบูรณ์ทำให้มีผู้สนใจเข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพมากขึ้นและประเทศจีนที่ได้สนับสนุนให้บริษัทใหญ่ๆ จัดการอาชีวศึกษา โดยเปิดโรงเรียนของตนเองและพยายามเพิ่มแรงจูงใจให้คนมาเรียนอาชีวศึกษาโดยพัฒนาผู้สอนและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาให้มีความสามารถมากขึ้น

4) ควรทบทวนนโยบายการเปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช.) ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพราะจะทำให้เกิดความสับสนในการผลิตกำลังคนของประเทศโดย สพฐ. ควรที่จะดูแลเฉพาะผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้นส่วนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญ (ม.4 - ม.6) และสายอาชีพ (ปวช.1 - ปวช.3) กระทรวงศึกษาธิการควรที่จะจัดให้มีหน่วยงานที่แยกต่างหากดูแล และถ้าจะมีการจัดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช.) ในโรงเรียน ก็ควรศึกษารูปแบบจากประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้มีความพยายามที่จะจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (VTE in School) ซึ่งจำเป็นต้องมีแรงดึงดูดที่น่าสนใจทัดเทียมกับการศึกษาปกติ คือ วิชาทางด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาที่จัดจะต้องเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ให้นักเรียนได้วุฒิบัตรเพิ่มเติม (Senior secondary certificate) นอกจากนี้ การเรียนดังกล่าวจะต้องได้หน่วยกิตที่สามารถจะนำไปเทียบคุณวุฒิมัธยมศึกษาในระดับประเทศได้และต้องตรงกับสมรรถนะที่อุตสาหกรรมต้องการจริงๆ

5) ควรสนับสนุนให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในรูปแบบของโรงเรียนเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวนผู้จบสายอาชีวศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคการผลิตและในกรณีที่ไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปก็สามารถทำงานในสาขาขาดแคลนแรงงานระดับ Semi-skilled ได้

ดังเช่นในประเทศไต้หวันที่ได้มีการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดตั้งโรงเรียนมัธยมที่เปิดสอนสายอาชีพใน 3 รูปแบบคือ Senior Vocational School, Comprehensive High School และ General Senior High School with Vocational Programs รวมทั้งยังมีการพัฒนาสาธารณูปโภคอื่นๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น และสำหรับในประเทศจีน การสอนอาชีวศึกษาของจีนมี 2 ประเภท คือ โรงเรียนอาชีวระดับมัธยมศึกษาและโรงเรียนอาชีวระดับสูง ซึ่งอยู่ระหว่างมัธยมศึกษาตอนปลายกับอุดมศึกษา โดยนักเรียนที่จบการศึกษามาจากโรงเรียนอาชีวศึกษาระดับสูงจะสอดคล้องกับสภาพการทำงานทำในปัจจุบันมากกว่าสังคมปัจจุบันต้องการคนที่มีประสบการณ์จากการทำงานบ้างไม่ใช่คนที่จบมหาวิทยาลัยเท่านั้น และอัตราการมีงานทำของนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนแห่งนี้สูงถึง 90%

6) ควรดำเนินการผลักดันระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Thai Vocational Qualification : TVQ) ให้นำไปสู่การปฏิบัติโดยเร็วและครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะในสาขาอาชีพที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

ดังเช่นประเทศออสเตรเลียที่มีกรอบคุณวุฒิทางการศึกษา ออสเตรเลีย (AQF) ซึ่งมีกฎเกณฑ์ความสำเร็จอยู่ที่การบูรณาการการอาชีวศึกษาเข้ากับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยโครงการดังกล่าวจะประกอบไปด้วยการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมโดยผู้เรียนได้รับคุณวุฒิอาชีวศึกษาและหน่วยความสามารถในขณะเดียวกันก็ยังได้รับคุณวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายมุ่งพัฒนาทักษะศักยภาพและความเข้าใจในโลกของการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในโลกของการทำงานซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าสำหรับช่วยในการวางแผนและการเลือกประกอบอาชีพต่อไป

7) ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยและพร้อมสำหรับการใช้งานรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนสาธารณูปโภคทั้งหลายในการจัดอาชีวศึกษาให้ทัดเทียมกับการเรียนในสามัญ

ดังเช่นในประเทศสิงคโปร์ ที่ได้ส่งเสริมการลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิ อาคารสถานที่ระบบอำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดีไปกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ

8) รัฐบาลควรผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาของอาเซียนโลกในสาขาอาชีวศึกษาเฉพาะทาง เช่น การเจียรนัยอัญมณีการโรงแรมและท่องเที่ยว การนวดแผนไทย การทำอาหารไทย เป็นต้น รวมทั้งปรับปรุง/พัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาของไทยให้ได้มาตรฐานอาเซียนโดยเน้นทักษะการปฏิบัติงานทักษะภาษาอังกฤษและภาษาที่สามเพื่อก้าวสู่การเป็นสมาคมอาเซียนอย่างเต็มภาคภูมิ

ผู้รับผิดชอบหลัก

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมการค้าแห่งประเทศไทย

มาตรการที่ 4 การสนับสนุนค่าใช้จ่ายรายหัวให้เหมาะสมระหว่างนักเรียนสายสามัญและสายอาชีวศึกษาเพื่อสะท้อนความต้องการจริงของภาคการผลิตและบริการ

ภาครัฐต้องจริงจังในการปรับปรุงระเบียบเรื่องค่าใช้จ่ายรายหัว รวมทั้งใช้แผนการรับนักเรียนเป็นกลไกในการปรับเป้าหมายสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษา โดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การรับนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายด้านสัดส่วนผู้เรียน และมีความสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดในกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 โดยให้มีการประสานแผนการรับนักเรียนร่วมกันในภาพรวมของกระทรวงและระดับจังหวัด

จากตัวอย่างของรัฐบาลจีน ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยจัดสรรเงินลงทุนให้กับสถานศึกษาที่เปิดสอนในหลักสูตร ปวช. ได้มอบทุนการศึกษาเรียนฟรีให้สำหรับครอบครัวของคนในชนบทที่มีความยากจนและมีความประสงค์ที่จะเรียนอาชีวศึกษา รวมทั้งมอบทุนการศึกษา ค่าครองชีพ พร้อมทั้งยังมีการจัดหางานให้ทำ หลังจากเรียนจบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนยากจนในชนบทได้มีความรู้และนำไปพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ของตน

ผู้รับผิดชอบหลัก

กระทรวงศึกษาธิการ

มาตรการที่ 5 การพัฒนาระบบอาชีวศึกษาร่วมกับภาคเอกชน โดยต้องระบุให้ภาคการผลิตและภาคบริการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการอาชีวศึกษา

1) ควรมีนโยบายจูงใจให้สถานประกอบการ ทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการมีส่วนร่วมสนับสนุนส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดทำเป็นระเบียบและมาตรการต่างๆ ที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติรองรับ

ดังเช่นในประเทศไต้หวัน ที่ได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามาเป็นส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษา ซึ่งจะส่งผลถึงข้อผูกพันที่จะเกิดกิจกรรมต่างๆ ขึ้น ใน

สถานศึกษา เช่น การอบรมผู้สอน การฝึกงานของผู้เรียนการหางานทำของผู้เรียนและการมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการสอนที่ทันสมัย ซึ่งภาคเอกชนจะมีศักยภาพและพลวัตที่ดีกว่าในการจัดหาเครื่องมือ การสร้างเทคนิคการผลิต และอื่นๆ ที่ทันสมัยกว่าภาครัฐ

2) ควรดำเนินการตาม พ.ร.บ.การอาชีวศึกษา 2551 ที่กำหนดให้สถานประกอบการจัดการอาชีวศึกษาได้ (แต่ยังไม่ได้กำหนดเป็นกฎกระทรวงหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน) เพื่อเปิดโอกาสให้สถานประกอบการร่วมจัดอาชีวศึกษาได้ ซึ่งสถานประกอบการหลายแห่งดำเนินการตามมาตรา 12 โดยทำการจัดอาชีวศึกษาในสถานประกอบการเป็นศูนย์การเรียนของเขตพื้นที่การศึกษา (สพฐ.) ซึ่งสถานประกอบการจะต้องได้รับการดูแลจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) รวมทั้งสนับสนุนให้สถานประกอบการ ทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตร และบริการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรและจัดตั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีความคุ้มค่า และเกิดความผูกพันกับธุรกิจเอกชน ผู้จบการศึกษาสามารถมีงานทำได้ในท้องถิ่นหรือชุมชนที่อยู่อาศัย ไม่ต้องเข้ามาหางานทำในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่

3) ควรพึงพาภาคอุตสาหกรรมในการจัดหาอาชีพให้แก่นักศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้ครูอาจารย์ในระบบได้มีการฝึกงานภาคอุตสาหกรรม เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาคนที่มีคุณภาพให้แก่อุตสาหกรรม

ผู้รับผิดชอบหลัก

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

ระดับปฏิบัติการ :

กระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ของประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ควรดำเนินการตามการดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

1.1 ร่วมกันพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกและทำอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการและนักเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงในการเรียนสายอาชีวศึกษา ซึ่งให้เห็นถึงความก้าวหน้าของผู้เรียน การทำงานเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งความสำคัญของผู้ที่เรียนสายอาชีวศึกษาว่าเป็นกำลังที่สำคัญมากในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าสายสามัญบางสาขา โดยดึง

จุดเด่นของอาชีวศึกษาเป็นเทคโนโลยีขั้นสูง และสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานที่จะได้รับหลังจากจบการศึกษา

1.2 จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสายอาชีพ (กลุ่มสาระการเรียนรู้ อาชีพและเทคโนโลยี) ให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ได้เข้าสังเกตการณ์ในสถานประกอบการ ทั้งในด้านการทำงานและให้เป็นผู้ฝึกหัดกับเครื่องจักรกลหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่นักเรียนสนใจ เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสได้สัมผัสเทคโนโลยีประเภทอัตโนมัติและกึ่งอัตโนมัติ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและรู้จักพัฒนาการของเทคโนโลยี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจด้วยตนเองในการที่จะเลือกเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษา

1.3 ขอความร่วมมือสถานศึกษาในทุกสังกัดที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา สนับสนุนและให้การแนะแนวการศึกษาเชิงรุก เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนอาชีวศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ และการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเพิ่มการแนะแนวให้ครอบคลุมและทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย

1.4 จัดระบบการแนะแนวที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง มีอิสระในการเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเข้าแนะแนวการศึกษาสายอาชีวศึกษาในโรงเรียนมัธยม

1.5 จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ระยะยาว และกิจกรรมหลากหลาย อาทิ เช่น การทำ Road Show ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมเป้าหมาย การจัด Open House เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา การจัด Vocational Camp เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับการเรียนในสายอาชีวศึกษา และมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพ

1.6 ควรมีการขยายหน่วยจัดการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยเฉพาะในชนบทที่อยู่ห่างไกลและในสาขาที่เป็นที่ต้องการของชุมชน เพราะการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาชุมชนและต้องไม่พรางคนออกจากชุมชน สนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษาเพื่อท้องถิ่นเพื่อที่เด็กๆ จะได้มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองได้ในชุมชน เช่น เกษตรกรรม ประมง เป็นต้น รวมทั้งเพิ่มเป้าหมายการรับนักเรียนในกลุ่มอื่นนอกเหนือจากผู้สำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ 3 เช่น กลุ่มคนวัยทำงาน (Non-aged group) ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

1.7 สถาบันอาชีวศึกษาแต่ละแห่งควรเร่งปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ รวมทั้งภาพลักษณ์ของสถาบัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

2. การพัฒนาวิธีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพอย่างแท้จริง

2.1 ดำเนินการพัฒนาการศึกษาาระบบทวิภาคีอย่างจริงจัง รวมทั้งการเทียบโอนการเรียนรู้ การสะสมหน่วยกิตทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้น เนื่องจากการเทียบโอนในปัจจุบันมีปัญหาด้านคุณภาพไม่ดำเนินการอย่างจริงจังและโปร่งใสทั้งยังมีปัญหาด้านคุณภาพและมักเป็นการแสวงหารายได้ของสถานศึกษามากกว่า

2.2 ควรทำโครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี หรืออาจจะเป็นการฝึกงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติในกระบวนการทำงานจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งทักษะในการปฏิบัติงานอีกด้วย

2.3 พัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมแบบฐานสมรรถนะอย่างจริงจัง และเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและสถานประกอบการ

2.4 ปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนให้มากขึ้นและจัดหลักสูตรทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนออกกลางคัน

2.5 ปรับวิธีการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนอาชีวศึกษา คิดเป็นทำเป็นโดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านการเรียนการสอนแบบทวิภาคี “โรงเรียน-โรงงาน” ให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษาทั่วประเทศ

2.6 พัฒนาความพร้อมของสถานศึกษาในด้านเครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ ห้องเรียนห้องปฏิบัติการให้มีความทันสมัยอยู่เสมอโดยที่ทุกแห่งไม่จำเป็นจะต้องมีเหมือนกัน แต่สามารถใช้สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ร่วมกัน สำหรับในส่วนของเครื่องมือ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีราคาแพงที่ทางสถานศึกษาไม่สามารถจัดซื้อเองได้ควรทำโครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคีหรืออาจจะเป็นการฝึกงาน

2.7 ควรให้สถาบันอาชีวศึกษาเอกชน มีสัดส่วนในการรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากกว่าสถานศึกษาของรัฐบาล

2.8 ควรสนับสนุนสถานประกอบการให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น เช่น โรงเรียนปัญญาภิวัฒน์ เป็นต้น

2.9 สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัย และเจตคติที่ดีเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และตรงต่อเวลา รวมทั้งยกระดับความรู้ในด้านการใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และความรู้พื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์

3. การพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนและผู้บริหารอาชีวศึกษา

3.1 ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมทั้งในด้านรายได้ สวัสดิการ ความมั่นคงและความก้าวหน้าทางอาชีพให้กับครูผู้สอนและบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง และชัดเจน รวมทั้งบรรจุครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติงานการสอนมาไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีศักยภาพสูงในการปฏิบัติงาน โดยผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการคัดเลือกโดยคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นจากสถานศึกษา

3.2 ควรให้ความสำคัญในการผลิตครูอาชีวศึกษาให้มีคุณวุฒิ และคุณสมบัติที่เหมาะสมเนื่องการเรียนการสอนอาชีวศึกษามีลักษณะ กระบวนการ และวิธีการที่แตกต่างจากการสอนสายสามัญ โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาที่ตนเองสอน
- 2) มีประสบการณ์ทำงานในสาขาที่ตรง หรือใกล้เคียงกับสาขาที่ตนทำหน้าที่สอน ไม่ต่ำกว่า 1 ปี ถ้าไม่มีประสบการณ์จะต้องเข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการทั้งในภาคอุตสาหกรรมภาคเกษตรและภาคบริการหลังจากที่บรรจุเข้าทำงานแล้ว อย่างน้อย 1-2 ปี
- 3) มีบุคลิกลักษณะ และเจตคติที่เหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครู
- 4) มีใบประกอบวิชาชีพครูอาชีวศึกษา

3.3 เปิดโอกาสให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง

3.4 เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการมาเป็นอาจารย์พิเศษ (Adjunct Professor) เพื่อร่วมวางแผนหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นผู้สอนในรายวิชาชีพเฉพาะทาง

3.5 ควรมีการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากผู้บริหารสถานศึกษาสายสามัญ

4. การยกระดับค่าตอบแทนเส้นทางอาชีพและการสร้างการยอมรับในสังคมของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากอาชีวศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในอาชีวศึกษา

4.1 ปรับปรุงระบบค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นที่พอใจตามทักษะฝีมือสมรรถนะวิชาชีพความสามารถและประสบการณ์การทำงานโดยไม่เน้นคุณวุฒิตามใบปริญญาบัตร

4.2 ยกกระตบการประกอบอาชีพช่างโดยเฉพาะในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปสู่มาตรฐานสากลและเพิ่มช่องทางารประกอบอาชีพในต่างประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการทำงานและการได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

4.3 จัดทำมาตรฐานวิชาชีพทุกตำแหน่งงานเป็นระดับต่างๆ ให้ผู้ที่จบอาชีวศึกษาหรือปริญญาตรีสายปฏิบัติการได้สอบวัดสมรรถนะวิชาชีพเพื่อที่จะได้มีคุณภาพที่ไม่เหลื่อมล้ำกัน โดยจัดให้มีการสอบวัดความรู้ทุก 2-3 ปี และปรับระดับความรู้ที่จะสอบให้สูงขึ้นเป็นการพัฒนาบุคลากรของประเทศอย่างต่อเนื่อง

4.4 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยยกระดับการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและเข้มข้น มีการรับนักศึกษาเข้าเรียนได้หลากหลาย สร้างระบบการเรียนสลับกับการทำงาน (Credits Bank) มีระบบที่จะให้นักเรียนสามารถกลับเข้ามาเรียนได้อย่างเป็นมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและสากล

4.5 ยกย่องและเชิดชูเกียรติศิษย์เก่าทางด้านอาชีวศึกษาที่เป็นคนดีมีคุณธรรมประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและสร้างชื่อเสียงให้แก่สังคมและประเทศชาติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรุ่นหลัง

5. การสนับสนุนการจัดอาชีวศึกษาสำหรับกลุ่มคนที่มีศักยภาพแต่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนในระบบปกติได้หรือกลุ่มคนวัยทำงานที่ยังไม่ได้ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช.)

5.1 จัดระบบการคัดสรรและการให้เงินทุนสนับสนุนการเรียนกลุ่มคนที่มีศักยภาพแต่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนในระบบปกติได้หรือกลุ่มคนวัยทำงานที่ยังไม่ได้ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ปวช.) ทั้งนี้จากข้อมูลสนับสนุนทางสถิติแสดงให้เห็นว่า แนวโน้มการไม่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและอาชีวะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ว นักเรียนในกลุ่มนี้มักจะมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวสูง

5.2 ใช้ผลการเทียบโอนคุณวุฒิวิชาชีพหรือประสบการณ์ของกลุ่มคนในวัยทำงานที่ยังไม่เคยผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในการเทียบโอนเข้าเรียนเพื่อย่นระยะเวลาในการศึกษาจากรูปแบบปกติ รวมทั้งเปิดโอกาสคนกลุ่มนี้ได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งนี้หลังจากเข้าสู่ระบบแล้ว รูปแบบการเรียนการสอนควรถูกออกแบบโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มคนวัยทำงานจริงๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่แตกต่างจากผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มวัยเรียน

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. **บริการข้อมูลประชากร**. สืบค้นจาก <http://www.dopa.go.th/hpstat9/people2.htm>

กลุ่มพัฒนาระบบสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **รายงานสารสนเทศทางการศึกษา**. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/data_stat/

กฤษมันต์ วัฒนารงค์. **อาชีพศึกษากับความต้องการของบุคคลและสังคม**. สืบค้นจาก <http://www.edknovate.com/2011/03/18>

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **วิสัยทัศน์อาชีวศึกษาควรมุ่งสู่ “อาชีวะเฉพาะทาง” ระดับโลก**. สืบค้นจาก <http://www.kriengsak.com>

มติอัยการไต่ถามผลการศึกษาพบคนจบ ป.ตรี ว่างานมากที่สุด. ฉบับวันศุกร์ที่ 11 ก.พ. 2554. สืบค้นจาก http://www.mcot.net/cfcustom/cache_page/168359.html

นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/a/lopburi.nfe.go.th/webmaster/nyobay-ksn>

ปฏิรูปการอาชีวศึกษา : สร้างสัมมาอาชีวะพัฒนาประเทศไทย. สืบค้นจาก <http://www.thaischool.in.th/50104354/newseducation/6498/>

ประดิษฐ์ ระสิตานนท์. (2554). **นโยบายการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2554 และนโยบายการจัดการอาชีวศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการบรรยาย

ประดิษฐ์ ระสิตานนท์. (2554). **แนวทางส่งเสริมการศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการบรรยาย

ประวัติสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. สืบค้นจาก http://www.vec.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=45&Itemid=53

ภารกิจ/นโยบายสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. สืบค้นจาก http://www.vec.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=55

วันเพ็ญ แก้วสกุล. **ถอดรหัสรุก “อาชีวะ” แผนสู่ที่หนึ่งในใจ “นิวเจน”**. สืบค้นจาก <http://www.bwk.in.th/newseducation/1978/>

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **รายงานผลการดำเนินงาน “๖ เดือนแห่งการขับเคลื่อนการปฏิรูปอาชีวศึกษาทศวรรษที่สอง”**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

- สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **สถิติการศึกษาเอกชน**. สืบค้นจาก <http://www.opec.go.th/index.php>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559)**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ : กรณีศึกษาประเภทอุตสาหกรรม**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนา กำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 - 2561**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2552**. กรุงเทพมหานคร : เอกสารอัดสำเนา
- สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น. สืบค้นจาก <http://www.lms.moe.go.th/thailocaladmin/index1.html>
- อนันท์ งามสะอาด. (2553). **กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษา**. สืบค้นจาก <http://sisatblog.wordpress.com/2010/08/07/rr/>
- อำนาจ หน้าที่ วิสัยทัศน์ สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. สืบค้นจาก http://www.opec.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=6&Itemid=2&lang=th
- อัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพ (ม.4-6/ปวช.1-3). สืบค้นจาก [http://www.thaiedeva.org/apps/Wiki/Pages/อัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพ\(ม.4-6ต่อปวช.1-3\).aspx](http://www.thaiedeva.org/apps/Wiki/Pages/อัตราส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพ(ม.4-6ต่อปวช.1-3).aspx)

ต่างประเทศ:

- Adult Learning Inspectorate. (2005). **Aspects of vocational education and training in Australia**. Coventry. UK
- European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop). (2009). **Modernising vocational education and training**. Forth report on vocational education and training research in Europe: synthesis report. Luxembourg.
- J. Gibb. (2009). **An Introduction to Australia's Vocational Education & Training (VET) System**. Slide presentation, Australia's Disability Employment Network Conference. Australia.
- K. Barnett. (2005). **Vocational education and training in Australian schools: Issues for practitioners**. International Education Journal. ERC2004 Special Issue. Shannon Research Press. 5(5) : 89-104.
- L. Peijun. (June 2009). **China's Vocational Education Development and Reform in Early 21 Century**. Slide presentation. Department of Vocational and Adult Education. Ministry of Education.
- L. S. SENG. (2007). **VOCATIONAL TECHNICAL EDUCATION AND ECONOMIC DEVELOPMENT - THE SINGAPORE EXPERIENCE**. SINGAPORE. ITE Paper No 9.
- M. Y. Chen. (2008). **Technological and Vocational Education in TAIWAN**. Department of Technological and Vocational Education (DTVE). Ministry of Education. R.O.C.
- National Centre for Vocational Education Research (NCVER). (2011). **Australian Vocational Education And Training Statistics: Students And Courses 2010 - Preliminary Data**. Australia.
- National Institute of Education. (2008). **Toward a Better Future: EDUCATION AND TRAINING FOR ECONOMIC DEVELOPMENT IN SINGAPORE SINCE 1965**. Edited by LEE Sing Kong, GOH Chor Boon, Birger FREDRIKSEN, and TAN Jee Peng.
- R.P. Hu. (2007). **A STRATEGY FOR DEVELOPING TECHNOLOGICAL AND VOCATIONAL EDUCATION IN TAIWAN BASED ON INNOVATION PERSPECTIVE**. Department of Industrial Education. National Taiwan Normal University.

Robin Ryan. (2002). **Making VET in Schools work: a review of policy and practice in the implementation of vocational education and training in Australian schools.** Australia. Journal of Educational Enquiry, Vol. 3, No. 1.

Skills Australia. (2010). **Creating a future direction for Australian vocational education and training.** A discussion paper on the future of the VET system.

Vocational Education and Training (VET) EUROPE. (2011). **A policy overview, European Commission's Education and Culture.** Netherlands

W. Jarvie. (October 2005). **Australia's Vocational & Technical Education System.** Slide presentation. Department of Education. Science and Training Australia. Bogota.

Y. Hao. (2010). **CHINA'S VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING: THE NEXT KEY TARGET OF EDUCATION PROMOTION.** EAI Background Brief No. 516.

Website:

Alan Montague. (April 2011). **Blog Central Archives : Apprenticeships for the 21st Century? Yes, but not without major change.** RMIT University. from:
<http://raws.adc.rmit.edu.au>

Australia Apprenticeships from:
<http://www.australianapprenticeships.gov.au>

Department of Technological and Vocational Education (DTVE) from:
<http://www.tve.edu.tw>

Institute of Technical Education (ITE) from:
<http://www.ite.edu.sg>

Ministry of Education, Republic of China (Taiwan) from:
<http://english.moe.gov.tw>

National Centre for Vocational Education Research (NCVER) from:
<http://www.ncver.edu.au>

TVET Australia from
<http://www.tvetaustralia.com.au>

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานการศึกษา
และภาคอุตสาหกรรม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษา

1. ดร.กฤษณพงษ์ กีรติกร ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
2. รศ.ดร.บรรเลง ศรนิล ผู้อำนวยการฝ่ายไทย
บัณฑิตวิทยาลัยวิศวกรรมศาสตรนานาชาติสิรินธร
ไทย-เยอรมัน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. ผศ.ดร.ปานเพชร ชินินทร รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
4. นายจะเด็ด เปาโสภา ข้าราชการบำนาญ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
5. นายเฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้ ข้าราชการบำนาญ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมระดมความคิดเห็น

โครงการวิจัยเรื่อง

แนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)

วันอังคารที่ 26 กรกฎาคม 2553 เวลา 9.00 - 12.00 น.

ณ Fuction Room C ชั้น 6 Siam@Siam Hotel Resort & Spa กรุงเทพฯ

ประธานการประชุม

1. ดร.ชุมพล	พรประภา	กรรมการบริหาร บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด
ตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรม |
|-------------|---------|---|

กระทรวงศึกษาธิการ

2. นางเพ็ญจันทร์	นครินทร์	หัวหน้ากลุ่มนโยบายการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
3. ดร.วีรวัฒน์	วรรณศิริ	นายกสมาคม
โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
4. นายมนต์ชัย	มนูธาราม	ตัวแทนผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษา
และวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
5. ผศ.ประสาน	อุฬารธรรม	คณบดี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
6. ผศ.ดร.สมิตร	ส่งพิริยะกิจ	ตัวแทนผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
7. นางสาววรรณิ์	สิงห์โตนาถ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน
8. นายวิจิตร	พิรารัมย์	ครู คศ.1 วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี
9. นางสาวสุกัญญา	ว่องปรัชญา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
10. นางสาวเยาวรัตน์	คำตรง	ตัวแทนผู้อำนวยการ กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

11. นายนิติพันธ์ สระภักดิ์ รองอธิการบดี ฝ่ายโรงเรียนกีฬา
สถาบันการพลศึกษา

กระทรวงวัฒนธรรม

12. นางสมบัติ กุลางกูร ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลป์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ภาคเอกชน

13. นางสาวลภัสสรดา มุสิกวงศ์ หัวหน้าแผนกวิชาการ
วิทยาลัยดุสิตธานี

คณบดีวิจัย สำนักนวัตกรรมการและนโยบาย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

14. รศ.ดร.สมชาย จันทร์ชานา หัวหน้านักวิจัย
15. ผศ.ดร.กิติเดช สันติชัยอนันต์ นักวิจัย
16. ผศ.เอกรัตน์ รวยรวย นักวิจัย
17. นางอรพินทร์ สันติชัยอนันต์ นักวิจัย
18. ดร.รุ่งโรจน์ ปิยะภาณุวัฒน์ ผู้ช่วยนักวิจัย
19. นางสาวหนึ่งฤทัย สุขสภา เจ้าหน้าที่ประสานงาน

ภาคผนวก ข

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษา

คำชี้แจง

ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ ขออนุญาตทำการสัมภาษณ์และบันทึกคำสัมภาษณ์

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง

หน่วยงานที่สังกัด

ข้อมูลด้านการจัดอาชีวศึกษา

1. ท่านคิดว่า ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วเข้าศึกษาต่ออาชีวศึกษา (ปวช.) มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นหรือลดลง เนื่องจากสาเหตุใด

เพิ่มขึ้น

ลดลง

เท่าเดิม

สาเหตุเนื่องจาก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใดบ้าง ที่ควรมีบทบาทในการที่จะช่วยทำให้จำนวนและสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาของไทยเพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ถ้ามุ่งเน้นการจัดการศึกษาระดับระดับมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) เพื่อไปสู่การประกอบอาชีพมากขึ้น ลดการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาให้น้อยลง (เน้นเพื่อการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ) เนื่องจากประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนกำลังคนระดับกลาง ท่านคิดว่าควรจัดการศึกษาในรูปแบบใด

3.1 ด้านนโยบายของรัฐ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ด้านหลักสูตรการศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ด้านคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.5 ด้านการมีส่วนร่วมสถานประกอบการ / ภาคเอกชน / ภาคอุตสาหกรรม / ภาคเกษตร / ภาคบริการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.6 ด้านคุณลักษณะของผู้จบการศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.7 ด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์อาชีวศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.8 อื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อมูลด้านการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

4. ท่านคิดว่า มีปัจจัยและวิธีใดการบ้างที่จะช่วยส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ให้ได้ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) คือ สัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ ต่อ สายสามัญ เป็น 60 : 40

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับนโยบาย และวิธีการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ท่านมีข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เห็นว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาของประเทศและการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) ให้ได้ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) คือ สัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพ ต่อ สายสามัญ เป็น 60 : 40 อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)

การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

- ผู้ดำเนินรายการแนะนำตนเอง และกล่าวต้อนรับผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนา แนะนำผู้จัดบันทึกการสนทนา และแนะนำผู้อำนวยความสะดวกระหว่างการสนทนา
- ผู้ดำเนินรายการขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำตนเองสั้นๆ เช่น ชื่อ หน่วยงานที่สังกัด หน้าที่ และความรับผิดชอบในหน่วยงานนั้น

อธิบายวัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่มสนทนา

ผู้วิจัยอธิบายความเป็นมา และนำเสนอวัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่มสนทนา ดังนี้

1. เพื่อประมวลปัญหาเชิงปริมาณและคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ทั้งในส่วนภาครัฐและเอกชน ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) และการจัดระบบที่จะรองรับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

- ให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ เพราะจะไม่มีภารกิจเป็นรายบุคคลว่าใครพูด แต่จะนำเสนอเป็นความคิดเห็นในภาพรวม
- ขออนุญาตบันทึกเทปเพราะอาจจดไม่ทัน แต่เทปนี้จะไม่นำไปเผยแพร่ นอกจากผู้วิจัยจะนำมาเปิดฟังเพื่อสรุปความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ให้ถูกต้องเท่านั้น

แนวคำถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 ตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ จำนวน 1 ข้อ
- ตอนที่ 2 ระดับความสามารถในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) และการจัดระบบที่จะรองรับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 1 ตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

1. การส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ

ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญการอาชีวศึกษาของประเทศไทย สรุปเป็นองค์ประกอบสำคัญของ “การส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ” ได้ 6 ประการ คือ

- 1) ด้านการสร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา
- 2) ด้านการรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 3) ด้านผลกระทบจากการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- 4) ด้านคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา
- 5) ด้านระบบค่าตอบแทนและการยอมรับในสังคม
- 6) ด้านความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการจัดการอาชีวศึกษา

องค์ประกอบสำคัญ 6 ประการเหล่านี้ ควรจัดให้มีรูปแบบการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในลักษณะอย่างไร? (รูปแบบ หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงาน หรือความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่อาจเกิดก่อนเกิดหลัง เป็นรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง หรือทำซ้ำ) โดยให้ใช้เครื่องหมายลูกศรประกอบ ดังนี้

A \longrightarrow B หมายถึง A ส่งผลถึง B

A \longleftrightarrow B หมายถึง ส่งผลต่อกันและกัน

ตอนที่ 2 ระดับความสามารถในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)

1. ด้านการสร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญการอาชีวศึกษาของประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

ค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนจบปริญญา เพื่อให้ทำงานในสายงานอื่นที่มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งทัศนคติที่ว่า การเรียนในสายอาชีวศึกษานั้น เมื่อเรียนจบแล้ว มักจะทำงานหนัก/อันตราย เป็นสายที่เด็กไม่เก่งจะเลือกเรียน นอกจากนั้นปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาบางกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนน้อยส่งผลกระทบต่อทัศนคติและการยอมรับของผู้ปกครอง และไม่กล้าส่งบุตรหลานมาเข้าเรียนในสายอาชีพ รวมทั้งผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพของผู้เรียนอาชีวศึกษาเท่าที่ควร จึงได้เสนอแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1) ทรนรงค์สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกและทำอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงในด้านการเรียนสายอาชีพ ชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนและผู้ทำงานเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งความสำคัญของผู้ที่เรียนสายอาชีพว่าเป็นกำลังที่สำคัญมากในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยดึงจุดเด่นของอาชีวศึกษาเป็นเทคโนโลยีขั้นสูง และสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานที่จะได้รับหลังจากจบการศึกษา

2) ขอความร่วมมือสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาสนับสนุนและให้การแนะแนวการศึกษาเชิงรุก เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนอาชีวศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ และการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเพิ่มการแนะแนวให้ครอบคลุมและทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย

3) จัดระบบการแนะแนวที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง มีอิสระในการเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเข้าแนะแนวการศึกษาในสายอาชีวศึกษา

4) จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ระยะยาว และกิจกรรมหลากหลาย อาทิเช่น การทำ Road Show ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมเป้าหมาย การจัด Open House เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา การจัด Vocational Camp เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับการเรียนในสายอาชีวศึกษา และมีข้อมูลในการตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพ

4. ด้านคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษา

ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญการอาชีวศึกษาของประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

คุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาบางแห่งยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการ ภาคอุตสาหกรรม เกษตร และการบริการ เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ บุคลากร อาคารสถานที่ และข้อจำกัดจากเงินอุดหนุนที่ได้รับ นอกจากนี้ผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนทางด้านอาชีวศึกษาไม่ควรเน้นในเชิงปริมาณมากเกินไป ควรพิจารณาในเรื่องคุณภาพควบคู่ไปด้วย และควรมีการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาทางด้านเทคโนโลยีขั้นสูง และความรู้เชิงกว้าง เมื่อเรียนรู้แล้ว สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้เสนอแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ดำเนินการพัฒนาการศึกษาระบบทวิภาคี และการเทียบโอนการเรียนรู้ทั้ง การศึกษาในระบบ และนอกระบบให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น
- 2) พัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรมแบบฐานสมรรถนะ และเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและสถานประกอบการ
- 3) พัฒนาความพร้อมของสถานศึกษาในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ
- 4) พัฒนาครูหรือบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษา โดยการให้ทำงานหรือฝึกงานในสถานประกอบการ และภาคอุตสาหกรรม หลังจากที่จบการศึกษาแล้ว 1-2 ปี แล้วจึงจะสามารถให้เป็นผู้สอนในสาขานั้นๆ ได้
- 5) ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีความหลากหลาย มีความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนให้มากขึ้น และจัดหลักสูตรทางเลือกให้ เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนออกกลางคัน

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนต่อ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญและมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา)

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ตามเป้าหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา)

ข้อมูลของท่านมีประโยชน์ต่อการหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศเป็นอย่างยิ่ง และคำตอบของท่านไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่าน ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาท่านได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง และโปรดตอบทุกข้อ ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บข้อมูลนี้ไว้เป็นความลับโดยจะนำผลมาทำการวิเคราะห์เพื่อเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคล และขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามในครั้งนี้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงหรือกรอกข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. ภูมิลำเนา

☐ กรุงเทพฯ และปริมณฑล	☐ ต่างจังหวัด
--	--------------------------------------
3. เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่3 แล้ว มีความสนใจในการเรียนต่อในระดับมัธยมปลาย

☐ สายสามัญ (ทำข้อ 4, 5 และ 6)	☐ สายอาชีพ-อาชีวศึกษา (ทำข้อ 4, 7 และ 8)
☐ ไม่ศึกษาต่อ เนื่องจาก	

4. ประเภทของสถานศึกษาที่ต้องการเข้าศึกษาต่อ หลังจากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ชั้นปีที่ 3 แล้ว

- สถานศึกษาของรัฐบาล สถานศึกษาของเอกชน
 การศึกษานอกระบบ (ก.ศ.น.) อื่นๆ ระบุ

5. เหตุผลในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายสามัญ (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- ได้รับอิทธิพลผู้ปกครอง ญาติ หรือเพื่อน
 การเรียนในสายสามัญทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
 สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงได้ง่าย
 ต้องการปริญญาบัตรและมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่า
 อื่นๆ ระบุ

6. เหตุผลในการไม่เลือกเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- หางานทำยาก
 มีโอกาสก้าวหน้าในอนาคตที่จำกัด
 ปัญหาเรื่องความรุนแรง
 สังคมไม่ยอมรับ ไม่น่าภาคภูมิใจ
 อื่นๆ ระบุ

7. เหตุผลในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมปลายสายอาชีพ (อาชีวศึกษา) (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- ชอบการเรียนในภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี
 ได้รับอิทธิพลผู้ปกครอง ญาติ หรือเพื่อนสนิท
 การเรียนไม่ยากมาก และการแข่งขันไม่สูงนัก
 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่สูงมากนัก
 กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน
 อื่นๆ ระบุ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ	เลขาธิการสภาการศึกษา (เริ่มโครงการ - 17 พฤศจิกายน 2554)
ดร.เอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์	เลขาธิการสภาการศึกษา (18 พฤศจิกายน 2554 - ปัจจุบัน)
ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (เริ่มโครงการ - กันยายน 2554)
ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (ตุลาคม 2554 - ปัจจุบัน)
นางสาววัฒนา อาทิตย์เที่ยง	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

ดร.นงราม เศรษฐสุพานิช	ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.ศิริพรรณ ชุมชุม	ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
รศ.ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์	ผู้อำนวยการวิจัย (การพัฒนาแรงงาน) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

คณะนักวิจัย

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร	ที่ปรึกษาโครงการ
รศ.ดร.สมชาย จันทร์ชานนา	หัวหน้าโครงการ
ผศ.ดร.กิติเดช สันติชัยอนันต์	นักวิจัย
ผศ.เอกรัตน์ รวยรวย	นักวิจัย
นางอรพินทร์ สันติชัยอนันต์	นักวิจัย
ดร.รุ่งโรจน์ ปิยะพานูวัฒน์	นักวิจัย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางเพ็ญจันทร์ นครอินทร์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ (เริ่มโครงการ - กันยายน 2554)
นางพรพิมล เมธีรานันท์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวดวงทิพย์ วิทยาลัยศักดิ์ชัย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

บรรณาธิการ

นางสาวดวงทิพย์ วิทยาลัยศักดิ์ชัย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มนโยบายการศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคน
สำนักนโยบายด้านการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา